תלמוד בבלי · אחרונים · חידושי הלכות · סדר מועד

מהרש"א - חידושי הלכות
על שבת

רבי שמואל אליעזר איידלס [המהרש"א]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מהרש"א - חידושי הלכות על שבת

רבי שמואל אליעזר איידלס [המהרש"א]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מהרשא-חידושי-הלכות-על-שבת/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 8
דף ב: 9
דף ג. 10
דף ג: 12
דף ד. 13
דף ד: 14
דף ה. 15
דף ה: 16
דף ו. 16
דף ו: 16
דף ז. 17
דף ז: 18
דף ח. 19
דף ח: 20
דף ט. 21
דף ט: 22
דף י. 24
דף י: 24
דף יא. 25
דף יא: 25
דף יב. 26
דף יב: 26
דף יג. 27
דף יג: 28
דף יד. 29
דף יד: 30
דף טו. 31
דף טו: 32
דף טז. 34
דף טז: 35
דף יז. 35
דף יז: 35
דף יח. 37
דף יח: 37
דף יט. 38
דף יט: 39
דף כ. 39
דף כ: 40
דף כא. 40
דף כא: 41
דף כב. 42
דף כב: 43
דף כג. 43
דף כג: 44
דף כד. 44
דף כד: 45
דף כה. 46
דף כה: 46
דף כו. 47
דף כו: 47
דף כז. 49
דף כז: 50
דף כח. 50
דף כח: 51
דף כט. 52
דף כט: 52
דף לא: 52
דף לב. 53
דף לב: 53
דף לג. 53
דף לג: 53
דף לד. 54

דף לד: 54
דף לה. 55
דף לה: 56
דף לו. 56
דף לו: 57
דף לז. 58
דף לז: 59
דף לח. 60
דף לח: 61
דף לט. 62
דף לט: 64
דף מ. 65
דף מ: 65
דף מא. 66
דף מא: 66
דף מב. 67
דף מב: 68
דף מג. 68
דף מג: 70
דף מד. 71
דף מד: 72
דף מה. 73
דף מה: 74
דף מו. 75
דף מו: 76
דף מז. 78
דף מז: 78
דף מח. 80
דף מח: 81
דף מט. 82
דף מט: 83
דף נ. 84
דף נ: 84
דף נא. 84
דף נא: 86
דף נב. 86
דף נב: 87
דף נג. 87
דף נג: 88
דף נד. 90
דף נה: 91
דף נז. 91
דף נז: 92
דף נח. 92
דף נח: 93
דף נט. 94
דף נט: 95
דף ס. 95
דף ס: 96
דף סא. 96
דף סא: 97
דף סב. 99
דף סג: 99
דף סד. 99
דף סד: 101
דף סה. 102
דף סה: 102
דף סו. 103
דף סז. 104
דף סז: 104
דף סח. 104
דף סח: 105
דף סט. 107
דף סט: 107

דף ע. 108
דף ע: 108
דף עא. 110
דף עא: 110
דף עב. 111
דף עב: 111
דף עג. 112
דף עג: 113
דף עד. 113
דף עד: 114
דף עה. 114
דף עה: 115
דף עו: 115
דף עז. 116
דף עז: 117
דף עח. 117
דף עח: 118
דף עט. 118
דף עט: 119
דף פ. 120
דף פ: 120
דף פא. 120
דף פא: 121
דף פב: 122
דף פג. 123
דף פג: 123
דף פד. 124
דף פד: 125
דף פה. 126
דף פה: 127
דף פו. 128
דף פו: 128
דף פז. 129
דף פז: 129
דף פט: 130
דף צ. 130
דף צא. 131
דף צא: 132
דף צב. 132
דף צב: 133
דף צג. 133
דף צג: 134
דף צד. 135
דף צד: 136
דף צה. 137
דף צה: 138
דף צו. 139
דף צו: 139
דף צז. 140
דף צז: 140
דף צח. 141
דף צח: 142
דף צט. 143
דף צט: 144
דף ק. 145
דף ק: 146
דף קא. 146
דף קא: 148
דף קב. 149
דף קב: 150
דף קג. 150
דף קג: 151
דף קד. 151
דף קד: 151

דף קה. 152
דף קה: 152
דף קו. 153
דף קו: 154
דף קז. 155
דף קז: 155
דף קח. 155
דף קח: 156
דף קט. 156
דף קט: 157
דף קי. 157
דף קי: 157
דף קיא. 158
דף קיא: 159
דף קיב. 160
דף קיב: 160
דף קיג. 162
דף קיד. 162
דף קיד: 163
דף קטו. 164
דף קטו: 165
דף קטז. 166
דף קטז: 166
דף קיז. 167
דף קיז: 169
דף קיח. 169
דף קיח: 170
דף קכ. 171
דף קכ: 171
דף קכא. 172
דף קכא: 173
דף קכב. 173
דף קכב: 174
דף קכג. 175
דף קכג: 176
דף קכד. 177
דף קכד: 177
דף קכה. 177
דף קכה: 178
דף קכו. 179
דף קכו: 180
דף קכז. 181
דף קכז: 181
דף קכח. 182
דף קכח: 183
דף קכט. 183
דף קכט: 183
דף קל. 184
דף קל: 184
דף קלא. 186
דף קלא: 187
דף קלב. 188
דף קלב: 189
דף קלג. 191
דף קלד: 191
דף קלה. 192
דף קלה: 192
דף קלו. 194
דף קלו: 195
דף קלז: 196
דף קלח. 197
דף קלח: 197
דף קלט. 198
דף קלט: 198

דף קמ: 199
דף קמא. 199
דף קמא: 199
דף קמב. 200
דף קמב: 200
דף קמג. 201
דף קמג: 201
דף קמד. 202
דף קמד: 202
דף קמה. 203
דף קמו. 204
דף קמו: 205
דף קמז. 205
דף קמז: 205
דף קמח. 205
דף קמח: 206
דף קמט. 206
דף קמט: 207
דף קנ. 208
דף קנ: 209
דף קנא. 209
דף קנב: 210
דף קנג: 210
דף קנד. 211
דף קנד: 212
דף קנה. 212
דף קנו: 213
דף קנז. 214
דף קנז: 214

דף ב.

פרש"י בד"ה פשט העני וכו' ונתן לתוך ידו דבעה"ב דעביד ליה עקירה ברה"ר והנחה ברשות היחיד ובד"ה או שנטל כו' דעביד ליה עקירה ברשות היחיד והנחה ברשות הרבים הס"ד וכצ"ל:

תוס' בד"ה יציאות השבת כו' אין שורין דיו וסמנים כו' ואין צולין בשר כו' ואח"כ במה כו' עכ"ל כצ"ל:

בא"ד ואח"כ במה בהמה ובמה אשה כו' הנוהגים בשבת כו' עכ"ל. ק"ק אמאי ניחא ליה בהאי סידרא דבמה בהמה ובמה אשה דתקשי ליה נמי כיון דדיני דהוצאת שבת גופי' הם היה לו לשנות נמי במה בהמה ובמה אשה יוצאה בתר פרק כלל גדול כדקשיא ליה ביציאות שבת דקתני הכי ויש ליישב דבמה בהמה ובמה אשה לא איירי בדיני הוצאת שבת גופייהו כי הכא אלא באיזו כלים ותכשיטים יוצאים בשבת דהך מילתא עיקרא בע"ש שיכין לו קודם השבת באיזו כלים שיוצאים בשבת אבל עיקר דיני הוצאה דקתני הכא קשיא ליה שפיר דה"ל למתני בתר פ' כלל גדול ודו"ק:

בא"ד אע"ג דלא שנה המלבן משום אין נותנין כלים כו' עכ"ל. ק"ק דמלתא דאין שורין דיו כו' דנקטו לעיל בדבריהם ה"ל למנקט נמי הכא וכ"ה לשון הר"ן ואע"פ ששנה ולא יקרא כו' ואין שורין דיו ולא הקדים לשנות אבות כו' עכ"ל ע"ש ויש ליישב דברי התוספות דהא דאין שורין דיו כו' לאו משום אב מלאכה נגעו בה אלא משום שביתת כלים לב"ש כדלקמן אבל אין נותנין כלים כו' ניחא דמשום אב מלאכה דמלבן נגעו בה וק"ל:

בא"ד ולא המבעיר משום במה טומנין כו' עכ"ל ה"ל למנקט בדבריהם פרקים הקודמים דנקטו לעיל ולא המבעיר משום במה מדליקין וכירה וק"ל:

בד"ה פשט בע"ה כו' ותדע מדאיצטריך תרי קראי בהוצאה כו' עכ"ל. ה"מ למימר תדע מדאיצטריך כלל קרא להוצאה אע"ג דהוה במשכן ולשאר אבות לא בעינא קרא אלא כל דהוה במשכן וכן הוא התדע בתוס' ר"פ שבועות שתים ויש ליישב דברי התוס' דהכא מה שהוצרכו לומר מדאיצטריך תרי קראי ודו"ק:

בא"ד והתם פירשנו דהיינו דמלאכה גרועה היא כו' עכ"ל. כצ"ל ור"ל דהתם בתוספות פירשו דמשום דמלאכה גרועה היא איצטריך תרוייהו חד לעני כו' ע"ש. ומהרש"ל הגיה כאן בתוספות לאין צורך וק"ל:

בא"ד מה צריך תו בהזורק לקמן לפרושי כו' עכ"ל ר"ל בפרק הזורק לקמן ומהרש"ל מחק מלת לקמן ולא ידעתי למה וק"ל:

בא"ד וגבי הכנסה נמי אמרי' כו' הם העלו הקרשים כו' עכ"ל. ר"ל דלכאורה גבי הכנסה נמי לכך דחיק לאשכוחי שהיתה במשכן אע"ג דתולדה דהוצאה היא משום דמלאכה גרועה היא אבל משום הך קושיא מה צריך לומר בפרק הזורק דסברא היא מה לי לאפוקי ומה לי עיולי כו' אית לן למימר ע"כ דלא תנא ליה דהוה במשכן אלא משום איידי דהוצאה דתני נמי התם ודו"ק:

דף ב:

בפרש"י בד"ה הא דומיא כו' שבאיזה מהן שנטמא בה ונכנס למקדש כו' עכ"ל. התוס' בפ"ק דשבועות דחו פירוש זה דאם כן היינו ידיעות הטומאה אלא לענין קרבן לאחר שנטהר מנגעו ע"ש וק"ל:

תוס' בד"ה ידיעות הטומאה כו' ידיעות שבועות וידיעות שבת כו' עכ"ל בתוס' דפרק קמא דשבועות לא נקטו בהך מלתא רק ידיעות שבת ושם בחידושינו פירשנו בזה ע"ש:

בד"ה מראות נגעים כו' התם חשיב פתיכים ונגעי אדם כו' עכ"ל. הוא מגומגם וכי מראות נגעים דהכא לאו בנגעי אדם משתעי אבל לשון רש"י ס"פ המזבח מקדש מדוקדק בזה וז"ל פתיכים של לבן אדמדם ולבנים של נתקי ראש וזקן ושל נגעי בתים כו' ע"ש וק"ל:

בד"ה וכ"ת מהן כו' ולפי שיטתו היה לו לפרש שתים כו' עכ"ל. פירש"י שלפנינו הוא כשיטתו דשתים דהוצאה לפטור בעקירות דבע"ה אלא שהיה לבעל התוס' זה פי' אחר מפרש"י כמ"ש מהרש"ל:

בד"ה והא יציאות כו' משכחת להו כולהו ביציאות כגון שלא יהיו כולם לחיובא כו' עכ"ל. פי' לדבריהם הא ודאי דאי נמי דאיירי מתני' בהוצאות והכנסות לא משכחת הכא כולהו לחיובא אלא ר"ל דאפילו הנך שתים בפנים ושתים בחוץ דקתני לא הוה כולה לחיובא בהוצאת רק חדא משתים דפנים וחדא משתים דבחוץ הוי לחיובא ונקט שתים בפנים היינו חדא דחיובא עם הך חדא דפטור אבל אסור דאתי לכלל חיוב חטאת דהוי דומה קצת לחיובא וכן בשתים בחוץ היינו חדא דחיובא עם הך חדא דפטור אבל אסור דאתי לכלל חיוב חטאת דהוי דומה קצת לחיובא ושהן ארבע דקתני היינו ביציאות הגרועות טפי לפטור דהיינו בפנים חדא דלא אתי לכלל חיוב חטאת וחדא דפטור ומותר וכן בחוץ שהן ד' היינו חדא דלא אתי לכלל חיוב חטאת וחדא דפטור ומותר וכל זה דקדקו התוספות דיתכן לפי' ריב"א שפי' דאתי לכלל חיוב חטאת היינו אותו שפושט ידו ומוציאה דלא הוי רק חדא דיציאות דאתי לכלל חיוב חטאת בפנים וכן חדא בחוץ וכן דלא אתי לכלל חיוב חטאת הוי חדא בפנים וחדא בחוץ אבל לפי' רש"י דאזל בתר

תחלת עקירה לא יתכן לפרש כולהו שתים שהן ארבע בשמנה יציאות שלא יהיו כולן לחיובא דכיון דלפירוש רש"י אותן ב' יציאות דאתיין לכלל חיוב חטאת הויין כולן בפנים ואותן ב' יציאות דלא אתיין לכלל חיוב חטאת הויין כולן בחוץ אם כן יקשה לך דלמה נקט שתים בפנים וכן בחוץ דהא בין בפנים ובין בחוץ לא הוי רק חדא לחיובא ואם נאמר דנקט שתים בפנים עם דאתי לכלל חטאת היינו תחלת עקירות הרי שתים הן ביציאות לעומד בפנים וה"ל שלש עם אותה חדא דחיובא ושהן ארבע בפנים נמי לא ניחא דהא לא הוי רק חדא דפטור ומותר והל"ל ג' שהן ד' ואם תצרף אותן ב' דאתי לכלל חיוב חטאת עם הפטור ומותר הל"ל אחת שהן ארבע וע"ז הדרך למה נקט שתים בחוץ לפירש"י דהא הוצאה דחיוב לא הוי רק חדא ועם אותן שתים דלא אתי לכלל חיובא הרי שלש והוה ליה למימר ג' שהן ארבע ואם תצרף שתים דלא אתי לכלל חיובא להך חדא דפטור ומותר הל"ל א' שהן ארבע ודו"ק היטב כי הדברים ברורים למבין:

דף ג.

פירש"י בד"ה פטורי דאתי כו' ריקנית הא תרתי וכן באידך ורבותינו אומרים כו' תרתי בעני ותרתי בבעל הבית כל חיוב ופטור כו' כצ"ל נ"ל:

תוס' בד"ה פטורי דאתי כו' ועוד דלפירוש הקונטרס קחשיב לבעה"ב שלש יציאות והכנסה אחת כו' ועוד דלא חשיב תרתי לפטור דעני כו' עכ"ל. ר"ל דקשיא להו הדחוקים לפירוש הקונטרס דקחשיב לבעה"ב שלש יציאות כו' דהשתא לא הוי דומה שתים שהן ארבע בפנים דשתים היינו הוצאה אחת דחיובא והכנסה אחת דחיובא ושהן ד' מוסיף לך ב' דפטורי דכולהו הוצאה וכן ב' שהן ד' בחוץ דשתים היינו אחת דהוצאה דחיובא ואחת הכנסה דחיובא ושהן ד' מוסיף לך ב' דפטורי דכולהו הכנסה ולא הוה נמי דומה שהן ד' בפנים ושהן ד' בחוץ אבל לפירוש ריב"א ניחא דהוי דומה דשהן ארבע שמוסיף ב' הן בפנים הן בחוץ היינו נמי אחת הוצאה דפטור ואחת הכנסה דפטור ועוד הקשו ועוד דלא חשיב תרתי לפטור כו' לכאורה דר"ל דלפי' הקונט' דחוק דלא חשיב תרתי לפטור בעני בבבא אחת וכן דעשיר לא חשיב תרתי לפטור דידיה בבבא אחת אלא דחשיב לפי' הקונט' פשט העני כו' היא הכנסת עני ואו שנתן לתוכה היא הוצאת בעל הבית בבבא אחת וקחשיב נמי פשט בעה"ב כו' היא הוצאת בעה"ב ואו שנתן לתוכה היא הכנסת עני אבל קשה דמאי קושיא דהא ודאי היה צריך להאריך הרבה אם היה בא לפרש הוצאות בעה"ב לבד והכנסת עני לבד לפי פ"ה וטפי ניחא ליה למיתני בקצרה כמ"ש התוס' לעיל ועוד דאדרבה הכא ניחא ליה למתני לערב הוצאות והכנסות יחד כמו ברישא דמערב

הוצאות והכנסות וזה הביאנו שלמדתי בכוונת דברי התוס' מדברי בעל המאור שהקשה לפי' רש"י דלמה ליה למתני תרי הכנסות לפטור בעני דסגי באחת וכן תרי הוצאות לפטור בעשיר דסגי באחת ולא הוה ליה למחשביה בתרתי וזה שכתבו התוספות ועוד קשה לפירוש רש"י דלא חשיב תרתי לפטור דעני באחת דאינו רק אחת כיון דתרוייהו הכנסות נינהו בעני וכן תרתי הוצאות לפטור בעשיר דאינו רק אחת כיון דתרוייהו הוצאות נינהו בעשיר אבל לפירוש ריב"א ניחא דחדא הוצאה לפטור בעני וחדא בעשיר וכן בהכנסה חדא לפטור בעני וחדא בעשיר וכולה איצטריכא דלא גמרינן דעני מעשיר ולא דעשיר מעני כמו שכתבו התוספות לעיל ודו"ק כי הדברים ברורים למבין:

בד"ה שניהם פטורים כו' שהרי רישא דשניהם פטורים דהיינו פשט העני כו' עכ"ל. ר"ל רישא דשל שניהם פטורים היינו בבא דפשט העני כו' חייב קמסיק לקמן עלה אמאי חייב כו' ואם כן הכא ע"כ לאו אסיפא קפריך דאין דרך התלמוד להקשות אסיפא ובתר הכי אריש אלא קאי אדברי המתרץ דקאמר פטורי דאתי בה לידי חיוב כו' ויש לדקדק דמ"מ אמאי לא נטר המקשה עד לקמן ולפרוך הכי אסיפא דמתניתין ויש ליישב דאמתניתין בלאו דברי המתרץ לא הוי קשה מידי דאימא דקושטא דמלתא דבכה"ג באתי לידי חיוב חטאת ועשה הגמר מלאכה חייב חטאת משום דאיתעבידא מלאכה מבינייהו אבל לדברי המתרץ דע"כ דלא חשיב ארבע פטורים במתניתין אלא באתי לידי חיוב חטאת והוי בכלל הני ארבע פטורים וגם מי שעל ידו נגמרה המלאכה ולהכי פריך והא איתעבידא מלאכה מבינייהו וק"ל:

בד"ה עקירת גופו כו' דקתני או שנטל כו' ליכא למפשט דאיכא לאוקמא שהניח כו' עכ"ל. ויש לדקדק דאכתי תפשוט דהנחת גופו הוי הנחה מדחייב העני שעקר מיד בעה"ב אלמא הנחת חפץ ביד בעה"ב הוה הנחה וכה"ג דקדקו התוס' לקמן לפירוש רש"י ואין לחלק דהתם הוה הנחת הגוף הנחה לגבי עקירה דבתרה ולא תפשוט מיניה בהנחת הגוף דבתר עקירה דהוה הנחה מכל מקום תפשוט מרישא בנתן העני תוך ידו של בעה"ב דחייב דהוי הנחת הגוף דבתר עקירה הנחה ויש ליישב דודאי הגוף המונח כבר הוי הנחה בין שנותן לתוכה בין נוטל מתוכה אבל בגוף ההולך עם החפץ איכא למבעי אי הוה הנחת הגוף כשעומד הנחה או לא עד שיניח החפץ בקרקע ודו"ק:

בד"ה מאי טעמא ידו כו' אלמא הנחת החפץ ביד בעה"ב כו' וכיון דהוי הנחה כשעוקר גופו עם זה שבידו הרי עוקרו כו' עכ"ל. יש לדקדק לפי סברתם זו אם כן תקשי להו דתפשוט ליה דעקירת גופו הוי עקירה ממתניתין כיון דהויא הנחה הרי כשעוקר גופו עם זה שבידו הרי עקרו ממקום הנחה ויש ליישב ודו"ק:

דף ג:

בד"ה מי קנסוה כו' ונ"מ דאסור בשוגג מבעוד יום עכ"ל. מהרש"ל הגיה בשוגג או מבעוד יום עכ"ל ואין צורך להגיה דודאי למאי דעבדוה ככרמלית בהנך תרתי בשוגג ומבעוד יום נמי אסור כמו שכתבו התוס' לקמן דמשני בשוגג לא קנסוה ומיירי מבעוד יום כו' עכ"ל והיינו לפי הדחייה דלאו ככרמלית הויא אבל אי הוה ככרמלית אסור אפי' בכה"ג ודו"ק:

בד"ה בשוגג לא קנסוה ומיירי מבעוד יום דהשתא ליכא למיפשט כו' עכ"ל. כתב מהרש"ל התוס' אינן תופסים סברת רש"י כו' אבל גבי מזיד סבירא להו כדברי רש"י שמחלק בין מזיד דהכא כו' דאם לא כן אמאי לא הקשו התוס' דליפשוט ממזיד מאחר דמבעוד יום לא התירו כל שכן משחשיכה עכ"ל אבל הר"ן כתב שהתוס' לא ס"ל כדברי רש"י שמחלק בין מזיד דהכא כו' וז"ל על פירוש רש"י אבל התוספות סוברין דמזיד דהכא כמזיד דהתם דהכא נמי מלתא דלא שכיחא היא דכולי יומא לנקוט פירי הלכך במזיד דהכא ודהתם כל דלא נתקיימה מחשבתו כו' ומאי דמשמע הכא דבמזיד אפי' לאותה חצר אסור כגון שהוציא ידו מבעוד יום שא"א לו לבא לידי סקילה עכ"ל והשתא לפי מה שהבין הר"ן דברי התוס' הרי לך בהדיא מה שכתבו התוספות ומיירי מבעוד יום דהשתא ליכא למפשט כו' קאי נמי אמזיד דקאמר תלמודא ומה שהקשה מהרש"ל בזה אמאי לא הקשו התוס' דליפשוט ממזיד מאחר דמבעוד יום לא התירו כ"ש משחשיכה עכ"ל אין כאן קושיא שהרי התוס' הקשו כן הכא אשינויא קמא נפשוט בעיא דרב ביבי כו' דאי מבעו"י לא התירו כ"ש משחשיכה וי"ל דאין לפשוט דהתם מה שלא התירו משחשיכה כו' עכ"ל והאי תירוצא עולה גם לשנויא בתרא דמחלק בין שוגג למזיד וזה שדקדקו התוס' הכא לומר משנויא קמא נמי נפשוט כו' דר"ל מהאי שנויא בתרא דמחלק בין שוגג ומשנויא קמא נמי דמחלק בין למטה מי' בין למעלה מי' נפשוט בעיא דרב בבי ודו"ק:

בא"ד אבל גבי רדיית פת לעולם אימא דהתירו עכ"ל. יש לדקדק דהא מה"ט דאסור להחזיר ידו משחשיכה משום דהוה כחוכא וטלולא להתיר במשחשיכה ולאסור מבעוד יום מה"ט גופיה תאסור רדיית הפת במשחשיכה משום דהוה כחוכא וטלולא כיון דאסור מבעוד יום ולפי מה שחילק רש"י בין מזיד דהכא למזיד דהתם וכמ"ש מהרש"ל דהתוספות נמי מחלקין בהכי ניחא אבל לפי דברי הר"ן שהתוס' אינן מחלקין בין מזיד דהכא למזיד דהתם קשה ויש לומר דגבי החזרת יד ודאי דהוי ליה כחוכא וטלולא שיצטער כולי יומא למנקט פירי המוציא ידו מבעו"י בשעת היתרא והמוציא ידו בשעת איסור משחשיכה לא יצטער ויחזיר ידו אבל גבי רדיית פת דאין כאן מצטער למה יתירו

בחנם במבעו"י וגם אם יתירו במשחשיכה משום שלא יבא לידי איסור חמור לא הוי כחוכא וטלולא ודו"ק:

דף ד.

בד"ה ואלא דאהדר כו' תימה אימא לידי איסור חטאת כו' עכ"ל. גבי סקילה ודאי דמצינן לאשכוחי שפיר לידי סקילה ממש אם לא ירדה בלי רשות ב"ד כמ"ש התוס' לקמן אבל מלשון איסור סקילה משמע דאפילו אין כאן חיוב סקילה כגון שלא התרו ביה דלא הוי רק איסור סקילה ודו"ק:

בד"ה קודם שיבא כו' וא"ת והיכי אתי לידי חיוב סקילה והא התראת ספק הוא כו' עכ"ל קצת קשה אמאי לא הקשו כן בפשיטות אמתניתין דכלל גדול דחשיב אופה בכלל ל"ט מלאכות ואמאי והא לא אתי לידי חיוב סקילה דהתראת ספק היא ויש ליישב דבלא הדביק פת בתנור כי הכא מצינן לאשכוחי אופה להדיא דהוי התראת ודאי וק"ל:

בד"ה אבל למעלה כו' א"כ לימא הכא אבל למעלה מי' ד"ה חייב דילפינן כו' ומיהו אינו הוכחה כו' עכ"ל. יש לדקדק דאכתי יש הוכחה דע"כ למטה מי' חייב במושיט דאם ת"ל פטור אם כן באידך גיסא דקאמר דפליגי בלמעלה מי' אי ילפינן זורק ממושיט או לא אבל למטה מי' ד"ה חייב דקלוטה כו' לימא אבל למטה מי' ד"ה פטור דקלוטה לאו כמי שהונחה דמי אבל אי למטה מעשרה חייב במושיט אז לא מצי למימר ד"ה פטור בלמטה מי' דהא מאן דיליף זורק ממושיט חייב אע"ג דקלוטה לאו כמי שהונחה דמי ויש לומר דלא ניחא ליה למבעי אי ד"ה קלוטה לאו כמי שהונחה דמי דאם כן מתניתין דהכא דאית לה קלוטה כמי שהונחה דמי לדעת רבה דלא כמאן ומה שיש לדקדק על זה מפירוש ר"י לקמן ע"ש:

בד"ה אבל למטה כו' וכדמשמע קצת בסמוך דאמר רבי זירא הא מני אחרים משמע כו' היכי קאמר הכא ד"ה חייב כו' עכ"ל. יש לדקדק אמאי לא הקשה בפשיטות טפי דקאמר הא מני רבי ורבנן פליגי עליה בהדיא בברייתא ולית להו קלוטה כמי שהונחה דמי דלמאי דדחי נמי דלא מחייב רבי אלא ברשות היחיד מקורה מכל מקום רבנן דפליגי ע"כ סבירא להו דקלוטה לאו כמי שהונחה דמי ואם כן תקשי ליה הני רבנן מני גם בעיקר תמיהתו של ר"י תמיה לי דמאי משמע ליה מדקאמר ר' זירא הא מני אחרים דפליגי רבנן עליה וההיא ברייתא מני אימא דמשכח תנא דאית ליה הכי דקלוטה כמי שהונחה דמי היפך סברת המקשה דפריך והא בעינן עקירה כו' שפירש ר"י גופיה דפריך הכי משום דאל יצא איש קאי נמי אחפץ כו' כמו שכתבו התוספות לעיל וצ"ע ויש מדקדקים עוד בזה

לפי מה שפירש ר"י הכא דאיכא ברייתא דלית לה קלוטה כמי שהונחה דמי אם כן מי הכריח לר"י לעיל לפרש דפריך והא בעינן עקירה כו' דמכח קרא דאל יצא איש ממקומו פריך אימא דמכח ברייתא פריך דיש לומר דא"כ הוה המקשה מייתי הך ברייתא דאין כל הברייתות ידועות אבל אקרא דאל יצא איש ממקומו וגו' שפיר קסמיך וק"ל:

בד"ה דאמרינן קלוטה כו' ואומר ר"י דה"פ כו' איכא נמי לספוקי דילמא לכולי עלמא לא אמרינן קלוטה כו' כי פליגי בדיוטא א' כו' עכ"ל. לפי הסברא שכתבו לעיל דמושיט פטור למטה מי' המ"ל בפשיטות דאיכא לספוקי דילמא לכולי עלמא לא אמרינן קלוטה כו' ולמטה מעשרה פטור לכולי עלמא ובלמעלה מי' פליגי אי ילפינן זורק ממושיט או לא אלא דכבר כתבו דמשמע להו קצת דמושיט נמי חייב למטה מי' ואין להקשות נמי דמאי פריך דאיכא לספוקי דילמא לכ"ע לא אמרינן קלוטה כו' דאימא דאם כן מתניתין דאית לה קלוטה כו' דלא כמאן דיש לומר דהכי קפריך כיון דלא משכחת טעמא דמתניתין משום דקלוטה כמי שהונחה דמי אלא משום דמשכחת דרבי עקיבא סבירא ליה הכי הא איכא לספוקי ביה נמי דילמא לכ"ע קלוטה לאו כמי שהונחה דמי וא"כ אכתי לא ידעינן טעמא דמתניתין מאי ניהו ודו"ק:

דף ד:

בד"ה זרק ונח כו' ויש לומר דבלאו הכי פריך שפיר אבל קשה לספרים דגרסי כו' אם כן מה תירץ רב יוסף הא מני רבי היא כו' עכ"ל. משמע להו דרב יוסף ודאי ידע הך קושיא דפריך לעיל מיניה לרבה דמוקי לה כרבי עקיבא ודילמא הנחה הוא דלא בעי הא עקירה בעי וע"ז תירצו דבלאו הכי פריך תלמודא שפיר ודחי ליה דרב יוסף לא מההיא דזיז קאמר הא מני רבי אלא מההיא דתניא זרק מרשות הרבים כו' קאמר רב יוסף הא מני רבי ואהא קשיא להו לספרים דגרסי לקמן בהזורק כו' דהשתא ע"כ רב יוסף לאו מההיא דזרק מרשות הרבים כו' קאמר הא מני רבי היא דהא רב יוסף לא ס"ל דמחייב רבי שתים אלא דקושטא הוא דמההיא דזיז קאמר רב יוסף הא מני רבי היא ומההיא דזרק מרה"ר כו' תלמודא גופיה קאמר לה דרבי היא וכמ"ש מהרש"ל וא"כ הדרן קושיין לדוכתין מה תירץ רב יוסף מהך דזיז אכתי תקשי דילמא הנחה הוא דלא בעי כו' כדפרכינן לעיל לרבה וק"ק אמאי לא תקשי להו בפשיטות משמעתין מה תירץ ר' זירא מהא דאחרים דאכתי תקשי ליה דילמא הנחה כו' כדפרכינן לעיל לרבה וע"ק לתירוצם דקושטא דרב יוסף מההיא דזיז קאמר וכיון דבעי הנחה ע"ג זיז כל שהוא ה"ה דלעקירה כו' הא ע"כ רבי לא בעי זיז כל שהוא מההיא דזרק מר"ה לרה"י כו' דהא רב יוסף ידע לה כדמוכח בפרק

הזורק ואכתי תקשי כדפרכינן לעיל לרבה דמוקי לה כרע"ק דהא מתני' נמי בהנחה כל שהוא אירי אלא כיון דלרבי עקיבא בלאו הנחת כל שהוא סגי פרכינן ודילמא הנחה כו' ה"נ הכא לרבי כיון דע"כ סגי בלאו הנחת כל שהוא מההיא דזרק מר"ה כו' אם כן נפרוך נמי ודילמא הנחה כו' ויש ליישב בזה כיון דרבי בעי כל שהוא בההיא דזיז אית לן למימר בההיא דזרק מרה"ר לרה"ר ורה"י באמצע כו' דהיינו נמי בהנחת כל שהוא ברה"י א"נ דר"י מפרש להההיא דזרק מרה"ר לרה"ר כו' ברה"י מקורה כדמסיק תלמודא ודו"ק:

בד"ה באילן העומד כו' וי"ל דברה"ר לא מצי לאוקמא דאי הנוף למטה מג' כו' עכ"ל. ולפי זה ליכא נ"מ הכא בנוף הא דבעי מקום ד' ברה"ר וי"ל דלענין קלוטה כמי שהונחה ברה"ר נ"מ הא דבעי מקום ד' ודו"ק:

בא"ד והא דלא מוקי לה אביי הכי משום דרב חסדא לא בעי מקום ד' גם ברה"ר כו' עכ"ל. הקשה מהרש"ל ותימה סוף סוף נוקי הכי ונימא דרבנן חשבי ליה למקום פטור מאחר דלא שדינן נופו בתר עיקרו ומצאתי בגליון תוס' כו' ואני אומר אפשר דרשב"א סבר דאף רבנן מודו דשדינן נופו בתר עיקרו ולא הוי מקום פטור אלא רה"ר כו' עכ"ל ע"ש ותירוץ זה הוא סברא בלי שום ראיה ול"נ במה שכתבו דרב חסדא לא בעי מקום ד' גם ברה"ר דמ"ש ואין זה גמר תירוצם דבהא לא יתורץ רק קושיית התוס' דמעיקרא אמאי לא מוקי לה דכולו עומד ברה"ר ויש בעיקרו ד' כו' אבל קושיית רשב"א דמשכחת להו דשדי נופו בתר עיקרו בנוף למעלה מג' לא יתורץ בזה כקושיית מהרש"ל שכתב בשם הגליון אבל הוא מתורץ בסוף דבריו שכתב ורב חסדא נקט רה"י משום כו' ואיידי דנקט איהו רה"י נקט נמי אביי בתר הכי ברה"י כ"ע לא פליגי כו' ומסיים ומוקי פלוגתייהו נמי באילן העומד ברה"י כו' מיהו פשיטא דה"מ נמי לאוקמא פלוגתייהו באילן שעומד כולו בר"ה כמ"ש הרשב"א וכקושיית מהרש"ל בשם הגליון דרבנן פליגי וחשבי ליה מקום פטור דלא שדינן נופו בתר עיקרו אלא דניחא ליה לאוקמא פלוגתייהו דומיא דכ"ע לא פליגי דקאמר דמיירי ברה"י ובהכי יתיישב מה שהקשה מהרש"ל ותימה לרש"י דמפרש דברה"ר בעי מקום ד' א"כ למה כו' לא מוקי באילן העומד ברה"ר כמו שהקשו התוס' כו' עכ"ל דלפי תירוץ רשב"א בסוף דבריו הוא מתורץ דמוקי לה פלוגתייהו בעומד ברה"י דומיא דנקט רב חסדא רשות היחיד ותו לא מידי ודו"ק:

דף ה.

בד"ה אמאי חייב כו' שיקבלנו שני מידו עכ"ל. כצ"ל נ"ל:

גמ' הכניס ידו לתוך חצר חבירו וקיבל מי גשמים כו' נראה דנקט חצר חבירו דומיא דמתניתי' דהכניס ידו לרשות חבירו פשט העני כו' וק"ל:

דף ה:

תוס' בד"ה בשלמא כו' וכן קלוטה לרבי עקיבא אם אמר כמי שהונחה דמיא חוץ לד' כו' עכ"ל ק"ק אמאי לא מספקא ליה לריב"א נמי לר"ע בזורק ונח בתוך ד' אמות דכיון דבזורק ארבע אמות ברשות הרבים לא אמרינן קלוטה כמי שהונחה דמי אע"ג דבעלמא כמי שהונחה לר' עקיבא אם חייב לרבי עקיבא אפילו זרק ונח תוך ארבע אמות אם לאו דדומיא דהכי מספקא ליה לבן עזאי במהלך כעומד אם עמד לפוש תוך ד' אמות ויש ליישב ודו"ק:

דף ו.

בד"ה מידי דהוה כו' הוי ליה למנקט המוציא כו' נקט ליה נמי השתא ובכל עניני העברה כו' עכ"ל. הוצרכו לכל זה דמשום דנקט לקמן מעביר לא ה"ל למנקט הכא מעביר אלא המוציא דקתני בברייתא אם לא דבכל עניני העברה ברה"ר קאמר ומשמע נמי המוציא דקתני בברייתא מיהו הך מלתא בלחוד אינו מספיק בזה דלא ה"ל לשנות לישנא המעביר במקום המוציא כלשון הברייתא דקתני המוציא אלא דשני ליה הכא לישנא משום מעביר דנקט לקמן ודו"ק:
בד"ה יתר ע"כ כו' דה"א טעמא דר"י משום דקסבר לחי וקורה משום מחיצה כו' עכ"ל. מיהו תלמודא בפרק כל גגות מוכיח מהך ברייתא דיתר ע"כ אמר ר"י כו' דס"ל לר"י שתי מחיצות דאורייתא ולא ניחא ליה למימר דסבר לחי וקורה משום מחיצה ודו"ק:

דף ו:

בד"ה ואמאי קרי כו' ישבה בדוחק לפי הגמרא עכ"ל כצ"ל. ר"ל דאין לשון גמורה מל' גמור אלא מלשון גמר לפי מה שנגמרו מחיצות שלה כפי' רש"י זו היא שנגמרו מנין מחיצות כו' אבל דר"י לא נגמרו כו' וק"ל:
בד"ה הא קמ"ל כו' דלא איירי איסי אלא בסקילה דלא פליג אמתניתין כו' עכ"ל. בדברי איסי נמי יש לדקדק מנינא למה כמו שהקשו התוס' לקמן והיינו למאי דגרסי בדברי איסי ואינו חייב אלא אחת אבל למאי דמסיק לומר ואינו חייב על אחת מהן ניחא מנינא דהכי קאמר ל"ט מלאכות הן ואינו חייב רק ל"ח חטאות שעל א' מהן אינו חייב חטאת אבל ממתני' דפ' כלל גדול דקתני מנינא ולא קתני ואינו חייב על א' ע"כ דעל כל ל"ט

חייב חטאת ואיסי לא פליג אמתניתין וא"כ ע"כ דלא איירי איסי אלא בסקילה שעל א' אינו חייב סקילה אבל חטאת חייב על כל אחת ואחת מהל"ט מלאכות כמתני' דפ' כלל גדול ודו"ק:

דף ז.

פירש"י בד"ה אלא בד' כו' ובד"ה אבל כו' ובדבר המסוים כגון ראש עמוד כו' פשיטא דלמעלה מי' לא הוה כרמלית דהא אפילו עמוד בר"ה כו' עכ"ל. אין זה מדוקדק לכאורה דמאי קאמר דהא אפי' עמוד בר"ה כו' דהא בהך מלתא קיימינן מדקאמר בתר הכי ואי כדקאי בכרמלית כו' משמע דעד הכא בראש עמוד וגבי לבינה דקאי בר"ה קיימינן וע"ק דמהיכא פשיטא ליה דאימא דהך מלתא גופא אשמעינן רב ששת דלמעלה מי' לא הוי כרמלית כדאשמעינן ר"י דפחות מארבעה לא הוי כרמלית ולשון רש"י שכ' הר"ן הוא מדוקדק בזה וז"ל ובדבר המסויים כגון ראש עמוד וגבי לבינה ליכא לאוקמא דאי אית ביה ד' היכי אמרינן למעלה מי' לא הוי כרמלית אלא מקום פטור והא אפילו עמוד ברה"ר גבוה י' ורחב ד' רה"י הוא כו' עכ"ל דהכי משמע ליה למעלה מי' קאמר רב ששת הוי מקום פטור ולא רה"י דומיא דקאמר ר"י אין כרמלית פחות מד' דבפחות מד' הוי מקום פטור ולא רה"י וכן הוא בלשון הרי"ף במסקנא ומקולי ר"ה דעד עשרה הוא דהוי כרמלית למעלה מי' לא הוי כרמלית אלא מקום פטור ואפשר שכן היה בנוסחת גמרא שלהם ויש לפרש לשון רש"י שלפנינו שנתכוון לזה וה"ק דאי אית ביה ד' פשיטא דלמעלה מי' לא הוי כרמלית דהא אפילו כו' רה"י הוא ולא מקום פטור ומדברי רב ששת משמע דתופסת עד י' אבל למעלה מי' הוי מקום פטור דומיא דאין כרמלית פחותה מד' דפחותה הוי מקום פטור כמ"ש לעיל ודו"ק:

בא"ד ואי דלית ביה ד' ולמטה מי' מי הוה כו' ואי כדקאי בכרמלית וכיון דלית ביה ד' הוי שם אויר כרמלית עליו כו' עכ"ל. כצ"ל מלשון רש"י שכתב הר"ן וק"ל:

תוס' בד"ה וטח בפניה כו' וריב"א פי' דאף למעלה מג' לא בעי שיהא בפני הלבינה וכותל ד' כו' עכ"ל. מפירש"י נמי משמע כן שפי' הכא סתם לבינה ארכה ורחבה ג' ואין לעוביה שיעור כו' עכ"ל. דר"ל דאזקיפת הלבינה שהיא עוביה של הלבינה קמפרש והוא שגבוהה ג' אבל בארכה ורחבה שהיא פני הלבינה מסתמא דהוי ג' כדאמרינן ברישׁ פ"ק דב"ב ויש מקשין בזה כיון דלפי' רש"י הכא בטח בפניה לא בעי מקום ד' כפי' ריב"א תקשי ליה מה שהקשו התוס' לעיל לפירושו דפליגי רבי ורבנן בשדי נופו והוי כמונח ברה"ר ע"ג מקום ד' דאי אפשר להעמידה דאי למטה מג' לא בעי רוחב ד' לכ"ע ולמעלה

מג' לא הוי רה"ר אם לא נעמיד בדבילה שמינה כו' כמו שכתבו התוס' לעיל דהשתא הא בדבילה שמינה נמי א"א להעמידה דא"כ מאי טעמא דרבנן דפטרי דאי נמי לא שדינן נופו בתר עיקרו ולא הוי בנוף מקום ד' יתחייב דהא לא בעי מקום ד' כפירושו הכא ויש ליישב ודו"ק:

דף ז:

בד"ה התם לא ניחא כו' וצידי רשות הרבים כו' לרבנן אע"ג דניחא תשמישתיה טפי כו' עכ"ל יש לדקדק דרבא דהקשה לאביי ממימרא דר"י מקרן זוית טפי ה"ל לאקשויי מצדי רשות הרבים לרבנן דלאו כרה"ר דמי דמתני' היא דדומה טפי לחורי ר"ה דניחא תשמישתיה טפי מקרן זוית מיהו בהא איכא למימר דניחא ליה לאקשויי מקרן זוית לכ"ע אפילו לר"א אך קשה דא"כ כיון דרבא לא ידע לאפלוגי בין ניחא תשמישתיה ללא ניחא תשמישתיה תקשי ליה טפי לרבי אלעזר מ"ש קרן זוית דמודה ביה ר"א טפי מצדי רה"ר ויש ליישב ודו"ק:

בד"ה והלכה ונחה וכו' ולכ"ע הוי חור רה"י וכו' על דעתיה דר"מ בין שיש שם ד' בין שאין שם ד' כו' עכ"ל. לכאורה מאי משמעו מן הירושלמי הזה דאדרבה הכי משמע בין שאין שם ד' כלל דהיינו חור כל שהוא ונראה לפרש דבריהם משום דקשיא להו מעיקרא מההיא דכיפה דאין אומרין ביה חוקקין להשלים לר"מ אלא ביש שיעור קצת בגובה הפתח דהיינו ביש ברגליה ג' ובעי נמי גובה י' ובעי נמי שיעור קצת ברוחב דהיינו דבעי רוחב ד' עד ג' טפחים גובה וכיון דשיעור רשות היחיד נמי בעי גובה עשרה ורוחב ארבע א"כ אין תירוצו של ר"י מספיק שכתב דאיירי בחורין שדרכן כו' ובצד רשות היחיד הם רחבים ארבע כו' מ"מ כיון דמסתמא אין בגובה אותן חורין עשרה גם אין בהם שלש ברוחב ארבע ואכתי תקשי הכא אמאי אמרינן חוקקין להשלים בגובה והתם לא אמרינן אלא ביש ברגליה שלש וגובה עשרה כו' ואהא תירצו ולכולי עלמא הוי חור רשות היחיד כו' ר"ל דלענין גובה לא בעינן הכא חוקקין להשלים דהוי חור רה"י ולא בעינן בחור גובה עשרה דשדינן ליה בתר הרשות היחיד גופיה שהוא גובה עשרה אלא דלענין לשוייה מקום ד' על ד' פליגי דברה"י נמי בעינן הנחה על מקום ארבע על ארבע ולרבי מאיר כיון דמצד רה"י הוי רוחב ד' אמרינן ביה חוקקין ברוחב לשוויה מקום ד' על ד' ואהא הביאו ראיה מן הירושלמי דמשמע דלענין מקום ד' על ד' קאמר חוקקין דקאמר התם על דעתיה דר"מ בין שיש שם ד' ובין שאין שם ד' רואין כו' הרי לא הזכיר שם חוקקין רק ארוחב

מקום ארבע ולא אגובה דהיינו עד עשרה משום דחורי רה"י לא בעי בהו גובה עשרה ובזה יתבררו ויתלבנו כל דברי התוספות בזה באין גמגום ודו"ק:

בא"ד דאי לאו הכי ה"ל למפרך בהדיא וכ"ת כו' אמאי כזורק בארץ עכ"ל. מיהו מסיפא ודאי נמי דה"מ להוכיח דלא איירי ביה ד' על ד' אלא דמרישא גופה דקיימינן בה השתא ניחא ליה לאוכוחי דסתמא כר"מ ואין להקשות לפירש"י דע"כ אסיפא סמיך דלא נימא דאיירי בחור כל שהוא די"ל דס"ל כתירוץ קמא של התוס' דסתם חורין כך הם דרחבים ד' מצד אחד וק"ל:

דף ח.

פירש"י בד"ה שדי נופו כו' ודרב חסדא דלא כרבי ולא כרבנן לישנא אחרינא אמר אביי בדרב חסדא דהוי ברשות היחיד כו' וכי פליגי רבנן בשדי נופו כו' עכ"ל. לשון ראשון שפירש רש"י הוא הלשון שפירש"י ג"כ לעיל דאיירי בזרק ד' אמות ברשות הרבים ונח על נופו ופליגי אי הוה כמונח ברשות הרבים על מקום ד' דעיקר שהוא מקום ד' מחשיב ליה לנוף עכ"ל ע"ש ולישנא אחרינא שפירש"י הכא הוא הפי' שכתבו התוס' לעיל דמיירי אפי' באין בעיקרו ד' דרבי סבר שדי נופו בתר עיקרו והויא כרה"י כו' ורבנן סברי לא אמרי' שדי נופו כמו שכתבו התוס' לעיל עיין שם ומהרש"ל שכתב ודעת לישנא אחרינא כבר פרשתי לעיל דף ד' כו' עכ"ל אין זה מבורר דאין זה אלא פי' ראשון של פירש"י גם מה שכתב מהרש"ל במה שפירש"י ללשון ראשון דלא כרבי ודלא כרבנן כו' נ"ל דדייק מדלא קאמר דפליגי באילן העומד ברה"ר וזרק כו' אי לאו דברה"י נמי בעי ד' ואביי כו' עכ"ל ולי נראה בזה בפשיטות דאי לא הוה בעינן מקום ד' ברה"י לא הוה העיקר שהוא ברה"י מחשיב ליה לנוף שהוא מקום ארבע ברה"ר כיון דהעיקר גופיה ברה"י הוא לא איכפת לן שם במקום ד' וק"ל ואין לתמוה על לשון ראשון בסוגיא זו דקאמר לימא רב חסדא דאמר כרבי ולא כרבנן והמתרץ השיב לו דר"ח דלא כמאן די"ל כמ"ש בעל הליכות עולם דאיכא סוגיא לימא בתלמוד דפריך דה"ל לפסוק הלכה וה"נ פריך הכא לימא ר"ח דאמר כרבי וה"ל לפסוק הלכתא כוותיה ומשני אביי דאיכא למימר דלא פליגי בדרב חסדא כלל וכ"ע לית ליה דרב חסדא ואי הוה פסק הלכתא כרבי לא הוי שמעינן מיניה מלתיה דרב חסדא אלא דשדי נופו כו' כרבי אבל קושטא הוא דפליגי בדרב חסדא ודו"ק:

בד"ה רחבה ו' פטור כו' וא"ת בדלא גבוה י' נמי רשות לעצמה היא דהא שמה כרמלית כו' עכ"ל. אבל לעיל בגבוה י' ואינו רחב ו' ודאי דלא קשיא ליה הכי דהא מקום פטור הוא דמ"מ אינו רשות לעצמה מקרי כיון דשרי להוציא ממנו לרה"ר ומרה"ר למקום

פטור ויש לדקדק דמאי קשיא ליה הכא בכוורת דהא שמה כרמלית כו' כיון דכלי הוא ולא גזור ביה רבנן לבטולי מתורת כלי כמו שפירש"י לקמן גבי קופה וכ"כ התו' לעיל וי"ל דלא קאמר התם דלא גזרו ביה רבנן לבטולי מתורת כלי אלא שלא להחמיר בכלי כשאר כרמלית שאין מטלטלין (בו) [מתוכו] אבל הכא להקל ביה דהוה רשות לעצמה קאמר ולהכי הוצרך הכא לומר דלא הוה רשות אלא מדרבנן ואין כח ביד חכמים להקל על ד"ת וכו' ודו"ק:

בד"ה כפאה על פיה וזרקה אאינה רחבה ששה כו' עכ"ל. דלפירושו עובי השולים נמי מצטרפין לגובה עשרה ואם כן אי הוה רחבה ו' כי מטיא פחות מג' סמוך לקרקע שהיא כמונחת הוה ליה גובה י' ורחבה ד' והוה ליה רה"י ופטור אבל השתא דאינה רחבה שש הוה ליה מקום פטור המונח כולו בר"ה וחייב וכ"כ בעל המאור והר"ן לדעת רש"י מיהו יש לדקדק לפירש"י דא"כ דומיא דהכי בגבוה ז' ומחצה דפטור אפי' באינה רחבה ו' דאמרינן לבוד במחיצותיה אע"ג דאין שם רוחב מקום ד' על ד' שלא כדברי התוס' שכתבו הכא וזה סותר גם פירושו דלקמן בשמעתתא דאסקופה משמשת ב' רשויות כו' שפירש"י שם דכל מחיצה שאין בין חלל המחיצות ד' אינן מחיצות כו' והלכה למשה מסיני גוד ולבוד ודופן עקומה במקום ד' כו' ע"ש ודו"ק. ועיין במה שיש לדקדק בפירש"י ותוס' בשמעתין בדברי בעל המאור ומלחמות ה' וברי"ן:

תוס' בד"ה רחבה ו' כו' והוי כזורק מרה"י לרה"ר דרך מקום כו' עכ"ל. נ"ל דלא ניחא להו כפרש"י דאנן ממשכן גמרינן כו' ולא היו זורקין רשויות כו' עכ"ל. דא"כ מהאי טעמא כרמלית ומקום פטור אף על גב דלא הוו רשות לעצמן מכל מקום רשויות אחרות מקרו אף מדאורייתא ובאלו רשויות נמי לא היו זורקין אלא מחטיהן כו' כפירש"י ודו"ק:

בא"ד והא דפשיטא ליה לר"י כו' משום דדילמא עקירה בעינן שתהא חשובה כו' עכ"ל ודקאמר ואת"ל כיון דלא הוה מחיצה י' מעיקרא לא מחייב כו' נמי ר"ל משום דעקירה בעינן שתהא חשובה וק"ל:

דף ח:

בפרש"י בד"ה למעלה מעשרה טפחים עירובו עירוב קס"ד דיכול ליטלו בשבת עכ"ל בשנוייא קמא דמשני לה הוא ועירובו בכרמלית כו' קאי הך מילתא דיכול ליטלו בשבת אלא משום דבשנוייא בתרא דמשני לה הוא ברשות הרבים ועירובו בכרמלית ורבי היא כו' לא קאי הא דיכול ליטלו בשבת גופיה אלא בבין השמשות יכול ליטלו משום הכי קאמר דקס"ד הכי וק"ל:

תוס' בד"ה לימא תיהוי כו' שהעבירו לפניו נגד גופו דה"א כיון שהגיע כו' עכ"ל כצ"ל דהשתא א"ש דהך דהכא ודרבא וההיא דעומד אדם ברשות היחיד כולהו בגוונא חדא קמיירי שהאדם עומד במקום א' ואינו זז ממקומו ומעביר החפץ מכאן לכאן דרך גופו וכמ"ש התוס' פרק המוצא תפילין ומיהו הך דהכא הוי טפי נח מההיא דרבא דכיון שהאדם נח על האסקופה שהוא מקום פטור והחפץ כשבא כנגדו במקום פטור מקרי שפיר נח מה שאין כן בההיא דרבא ובהך דעומד אדם ברשות היחיד כו' וק"ל:

דף ט.

פירש"י בד"ה פתח פתוח כו' ולחיו לפנים מן האסקופה כו' עכ"ל לפום מאי דקיימינן השתא דאית באסקופה רוחב ד' במשך עובי החומה שהוא שיעור מבוי אין לעובי חומה זו שהוא רוחב ד' דין לחי ומש"ה הוצרך לפרש שיש לו לחי לפנים מן האסקופה בזולת עובי החומה אבל למאי דבעי למימר דלית ביה רוחב ד' קאמר דאין לך לחי גדול מעובי החומה כיון דאין לעובי חומה הזה רוחב ד' שהוא שיעור מבוי יש לו שפיר דין לחי ואין צריך לחי אחר מיהו מה שכתב כאן ולחיו לפנים מן החומה כו' לאו דווקא אלא דה"ה בלחי הזקוף על האסקופה כמו שפירש"י לקמן אלא לאפוקי בלחי העומד מבחוץ כמו שפירש"י ואע"ג דלית ליה לחי העומד מבחוץ כו' אבל התוס' מיאנו בכל זה דמשמע להו דבבית וחצר נמי קמיירי ולא איירי בהכשר מבוי כלל דהיינו לחי ומש"ה הוצרכו לפרש דקס"ד דלית ליה לחי כלל ואפ"ה היכא שהפתח פתוח בטל אותו עובי למה שבפנים כו' ודו"ק:

תוס' בד"ה אע"ג דלית כו' ואסור לטלטל מבפנים לעובי הפתח דרך נקב אם יש בדלת כו' עכ"ל לא הוי צריכי לדחוק בזה אלא בפשיטות טפי ה"מ לפרש דהוי כלחוץ לענין איסור טלטול ד' אמות בתוך הפתח וק"ל:

בד"ה תוך הפתח כו' לוקי הכא בפתוח לרשות הרבים ולאביי כו' עכ"ל אין להקשות בזה ומאי קושיא לפי מה שכתבו התוספות לעיל דיש ליישב כלחוץ כגון שפתוח לכרמלית אם כן מהאי טעמא לא מצי מוקי להך דהכא בפתוח לרשות הרבים די"ל דלישנא דכלחוץ לא קשיא להו בפתוח לרשות הרבים אלא לעיל למאי דקיימינן דאית בה ארבע על ארבע דהשתא בשלש מחיצות הוי רשות היחיד גמורה אבל למאי דקיימינן השתא דלית באסקופה ארבע על ארבע לא הוי רשות היחיד גמורה בג' מחיצות כיון שאין בין חלל המחיצות ד' אינן מחיצות כפירש"י ושפיר מצי מוקי לה בפתוח לרשות הרבים דהוי כלחוץ בנעול ודו"ק:

בא"ד וכי קאמר וכי תימא דלית ביה ד' ה"מ למפרך אפילו נעול כו' עכ"ל לא ידענא מאי קושיא דהא ודאי לרבא בפתוח לרה"ר ולאביי בגבוה ג' בלית ביה ד' לא בעי תיקון כלל ובנעול נמי הוי כלפנים כמ"ש התוספות גם שם לתרץ קושייתם אבל הכא בפתוח לכרמלית לרבא ואינו גבוה ג' לאביי מהיכא פסיקא להו דלא בעי תיקון דהא לפי האמת צריך לחי אחר להתירו אפילו בלית ביה ד' ואימא לפי דעת המקשה נמי וודאי דבעי תיקון אלא דקס"ד דבפתח פתוח בטל אותו עובי למה שבפנים כו' וכמ"ש התוס' לעיל ודו"ק:

בד"ה אמר רב יהודה כו' דוקא באסקופת מבוי כו' כיון שהקורה ראויה להתיר כו' עכ"ל דלא ניחא להו לפרש כפירש"י דסתם בית פתח שלו יש לו משקוף כו' ונמצא עובי הפתח כולו מקורה כו' דהא המקשה הוה ניחא ליה לאוקמא גם בבית ואינו מקורה כמו שכתבו התוס' לעיל ואם כן לא הוה אצטרך לשנויי דאיירי במבוי אי לא מטעמא שכתבו דדוקא מבוי שהקורה ראוי להתיר כו' אבל באסקופת חצר כיון שהקורה אינו ראוי להתיר כו' ודע דלפי טעם ופירוש זה שכתבו התוס' כתב בעל המאור שהקורה שעל מקצת האסקופה מושכת גם מה שבחוץ לפנים כל זמן שהפתח פתוח כו' אבל בבית שאין הקירוי מתיר אין כח בקירוי למשוך מה שבחוצה לה להיות כלפנים כו' עכ"ל. ע"ש ובר"ן ונראה שכן דעת התוס' בלשונם שכתבו מ"מ כיון שראויה להתיר את המבוי מצטרף יחד והוי כאלו מקורה ד"ט כו' גם מה שהוצרכו לומר גבי נעול וקירויו בחוץ דחודו יורד וסותם כדמסיק בפ"ק משמע דלעיל גבי פתח פתוח וקירויו בפנים הכל שרי מטעמא אחרינא דהיינו דהוי כאלו מקורה ד' טפחים ודו"ק היטב:

דף ט:

פירש"י בד"ה אין מפסיקין כו' ובגמרא מפרש בדאיכא שהות לגמור כו' עכ"ל אם ר"ל בדאיכא שהות וכמ"ש התוס' דהכי משמע מדקאמר בגמרא במנחה לא שכיח שכרות משמע כו' אין זה מקרי מפרש בגמ' ואפשר דר"ל בגמרא מפורש דאיירי בדאיכא שהות ביום טובא דהיינו מנחה גדולה ולא איירי במנחה קטנה דליכא שהות ביום טובא כדאמר בגמ' נימא תיהוי תיובתא דריב"ל כו' וק"ל:

שם פירש"י הא לן והא להו ובני א"י לא היו נוהגין כן בהתרת חגורה קודם נט"י עכ"ל דאחר נט"י קודם אכילה אף בני בבל לא היו נוהגין בהתרת חגורה משום הפסק בין נטילה לאכילה וק"ל:

תוס' שם בד"ה ואם התחילו כו' והכי נמי משמע בגמרא דקאמר כיון דשרא המייניה לא מטרחינן כו' עכ"ל דבריהם מפורשים במרדכי וז"ל ונראה לר"י דאפי' התחילו באיסור כו' דהכי משמע מדאמרינן מדשרא המייניה לא מטרחינן ליה והיינו כי התיר חגורה לאחר שבא זמן תפלת ערבית דאם לא בא הזמן למה יש לו לעמוד ומדפריך עלה והא תפלת מנחה כו' ש"מ מתני' בהגיע זמן קאמר עכ"ל וביאור לדבריו דלא מצינו דאסרו לישב לפני הספר כו' וכל הני דמתני' סמוך לערבית אלא כשבא הזמן של ערבית אסרו בו לאכול ולמ"ד ערבית חובה מטרחינן ליה נמי להפסיק וא"כ אם לא בא הזמן בערבית ודאי דאין לו לעמוד אבל הכא במנחה הוה איכא לפרושי הא דאם התחילו אין מפסיקין קאי דוקא אסמוך למנחה דקתני ברישא דאסרו בו לישב כו' לכתחלה אבל אחר שבא זמן מנחה דהיינו שהתחיל באיסור לא קאמר ביה דאין מפסיקין אבל מדפריך אדערבית מתפלת מנחה ע"כ דתפלת מנחה נמי בכה"ג מיירי דאין מפסיקין אפילו בהתחיל אחר שבא זמן תפלת מנחה דאם לא כן לא הוה פריך מידי ודו"ק:

בד"ה בתספורת של בן כו' וממאי דקאמר לקמן מאימתי כו' דאיכא למימר דקאי אאם התחילו כו' עכ"ל נראה דהא ודאי דכל הני מאימתי התחלת כו' קאי אאם התחילו כו' כפירש"י וכדמוכח בגמרא דקאמר ותנן אם התחילו אין מפסיקין ואמר ר"ח משיתיר כו' אלא דמשמע להו דקאי נמי כל הני מאימתי התחלת כו' על לכתחלה דאסור לישב כו' ובכל הני מאימתי כו' איכא לפרושי הכי בין באיסורא דלכתחלה ובין אהיתרא דאם התחילו כו' אבל לרב אחא ב"י קשיא להו גבי מאימתי התחלת דין כו' דא"א לפרושי באיסורא דלכתחלה דהיינו גמר דין דלא שייך ביה משיפתחו בעלי דינים ולזה הוצרכו לומר דאיכא למימר גבי מאימתי התחלת דין כו' דלא קאי כלל באיסורא דלכתחילה אלא אהיתרא דאם התחילו כו' ודו"ק:

שם בגמ' כיון דשרא המייניה לא מטרחינן כו' יש לדקדק דמאי טירחא איכא לחגור השתא דהא אם לא יחגור השתא ע"כ דצריך לטרוח אחר הסעודה לחגור עצמו קודם התפלה מיהו הכא בערבית ניחא דמשום טירחת חגורה השתא יכול לאכול עתה ולבטל התפלה בדליכא שהות כנראה מדברי התוס' שכתבו בשם ר"י דאפילו למ"ד תפלת ערבית רשות אין לבטלה בחנם אלא בשביל שום צורך כמו שרא המייני' כו' אבל מה שאמרו ולמ"ד חובה מטרחינן ליה כו' קשה כיון דלמ"ד חובה ודאי דאין לבטל התפלה בדליכא שהות וא"כ ע"כ בדאיכא שהות קמיירי כמ"ש התוס' לעיל גבי מנחה ומאי טרחא איכא דמה ירויח שיחגור עצמו אחר הסעודה לתפלה או קודם הסעודה לתפלה ומיהו גבי מנחה איכא למימר דהטירחא אינו דצריך לחגור שנית אלא שצריך

להסיר שנית החגורה קודם אכילה משא"כ אם יתפלל אח"כ שלא יצטרך להסיר חגורה שנית אבל לגבי ערבית למ"ד חובה א"א לומר כן דבהסרת חגורה נמי לא ירויח כלום שהרי אם יתפלל אח"כ נמי יצטרך להסיר חגורה שנית קודם שינה שאין לך אדם ישן בבגדיו ומ"ל חוגר עצמו ומתפלל ומסיר החגורה קודם הסעודה או שיחגור עצמו אחר הסעודה ומתפלל ומסיר החגורה בשעת השינה וע"כ נראה דהא דקאמר דלא מטרחינן ליה לאו טירחא ממש היא אלא ר"ל טרחא דהשתא דכיון דכבר הסיר החגורה בשביל הסעודה לא מטרחינן ליה השתא בשביל התפלה אלא שיטרח עצמו לאחר הסעודה וכן נראה להוכיח מהתחלת דין דלקמן דמפרש משיתעטפו הדיינין דהא ודאי ליכא טרחא שיתפלל כך וידון אח"כ אלא דהיינו טירחא כיון שהתחיל בדבר השייך לדין לא מטרחינן ליה להתפלל השתא עד אח"כ ודו"ק:

דף י.

תוספות בד"ה דין אמת לאמתו לאפוקי דין מרומה עכ"ל מ"ש מהר"י קארו בזה בח"מ עיין בחידושינו פ"ק דב"ב בזה לקיים פי' התוס' וק"ל:

דף י:

פרש"י בד"ה הוה נקיט כו' ובימי רב נחמן ב"י נהוג כוותיה בראשית הגז ולא במתנות כו' עכ"ל הוצרך לזה דמשמע ליה דרב נחמן ב"י היה בזמן רב חסדא והרי נהוג היו במתנות דלא כרבי אלעאי וכן מוכח בפרק הזרוע דכולהו אמוראי נהוג היו במתנות גם רב נחמן ב"י גופיה קניס גלימא אבל רש"י בפ' ראשית הגז פי' הא דקאמר רב נחמן בר יצחק נהוג כוותיה בראשית הגז וה"ה במתנות עכ"ל גם התוס' שם קיימו פירושו וכתבו ליישב לפירושו הך דפרק הזרוע ע"ש:

תוס' בד"ה ומתרגמינן אלהא כו' דהתם קראו שלום ע"ש שהוא עושה שלום כו' עכ"ל. ר"ל שלא ע"ש אותו המעשה שיעשה שלום לו אלא סתמא קאמר עושה שלום לכל עולם וע"כ נקרא שמו שלום אבל בהאל הנאמן מפורש בו לאוהביו וגו' ואינו נקרא שמו כן דלאו סתמא נאמן נקרא ודו"ק:

בד"ה ה"ג נתגלגל כו' שהרי ד' מאות שנה התחילו קודם שנולד יצחק כו' עכ"ל כתב מהרש"ל בתוס' מדוייקים אינו כו' אבל הגלות של ד' מאות שנה אינו מתחיל אלא משנולד יצחק כו' עכ"ל ע"ש באורך והנראה לקיים כל נוסחות התוס' שלפנינו כפי מה שאמרו חז"ל דקרא דומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות

וגו' התחיל מגזירת בין הבתרים וכתבו המפרשים כי ארבע מאות שנה הוא מיום שנולד יצחק שנאמר כי גר יהיה זרעך וגו' והשלשים הנוספים היו מיום צאת אברהם מארצו ויהיה פי' הכתוב ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים עד מלאת ת"ל שנה להיותם גרים הם ואבותיהם בארץ לא להם עכ"ל הרמב"ן והשתא אותן שלשים שנה קודם שנולד יצחק נמי הוו בכלל הגזירה שאז היתה גזירת בין הבתרים להתחיל מיד באברהם וזרעו להיותם גרים בארץ לא להם והשתא שפיר כתבו התוס' שהרי גזירת ארבע מאות שנה שנגזר על יצחק שיגור בארץ לא להם כבר נגזר ל' שנה קודם שנולד יצחק דהיינו בגזירת בין הבתרים על אברהם ודו"ק:

בד"ה ושל סדום וכו' ובסדר עולם משמע שהיה בן ע"ה שנה כשהכה את המלכים וכו' עכ"ל מה שיש לדקדק בכל זה עיין בתוספות פרק קמא דברכות:

דף יא.

בפירש"י בד"ה כיוצא בו וכו' לא יאכל הזב עם הזבה וכ"ש טהור וכו' עכ"ל כתב מהרש"ל מה שפסק רש"י כ"ש אינו כן בגמ' אלא רש"י לזמן הזה פסק דאין דין טהרה נוהג עיין לקמן וק"ל עכ"ל דבריו תמוהים כיון דבזמן הזה אין דין טהרה נוהג מאי כ"ש איכא בטהור עם הזבה דבין בזב עם הזבה ובין בטהור עם הזבה ליכא אלא משום הרגל עבירה אבל דברי רש"י דכ"ש טהור עם הזבה הוא ע"פ מה שאמר רשב"א בגמרא בא וראה עד היכן פרצה טהרה בישראל שלא שנינו לא יאכל הטהור עם הטמאה אלא לא יאכל הזב וכו' והיינו בזמנם שהיו אוכלים חוליהן בטהרה כפרש"י לקמן וזהו כ"ש הטהור עם הזבה שכתב רש"י דבלאו האי טעמא משום הרגל עבירה נמי לא היה אוכל הטהור עם הזבה וזהו ברור:

תוס' בד"ה ולא תחת כו' כדפרש"י בפרק שני דגיטין כו' ובד"ה כגון רשב"י כו' דאמר לקמן פרק ב"מ כי הוה כו' ובד"ה שמא ישכח כו' בפ' שני דב"ק הכיר כו' כצ"ל:

בד"ה לא יעמוד כו' פי' אפי' רבנן כו' דכיון דצריך לשתות איכא למיחש כו' עכ"ל ר"ל דכיון דצריך לשתות ה"ל כחפץ הצריך לו ולאפוקי ממאן דמפרש דה"נ איירי בשותה בכלי הצריך לו ועיין בר"ן וק"ל:

דף יא:

גמרא וכן בגת לענין מעשר דתנן שותין כו' וכרבי מאיר אתיא וכן בגת כ"כ התוספות פרק המוצא תפילין מיהו כחכמים נמי מצינן לאוקמא ובצונן וק"ל:

שם לא נצרכה אלא לבו ביום וכו' וה"ה דה"מ לאוקמא תרוייהו בבעל ג' ראיות חדא דראה בו ביום ואידך דלא ראה בו ביום אלא דניחא ליה לאוקמא תרוייהו לבו ביום וק"ל:

דף יב.

תוספות בד"ה שמא יהרוג כו' לכך נראה לר"ת כו' וכינה הרוחשת שרי להרוג כב"ה המתירין כו' עכ"ל לכאורה אין לפסק זה מקום כאן לפי' ר"ת דלפי' הר"ר יוסף הוא בהיפך זה דשחורה הקופצת שרי להרוג כב"ה כו' ואפשר דמשמע להו דמאכולת דנקטי בה היינו כינה הרוחשת ומה שהביאו מהא דרבה מקטע להו בשבת ר"ל נמי דהך דבית הלל הלכתא נינהו ודו"ק:

בד"ה נוטל וזורק כו' דאבא שאול כרבנן וגזר מלילה עכ"ל. ות"ק נמי דאמר מולל וזורק ולא יהרוג נמי כרבנן דר"א אלא דניחא טפי אליביה דלא הוי רק חדא גזירה הריגה דכינה אטו הריגה דפרעוש מיהו ק"ק לפריב"א דרבה מקטע להו בחול קאמר אמאי לא פירשו דהך ברייתא בפרעוש איירי ולכ"ע הריגה חייב בה ואבא שאול נמי לא גזר רק חדא גזירה מלילה אטו הריגה ויש ליישב דמפלה את כליו משמע בכל גוונא אפי' במפלה את כליו משום כינה ובהכי ניחא הא דמבעיא לן לעיל אמתניתי' לא יפלה כו' שמא יהרוג ור"א היא כו' ולא קאמר לכ"ע שמא יהרוג ובמפלה כליו משום פרעוש והיינו משום דמפלה כליו משמע בכל גוונא גם משום כינה ודו"ק:

בד"ה רבה מקטע כו' ואנן סמכינן ארש"י דפי' בשבת וקיימא כב"ה כו' עכ"ל ר"ל דאע"ג דלפרש"י רבה דלא כת"ק ודלא כאבא שאול ואפ"ה אנן סמכינן למיעבד כרבה דקיימא כב"ה כו' ולפי זה הני תנאי דלא כב"ה אבל הרא"ש כתב ליישב בזה דהני תנאי מצי סברי כב"ה דשרו להרוג ע"ש:

דף יב:

בד"ה רבי יהודה כו' קשה לר"ת מה מועלת תפלה כו' משמע דלר"מ ולר"י לא מהני כו' עכ"ל בפשיטות טפי ה"ל לאקשויי מברכות י"ח ברכת רפאנו דמצלינן בכל יום דהא לא מתרצא במה שתירצו הכא דאיירי בשבת שבין ר"ה ויוה"כ וכן הקשו התוספות בפ"ק דר"ה ויש ליישב דהתוס' דהכא ניחא להו בתפלת רפאנו דתפלות דרבים שאני אבל המקום ירחם עליך כו' דהכא לא הוה תפלת רבים וע"ש בתוס':

בד"ה שמש שאינו כו' ור"ת גריס הא והא בשמש שאינו כו' דשמש שאינו קבוע בודק יפה שלא יעברוהו כו' עכ"ל והרי"ף גורס כגירסת ר"ת אבל הר"ן פי' בו טעמא אחרינא דשמש שאינו קבוע צריך עיון הרבה ע"ש וק"ל:

דף יג.

בד"ה מיתיבי כו' אבל הכא דקתני מסדרין משמע שמותרין כו' עכ"ל ומה שהוצרך רש"י לפרש לפי' שני במתניתין ל"א חזן כו' ורואה היכן יתחילו למחר כו' ולא קאמר היכי יתחילו בלילה לאור הנר היינו משום אוקימתא קמייתא דהכא דבתינוקות של בית רבן נמי מסדרין ראשי פרשיות קאמר ודו"ק:

בד"ה ופליגי דר' פדת וכו' ועוד וכי לית ליה דאשת רעהו הוא בבגדו כו' עכ"ל. היינו לפי שיטת רש"י דהכא ולפי שטתו דלעיל דפסיקא ליה באשת רעהו דהוא בבגדו כו' דאסור כיון דאפילו ייחוד אסור מדאורייתא מכ"ש הך דהוא בבגדו כו' דהוי טפי קרוב לקירוב בשר קשה להו וכי לית ליה לר' פדת דאשת רעהו כו' דהא ודאי ליכא למאן דפליג בייחוד דמדאורייתא הוא דאסור באשת רעהו אבל לשיטת התוספות דלעיל דלא פסיקא ליה לאסור הוא בבגדו כו' באשת רעהו אלא משום סברא בעלמא ודאי דאיכא למימר הכא דר' פדת פליג ולית ליה האי סברא ובאשת רעהו נמי הוא בבגדו כו' נמי שרי כיון דמדאורייתא לא אסר אלא תשמיש ממש לית לן למיסר מדרבנן אלא קירוב בשר וכמ"ש התוס' לפי' ר"ת דר' פדת פליג ולית ליה הך סברא דלעיל אלא הוא בבגדו כו' באשת רעהו נמי שרי כיון דאיכא דיעות ושינוי ומהרש"ל כתב בזה דרך אחרת והוא דחוק ואין להאריך בזה כי דברינו אלה ברורים למבין ודו"ק:

בא"ד לא יקרב היינו תשמיש ממש שוב כו' לאפוקי לשון קריבה ממשמעותיה כו' עכ"ל. היינו לענין לאסור הוא בבגדו כו' דמפיק ליה מהאי קרא דלא יקרב אבל לענין לא יאכל הזב כו' דלא מפיק מהאי קרא ניחא לאסור בו וק"ל:

בא"ד ודוחק הוא דהא אשת רעהו לא טמא משמע תשמיש ממש כו' עכ"ל. ק"ק דאימא לפר"י דקושטא הוא דלא מפקינן טמא ממשמעו ולא אסרי' הוא בבגדו כו' אפילו באשת רעהו אליבא דר' פדת וכמ"ש לפי' ר"ת ויש ליישב דה"ק כיון דתלמודא סבר דאין להוציא קריבה ממשמעות לרבי פדת תקשה לר"ע לשון טמא דודאי תשמיש ממש משמע ואפ"ה איכא מאן דאסר ביה הוא בבגדו כו' אבל לפ"ז תקשי להו האי ודוחק כו' גם לפירוש ר"ת ודו"ק:

דף יג:

בד"ה בימי ליבוניך כו' ור"ת פי' שהיו רגילין לטבול ב' טבילות כו' עכ"ל. נראה דלפי' ר"ת יש לקיים פרש"י ור"ח מילתא דשמואל היינו בימי ליבונה וכן הוא מפורש בתוס' פ' אע"פ אבל מדברי הרא"ש פ' אע"פ נראה דאף לפי' ר"ת אין נראה פירש"י ור"ח ואפשר דאף שיש לחלק בזמנם בין נדות לליבון כפי' ר"ת בהך מלתא דשמואל אין נראה לו לחלק ודו"ק:

בא"ד ומהכא דקאמר אכל עמי ושתה עמי יכול כו' עכ"ל לכאורה שבאו לומר דאין מכאן ראייה לאסור הושטה מידו לידה דיכול להיות שלא נענש רק על השכיבה וא"א לפ' דבריהם כן דודאי ליכא להביא ראייה מאיסור אכילה עמה אהושטה מידו לידה דאל"כ אמאי לא הביאו ראייה לרש"י לאסור הושטה מידו לידה בימי נדותה ממתני' דקתני לא יאכל הזב עם הזבה אלא ע"כ דאכילה עמה הוי הרגל עבירה טפי מהושטה מיד ליד וע"כ נראה לפרש דבריהם דקאי אתחלת דבריהם שכתבו לא משום שיש לחלק בין נדות לליבון כו' שבאו להוציא מלבן דעת המנהג שמחלקין גם בזמנינו בין ימי נדה לליבון ומתירין לאכול עמה בימי ליבון בקערה אחת כמ"ש האחרונים בשם ראבי"ה ודחו התוס' מנהג הזה מההיא דהרי היא בנדתה עד שתבא במים וכתבו גם ר"ח ורש"י דמחלקין בפרק אע"פ אין נראה אלא כמו שפי' ר"ת דהיינו דוקא בימיהם שהיו רגילים לטבול ב' פעמים וכתבו דמה שהכריח רש"י לפרש שם דאיירי בימי ליבונה היינו משום דרש"י היה נוהג איסור להושיט כו' וא"כ לא היה מיחלפא דביתהו דשמואל אפילו בידא דשמאלא מידה לידו כיון דהושטה אסור בימי נדותה אי לאו דבימי ליבונה היה וע"ז כתבו ונראה לר"י שיש סמך וכו' וכתבו שוב ומהכא דקאמר אכל כו' ר"ל דהשתא חזרו לדבריהם הראשונים דמהכא אין לדחות המנהג שנהגו לאכול עמה בימי ליבונה אפילו בזמן הזה והכא קאמר דהיה נענש על שאכל עמה בימי ליבונה אף בזמנם די"ל שלא הקפיד אלא על השכיבה בימי ליבונה אבל על שהיה אוכל עמה לא היה נענש בימי ליבונה ודו"ק:

בד"ה והשותה משקין כו' דמשקין לא שכיח כו' דוקא משקין דחמירי אבל כו' עכ"ל. ויש לדקדק דבהך סברא לחוד דבמשקין חמירי ליעביד כולה צריכותא דאי הוה תנא אוכלין ה"א משקין דחמירי טמויי נמי מטמא ול"ל לתלמודא למימר משקין לא שכיח וכה"ג כתבו לעיל גבי אוכל ראשון ושני דאי הוה תני אוכל שני ה"א דאוכל ראשון טמויי מטמא וי"ל דתלמודא ודאי דלא נחית למיעבד צריכותא על התנא ל"ל למיתני כולהו אלא על עיקר הגזירה קאמר דקחשיב י"ח והא הך דגזירת משקין היינו הך דגזירת אוכלין דכבר

גזרו בו דמשום דמשקים חמירי ודאי דלא גרע מאוכלים וטמויי מטמא נמי ודאי דלא הוה במשקין אי לא גזרו בו כלל אע"ג דחמירי ואהא הוצרך שפיר לשנויי משום דלא שכיח ה"א דגרע מאוכלים שכבר גזרו בהם לפסול וברישא גבי אוכל ראשון ושני לא הוה קשיא להו לתלמודא כיון דכבר גזרו באוכל ראשון למה גזרו שוב באוכל שני דהא ודאי אי אוכל ראשון חמיר מאוכל שני לא הוה גזרינן באוכל שני אי לא הוו גזרי ביה אח"כ ועוד דקושטא הוא דאוכל ראשון ואוכל שני חדא חשיב להו כמ"ש התוספות לקמן בסוף הסוגיא ע"ש אבל התוספות הכא נחתי למיעבד צריכותא על התנא ל"ל למתני כולהו בודאי דהמ"ל נמי שפיר דאי הוה תני אוכלין ה"א משקין חמירי טפי וטמויי נמי מטמא כמ"ש התוס' גבי אוכל ראשון ושני אלא דניחא להו למימר בהא הך סברא דנקט תלמודא דמשקין לא שכיח ואי לא הוה תני ליה לא הוה גמרינן להו מאוכלין לפסול ודו"ק:

דף יד.

פירש"י בד"ה האוכל אוכל ראשון נעשה גופו ראשון ומטמא כו' עכ"ל. ולפי טעמא דקאמר תלמודא דזמנין דאכל אוכלין טמאין ושקיל משקין דתרומה כו' בשני נמי הוה סגי אלא דר"א משווה מדותיו כו' כ"כ התוס' פ"ב דחולין וכה"ג כתב הר"ש פ"ב דטהרות גבי שלישי לקודש אע"ג דלא שייכא בהו גזירה כו' לא חלקו חכמים כו' עכ"ל והיינו דלא שייך טעמא דאוכל אוכל שלישי ושתה משקה דקודש משום דליכא שום דבר שתייה של קודש ודו"ק:

בד"ה שלישי שני כו' וחיישינן באוכל שלישי דידיה דילמא ראשון הוא כו' עכ"ל. לא ידענא מי הכריח אותו דטהרתה של תרומה טומאה היא וכ"ש לגבי קודש דחיישינן בשלישי דילמא ראשון הוא דאימא דלא חיישינן ביה אלא דשלישי דילמא שני הוא והאוכלו שני וכן פירש"י בפ"ב דחולין וי"ל דלישנא דטהרתה טומאה כו' משמע טומאה מדאורייתא ושני אין לו טומאה מדאורייתא אלא פסול ודו"ק:

בד"ה ופסול להו והתורה הזהירה על התרומה לשומרה בטהרה כו' עכ"ל לא הוה צריך לפרש כן אלא דעדיפא מיניה דקאכיל תרומה טמאה שהיא במיתה ודו"ק:

תוס' בד"ה ושקיל משקין וכו' ופסיל להו משום דאכתי קודם י"ח דבר לא גזרו וכו' עכ"ל ואע"ג דבדעתם היה לגזור כמ"ש התוס' לעיל מ"מ שפיר קאמר ופסיל להו כיון דאכתי לא גזרו שיהיו תחלה וק"ל:

בד"ה האוחז ס"ת כו' קצת משמע דלאו דוקא ס"ת דהא כל כתבי הקודש תנן וכו' עכ"ל. ואפילו למאי שכתבו התוספות לעיל דהך דכל כתבי הקודש מטמאין את הידים איירי

לקודש מ"מ משמע דבקודש נמי ליכא טעמא אחרינא אלא משום איסורא לאחוז כל כתבי קודש ערום מיהו קשה דמאי איריא ידים הבאים מכתבי קודש משום דרבי פרנך ולקודש הא אפילו כל הפוסל את התרומה מטמא ידים להיות שניות לקודש כמ"ש התוס' לעיל וי"ל דהא גזור ברישא בידים הבאים מכתבי קודש לטמא בקודש ומטעם דרבי פרנך ובתר הכי גזרו בכל פוסל תרומה דמטמא ידים לקודש מטעמא אחרינא אך קשה דקאמר לקמן דשלמה גזר על סתם ידים לקודש והא תו ל"ל למגזר ידים הבאים מכתבי קודש לקודש ודוחק לומר דהא גזור ברישא קודם שגזר שלמה על סתם ידים וי"ל דנפקא מיניה לנגע בכתבי קודש אחר נטילה דפסול לקודש ואע"ג דמילתא דלא שכיחא היא גזור לקודש דחמור טפי מתרומה דלא גזור ביה מילתא דלא שכיח כמ"ש התוס' לקמן ועי"ל דלפי האמת ודאי דהך דכל כתבי קודש מטמא הידים בתרומה איירי אלא משום דלכאורה מצינו לאוקמא בקודש ניחא ליה לאתויי ברייתא דקתני בהדיא תרומה וק"ל:

דף יד:

בד"ה כיון דהך כו' ומיהו השתא דגזור ידים מחמת כו' שלא חלקו עכ"ל הוצרכו לזה דאל"כ הך ברייתא דמתני' בתר דתקנו י"ח דברים דבכללן גזרו על סתם ידים לא אשמעינן מידי אי לאו דגזירת ידים דמחמת ספר לא חלקו בו דאפילו נוגע סמוך לנטילה גזרו עליה ודו"ק:

בד"ה ואילו שמאי וכו' אבל הכא דכל היום נחלקו ולא הושוו עד למחר כו' עכ"ל והא דקאמר תלמודא דנחלקו ולא הושוו עד למחר אימא דנחלקו ואח"כ הושוו באותו יום כמו בבוצר לגת כו' ולהכי לא מנו להו בהדי ג' דברים די"ל דנחלקו בי"ח דקאמר שמואל לא משמע ליה דהושוו באותו יום אלא עד למחר ואין להקשות דאכתי בבוצר לגת דמסיק לקמן נמי כי הכא דאתו אינהו וגזור ולא קבלו מינייהו אתו תלמידייהו כו' אמאי לא קאמר ביה הלל וסיעתו ושמאי וסיעתו דהתם ליכא למפרך דהא לא נחלקו אלא בג' מקומות דאיכא למימר כדמשני לקמן הא קא שתיק ליה הלל לשמאי די"ל כיון דבוצר לגת מכלל י"ח דברים הוא ע"כ דלא היה שמאי והלל עצמן בו ביום שגזרו נמי תלמידייהו בבוצר לגת כו' וק"ל:

בא"ד ואע"ג דקצת משמע שהיו שמאי כו' דהא כי היכי כו' אותו היום היה הלל כפוף כו' ה"נ קתני בתוספתא דשבת גבי י"ח דברים כו' עכ"ל לכאורה דר"ל כי היכי דקתני בבוצר כו' היה הלל כפוף כו' כך קתני גבי י"ח דברים הלל היה כפוף כו' וא"א לומר כן

דא"כ לא ה"ל למתלי י"ח דבר בבוצר לגת ועוד מה תירצו בזה דצ"ל ב' מעשים היו מ"מ ע"כ היו שמאי והלל בי"ח דבר שהרי קתני בתוספתא גבי י"ח דבר שהיה הלל כפוף כו' ועוד שראיתי שם בתוספתא ולא קתני שם גבי י"ח דבר שהיה הלל כפוף כו' אלא דהך מלתא קתני שם כמו בבוצר לגת והיה קשה לישראל כיום שנעשה בו את העגל וכן נ"ל להגיה הכא בתוס' דכצ"ל כי היכי דקתני גבי בוצר כו' הלל היה כפוף ויושב לפני שמאי והיה קשה לישראל כיום שנעשה בו את העגל ה"נ קתני בתוספתא כו' כצ"ל ור"ל דהיה קשה לישראל כיום כו' קתני נמי בתוספתא גבי י"ח דבר כדקתני לקמן גבי בוצר לגת כו' ומשמע דמעשה א' היה וא"כ ע"כ דהיו שמאי והלל עצמן גבי י"ח דבר שהיה הלל כפוף כו' דלכך היה קשה לישראל כפירש"י לקמן וע"ז תירצו דצ"ל דב' מעשים היו ובב' הימים האלו היה קשה לישראל כו' וגבי י"ח דבר לא היה קשה לישראל משום שהיה הלל כפוף כו' כפירש"י לקמן גבי בוצר לגת כו' שהרי לא היו שמאי והלל עצמן שם אלא שהיה קשה לישראל כו' משום מחלוקת תלמידיהם בו ביום בי"ח דבר עד שהושוו למחר וק"ל:

גמרא שתיקן שלמה עירובין ונטילת ידים כו' בפ' עושין פסין ל"ג נטילה אלא עירובין וידים כו' והוא יותר נכון למאי דמסיק שלמה גזר לקדשים כו' ולא סגי בנטילת ידים לקדשים אלא טבילה כדתנן פרק אין דורשין נוטלין לידים לחולין ולמעשר ולתרומה ולקודש מטבילין כו' וק"ל:

בפרש"י בד"ה דכתיב וכל משקה כו' והני שניים נינהו שהכלי היה ראשון והם שניים כו' עכ"ל ולמאי דמוקי במשקין הבאים מחמת ידים וגזירה כו' ה"ה דה"מ לאוקמא בהכי משקין הבאים מחמת אויר כלי חרס וגזירה משום הבאים מחמת שרץ והוי ניחא טפי דגזרו בהו דמשקין הבאין מחמת שרץ ממשקין הבאין מחמת אויר כלי חרס קאתי מק"ו אלא דקושטא קאמר ולרבותא דאף במשקין הבאים מחמת ידים גזרו ביה כמ"ש התוס' דהיינו הך גזירה דכל הפוסל תרומה מטמא משקין להיות תחלה ודו"ק:

בד"ה אלא בבאין מחמת שרץ כו' משום משקה זב וזבה שהן אב כו' עכ"ל ואע"ג דכלי שנגע במשקה דזב וזבה הוי ראשון סגי להו למגזר בכלי שנגע במשקה הבא מחמת שרץ דליהוי מיהת שני ודו"ק:

דף טו.

פרש"י בד"ה שני גרדיים כו' במסכת עדיות מפרש למה הוזכר שם כו' עכ"ל. לא מצאתיו שם במשנה ולא בגמרא ירושלמי אבל בתוספתא דעדיות איתא ע"ש:

דף טו:

תוס' בד"ה אתו אינהו כו' דמכלי זכוכית לא תירץ כלום כו' עכ"ל. ולולי דבריהם אפשר לומר דמכלי זכוכית לא הוה קשיא ליה משום דאיכא למימר דמעיקרא גזור למקדש ואתו אינהו וגזור אף לתרומה כדמשני לעיל גבי ידים אבל לענין ארץ עמים ליכא למימר הכי דמילתא דלא שכיחא הוא כלל להביא גוש עפר ארץ עמים למקדש ובודאי משום מקדש לחוד לא הוו גזרי וק"ל:

בא"ד מעיקרא גזור ולא קבלו מנייהו ואתו רבנן כו' עכ"ל מפרש מהרש"ל דהמקשן ידע ששורפין אגושא מכח משנה דו' ספיקות כו' עכ"ל ע"ש הוצרך לזה משום דאימא דמעיקרא גזור לתלות אגושא ולא קבלו ואתו רבנן דפ' שנים וגזרו לתלות אגושא וקבלו ולזה פי' דידע המקשה דדין ידים הוא לשריפה מכח משנה דששה ספיקות אבל אין זה מספיק דכיון דהמקשה ידע דהך דו' ספיקות באושא גזור אכתי אימא דמעיקרא גזור לתלות אגושא ולא קבלו ואתו רבנן דפ' שנים וגזרו לתלות אגושא וקבלו ואתו באושא וגזרו אף לשרוף אלא דאית לן למימר כיון דסתמא אמר דמעיקרא גזור כו' ואתו רבנן דפ' שנים וגזור כו' משמע ליה דגזור לשריפה מיהו למאי דמפרש ומסיק דאתו אינהו וגזור אגושא לתלות אאוירא ולא כלום ואתו רבנן דפ' שנים גזרו אידי ואידי לתלות כו' מי הכריחו למתרץ להזכיר גזירת אוירא כלל לימא כדבעי למימר מעיקרא דאינהו גזור אגושא לתלות ולא קבלו ואתו רבנן דפ' שנים וגזרו לתלות אגושא וקבלו אבל אאוירא לא גזור כלל ובאושא גזור לשרוף ונ"ל דפסיקא להו משום דוכתא או ממנהגא דתולין אאוירא והיינו מרבנן דפ' שנים דרבנן קדמאי לא גזרו אאוירא כדמוכח הך מתניתין דאהלות דארץ עמים אינו מטמא באוהל כמ"ש התוס' ובזה יתישב במה שתירצו התוס' בשנוייא מציעא אמאי קאמר ועל אוירא ולא כלום לימא דמעיקרא גזור על תרווייהו כו' ותירצו בו דמוכח ממתני' דאהלות דלא גזרו מתחלה אאוירא דאכתי קשה דמי הכריח להמתרץ להזכיר גזירת אוירא כלל לימא דמעיקרא גזור לתלות אגושא ואאוירא ולא כלום ואתו רבנן דפ' שנים גזור לשרוף אגושא ואאוירא כדקאי קאי ולא כלום אלא ע"כ דקים ליה לתלמודא בשום דוכתא או ממנהגא דתולין אאוירא וע"כ מרבנן דפ' שנים דרבנן קדמאי לא גזרו אאוירא כלל כדמוכח מהך מתני' דאהלות כמ"ש התוס' ודו"ק:

בד"ה על ספק כו' וא"כ לחכמים אמאי קאמרי אף ספק מגע ברה"י תולין כו' עכ"ל לפי מ"ש הר"ש בפי' המשנה לפי הגירסא שלפנינו דגרסינן וחכ"א כו' דאיכא תלתא תנאי ה"מ לדקדק כן את"ק דקאמר על ודאי מגען כו' שורפין ואי הוה ספק דאורייתא אפילו על ספק מגען נמי שורפין אלא דניחא להו לדקדק אדברי חכמים בפשיטות ולא אדיוקא

דת"ק ועוד דאפשר לפרש דאין כאן דעת שלישית אלא דמעיקרא תני דעל ודאי מגען לכ"ע שורפין אבל בספק מגען פליגי ר"י וחכמים והא דלא קשיא להו בפשיטות למאי דקאמר דגזרו על הו' ספיקות ואי הוה איירי בשדה שאבד בו קבר דהוי ספיקא דאורייתא למה להו למגזר כן דהא מדאורייתא נמי טמא מספק די"ל דאע"ג דמדאורייתא טמא מספק מכל מקום לא היו שורפין מספק דאסור לשרוף תרומה וקדשים ולכך הוצרכו למגזר בהו אף לשרוף על ספיקות אלו והא דלא תקשי להו אספק רוקין כפרש"י דדילמא דזב נינהו וכן ספק כלים הנמצאים דהוי ספיקא דאורייתא אמאי קאמרי חכמים דתולין אספק מגען ברה"י די"ל דהיכא דלא אתחזק לן טומאה כמו בספק רוק וספק כלים לא הוי ספיקא דאורייתא אפי' ליטמא דאית לן למיזל בתר רובא דעלמא דאינן זבין וכלים טהורים משא"כ בשדה שנאבד בה קבר דאתחזק שם טומאה דהוי ספיקא דאורייתא ודו"ק:

בד"ה ועל בגדי ע"ה דגזרו עליהן שיהיו כזבין כו' ועל ספק רוקין נמי דקאמר דחיישינן שמא של ע"ה הן כו' עכ"ל נראה מדבריהם דודאי בגדים של ע"ה נמי ספק הוא דגזרו ביה לשרוף משום דעשאום כזבים ודומיא דספק בית הפרס וספק ארץ עמים דוודאן נמי ספק הוא וא"כ מה שכתבו ועל ספק רוקין נמי דקאמר דחיישינן שמא של ע"ה כו' אין רצונם ברוק הנמצא דחיישינן דמספקא לן שמא של ע"ה הן דהא בודאי רוק של ע"ה נמי לא הוי רק ספק לשרוף כמו בבגדי ע"ה דמדינא לא הוו כזבים אלא דגזור בהו שיהיו כזבים לכל דבריהם וודאן נמי ספק הוא אבל שיעור דבריהם כן הוא ועל ספק רוקין נמי דקאמר דחיישינן לשרוף שמא דפירושו נמי בודאי רוק של ע"ה דהוי ספק רוק כמו בגדי ע"ה דמתפרש הכי דודאי נמי ספק הוא אלא הכא כיון דנקט סתם ספק רוקין איכא לפרושי בה נמי בספק ממש דדילמא דזב נינהו כפירש"י ודו"ק:

בד"ה אלמה תנן אלו כו' וליכא למימר דההיא טבילה לכלים חדשים כו' עכ"ל ויש לדקדק ומאי קושיא דלפום הך סברא דשוינהו ככלי חרס קושטא הוא דלא נצריך טבילה בכלי זכוכית חדשים כמו בכלי חרס חדשים דהא דקאמר התם דבעי טבילה בכלי זכוכית היינו מטעמא דכי נשתברו יש להם תקנה בכלי זכוכית שוינהו ככלי מתכות והכא אכתי לא אסיק אדעתיה הך טעמא אלא דלגמרי ככלי חרס דמי וא"כ לא בעי בהו טבילה בחדשים וי"ל דלענין להצריכן טבילה בכלים חדשים אסיק המקשה אדעתיה האי טעמא וכה"ג כתבו התוס' לקמן לרב אשי ע"ש ודו"ק:

בד"ה וחכמים מטהרין כו' אבל אין לפרש דרבנן מטהרין לגמרי כו' כלי חרס שטיהר שעה א' כו' דא"כ מנליה דר"מ אזיל כו' עכ"ל ויש להקשות כיון דמצינו דפליגי בהכי

ר"מ וחכמים בתוספתא א"כ אימא דבהכי פליגי הכא ר"מ ורבנן דר"מ מטמא מתורת כלי חרס משום דמקבלים טומאה מכאן ולהבא ורבנן מטהרין לגמרי משום דכלי חרס שטיהר שעה א' כו' ומנליה לתלמודא למימר דר"מ אזיל בתר המעמיד וי"ל דאית ליה לתלמודא דלא אמרי רבנן בתוספתא הך סברא כיון שטיהר שעה א' כו' אלא בחתיכת חרס שפירש מן החבית ויש בה כשיעור ונקבה וסתמה אבל לא בכלי שלם שניקב וסתמו כמ"ש התוס' פ"ק דר"ה והר"ש בפ"ב דכלים ע"ש שכתבו ראיות בזה והכא בכלי שלם שניקבה וסתמה איירי ומדרבנן מיהת טמא מכאן ולהבא אפי' לחכמים מתורת כלי זכוכית ולר"מ מטמא מדאורייתא דאזיל בתר המעמיד ומשום שיש לבעל דין לחלוק ולומר דאין לחלק בין כלי שלם לשבר כלי ולכך רבנן מטהרין לגמרי כתבו דע"כ אין לפרש כן דע"כ תלמודא מחלק בין כלי שלם לשבר כלי דא"כ מנליה דר"מ כו' וק"ל:

דף טז.

בד"ה אלא מעתה כו' וכי משני כו' מפני שנראה תוכן כברן כו' אכתי ליטמאו מאוירן כו' עכ"ל אבל להאי תירוצא דכיון דכי נשתברו כו' שוינהו ככלי מתכות ודאי דלא מיטמאין נמי מאויר ככלי מתכות כמו שכתבו התוס' לעיל ולקמן דמה שמטמאין מתורת כלי חרס שורפין היינו בנגיעת תוכן דהוה נמי מתורת כלי חרס אבל מאויר ודאי דלא מיטמאין כיון דשוינהו ככלי מתכות וק"ל:

בד"ה לא ליטמא כו' דתוספתא דכלים פ' מחט וטבעת שולי כלי כו' כצ"ל:

בד"ה ה"ג רש"י כו' בת"כ מרובה מדת לטמא כו' ואין מיטמא מאחוריו כו' א"נ אינו מיטמא מאחוריו מדאורייתא כו' א"נ אפילו כו' עכ"ל ק"ק להנך תירוצים דבפשיטות טפי המ"ל דמרובה מדת לטמא מליטמא שמטמא אחרים מגבן ואין מיטמא מגבן ודו"ק:

בא"ד לא אתי למעוטי אחוריו אלא גבו וחקק הוי בכלל אוירא כו' עכ"ל לכאורה מדבריהם אלו דאחוריו דמטמא ומיטמא לגירסת רש"י היינו אפילו אוירא וא"א לומר כן דא"כ מה כתבו לעיל דבמה שמטמא אחרים מאחוריו אין חידוש דאפי' מגבו נמי כו' דהא ודאי חידוש הוא שמטמא בלא נגיעה אלא מאויר אחוריו משא"כ בכל הכלים וע"כ הנראה ליישב דבריהם דהכא דאע"ג דמאחוריו אינו מטמא ומיטמא אלא בנגיעה מ"מ בכלל אוירא הוא דהא דמיטמא אחוריו מדרבנן טפי מבגבן היינו משום דדומה אחוריו לתוכו שיש לו אויר מיהו לא גזרו ביה טומאה אלא בנגיעת אחוריו דאשכחן טומאה לטמא אחרים בנגיעת אחוריו מדאורייתא אבל מאוירא לא אשכחן טומאה כלל באחוריו מדאורייתא וק"ל:

דף טז:

גמרא איכא בינייהו דרצפינהו כו' ול"ל דאיכא בינייהו כלי שהעריב שמשו ולא הטבילו דליכא למיגזר ביה שמא יאמר טבילה בת יומא כו' דיחזרו לטומאה ישנה משמע דבעי נמי טבילה והיינו משום דלא תיהוי כחוכא וטלולא לטהרו בהערב שמש בלא טבילה וק"ל:

דף יז.

תוס' בד"ה ששמע השומע כו' לכך נראה שטמאוהו לאיכר טומאת ז' משום טומאה בחיבורים כו' עכ"ל וה"ה דה"מ לפרושי ולקיים פירש"י שטמאו לאיכר טומאת ערב וכמו שפירשו לר' עקיבא שהיה סודר מפסיק בין המרדע לבשרו שהסודר טמא טומאת שבעה והאדם טמא טומאת ערב מדאורייתא וכיון שאין טומאת חיבורין פשוט השומע טעה לומר שטמאוהו ז' משום אהל שמביא הטומאה בעובי המרדע אלא דניחא להו לפרש הכי בפשיטות טפי לר' טרפון כיון שאין טומאת חיבורים פשוט בלאו סודר המפסיק בין מרדע לבשרו איכא טעות כשטמאוהו ז' היה סבור דמשום אהל כו' ודו"ק:
בד"ה אמר ר"ע כו' דהיינו חבורי אהל במת והאדם כו' עכ"ל כצ"ל ומהרש"ל דחק לקיים דברי התוספות שלפנינו ואין להאריך ודו"ק:
בד"ה ועל שאר כו' וא"ת למה טמאוהו ז' משום חיבורין לרבי טרפון כו' עכ"ל ר"ל לר"ט דהאי עובדא היה במרדעת למה טמאוהו ז' כפי שיטת התוס' דלעיל וכן לפרש"י יש להקשות למה טמאוהו טומאת ערב לר"ט אבל לר"ע ניחא דלא הוה עובדא כלל אלא משום כלי אחר שיש בו בית קבול ויש בו עובי כמרדע גזרו במרדע ובכל מטלטלין אפילו פשוטי כלי עץ כמ"ש התוס' לעיל ודו"ק:
בד"ה גוזרני כו' מוהל השמן כשמן י"ל דהיינו במוהל היוצא לאחר אציצתא לאחר כו' שאדם יוצא לכרמו לידע אם הגיעו ענביו לבצור נמי לא שייך בהן ואתא שפיר דתניא לקמן כו' לידע אם הגיעו זיתיו למסוק כו' כצ"ל:

דף יז:

בפי' רש"י בד"ה אי חשידי כו' לא ליפרשו אלא חטה אחת מן הכרי כו' עכ"ל הד"א ור"ל הא דפריך אפרושי נמי ליפרשו סמיך אדלקמן כשמואל דחטה אחת פוטרת וא"כ לא ליפרשו אלא חטה אחת כדי לתקן טבלה אלא ע"כ דלא חשידי להכי משום גזילת כהן אבל דלא ליפרשו כלל ודאי דלא פריך ליה דמשום איסור טבל ודאי כ"ע חוששין וק"ל:

בד"ה אוכלין וכלים מטמאין משקין חדא כו' עכ"ל כ"ה בכל ספרים ישנים שבפרש"י ומהרש"ל הגיה בפרש"י אוכלין וכלים שנטמאו במשקין כו' ולפי הגהתו זו מחק בגמ' שנטמאו במשקין שזה הוא שהוסיף רש"י בפירושו לפי דעתו וא"א ומי הוא שישגיח במחקים כאלו אבל כל ספרים הישנים נכונים הם בגמרא אוכלים וכלים שנטמאו במשקין כו' שהוא לשון המשנה בעצמו שהביא לעיל גם כל פירש"י שלפנינו ישרים הם ור"ל אוכלים וכלים ודאי ב' דברים הם אלא דמטמאין של שניהם חד הוא דהיינו משקין מש"ה חשיב להו כחדא וק"ל:

תוספות בד"ה דילמא משהי כו' אלמא לכהנים שרי וי"ל כיון דאין כו' עכ"ל נקטו הכי למאי דס"ד מעיקרא התם דשרי לאכול לכהנים ולא אסור אלא לזרים אבל למסקנא אסור לאכול אף לכהנים ולאו משום טעמא דהיסח הדעת כמ"ש מהרש"ל דהאי טעמא נמי לא קאי התם אלא משום מעלה עבוד רבנן דלא תיהני זריעה להיתר אכילה אפילו לכהנים כדמסיק התם אבל לטהר מידי טומאה ודאי דמהני זריעה וזה שדקדקו בתירוצם משום ריוח (פורתא) שמטהרין לא כו' דהיינו למסקנא שאין כאן ריוח אלא לטהר דלאכילה לכהנים נמי אסור גם מה שנדחק מהרש"ל לומר שר"ל דרש"י ג"כ נתכוין כדברי התוס' אין צורך דגזור שתהא בשמה הראשון והרי היא תרומה טמאה עכ"ל מרש"י ודאי לא משמע כן ודו"ק:

בד"ה הניחא כו' אוכל ראשון ואוכל שני חדא חשיב להו א"נ הבא ראשו כו' עכ"ל ק"ק מאי קשיא להו לעיל גבי ידים הבאות מחמת ספר נמי בו ביום גזרו והוי טפי מי"ח דבר אימא דאוכל ראשון ואוכל שני חדא חשיב להו והבא ראשו ורובו כו' וטהור שנפלו כו' נמי חדא חשיב להו דהשתא א"נ ידים מחמת ספר בו ביום גזרו לא הוי טפי מי"ח דבר ודו"ק:

ודע שבעל המאור לא חשיב אין פולין ואין קורין בכלל י"ח דבר שנחלקו בו וצ"ל שהוא מפרש בי"ח גזרו ובי"ח נחלקו דאמר שמואל היינו בי"ח דבר גזרו בלא מחלוקת ובי"ח אחריני נחלקו ודקאמרי' לעיל אין פולין ואין קורין כו' ואלו מן הלכות היינו מן י"ח הלכות שגזרו בו ביום ולא הוו מי"ח שנחלקו בו וכ"כ הרמב"ם בפי' המשנה בי"ח גזרו ובי"ח אחריני נחלקו מיהו מה שהוסיף בפי' הרמב"ם לומר עוד י"ח אחריני שהושוו בהן אינו ע"פ תלמוד שלנו דמסיק אהא דתני הושוו דהיינו באותן שנחלקו בו ביום למחר הושוו בהם והוא ע"פ הירושלמי כמ"ש בספר הראב"ן ע"ש ודו"ק:

בד"ה אין נותנין כו' אבל קבלנות דמחובר דהוי ברשות ישראל כו' עכ"ל לאו דוקא ברשות ישראל דצורך מחובר אף ברשות נכרי מפרסמא מילתא ואסור והכי מוכח בירושלמי

שהביאו דאמר בד"א בתלוש אבל במחובר אסור דהיינו ע"כ אפילו ברשות נכרי צורך מחובר כמו לסתת אבנים הוא דאסור דבבית ישראל תלוש נמי אסור וכ"ה בתוס' סוף פ"ק דע"ז ובראש"ש ע"ש וק"ל:

דף יח.

בא"ד אין נותנין כו' בשבת ובאבל ובע"ז הלכה כו' עכ"ל ברא"ש בפ"ק דע"ז אינו ובע"ז אלא בשבת ובאבל הלכה כו' אבל בירושלמי ראיתיו ולא ידענא מה היא ודו"ק:

בפרש"י בד"ה לא קעביד כו' ולב"ש כיון דמונחין בגווה כו' עכ"ל ולפי דברי התו' שכתבו לרבה דטעמא דב"ש משום גזירה דאתי למיעבד בשבת ה"מ לפרושי ה"נ הכא לרב יוסף אליבא דב"ש דטעמא דב"ש משום גזירה והיינו למאי דס"ד השתא לרב יוסף דהך דרחיים כב"ה אתי ולא כב"ש דלב"ש איך שיהיה הטעם אמאי שרי מוגמר וגפרית דלא ניחא ליה למימר השתא דטעמו משום שביתת כלים ומוגמר שרי דדחיק ליה למימר כדמסיק דמנח אארעא אבל למאי דמסיק הא דרב אושעיא דע"כ רב יוסף הך דרחיים כב"ש מוקים לה וע"כ במתני' נמי טעמיה דב"ש משום שביתת כלים ואע"ג דלא קא עביד מעשה אסור דאי משום גזירה תקשי ליה מוגמר בברייתא דשרי לב"ש דנהי דמונח אארעא מ"מ נגזור משום דאתא למיעבד בשבת ודו"ק:

תוס' בד"ה ולימא כו' וא"ת לרבה הך ברייתא דשביתת כלים אמאן תרמייה וי"ל כו' עכ"ל דע"כ ב"ה לית להו שביתת כלים אפילו בעביד מעשה מדאוקי' רבה טעמיה דרחיים לב"ה משום השמעת קול ולב"ש נמי כיון דאליביה דרבה טעמיה דב"ש במתני' משום גזירה ולא משום שביתת כלים וא"כ אמאן תרמייה הך ברייתא דשביתת כלים ואהא תירצו דשביתת כלים לב"ש היינו בעביד מעשה דוקא ומתני' כולה איירי בלא עביד מעשה ולהכי איצטריך לטעמא דגזירה במתני' ודו"ק:

דף יח:

בד"ה גזירה שמא כו' תקשי ליה מתני' דבשר בצל וביצה וחררה כו' עכ"ל ק"ק אמאי שבקו פת דתני ליה מקמיה דחררה דהך דאין נותנין פת בתנור נמי טעמא משום חיתוי וכמו שהקשו התוס' לקמן לרב אשי מהך דפת ויש ליישב ודו"ק:

בא"ד שאין דבר מפסיק בינו לגחלים עכ"ל אין ר"ל שאין דבר מפסיק בינו לגחלים שהוא מונח על הגחלים דהא אכתי לא אסיק אדעתיה דהך מתני' בשר בצל וביצה איירי בבשרא אגומרי עד לבסוף לרב אשי אלא דר"ל בשר בצל וביצה דא"נ דלא מנחי אגומרי מ"מ אין

דבר מפסיק בין דבר המתבשל לגחלים משא"כ בהך ברייתא דאיירי בדבר המונח בכלי בקדירה או בחבית שהוא מפסיק בין דבר המתבשל בו לגחלים וק"ל:

בד"ה דילמא מגיס בה והוי צובע עכ"ל ר"ל כיון דמיירי בעקורה נראה להו דלא שייך בה משום מבשל אלא משום צובע ומהרש"ל כתב דגם כוונת רש"י שפי' מגיס מהפך בה וכמבשל כו' ג"כ כוונתו כך הוא ואין נראה כן מדברי הרא"ש אלא משום מבשל ממש קאמר לפי' רש"י ע"ש:

בד"ה ביורה עקורה וטוחה ואין לחוש שמא יגלה ויגיס שאין דרך כו' עכ"ל הוצרכו לזה ללישנא קמא דאסר רב ירמיה מדפתי נמי דברחא ושריק ודו"ק:

בד"ה התם בשרא כו' והא בלאו הכי נמי שרי כדמפרש לקמן וי"ל דמיירי שהתנור פתוח כו' עכ"ל והך ברייתא דלעיל לא תמלא אשה קדירה כו' נמי רב אשי מוקי לה הכי בתנור פתוח ועוד י"ל דמוקי לה כב"ש משום שביתת כלים כדס"ד לעיל משא"כ מתני' דבשר בצל וביצה דלא ניחא להו לאוקמא כב"ש כיון דהלכתא כב"ה ויש לדקדק לפי דבריהם שכתבו דאיירי התם בתנור פתוח א"כ מאי פריך לקמן אהך דמשלשלין את הפסח הא לאו הכי לא והא אמר מר גדיא בין שריק כו' והא הך דגדיא לא איירי בפתוח והך דמשלשלין כו' איירי בפתוח די"ל דההיא סוגיא אתיא כרב ירמיה מדפתי דלא איצטריך ליה לדחוקי לאוקמיה דאיירי מתני' בפתוח וכ"כ התוס' לקמן דתירוצא דלקמן התם מינתח כו' נמי אינו אלא לרב ירמיה מדפתי דאסר וק"ל:

דף יט.

גמרא והלא קצץ אמר רב ששת ה"ק כו' ויש לדקדק מאי קושיא והלא קצץ דאימא דאתי כת"ק דפליג אדר"ע לעיל וסבר הכי לב"ה כדי שיגיע לבית הסמוך לחומה גבי מכירה ושאלה דהוי כמו קצץ וי"ל דמשמע ליה מהא דקתני ברישא אא"כ קצץ לו דמים סתמא דשרי בכל גוונא לב"ה ומש"ה קשיא ליה והלא קצץ וקשה מסיפא דלא שרי ב"ה בקצץ אלא כדי שיגיע לבית הסמוך לחומה ארישא דקתני סתמא לב"ה דשרי בקצץ בכל גוונא וק"ל:

תוספות בד"ה רבי ישמעאל כו' ועוד תימה דרבי עקיבא דאמר לא יגמור כב"ש ולא כב"ה כו' עכ"ל כצ"ל ור"ל דא"נ דמתני' דקתני ושוין כו' לא אתיא כרבי עקיבא וכל דאתי ממילא נמי חייב חטאת אי עביד בשבת מ"מ לבית הלל שרי מבעוד יום וא"כ רבי עקיבא דאמר לא יגמור ע"כ כבית שמאי ס"ל דכל מידי דכי עביד בשבת חייב חטאת גזרו ביה מבעוד יום וזהו התימה דנימא דר' עקיבא דלא כב"ה דהא קי"ל [הלכה] כר"ע מחבירו ואנן קי"ל

הכא כבית הלל ועוד דרבי עקיבא לא שמותי מבית שמאי היה אלא מבית הלל כדמוכח מהך דצרת הבת בפ"ק דיבמות כמ"ש התוס' סוף פרק מי שמת ע"ש וזהו שדקדקו התוס' בשני התירוצים שכתבו דבהא שא"צ להסיר הקורה סבר רבי עקיבא כב"ה ולשון ספרים הישנים בתוס' שלפנינו שכתבו תימה דר"ע דאמר לא יגמור לא כב"ש ולא כב"ה כו' א"א לקיים דודאי שפיר סבר ר' עקיבא כב"ש דכל מידי דכי עביד בשבת חייב חטאת אסור מבעוד יום ומידי דאתי ממילא נמי חייב חטאת בשבת לר"ע ולא פליג ר"ע אלא אתנא דמתני' שהוא ר' ישמעאל דסבר דכל דאתי ממילא אינו חייב חטאת ודו"ק:

דף יט:

בד"ה שמן של בדדין כו' דמחמת קורות והעיגול שעליו לא היה ראוי בין השמשות כו' ולא דמי לזיתים כו' וכן השום והבוסר כו' עכ"ל נראה מדבריהם דהך דשום ובוסר לא איירי בטעון עליהם קורה ועיגול בין השמשות ופלוגתייהו דר"י ור"ע לא הוה אם צריך לסלק טעינת הקורה מבעוד יום או לא אלא פלוגתייהו אי לענין אכילה אי לענין סחיטה בידים כמו שכתבו התוס' לעיל וקצת קשה דא"כ מאי מייתי פלוגתייהו אמתני' הא במתני' לכ"ע אסור לאכול משום נולד דהא איירי בטעון קורה ועיגול מבעוד יום כמו שכתבו התוס' הכא וי"ל דמ"מ לענין מידי דאתי ממילא אם חייב חטאת אם לא מייתי שפיר מפלוגתייהו אמתני' ודו"ק:

בד"ה הני כרכי כו' ובפרק כירה משמע דלית ליה מוקצה מחמת מיאוס כו' חוץ מן הנר כו' עכ"ל ומהך דנר שהדליקו בו באותו שבת דאסור לר"מ ליכא לאוכוחי דאית ליה לר"מ מוקצה מחמת איסור דיש לומר דאימא היינו דוקא באיסור דדחייה בידים כגון נר שהדליקו בו באותו שבת אבל באיסור דממילא כגון שנתנבלה בשבת לא כמו שכתבו התוס' בפ"ב בהדיא ומזה יתיישב דלא ה"מ התוס' לאתויי בפשיטות דמוקצה מחמת איסור חמיר ממחמת מיאוס מהא דאמר פ"ב וח"א במוקצה מחמת מיאוס נמי הלכה כר"ש לבד ממוקצה מחמת איסור דאימא כדמפרש התם ומאי ניהו נר שהדליקו בו באותו שבת דהיינו דדחייה בידים ודו"ק:

דף כ.

בד"ה איבעיא כו' מיהו בירושלמי משמע דלהקל בא כו' ריב"א עכ"ל מפסקי התוס' נראה דריב"א מפרש לה בהיפך דהך דגבי תנור ממהר לקרום ור"א להקל בא וצ"ל לפי זה הא דקאמר בירושלמי בלחם הפנים עד שיקרמו פניו בתנור לאו היינו פנים המדובקים

בתנור קאמר דההיא קרימה כל דהו סגי בשבת הכא כדקאמר הכא לר"א אלא עד שיקרמו כל פניו של לחם הפנים שבתנור קאמר ודו"ק:
סליק יציאות השבת פרק ראשון

דף כ:

בד"ה אנן שירא כו' אבל מטכסא לאו היינו שירא פרנדא דלא הוה אחר החורבן כו' עכ"ל ולפ"ז לא גרסינן בגמ' תיובתא דרבין דלדידיה מטכסא דהיינו כלך לאו שירא פרנדא הוא דלא הוה לאחר החורבן אלא דהקושיא הוא לאביי דאמר דכלך דמתני' היינו שירא פרנדא וכן מחקו מהרש"ל גם הגיה תירוץ ב' ואיבעית אימא פירושי קמפרש כו' ורצה לומר דכלך הוא פירוש דשיריים אילו לא מצא כן בספרים ישנים היה לבעל דין לחלוק דלא שייך בזה פרושי קמפרש כיון דשירא הוה ידיע להו וכלך לא הוה ידיע להו כדמוכח בשמעתין ואם דחקו לישנא דאיבעית אימא בתר תיובתא הרי מצינו סוגיא כזו בפרק הניזקין דאמרי' תיובתא ובתר הכי אמר כתנאי ועיין בתוס' פ' הפרה וק"ל:
בד"ה ותנא דידן כו' וי"ל דהוסיפו היינו טעמא מפני שאין מושכין כו' עכ"ל נראה מדבריהם דטעמא דפסול פתילות במתני' נמי מפני שאין השמן נמשך יפה אבל בגמרא לקמן לא משמע כן אלא דפסול פתילות הוא משום שהאור מסכסכת בהן ואפשר דר"ל משום שהאור מסכסכת בהן אין השמן נמשך אחריהן מיהו בעיקר תירוצם ק"ק דאין זה מספיק דאכתי מאי הוסיפו בטעמא ומנ"מ שהרי האי טעמא אחרינא דצמר כויץ ושער מחריך פשוט טפי מדלא איצטריך ליה למתני במתני' ודוחק לומר דתנא דברייתא פליג ולית ליה טעמא דצמר כויץ ושער מחריך ודו"ק:

דף כא.

בד"ה למאי נ"מ כו' פשיטא ליה כו' כדאמרי' שעוה קירותא כו' עכ"ל ר"ל מזה שאמר שעוה קירותא פשיטא ליה שוב שהיו מכירין השעוה דקירותא היו מכירין וא"כ לא אצטריך ליה למימר שוב דשעוה פסולת דדובשא לכך קאמר עלה למנ"מ כו' וק"ל:
בד"ה שמחת בית כו' מאי פריך ממכנסי כהנים הלא היו כו' עכ"ל ממכנסי כהנים ודאי דלא פריך מידי שהרי היה כולו פשתן אלא דר"ל ממתני' דמכנסי כהנים כו' דקתני בה ומהמיניהם פריך דהוה כלאים וכפרש"י מאבנט פריך וק"ל:
בד"ה ומותר להשתמש כו' לא המ"ל מדליקין סתם דה"א דוקא בחול אבל בשבת אין מדליקין כו' עכ"ל ויש לדקדק דלעיל נמי לרב הונא אימא דלא המ"ל סתם אין מדליקין

דה"א דוקא בשבת משום שמא יטה דמותר להשתמש לאורה אבל בחול מדליקין דכבתה אין זקוק לה וי"ל דסתמא דחנוכה בדין חנוכה קמיירי ולא בדין שבת ומש"ה לעיל לרב הונא הל"ל סתמא אין מדליקין דמשמע נמי חול מדין חנוכה משום דכבתה זקוק לה דאי דוקא בשבת קאמר הוה ליה למימר בהדיא אין מדליקין בשבת כיון דמדין שבת נגעו בזה משום שמא יטה אבל הכא אי הוה קאמר סתם מדליקין ה"א דוקא בחול ולא איצטריך ליה למימר הכא בהדיא חול משום דסתמא בדיני חנוכה איירי אבל באיסור שבת לא איירי דבשבת אין מדליקין משום שמא יטה כו' ועוד יש ליישב בזה בדרך אחרת ואין להאריך:

ודע עוד מה שכתבו בזה עוד דבסתמא לא הייתי אומר ששום אדם יחמיר לאסור להשתמש כו' אין זו הסברא מוכרחת מסתמא אלא דאיכא למטעי למימר הכי דאל"כ רב הונא דקאמר בין בחול בין בשבת אין מדליקין ולא קאמר סתם אין מדליקין להשמיענו דאיכא בשבת טעם אחר דמותר להשתמש לאורה אי הוה סברא זו פשוטה ומסתמא לא הוה איצטריך למימר הכי אלא ע"כ דאין זה סברא פשוטה מסתמא לומר דמותר להשתמש לאורה משום דאיכא למטעי נמי לאידך גיסא דחד טעמא אית להו בין בחול בין בשבת משום דכבתה אין זקוק לה ובהכי מתיישב נמי רב חסדא דקאמר מדליקין בהן בחול אבל לא בשבת אמאי לא קאמר סתם מדליקין בהן והייתי אומר מסתמא בחול אבל לא בשבת דלא הייתי אומר ששום אדם יחמיר לאסור להשתמש לאורה אלא ע"כ דאין זה סברא פשוטה דאיכא למטעי נמי לאידך גיסא כיון דסתמא קאמר מדליקין משמע בין בחול בין בשבת דאסור להשתמש לאורה ומיהו בלאו הכי ניחא הא דרב חסדא דלכך נקט חול ושבת משום דקאי אדרב הונא דאיצטריך למנקט בין בחול בין בשבת ודו"ק:

דף כא:

בד"ה מצוה להניח כו' נר שיש לה ב' פיות כו' משמע לב' בתים כו' עכ"ל אבל רש"י פי' (לקמן) [לעיל] לב' בני אדם למהדרין העושים נר לכל אחד ואחד עכ"ל והוא לשיטתו דפי' נמי בשמעתין דאין מניחין על פתח החצר אלא על פתח בתיהם בחצר והתוספות לא משמע להו לפרש לקמן כפירוש רש"י דהוה ליה למימר עולה לאיש וביתו כלישנא דקאמר הכא אלא לב' בני אדם היינו לב' בתים ועוד לפי שיטת התוס' לעיל מהדרין מן המהדרין אין עושין נר לכל אחד ואחד ודו"ק:

בד"ה שהיה מונח כו' ואם כבר גזרו על הנכרים להיות כזבים כו' עכ"ל הא דגזרו על תינוק נכרי שמטמא בזיבה והיינו בן ט' שנים ויום אחד דהוא ראוי לביאה כדמסיק

פרק אין מעמידין וההיא גזירה מי"ח דבר הוא שגזרו תלמידי שמאי והלל כדאמרי' לעיל בפירקין וחשמונאי מקדמי טובא הוו דיש לומר דכבר גזרו על הזב נכרי שמטמא בזיבה כמו ישראל אבל על תינוק נכרי אע"פ שאינו זב לא גזרו רבנן קמאי ואתו תלמידי שמאי והלל וגזרו בו וכן נראה מפרש"י לעיל ודו"ק:

דף כב.

בד"ה אסור להסתפק כו' כולי' יומא של ספק ח' וט' אבל אתרוג אינו ניטל בספק ז' וח' ולא איתסר בספק שמיני אלא משום דאתקצאי כו' ואע"ג דבין השמשות של שמיני נמי אסור כו' עכ"ל כל דבריהם אלו למאי דמסיק התם פרק לולב וערבה ואנן דאית לן תרי יומי היכי עבדינן אמר אביי שמיני ספק שביעי אסור תשיעי ספק שמיני מותר וכן הוא בהדיא במרדכי סוף פרק לולב וערבה בשם ר"י ע"ש ואף שמה שכתבו בתחלת דבריהם מפרש בפרק לולב וערבה משום דסוכה בספק ז' יתובי כו' אמרו כן לבני א"י דלכך סוכה אסורה להם בח' ה"ה והוא הטעם לדידן לאסור סוכה בתשיעי וכ"ה גם כן בהדיא שם במרדכי וז"ל דהא כל יום ח' יתובי יתבינן מש"ה אמרינן איתקצאי לכולי יומא דט' כו' ע"ש מיהו הא שכתבו אבל אתרוג אינו ניטל בספק ז' וח' כו' לא אמרו כן שם בבני א"י אלא דלכך מותר בח' לבני א"י משום דאתרוג לא חזי בין השמשות משיצא בו שחרית ולכך הוצרכו לומר לדידן דאתרוג אסור בח' ומותר בט' משום כיון דבח' אינו ניטל ולא איתקצאי בח' משום דהוקצה ביה למצוה דהא אינו ניטל בו אלא דאסור לדידן בח' משום דאיתקצאי בין השמשות של ז' דבז' הוקצה למצוה דניטל בו ביום ולכך הוקצה לכולי יומא דשמיני ואע"ג דבין השמשות של ח' נמי אסור משום שהוא ספק יום כו' לא איתקצאי בכך כולי יומא כיון דלא הוקצה בשמיני משום מצוה כן נראה לי לפרש דבריהם והוא היותר מבואר במרדכי שכתב ולא נאסרת ביום ח' אלא משום דאיתקצאי לבין השמשות דסוף שביעי ולא משום מצוה דיום ח' כו' משמע דביום ח' גופיה שפיר איתקצאי לאסור בו משום דבין השמשות שלו שהוא סוף ז' הוקצה משום מצוה דניטל בו ביום ומיהו ק"ק לפ"ז ומהאי טעמא יאסור אביי נמי אתרוג בח' לבני א"י כיון דאית ליה דסוף ז' הוקצה למצוה איתקצאי לכולי יומא דח' וי"ל דלדידן יש לאסור טפי משום דיום ח' הוא ספק ז' והאי בין השמשות דז' איכא לספוקי ביה שהוא יום ואת"ל שהוא לילה שמא האי ח' ז' הוא וכן נראה מפירש"י שם שפי' ואנן דאית לן בח' תרי יומא היאך עבדינן מי אסרינן ליה ביומא קמא משום ספק ז' כו' עכ"ל וקרוב לזה כתב הרא"ש דלכך אסור טפי לדידן גם בח' משום דשמא אם יבא אליהו ויאמר דז' הוא גם התוס'

כתבו בזה שם טעם לאסור לדידן טפי ביום שמיני משום גזירה דסוכה ומהרש"ל הגיה בדברי התוס' לקיים דבריהם לבני ארץ ישראל אבל דברי התוס' הם מעורבים בגמגומים רבים ואין להאריך בהם כי לדברינו דברי התוס' יבואו על נכון בלי מחק וגמגום גם דברי המרדכי סוף פרק לולב וערבה אי אפשר להגיה ע"פ הגהתו כאן ודו"ק:

בד"ה סוכה תניא כו' ואפילו נפלו ואפילו בחול המועד כו' עכ"ל לצדדין קאמר אפילו נפלו ביום טוב ושבת ומשום מוקצה ואפילו בחול המועד ולא נפלו דהוי מיהת ביזוי מצוה וכ"ה בהגהת אשר"י וק"ל:

בא"ד ופריך למימרא דמהני כו' ומשני סיפא אתאן כו' ובתר הכי פריך כו' לא בעי לשנויי כו' עכ"ל ר"ל דלא בעי לשנויי בקושיא קמייתא כדמשני בבתרייתא דהכל לפי תנאו בקמייתא דקאי אעצי סוכה משמע בכל הסוכה אבל בבתרייתא ניחא דקאי אנוי סוכה וק"ל:

דף כב:

בד"ה ובה היה מסיים כו' אפשר להדליק מהישנה כו' ובד"ה והא הכא כו' כמ"ד בפ"ב דמדות דנר של כו' עכ"ל כצ"ל:

בד"ה מאי הוי כו' וצ"ל דאינו תופס דברי רבה עיקר ומבעיא ליה אי הנחה כו' עכ"ל ולא ניחא להו לפרש בפשיטות כיון דאינו תופס דברי רבה עיקר מבעיא ליה אי הלכה כרב אי כשמואל וכן כתב הרא"ש דאי אינו תופס דברי רבה עיקר ודאי דלא הוה קמבעיא כיון דהלכה כרב באיסורי ועוד לפום הסברא דהדלקה עושה מצוה אכתי לא פשיט מידי דאימא דהלכה כשמואל דשרי אפי' בקינסא ודו"ק:

בא"ד ואסר רב פירוש דהנחה עושה מצוה ולא דמי למנורה ודוקא מנר לנר שרי שמואל כו' עכ"ל ק"ק דאין סברא לומר לשמואל דשרי מנר לנר אפילו אי הנחה עושה מצוה דמשמע מכל דבריהם דאי הנחה עושה מצוה אסור מנר לנר כמו בקינסא ואם נאמר דלשמואל לא קמבעיא ליה דודאי הדלקה עושה מצוה א"כ לא פשיט מהא דרבא סבר דהדלקה עושה מצוה אימא דכשמואל ס"ל דהלכתא כוותיה ויש ליישב ודו"ק:

דף כג.

בד"ה מכבה כו' מי גרע דלוקה כו' ויש לומר דמיירי שהדליקה מתחלתה לצורך שבת כו' עכ"ל אבל דלוקה ועומדת אפילו מאתמול למצות חנוכה כפירש"י לא גרע מהדליקה חש"ו בעתה כיון דמאתמול נמי לשם חנוכה הדליקה ודו"ק:

בד"ה מריש כו' ומשום טעמא דמסיק דנפיש נהוריה טפי כו' עכ"ל נראה דהיינו דמסיק דמהדר אמשחא דזיתא משום דצליל נהורא דהיינו נפיש נהוריה דלכך יפה לנר חנוכה ומעיקרא דהוה מהדר אמשחא דשומשמי משום דמשיך נהוריה טפי אין ר"ל דמשיך אחר הפתילה טפי דודאי דמשחא דזיתא משיך אחר הפתילה טפי מכולהו ויפה לשבת אלא משיך נהוריה היינו כפירש"י דאינו ממהר לכלות כשמן זית ודו"ק:

דף כג:

בד"ה ה"ג חזא כו' ולקמן אמר חזא דהוה רגילה האשה כו' עכ"ל ול"ג לקמן דהוה רגיל כמו שהוא בגמרות שלנו ונפיק חד גברא רבה בזכותו שהרי לפירוש ר"ת כבר נפטר אביו דרב שיזבי מדקאמר דבי נשא ולגירסת הר"ן נמי דגרס בקמייתא בשרגי ובבתרייתא בשרגא ניחא נמי דבזכות נר של שבת שהוא תדיר טפי והות רגילה ביה האשה ודו"ק:
בד"ה גזירה כו' דאביי ורבא לקמן כו' ולית להו האי גזירה אלא קיימי כו' עכ"ל ר"ל דלית להו טעמא דאין מדליקין בשמן טמאה של תרומה משום גזירה דקדשים דאין שורפין ביו"ט כפירש"י לקמן אלא דקיימי אדינא דאמר אין שורפין קדשים ביו"ט מה"ט אבל בטעמא דאין מדליקין בשמן שרפה ביו"ט לא הוה ידיע ליה לאביי ולהכי פריך אלא מעתה ביו"ט לישתרי והשתא שפיר גרסינן בתרוייהו רבה או רבא דהכא בטעמא דאין מדליקין בשמן שרפה ביו"ט קאמר דגזור יו"ט אטו שבת והתם אדינא דאין שורפין קדשים ביו"ט קאי לפרושי ולית ליה גזירה תרומה אטו קדשים ודברי מהרש"ל אינן מבוררין לי בזה וק"ל:
בא"ד ולפי זה מתיישב לישנא אלא מעתה דמשמע שיש לפרש בענין אחר כו' עכ"ל דלתירוצם שכתבו דלא קאי אביי לקמן אטעמא דאין מדליקין שמן שרפה ביו"ט אלא אדינא דאין שורפין קדשים הרי שלא ידע אביי לפרש בענין אחר וא"כ אין לשון אלא מעתה מתיישב ודו"ק:

דף כד.

בא"ד אע"ג דבחלב מהותך גזרינן גזירה לגזירה כו' הא לא חשיב גזירה כו' עכ"ל ר"ל שלא תאמר אע"ג דבחלב מהותך גזרינן כו' וא"כ ע"כ הא דלא גזרינן בנתן שמן לתוך חלב מהותך דהוה שלשה גזירות הא ליתא דהא לא חשיב גזירה לגזירה כו' וא"כ בנתן שמן בתוכו לא הוי רק שני גזירות ולא גזרינן ותקשי לרבה דגזר יום טוב אטו שבת ושבת גופיה שמא יטה הוא דמשום דמצוה הוא לית לן למימר דודאי יטה וק"ל:

בד"ה גזירה יום טוב כו' וצריך לדחוק דגזרינן חלה אטו שמן עכ"ל ויש להקשות דהא הוה גזירה לגזירה דגזירה חלה אטו שמן ושמן גופיה שמא יטה וי"ל דר"ל דצריך לדחוק דגזרינן גזירה לגזירה לרבה ולעיל גבי נתן שמן לתוך חלב מהותך דלא גזור היינו משום דהוה שלשה גזירות כמו שרצו התוס' לומר לעיל ודו"ק:

בד"ה דתני רב אושעיא כו' ומיהו אף בחנוכה כו' בתפלה אין מחזירין כדתניא כו' עכ"ל ר"ל דמהך ברייתא דתעניות ומעמדות דאין מחזירין ודאי ליכא הכרע למפשט מיניה חנוכה ופורים כמ"ש לעיל מיניה לגבי בהמ"ז מיהו בתוספתא דברכות מפורש דבחנוכה ופורים נמי אין מחזירין וק"ל:

בד"ה תעניות כו' וקשה לר"י א"כ היאך לוה אדם תעניתו ופורע הלא ימצא שקרן כו' עכ"ל מה שלא היו חוששין בדורות הראשונים לשמא יארע לו אונס חולי כו' כדקתני הכא בברייתא תעניות ערבית ושחרית כו' אומר מעין המאורע לא תקשי ליה לגאונים שחששו לשמא יארע אונס כו' כדאמרי' בעלמא דבדורות אחרונים הוספה חולשה בעולם אבל מה דאדם לוה תעניתו כו' קשיא ליה שפיר כיון דכבר התפלל תפלת תענית ודאי ימצא שקרן וק"ל:

דף כד:

בד"ה איכא בינייהו כו' וטעמא דת"ק נמי איכא למימר כו' דומיא דזפת ושעוה כו' עכ"ל נראה שהוא כמו תירוץ שני לקושייתם דא"כ לא הוה שלשה תנאים כיון דמוכח קצת דתנא קמא להחמיר דומיא דזפת ושעוה ומיהו לא מסיימי בהכי דתנא קמא להחמיר משום דאיכא למימר לאידך גיסא דתנא בתרא לטפויי אתא ולהכי לא מסיימי מי הוא המחמיר וכה"ג עיין בתוספות לקמן וק"ל:

בד"ה לפי שאין כו' ואם תאמר ומאי איריא כו' לגזור משום תרומה שלא לצורך כו' עכ"ל ר"ל כיון דע"כ השתא דנגזור משום קדשים היינו שלא לצורך בקדשים דהא אסור ליהנות בשרפתן וא"כ נגזור משום תרומה גופה דשלא לצורך כו' ואין להקשות דאם נגזור תרומה דלצורך משום תרומה דשלא לצורך תקשי דא"כ למה לא נגזור גם בחולין דלצורך משום חולין דשלא לצורך דיש לומר דבתרומה שייך למגזר טפי משום שלא לצורך כיון דצורך הוא קצת דיש מצוה בשריפתה מיהת מדרבנן ודו"ק:

בד"ה ולא מילה כו' ורבא לא קאי אשריפת קדשים כו' עכ"ל דבשריפת קדשים ליכא האי ק"ו מנדרים ונדבות כמו במילה א"כ לא הוה צריך ביה קרא לבדו למיסר וק"ל:

דף כה.

בד"ה הא בחול כו' ואם תאמר הכא אסרי' הסקה והדלקה באיסורי הנאה וערלה כו' עכ"ל קצת קשה ומאי קושיא דאימא דבמעשר גלי קרא לא בערתי דאין ליהנות ממנו אף בשעת ביעור ובקדשים נמי יליף ליה ממעשר אי בק"ו כדאמר הכא אי בהיקשא כדאמר פרק כל שעה אבל בערלה מהיכי תיתי לאסור בהנאה אף בשעת ביעור דאי ממעשר הא איכא למפרך שכן הד"ס ט"ב ואי מקדשים איכא למפרך שכן פנ"ק עכ"ס ויש ליישב ודו"ק:

בד"ה פיגול היינו חישב לאוכלו חוץ למקומו כו' ולא כמו פיגול שבכל התלמוד כו' עכ"ל ולא ניחא להו כפירש"י דפיגול היינו חישב לאוכלו חוץ לזמנו ממש כמו בכל התלמוד דא"כ אמאי לא חשיב נמי הך חומרא דחוץ למקומו אלא ע"כ פיגול ונותר דהכא כההיא דאם עון פיגול הוא נושא כו' בפ"ק דפסחים ובפרק קמא דיומא ע"ש:

בד"ה כרת שאינו כו' ומיתה האמורה בתורה דקאמר התם היינו כו' עכ"ל כצ"ל:

דף כה:

בד"ה חובה לגבי רחיצת ידים בחמין קרי ליה חובה דלא הוי כ"כ מצוה ומים כו' עכ"ל כל זה לשיטת ר"ת דמצריך ברכה בהדלקת הנר ועיין בראי"ש:

בד"ה סדין כו' פירוש א"כ כיון דהלכה כב"ה למה עושין כן שמתמיהין עליו כו' עכ"ל כצ"ל מפרש"י פרק התכלת ע"ש:

בא"ד ועוד דרב עמרם גאון פוסק כב"ש בששה דברים וחשיב הך בהדייהו ובכל דוכתא קי"ל דעשה דוחה ל"ת וילפינן לה מכלאים בציצית עכ"ל הרא"ש בהלכות ציצית ע"ש וכן תפרש הקושיא הכא בתוס' ודו"ק:

בא"ד ה"ל למנקט כלאים בציצית ונראה לר"ת כו' ולא קתני סדין בתכלת כדאר"א כו' עכ"ל שינה ר"ת לשונו בתירוצו סדין בתכלת במקום כלאים בציצית משום דלפי קושייתם לפרש"י דלב"ש ה"ל כלאים בציצית דלא דרשו סמוכים לא הוה ליה למנקט סדין בציצית אלא כלאים בציצית הוה ליה למנקט בפלוגתייהו בין חוטי פשתן בצמר ובין חוטי צמר בפשתן אבל לפר"ת דלכ"ע ליכא כלאים בציצית וטעמא דב"ש משום כסות לילה שפיר נקט סדין ולא סתם כלאים בציצית ומדנקט סדין בציצית ולא נקט סדין בתכלת כדאמר ר"א כו' היינו משום דאפילו במינו גזרו מיהו לפי טעמא דשמא יקרע ה"מ למנקט ר"ת בדבריו כלאים בציצית כדלעיל אלא לפי האי טעמא דכסות לילה נקט הכי ודו"ק:

דף כו.

בד"ה אין מדליקין כו' ומהכא נמי ילפינן כהן ששכר פרה מישראל לא כו' עכ"ל כצ"ל מלשון המשנה דתרומות ועיין על דברי התוס' שם בר"ש:

בד"ה איכא בינייהו כו' והשתא תרווייהו לא סברי בכולה מלתא כו' ובקונטרס דחק לפי שפי' כו' עכ"ל ר"ל לפי מה שפירש דשמן דגים היינו קרבי דגים ע"כ האי תנא דסבר הכא אין מדליקין בחלב מהותך בעיניה דומיא דהכי ומדליקין בשמן דגים אפילו בעיניה ומש"ה דחק לפרש דההוא תנא דקאמר בחלב מהותך דאסור להדליק אפילו בתערובות סבר בשמן דגים מדליקין היינו בתערובות אבל לא בעיניה דהשתא בהך מילתא דקרבי דגים סבר רב ברונא מיהת כהאי תנא ובחלב מהותך סבר כאידך תנא אבל אם נאמר להאי תנא דסבר אין מדליקין בחלב מהותך (אפילו בעיניה) [ע"י תערובות] דסבר בשמן דגים נמי כאידך תנא דשרי אפי' בעיניה וא"כ לא אתיא דרב ברונא בהך מלתא דקרבי דגים דלא כמאן ועוד דהויא סברתו הפוכה מההוא תנא דרב ברונא מיקל (בשמן) [בחלב] מהותך טפי מההוא תנא דסבר אין מדליקין בו אפילו בתערובות וקרבי דגים מחמיר רב ברונא לאסור בעיניה וההוא תנא סבר דשרי אפילו בעיניה וזה דחקו לפרש דפליגי הני תנאי נמי בשמן דגים דהשתא רב ברונא בחדא סבר כהאי תנא ובחדא כאידך תנא ודו"ק:

בד"ה אין בו כו' קשה לריב"א דמשמע דפחות משלש על שלש מסככין אפילו בשל פשתן כו' עכ"ל דהכי משמע דאין בו משום שלש כו' קאי גם אחוץ פשתן וה"מ להקשות הכי אהך משמעות מהאי דמשמע לקמן דחוץ מפשתן היינו בטווי ולא בגד אלא דניחא להו להקשות כן לקמן אדאביי גופיה דאיהו קאמר רשב"א וסומכוס אמרו ד"א ולדידיה עיקר מלתיה דשלש על שלש משום פשתן נקט ודו"ק:

דף כו:

בפירש"י בד"ה רשב"א כו' ואיידי דנקט יוצא מן העץ לענין סוכה נקט כו' עכ"ל כצ"ל:

תוס' בד"ה השתא שתי כו' וא"כ היכי אתי שלשה על שלשה בק"ו כו' דאריג שלשה על שלשה עדיף כו' עכ"ל כצ"ל ועיקר קושייתם אשלשה על שלשה דקאי גם לפי המסקנא דאתי בק"ו דשתי וערב וכיון דשתי וערב לא קים לן בשלש על שלש אלא בתר דקים לן באריג שלשה על שלשה ושלש על שלש א"כ ליכא ק"ו ואהא תירץ גם הרב פורת דהאי ק"ו לא נקט אלא להרווחא כו' ר"ל דבתר דקים לן בשלש על שלש ומינה נמי בשתי וערב איכא ק"ו משתי וערב לשלשה על שלשה ואף שאין צריך ק"ו דבכלל בגד הוא נקטיה לרווחא דמלתא ומהרש"ל הגיה בתוס' דאריג שלש על שלש עדיף משתי כו' ולפי הבנתו

דעיקר קושייתם אשלש על שלש הגיה דיבור חדש גבי ומפרש הרב פורת כו' ואין צורך להגהתו בכל ספרי התוס' שלפנינו אלא דעיקר קושייתם אק"ו דשלשה על שלשה דהאי ק"ו קאי למסקנא אבל אשלש על שלש לא קשיא להו כיון דלא קאי האי ק"ו גם דאין כאן מקום הקושיא לשלש על שלש ודו"ק:

בד"ה אתי בק"ו כו' מוכח מדברי רבא דאמר שלשה כו' דילמא איצטריך קרא לבגד שלם כו' עכ"ל יש לדקדק ומאי קושיא דאימא דהא לא אימעיט שאר בגדים בנגעים מתרי קראי אלא חד למעוטי שלש על שלש וחד למעוטי שלשה על שלשה אבל בגד שלם לא אימעיט כלל ולא אצטריך לרבות בשרצים אלא ג' על ג' דלא הוי בכלל בגד ואתי או בגד בשרצים לרבות ג' על ג' ואם נאמר דמשמע להו לעיל מתנא דבי ר"י דאף כל צמר ופשתים למעט שאר בגדים אפילו בגד שלם קאמר א"כ אמאי לא מוכיח הרב פורת בפשיטות דאי לא הוה ג' על ג' בכלל בגד שלם למאי דמיעט נמי שאר בגדים בנגעים מתרי קראי חד לשלש על שלש וחד לשלשה על שלשה אכתי בגד שלם לא אימעיט בנגעים וי"ל למאי דמיעט לעיל מתרי קראי מיעט נמי בגד שלם כמו שפירש ר"י מעיקרא דהוי קרא בבגד צמר פרט אחר כלל למימר דאפילו גדול דשאר מינין לא מיטמו בנגעים כו' אבל הכא בשרצים או בגד ודאי ריבויא בעלמא הוא ואימא דלא אתא לרבות אלא בגד שלם להוציאו מכלל ופרט דגבי נגעים אבל לא שלשה על שלשה אי לאו דשלשה על שלשה בכלל בגד הוא אך קשה לפירש"י דאם נדרוש קרא דבבגד צמר במדת כלל ופרט לפי האמת למה [לי] תרי קראי למעוטי דמחד קרא נמי אימעיט אף בגד שלם במדת כלל ופרט ויש ליישב ודו"ק:

בד"ה ואימא לרבות כו' שנרבה שלשה על שלשה בשאר בגדים כו' עכ"ל פירוש לפירושם דודאי שלש על שלש בצמר ופשתים אתי מריבויא דוהבגד אלא אימא דמרבינן נמי מוהבגד שלשה על שלשה בשאר בגדים דכל מה דאיכא לרבות מוהבגד מרבינן ואי לאו מיעוטא דצמר ופשתים הוה מרבינן נמי שלש על שלש בשאר בגדים ומהרש"ל כתב פירוש לדבריהם ומזה לא יכול לסייע להרב פורת דשמא ה"ק מדממעט ג' על ג' ממילא שלשה על שלשה איתרבי עכ"ל ואין להאריך בדחוקיו ועל פי דרכו זה גם לקמן בתוס' בד"ה ואימא כי אימעיט כו' איצטריך ריבוי מוהבגד לג' על ג' כו' כתב מהרש"ל פירוש לגופיה גבי צמר ופשתים ומנלן שאר בגדים עכ"ל ואין לדברים אלו הבנה בדברי התוס' ולפי דרכינו יתפרש בפשיטות דר"ל לקמן כיון דבשאר בגדים ג' על ג' לא אתי בק"ו משתי וערב דבהדיא צמר ופשתים כתיב בשתי וערב ע"כ איצטריך ריבוי מוהבגד לג' על ג' כו' כצ"ל לקמן והיינו בשאר בגדים ואע"ג דג' על ג' בצמר ופשתים נמי אתי מהאי

ריבויא כל מה דאיכא לרבות מרבינן מיניה ומרבינן מיניה נמי ג' על ג' בשאר בגדים כמ"ש התוס' הכא וכן מוכיחין דברי התוס' לקמן בד"ה תרי מיעוטי כו' ע"ש ודו"ק כי הדברים ברורים למבין:

בד"ה תרי מיעוטי כו' הוה מוקמינן תרי מיעוטי לרבות שלשה על שלשה כו' וג' על ג' בצמר כו' עכ"ל לשיטת התוס' ניחא אבל לשיטת הרב פורת לא יתיישב בזה דא"כ לא לכתוב שום מיעוטא ואנן ידעינן לרבות ג' על ג' בשאר בגדים דהוי בכלל בגד דכתיב בקרא גם מה שכתבו באידך קושיא לשתוק מריבויא דוהבגד כו' הוה ידעי' דשלשה על שלשה בשאר כו' שמעינן מק"ו דשתי וערב אלא כו' כל זה לשיטתם אבל להרב פורת לא ידעינן שלשה על שלשה מק"ו כלל אלא שהוא בכלל בגד ודו"ק:

דף כז.

תוס' בד"ה נפקא ליה כו' דהא אביי מודה כו' לרבות שאר בגדים אפילו לג' על ג' כו' עכ"ל ומשום דקתני בלשון הברייתא שלשה על שלשה בשאר בגדים ולאביי מרבה אפילו שלש על שלש בשאר בגדים לית לן למימר דל"ג דתניא דאביי מצי להגיה בה ג' על ג' במקום שלשה על שלשה דטעות כזה קל הוא ליפול בברייתא וק"ל:

בא"ד ולרבא דאמר דאידך כו' לא מפיק האי תנא דבי ר"י מאידך עכ"ל כל זה לשון גליון בתוס' ואין לו מקום כאן בתוס' כמ"ש מהרש"ל וק"ל:

בד"ה ת"ל או בגד כו' ומ"מ כי פריך ואביי האי או בגד מאי עביד כו' עכ"ל דליכא למימר דפריך כיון דלא דריש ליה לשאר בגדים ע"כ לא תדרוש נמי מיניה אריג כל שהוא כיון דשקולים הם ב' הדרשות דא"כ לא הוה משני מידי ודו"ק:

בד"ה שכן מטמא כו' ונימא ק"ו מה שתי כו' ג' על ג' שמטמא בשרצים א"ד שמטמא בנגעים כו' עכ"ל דהאי ק"ו ליכא למיפרך מה לשרצים שכן מטמא בכעדשה דהא לא ילפינן נגעים משרצים אלא דילפינן ג' על ג' החמור משתי וערב שהוא קל משלש על שלש וכה"ג יליף לקמן בגמרא ק"ו לטמא עור בהמה טמאה באהל המת מק"ו דנגעים ולא פריך מה לנגעים שכן מטמא בכגריס משום דלא יליף אהל המת מנגעים אלא דיליף עור בהמה טמאה החמור מנוצה של עזים שהוא קל מעור בהמה טמאה וק"ל:

בא"ד וי"ל דכלים יוכיחו שמטמא בשרצים כו' עכ"ל לפי הסוגיא דלקמן המ"ל בפשיטות דנוצה של עזים יוכיח דמטמא בשרצים ולא בנגעים והיינו לאידך תנא דבי ר"י דמרבינן שאר בגדים בשרצים אבל הכא קיימינן לאביי דס"ל לההוא תנא דבי רבי ישמעאל דבשרצים נמי דוקא צמר ופשתים דהשתא ליכא למימר נוצה של עזים יוכיחו ודע דאיכא

לאקשויי נמי בהיפך דנימא ק"ו ומה כלים דטהור בנגעים טמא בשרצים שלשה על שלשה דטמא בנגעים אינו דין שיטמא בשרצים וכן מצי למיעבד ק"ו מנוצה של עזים למאי דמסיק לקמן דנוצה של עזים טמא בשרצים אלא דאיכא למימר אהאי ק"ו שתי וערב יוכיח דטמא בנגעים וטהור בשרצים אף אני אביא שלשה על שלשה ודו"ק:

בא"ד וכי תימה מה לכלים שכן אין מטמאין ואין נעשין אהל המת במחובר כו' עכ"ל חדא מילתא היא שאין הכלים מטמאין טומאת עצמן באהל המת במחובר אלא דבר שהיה במשכן כדלקמן בשמעתין דכל היוצא מן העץ כו' וק"ל:

בד"ה אלא הא כו' צמר ופשתים גבי לבישה מ"מ ל"ל כו' וי"ל דה"א דוקא העלאה אבל בלבישה כל תרי כו' עכ"ל ר"ל אע"ג דאף כל לאתויי ציצית דפרט לך בגד סתם לא ליכתוב בכלאים נמי צמר ופשתים ונילף ליה נמי מדפרט לך ביה בגד סתם דהוי צמר ופשתים ומיהו ק"ק לתירוצם אכתי קשה דלא לכתוב ובגד כלל גבי העלאה א"נ דלכתוב האי ובגד גבי לבישה ולא לכתוב צמר ופשתים גבי לבישה ומדלא אסור בלבישה אלא צמר ופשתים כ"ש דגבי העלאה לא נאסור כל שאר תרי מיני ויש ליישב ודו"ק:

דף כז:

בד"ה אונין כו' ונראה לר"י דאונין היינו מטוה כו' עכ"ל והא דאמר כמאן כי האי תנא כו' ליכא לפרושי כלשון אחר שפירש"י דהא אונין שהוא שתי וערב של פשתן כפי' התוס' ודאי ליכא למאן דפליג ולא מטמא ליה בנגעים אלא שיש לפרש כפירוש ראשון שפירש"י מדלא מחלק סומכוס בטווי משמע דבין בשתי ובין בערב מטמא מיד והיינו כר"מ וק"ל:

בד"ה כל היוצא כו' פי' בקונטרס לעיל כגון בקנבוס כו' עכ"ל בפי' הקונט' שהיה לפניהם לא היה כתוב כאן גבי הדלקה דאין לעשות מקנבוס וצמר גפן כמ"ש בפירש"י שלפנינו אלא דלעיל בברייתא גבי טומאה פי' בקונט' כן ומינה כתבו דא"כ יהא אסור להדליק כו' וק"ל:

דף כח.

בד"ה ויפרוש כו' יריעות עזים כו' כדכתיב ועשית יריעות עזים לאהל כו' עכ"ל ואע"ג דגבי ועשית מכסה לאהל לא משמע דמכסה היינו אהל אלא משום דאהדרי' קרא כדמסיק וכן ועשית קרשים למשכן דקרשים לאו היינו משכן הכא גבי ועשית יריעות לאהל דכתיב בתר הכי על המשכן משמע דה"ק ועשית יריעות עזים שיהיה אהל על המשכן דהיינו

יריעות וק"ק דה"ל לאתויי קרא דמייתי בשמעתין ונשאו את יריעות המשכן ואת אהל מועד מכסהו וגו' דמשמע אהל מועד היינו יריעות עזים ודו"ק:

בא"ד וחשיב לעיל בסדר הקמתן דמתחלה נתן אדנים ואחר כך הקרשים וכתיב כו' עכ"ל כצ"ל והבריחי' והעמודים שזכר בקרא אחר הקרשים לא חשו התוס' להזכיר דלא נחתי למימר אלא דבסדר הקמתן על הקרשים היינו תחלת ההפרשה יריעות שש משזר ויש לדקדק דא"כ לפי סדר הקמתן דכתיב בתר ויפרוש את האהל וגו' וישם את מכסה וגו' דהיינו מכסה עורות אילים מאדמים ועורות תחשים אמאי לא זכר מקמי' דמכסה הפרשת יריעות עזים לפי סדר הקמה וי"ל דודאי ויפרוש את האהל משמע בפשיטות הפרשת יריעות עזים אלא דדייק דמשמע נמי הפרשת יריעות שש משזר לפי סדר הקמה אחר הקרשים וק"ל:

בד"ה ריבה עור כו' דלהכי איצטריך לרבויי עור בהמה טמאה כו' עכ"ל וליכא למימר דאיצטריך לרבות עור בהמה טמאה בנגעים דלא נילף לטהר בנגעים עור בהמה טמאה בק"ו מטומאת אהל ומה נוצה של עזים שמטמא באהל המת אינו מטמא בנגעים עור בהמה טמאה שאינו טמא באהל המת אינו דין שלא יטמא בנגעים דאיכא למימר שתי וערב יוכיח שאינו מטמא באהל המת וטמא בנגעים אף אני אביא עור בהמה טמאה כו' וגבי שרצים נמי שכתבו התוס' טעם דאיצטריך ריבוי לטמא עור בהמה טמאה ולא ניחא להו למימר משום דלא נילף לטהר שרצים בעור בהמה טמאה מק"ו דאהל המת דהא איכא למיפרך מה למת שאינו מטמא בכעדשה ודו"ק:

בד"ה מה לשרצים וליכא למיפרך שיטמא מת בכעדשה מק"ו כו' עכ"ל הכא ליכא ק"ו דין אהל המת משרצים דליכא מלתא דמטמא באהל המת ולא יטמא בשרצים אלא דהק"ו הוא אהל המת משרצים דאהל המת חמור שמטמא טומאת ז' ושרצים אינן מטמאין רק טומאת ערב מיהו קשה דהא איכא למיפרך מה לשרצים שכן מטמאין כלים משא"כ אהל המת דקיימינן ביה הכא דהיינו במחובר לטמא טומאת עצמן שאינן מטמאין כלים אלא שהיו במשכן ויש ליישב ודו"ק:

דף כח:

בד"ה אתיא ק"ו כו' לשתוק קרא משרצים ותיתי בק"ו מנגעים דהשתא ליכא כו' עכ"ל ואין להקשות איפכא ל"ל קרא בנגעים תיתי בק"ו משרצים ומה שתי וערב שאינו מטמא בשרצים מטמא בנגעים עור בהמה טמאה שמטמא בשרצים אינו דין שיטמא בנגעים דליכא למימר כלים יוכיח כמ"ש התוס' דלעיל דמה לכלים שכן אין נעשין אהל המת

במחובר די"ל דנוצה של עזים יוכיח שמטמא בשרצים ולא בנגעים אף אני אביא עור בהמה טמאה כו' ודו"ק:

בד"ה תפילין בהדיא כו' מלתא אחריתא אתא לאשמעינן ודרשה דמן המותר בפיך כו' עכ"ל משום דאיכא למימר דניחא ליה למימר בהדיא האי דינא לא הוכשרו במלאכת שמים אלא עור בהמה טהורה דהיינו לתפילין מלומר מן המותר בפיך דאפשר דלא הוה ידעינן מיניה הך מילתא דעור בהמה טהורה לתפילין וע"ז קאמרי דהך דרשה דמן המותר בפיך היתה פשוטה דהיינו ר"ל עור בהמה טהורה ולא אצטריך לאשמעינן לא הוכשרו כו' אלא עור בהמה טהורה ומהרש"ל כתב בזה דרך רחוק ודחוק ואין להאריך ודו"ק:

דף כט.

גמרא ור"ש מתיר מסיקין בתמרים אכלן אין מסיקין בגרעיניהן דברי ר"י ור"ש מתיר מסיקין באגוזים אכלן אין מסיקין בקליפותיהן דברי ר"י ור"ש מתיר כו' כצ"ל:

בפרש"י בד"ה מכוונת כו' ולאו משום דאי הוה טפי דלא מיטמי דכ"ש כו' ובד"ה מסיקין בתמרים דאגב דמטלטל כו' כצ"ל:

תוספות בד"ה והא דרב כו' דרב אוסר נולד כר' יהודה מכרכי דזוזי כו' עכ"ל ק"ק דטפי ה"ל לאתוי משמן של בדדין דאסר רב בספ"ק משום נולד כמ"ש התוספות שם אבל כרכי דזוזי לאו משום איסור נולד נגעו בה אלא משום איסור מוקצה וע"ש בתוספות ודו"ק:

דף כט:

בד"ה ה"ג מחלוקת כו' דבפרק כל שעה משמע דטפי שרי היכא דלא אפשר כו' עכ"ל מהא דקאמר רבי ירמיה רבה אימור דאמר רבי שמעון בגדולים דלא אפשר בקטנים מי אמר ה"מ לאוכוחי הכי דהך גירסא ליתא דאם לא כן הוה ליה סברת עולא הפוכה מדרבי ירמיה אלא דניחא ליה לאתויי מפרק כל שעה דכל הסוגיא התם אית ליה הך סברא דטפי שרי היכא דלא אפשר וליכא מאן דפליג התם כי הכא דפליגי וק"ל:

דף לא:

בד"ה וסותר כו' משכחת לה דמתקן כדפי' כגון לעשות פחמין כו' עכ"ל היינו כדפרש"י לעיל דכבוי כדי לעשות פחמין ה"ל מלאכה הצריכה לגופה וה"ה דהוי מצי למנקט הך גופא שכתבו כגון פתילה שצריכה הבהוב אלא דנקטו הך כיבוי גופיה דהוה במשכן לעשות פחמין כמ"ש לקמן וק"ל:

דף לב.

בד"ה על שקורין לארון כו' כדאמר ט' וארון מצטרפין עכ"ל ומה שקראוהו התם ארון דהתם מוכחא מלתא דאארון קודש קאמר ולא הוה ביזוי אבל ליכא למימר דלשון תרגום ארנא לחוד ולשון משנה ארון לחוד ולא הוה ביזוי דאין קורין כן לשאר כלים ומגדלים דהא תנן במסכת עדיות ובמסכת כלים ארון של גרוסות כו' וק"ל:

דף לב:

בפרש"י בד"ה אל תתן כו' לחטיא את בשרך לחייב את בניך עכ"ל מפירושו נראה דבשרך היינו בנים אבל א"כ לא הוה אצטריך ליה למדרש וחבל וגו' איזהו מעשה ידיו כו' וק"ל:
תוס' בד"ה ר"י הנשיא כו' כדמשני לקמן גבי אף על לשון הרע כו' עכ"ל וה"ה דה"מ לאתויי מהך דבסמוך דח"א בעון ביטול תורה דאף בעון ביטול תורה קאמר דמקרא נדרש לפניו ולפני פניו אלא דניחא להו לאתויי מתנאי דהנהו אמוראי נינהו מיהו ק"ק ל"ל לתלמודא למימר ולדחוקי טעמא דעון ביטול תורה משום דמקרא נדרש לפניו ולפני פניו הא איכא למימר כדאמר לעיל מדכתיב לשוא הכיתי כו' ולעיל ודאי דל"ק אמאי לא מייתי הך דרשא דמקרא נדרש לפניו ולפני פניו דא"כ אמאי לא נקט רבי במילתיה נמי מזוזה ואפשר שדרך התלמוד למנקט כל הדרשות שבכל ענין וכן רב נחמן ב"י דקאמר למ"ד בעון נדרים נמי מהכא לשוא כו' ורבי גופיה מקרא אחרינא מייתי לה אלא דרב נחמן קאמר דגם מהאי קרא איכא למדרש הכי וק"ל:

דף לג.

בפרש"י בד"ה והא רבא כו' צואה רבה הדרוקן רבה שעל שהיית כו' עכ"ל ולא חשיב ליה הכא דעל שהיית נקבים נמי הדרוקן בא דלא חשיב הכא רק שלשה מיני הדרוקן ואפשר דהך בכלל אחד מג' המינין הדרוקן דנקט וק"ל:

דף לג:

בד"ה דברים טמאים כו' דבשלמא לשון הרע כו' דכתיב מלשני בסתר כו' עכ"ל דבהאי קרא מפורש לשון הרע אבל בקרא דמייתי לעיל כי יסכר פי דוברי שקר לא משמע כ"כ לשון הרע ולא מייתי לעיל אלא לסמך בעלמא דיסכר הוא לשון אסכרה וק"ל:

דף לד.

תוספות בד"ה כל היכא כו' כדפי' בנדה בפרק כו' מקום טומאה כו' עכ"ל ר"ל ולא היה מעשה נסים כפירש"י והוא לשיטתם דעבד איהו הכי לא קאי אבן זכאי דהיה מקצץ תורמסין אלא אתיקן מילתא דיעקב אבינו וק"ל:

בד"ה שניהם קנו כו' תרומה ונטמאה ספק עירוב כשר אלא משום חזקה כו' עכ"ל כצ"ל וברא"ש ל"ק ליה מהכא אלא מהניחו בין השמשות דלא הוה ליה מעולם חזקת עירוב אבל מנאכל בין השמשות לא קשיא ליה דה"ל חזקת עירוב אבל הכא בתוספות קשיא להו גם מנאכל בין השמשות דאין זה חזקת עירוב כיון דידוע דנאכל בין השמשות מה שאין כן התם דלא ידיע לן אם נשרף או נטמא בין השמשות ותלינן ליה דלא נשרף ונטמא אלא משחשיכה וק"ק אמאי לא דחו התוס' לעיל פר"ת דבערובי תחומין מערבין בין השמשות לכתחלה מהך דמייתי הכא דלר' יוסי אפילו בדיעבד אינו עירוב היכא דלא הוה חזקה כי הכא ויש ליישב ודו"ק:

גמרא סימן בגופיה זימרא ציפרא כו' סימן הוא להלכות ולמימרות שאמר רבי אבא בשם רב חייא בר רב אשי שאמר משום רב במסכת שבת והלכותיה והך שלא נטעה בגברי נתן סימן בגופיה היינו הך דהכא הא גופיה קשיא כו' ב' זימרא פרק כלל גדול זומר חייב משום נוטע ג' ציפרא ס"פ הארוג נכנסה צפור תחת כו' ד' בחבלא פ' אלו קשרים מביא אדם חבל כו' ה' דמלתא פ' כל הכלים מכבדות של מלתא ובקצת מהם נפל טעות בגמרא כגון בזומר שאמר משום רבי אמי וכן בחבל שאמר משום ר' יוחנן ועיין (ברא"ם) [ברי"ף] וברא"ש שם:

דף לד:

תוס' בד"ה ספק לטומאה כו' ובכל שהוא שבה"ש יש להסתפק שמא כולו מן היום כו' עכ"ל ולפי זה לא אצטריך לן למימר דאיכא לאסתפוקי בכל בין השמשות או כוליה מן היום או כוליה מן הלילה אלא דודאי הוא מן היום ומן הלילה אלא דבכל כל שהוא ממנו איכא לאסתפוקי שמא הוא כולו יום או שמא כולו לילה או שמא הוא משניהם יום ולילה והברייתא נמי איכא לפרושי הכי דאכל כל שהוא קאמר דאיכא לאסתפוקי ביה הני תלתא ספיקי אבל שיהיה כל הבין השמשות כולו יום או כולו לילה לא איצטריך לן לאסתפוקי הכא לענין טומאה אלא דבהך דהעושה מלאכה בשני בין השמשות שפירושו בו על כרחך שעשה כל בין השמשות על כן אית לן למימר דאיכא לאיסתפוקי נמי

בכל בין השמשות אי כולו מן היום אי כולו מן הלילה דאם לא כן הוה ליה לחיובי ב' חטאות ודו"ק:

בא"ד וספק לקרבן שמא הראשון מן היום ומן הלילה או הראשון יום כו' עכ"ל ובכלל זה ששניהם מן היום ומן הלילה וק"ל:

דף לה.

בד"ה תרי תילתי מיל קשה דהכא משמע דמשקיעת החמה עד הלילה ליכא כו' עכ"ל לאו דוקא משקיעת החמה אלא משהכסיף התחתון כו' הוי תרי תלתי מיל אבל משקיעת החמה הוי קצת יותר דהיינו פלגא דדנקא ולא דק בפלגא דדנקא ועיקר קושייתם משקיעת החמה דהכא נקטו אההיא דפסחים דמשקיעת החמה עד צה"כ הוי ד' מילין ומהרש"ל הגיה ליכא אלא תלתא רבעי מיל אבל א"כ צריך להגיה נמי בהתחלת הדיבור תלתא רבעי מיל במקום תרי תלתי מיל ודו"ק:

בא"ד אבל תימה לר"י דבמאי פליגי דהא ודאי משעת צאת הכוכבים הוה לילה כו' עכ"ל לכאורה נראה לפרש דלרבה קשיא להו כיון דבתחילת בין השמשות לא פליגי רבי יודא ור' נחמיה דלכ"ע משתשקע החמה הוא א"כ במאי פליגי דבסוף בין השמשות ליכא למימר דפליגי דהא לכולי עלמא בין לר"י בין לרבי נחמיה סופו הוי צאת הכוכבים דהוי תחלת לילה אבל מדברי התוספות פרק ב' דמגילה נראה דקשיא להו דמאי פליגי כלל בבין השמשות הא ליכא לאיסתפוקי ביה כיון דצאת הכוכבים הוי ודאי לילה ומקמיה הוי ודאי יום וכן יש לפרש קושייתם הכא וגם אידך קושיא שהקשו וע"ק דנחזי אנן כו' דליכא לאסתפוקי בבין השמשות כלל אלא כל ד' מילין שאדם בינוני הולך מתחילת שקיעת החמה ודאי יום הוא ודו"ק:

בד"ה וירד ויטבול כו' ועלה לו הערב שמש כו' עכ"ל מהרש"ל הגיה בכאן וקשה לרשב"א דלפי זה לא היה לו להזכיר עלייה אלא כשירד ויטבול ותו לא כו' עכ"ל ובכל תוספות ליכא הך קושיא גם נראה דלאו קושיא היא דאף על גב דהעלייה לא בעי מבעוד יום נקט לה משום שיעורא דבין השמשות מהיכא מתחיל דהיינו כשיעור הירידה וטבילה ועלייה אחר שיניח חמה כו' ולא קשיא לפירוש הקונטרס דהאיך נקט סימנא דטבילה אלא משום דטבילה פסולה היא מספקא בבין השמשות וק"ל:

בפרש"י בד"ה פשיטא דלר' יוסי כו' ומעריב שמשיה כתב מהרש"ל דכאן הס"ד ור"ל דאפילו בבין השמשות דר' יודא כו' עכ"ל אבל לא שייך למימר דמעריב שמשיה בבין השמשות דרבי יודא כיון דאפי' בסופו עדיין לאו לילה ודאי היא לרבי יוסי דאכתי בתר

הכי איכא בין השמשות דידיה אלא כמו שכתוב בכל הפירושים ניחא דבבין השמשות דרבי יוסי מעריב שמשיה דהיינו בסופו מעריב שמשיה להתירו באכילת תרומה וק"ל:

דף לה:

תוס' בד"ה אלא לענין כו' דכהרף עין דר' יוסי אינו מיד אחר בין השמשות דרבי יודא ומתאחר כו' עכ"ל ולפ"ז ליתא הך גירסא שכתב רש"י לעיל דקאמר אלא בין השמשות דר' יוסי לר' יהודה כו' דאם כן מאי פריך והא בעי הערב שמש כפירוש רש"י לעיל הא איכא למימר דבין השמשות דר' יודא מתאחר הרבה אחר הרף עין בין השמשות דר' יוסי ומצי שפיר טביל מקמי בין השמשות דר' יודא וק"ל:

בד"ה הקשה כו' לאשמועי' רבותא דאפי' בשבת דחמיר מיקל רבי יוסי כו' ואפילו בתרומה כו' מחמיר ר"י כו' עכ"ל וה"ה דה"מ למנקט בהיפך לרבותא דר' יודא דאפי' בשבת דחמיר מיקל ר' יודא כמ"ש ואפי' בתרומה דקיל מחמיר ר' יודא לענין טבילה ולא טביל בבין השמשות דר"י וק"ל:

בד"ה והתניא כו' ומיהו כו' משמע דשופר הוי מלאכתו להיתר עכ"ל דהשתא עיקר תמיהת ר"י לאו קושיא היא דהא דשופר מטלטלין היינו אפילו מחמה לצל מיהו ק"ק דאכתי אימא דאתי' כר' נחמיה דלא שרי מחמה לצל אפילו בדבר שמלאכתו להיתר לרבא כדאמר פרק כל הכלים כמו שכתבו התוספות לקמן ויש ליישב ודו"ק:

דף לו.

בד"ה למחט כו' כדקתני בתר הכי וקמ"ל דמצד אחד כשירה אף על גב דניקב עור א' שלם כו' עכ"ל בפרק אלו טריפות ובפרק לולב הגזול כתבו התוס' כל זה לפירוש ר"ת וכבר כתבנו בחדושינו שם דלפרש"י לא הוצרכו לזה אלא דב' צדדין טריפה היא גופא איצטריכא ועיין שם אבל התוספות דהכא כתבו כל זה גם לפירוש רש"י וכתב מהרש"ל על דברי התוספות דהכא דר"י מביא ראיה דשפיר תירץ דאי נקבו לחוץ כפשוטו מאי קמ"ל תנא דברייתא בבית הכוסות דמצד אחד כשירה הא כבר תנן בטריפות דידהו שנקבו לחוץ כו' עכ"ל ע"ש ואין ראייה זו מכרעת וכי משום דתני במתניתין לא מצי מתני ליה נמי בברייתא דכמה דברים אשכחן בכמה דוכתין השנוי' במשנה ותני להו שוב בברייתא גם שאר דבריו אינן מבוררין ואין להאריך בהן אבל הנראה לי ליישב דעת התוספות דהכא דלפירש"י נמי הא דב' צדדין טריפה מילתא דלא צריכא היא למתני גבי בית הכוסות דודאי לא עדיף בית הכוסות בניקב לחוץ ממש דהיינו מב' צדדין מהמסס

שניקב לחוץ וכיון דלא תני בברייתא טריפות דהמסס בניקב לחוץ לא הוה איצטריך ליה למתני נמי טריפות דבית הכוסות בניקב לחוץ ממש דהיינו ב' צדדין דטריפה ואהא תירצו דעיקר מילתא דקמ"ל דמצד אחד כשירה בבית הכוסות דהא לאו פשיטה הוא דכשירה דאף על גב דנשאר עדיין עור אחד שלם שלא ניקב מכל מקום כיון דניקב מיהת עור א' שלם ה"א דטריפה וסד"א דגרע מהמסס דלא ניקב עור א' שלם בניקב לצד חוץ דטריפה קא משמע לן דכשר משום דנשאר עור שלם ועדיף מהמסס דלא נשאר עור שלם ואיידי דאיצטריך למתני בבית הכוסות דמצד אחד כשירה תני נמי גבי בית הכוסות דבב' צדדין טריפה אף על גב דמלתא דפשיטא היא דלא עדיף מהמסס דניקב לחוץ טריפה א"נ מב' צדדין טריפה נמי חידוש דה"א דעדיף מהמסס שניקב לחוץ דס"ד שמגין כו' והדברים ברורים ליישב דברי התוס' דהכא בלי גמגום וק"ל:

סלייק פרק במה מדליקין

דף לו:

בפירש"י בד"ה קש זנבות השבולין עכ"ל ר"ל שנקרא ראש השבולת בקרא וכל השאר נקרא זנב השבולת ויהיה זנבות השבולין שבפרש"י הוא הנקצר עם ראש השבולת וגבבא הוא הנשאר בשדה נקרא אישטובל"א ולדברי התוספות יהיה בהיפך וק"ל:

בד"ה פליגי כו' את המותר לשהות כגון חמין כו' עכ"ל דדבר האסור לשהות לבית שמאי לא הוה איצטריך ליה לאסור בלהחזיר וק"ל:

תוספות בד"ה לא יתן כו' ולא אסרו מוסיף הבל אלא בהטמנה כו' עכ"ל עיין בזה באורך בר"ן:

בד"ה חמין ותבשיל כו' ודילמא מתניתין אפילו כרבנן ומתניתין בחמין ותבשיל כו' עכ"ל אבל לא קשיא להו דא"כ מתניתין דלא כחנני' דמתיר נמי בלא בשיל כל צרכו דאיכא למימר דמתניתין נמי ס"ל הכי ולא נקט בשיל כל צרכו אלא לרבותא דלא יחזיר אבל לרבנן קשיא להו שפיר דאימא דמודו בבשיל כל צרכו ולא פליגי אחנניא אלא בלא בשיל כל צרכו ומתניתין לענין לשהות נמי דוקא בשיל כל צרכו נקט מיהו לפי האמת רבנן פליגי אדחנני' נמי בבשיל כל צרכו דהא למאי דבעי למימר לשהות תנן מתניתין כרבנן וסתם חמין ותבשיל כל צרכו נמי משמע ודו"ק:

בא"ד ואפי' אי סתם חמין ותבשיל לא הוי בשיל כו' עכ"ל ר"ל אפילו אם סתם חמין ותבשיל דנקט גבי דין שהיי' לא בשיל כל צרכו דוקא משמע לענין חזרה ע"כ אפילו חמין ותבשיל שבשלו כל צרכן משמע לב"ש בגרופה ולב"ה באינה גרופה מדקאמר ואף

רבי אושעיא כו' ואין להקשות דאכתי מנא ליה מדר' אושעיא דמחזירין אפילו בשבת דאימא דהוחם בכירה שהוסק בקש ובגבבא דמודו ביה ב"ש דמותר לשהות על גביו די"ל דמכל מקום כיון דהיתרא דמתניתין בלשהות לגבי קש וגבבא אפילו בשבת הוא אית לן למימר דומיא דהכי איירי היתרא דלשהות לב"ה בגפת ובעצים דאפילו בשבת הוא אך קשה דאימא דהך דרבי אושעיא בהוחם ע"י סמיכה דשרי לכולי עלמא כדלקמן ולהכי שרי ביה חזרה אפילו בשבת ויש ליישב ודו"ק:

בא"ד וא"ת ואם סתם חמין כו' בין בשיל כל צרכו בין לא כו' עכ"ל אי הוה איירי דוקא בלא בשיל כל צרכו לא הוי קשיא להו דמ"ש חמין מתבשיל לב"ש דאיכא למימר בחמין לא שייך בישול כמו בתבשיל וכן אי הוה איירי דוקא בבשיל כל צרכו איכא למימר דתבשיל מצטמק ויפה לו הוא ואסור משא"כ חמין שהוחמו כל צורכן דמצטמק ורע לו הוא דהכי אמרינן בהדיא לקמן בברייתא אבל כיון דמתניתין בין בבשיל כל צורכו ובין לא בשיל כל צורכו איירי קשיא להו שפיר מבשיל כל צורכו דאסור בתבשיל משום דיפה לו אלא בשיל כל צורכו דחמין דיפה לו נמי הוא ודו"ק:

בד"ה וב"ה אומרים אף כו' דבחול לא הוה צריך למיתני נוטלין כו' עכ"ל ויש לדקדק דהא לקמן בשמעתין אמרינן דקתני נוטלין משום מחזירין ויש לומר דלקמן ניחא דתנא נוטלין משום מחזירין דקתני בסיפא אבל הכא נוטלין משום לא מחזירין דבסיפא לא הוה ליה למתני אי לאו דאפילו בשבת ולקמן לא בעי למימר דתנא נוטלין דאפילו בשבת דאם כן תקשי כדפריך לקמן דקתני קטמה אין לא קטמה לא אבל הכא במתניתין לא קתני בהדיא קטמה גבי נוטלין וק"ל:

בא"ד ואי לא יתן לא יחזיר בשבת הוא איך יגרוף או יקטום בשבת כו' עכ"ל ר"ל לפום מאי דבעי למימר לא יתן לא יחזיר אבל למאי דמוקמי ליה לא יתן לשהות תנן לא קשיא מידי ודו"ק:

דף לז.

בפרש"י בד"ה ולב"ה בתרתי כו' והכא קתני דבגרוף חמין כו' וכשאינה גרוף אין משהין כלל כו' עכ"ל הני תרתי כחדא חשיב להו משום דבמתני' לא שני ליה בין גרוף לשאינה גרוף ושרו ב"ה להשהות חמין ותבשיל וק"ל:

תוס' בד"ה אא"ב להחזיר כו' דהא חנניא שרי במצטמק ויפה לו כו' עכ"ל כתב מהרש"ל ואין להקשות אמאי צריכין לדייק מחנניא ממתניתין גופא איכא למידק כו' ואם כן ממילא כה"ג ב"ה שרו כו' עכ"ל ע"ש תירוצו באורך ועוד נראה כמו שכתבנו כבר כנראה

מדברי התוספות דלענין לשהות אינו מוכרח לומר דמתניתין איירי בין בבשיל כל צרכו ובין לא בשיל וא"כ לענין לשהות מצי איירי מתניתין דוקא בלא בשיל ואינו מוכח דב"ה שרי מצטמק ויפה לו אלא אי מתניתין איירי בין בבשיל בין בלא בשיל כמ"ש לעיל ועוד מה להו להוכיח ממתניתין כיון דמתניתין גופא דאיירי בלא בשיל אינו מוכח אלא מהא דקאמר תלמודא מתניתין כחנניא ואם כן ניחא להו לאתויי מחנני' גופיה גם מה שתמה אמאי לא דייק מגופא דחנניא כיון דשרי אפילו בלא בשיל כל צרכו כ"ש מצטמק ויפה לו וכ"כ הרי"ף והרא"ש כו' עכ"ל בכל נוסחאות הרי"ף שלפנינו אינו כן אלא דהכי איתא שם בין דבר שבישל כל צורכו ובין לא בישל וכ"ש מצטמק ורע לו כו' וברא"ש שהביא דברי הרי"ף נפל טעות ויפה לו במקום ורע לו וכן מצאתי מוגה ברא"ש ורע לו במקום ויפה לו וכן מוכח דצריך להיות בדברי הרי"ף כיון דנקיט במלתי' בין בבשיל ובין לא בשיל ועלה קאמר וכ"ש מצטמק ע"כ דהיינו מצטמק ורע לו דהוה כ"ש מתרווייהו אבל מצטמק ויפה לו לא הוי כ"ש מבשיל כל צורכו ודו"ק:

בד"ה מהו לסמוך כו' ואי להחזיר תנן כו' בעי להחזיר ולהשהות היכא כו' עכ"ל ר"ל בעי להחזיר בכל גוונא אפילו בבשיל כמאכל בן דרוסאי אבל להשהות לא בעי אלא היכא כו' וק"ל:

דף לז:

בפרש"י בד"ה להחזיר תנן כו' הלכך עקר לא יחזיר הואיל כו' עכ"ל כתב מהרש"ל האי לישנא דהלכך מגומגם הוא כו' עכ"ל ונראה לפי סוגיית התלמוד אין כאן גמגום דהא רבא דפריך לרב ששת תרווייהו תנינהו ע"כ דהוה ס"ד דרב ששת תרתי אשמעינן חדא דשרי לשהות באינה גרופה ועקר לא יחזיר והיינו משום דקסבר מתניתין להחזיר תנן ומוכח מיניה דעקר לא יחזיר אבל לשהות משהין וכו' ואהא פריך ליה רבא דא"נ לשהות תנן תרווייהו שמעינן ממתניתין דשרי לשהות ממתני' דאין נותנין פת כו' ולהחזיר מסיפא דמתניתין דאף מחזירין דע"כ לא שרו ב"ה כו' ומשני ליה דודאי לענין חזרה לא אצטריך רב ששת לאשמעינן אלא לענין לשהות אשמעינן דיוקא דמתניתין אי כפרש"י ואי כפירוש התוספות והשתא לפום מה שהבין רבא דתרווייהו בעי רב ששת לאשמעינן ועלה קאמר דקסבר להחזיר תנן הוצרך רש"י לפרש הלכך עקר לא יחזיר כו' והדברים ברורים באין גמגום ודו"ק:

תוספות בד"ה ש"מ מצטמק ויפה כו' דאי חשובה קטומה אמאי נקט בישל כל צורכו כו' נראה לו כו' דסברא הוא דלא הדרא כו' עכ"ל יש לדקדק קיצור בתירוצם דמי הכריחם

לכל זה דהוה קשיא ליה אמאי נקט בישל כל צורכו כו' אלא דאיכא לפרושי דמעיקרא נמי דהוי בעי למימר דהדרא למלתא קמייתא לא מסברא הוא לומר כן אלא דבלאו מלתא מכח סברא ה"א דלא הדרא ומכח קושיא זו דמאי למימרא אי הוה איירי בקטמה בעי למימר נמי מעיקרא דאיירי בלא קטמה והמתרץ הבין דמכח סברא הוה פריך מעיקרא והשיב לו דאינו כן אלא דאיירי בקטמה והשתא המקשה מפרש קושייתו דמעיקרא דלא מכח סברא פריך אלא דאי הכי מאי למימרא כו' כיון דמסברא לא הדרא למלתיה קמייתא וק"ל:

בא"ד דאפילו ר"מ דמחמיר כו' שרי בחמין כו' דאי לא קטמה אפילו בישל כל צורכו אסור משום דמצטמק ויפה לו כו' עכ"ל לגבי חמין ליכא לדיוקי הכי דהא הוחם כל צורכו מצטמק ורע לו הוא כדאמר לקמן אלא לגבי בישל איכא לדיוקי הכי דנקט בישל כל צורכו לאשמעינן דאי לאו קטומה אפילו בישל כל צורכו אסור וגבי חמין דנקט הכי שהוחמו כל צורכן לא לדיוקי אתי אלא איידי דנקט בתבשיל נקט נמי הכי בחמין ואף על גב דעיקר קושיא שכתבו התוספות הוא מחמין היינו לרבותא אפילו לרבי מאיר דמחמיר מיהו לפי האמת לר' יהודה תקשי נמי מתבשיל דשרי אף בלא בישל אמאי נקט בישל כל צורכו ודו"ק:

בד"ה מהו להשהות כו' או במצטמק ויפה לו עכ"ל אבל מצטמק ורע לו ודאי דלא הוה קמבעיא ליה לאביי מרב יוסף כיון דליכא שום אמורא דאסר ליה אבל מצטמק ויפה לו אע"ג דחנניא שרי ליה מ"מ מבעיא כיון דאיכא אמוראי רב ושמואל דאסרי ליה וק"ל:

דף לח.

בפירוש רש"י בד"ה וקשיא דר' יהודה כו' דהתם אמר רבי יהודה חמין ותבשיל כו' עכ"ל ולא ניחא ליה למקשה למימר דתבשיל דנקט לעיל היינו מצטמק ורע לו דומיא דחמין דא"כ הוה מפרש ליה כדמפרש ליה הכא וק"ל:

בד"ה עבר ושהה במזיד מאי כו' עכ"ל ויש לדקדק לפירושו דהא כבר פשט לעיל לאיסורא במזיד בין קודם גזירה ובין לאחר גזירה ובבשיל כל צורכו נמי לר"י במזיד וודאי דאוסר וי"ל דר"ל במזיד שנתכוין לשהות והיה סבור מותר וקיל טפי משוכח דפשע וכן פי' הר"ן בשם הראב"ד ע"ש וכן מוכח מפירש"י דלאו במזיד ממש קאמר ממה שפירש לא לשבת הבאה אסר להן עכשיו שלא לעשות כן כו' עכ"ל ואי במזיד ממש קאמר כיון דכבר ידעו דאסור ועברו עליה במזיד מה יועיל דאסר להן בשבת הבאה אבל באומר מותר ניחא ודו"ק:

תוספות בד"ה הא לכתחלה כו' אלא צריך לשנויי כדמשני כו' ואדר"י נמי צריך לשנויי כו' עכ"ל ולא משני תרווייהו שינויי בדר"מ וכן בדר"י דניחא ליה לשנויי תרתי דפרכינן אתבשיל חדא אדר"מ וחדא אדר"י וממילא בהיפך תתרץ תרתי דאיכא למפרך אחמין חדא בדר"מ וחדא בדר"י ודברי מהרש"ל בזה אינן מבוררין לי וק"ל:

בד"ה עבר ושהה כו' ואליבא דר' יהודה אף על גב דאין הלכה כו' עכ"ל ר"ל דהלכה כחנניא דמתיר אפילו מצטמק ויפה לו וכר' יוחנן דפסק לעיל הכי מיהו איבעיא דלעיל שכח קדירה כו' ניחא להו לפרושי אליבא דהלכה כחנניא ודו"ק:

בא"ד ואומר רשב"א דקודם גזירה בעי כו' עכ"ל הוא מקיים פר"י דאליבא דר' יהודה בבשיל ובשוגג קמבעיא ליה אלא דקודם גזירה קמבעי ליה אי אסור השוגג בבשיל אבל לאחר הגזירה כיון דבמזיד אוסר ודאי דבשוגג נמי אוסר מטעמא דקאמר משרבו משהין במזיד ואמרו שוכחין אנו כו' וק"ל:

דף לח:

גמרא על גבי ממש אבל לסמוך ש"ד כו' אלא לאו לסמוך וקתני הרי הוא כתנור ואסור כו' יש לדקדק כיון דבין לרב יוסף ובין לאביי מוכח ממתניתי' דבכירה שרי לסמוך אפילו באינה גרופה אמאי לא פשיט לה לעיל אבעיין ממתניתין דהכא ויש לומר דאיכא למדחי לאוקמא מתניתין דהכא כולה בגרופה כדרב אדא בר אהבה וליכא למפשט מינה למישרי לסמוך באינה גרופה אפילו בכירה וק"ל:

תוספות בד"ה תניא כוותיה כו' דאי גרסינן סומכין איכא לאוקמא בגרופה כו' עכ"ל והיינו דוקא בכופח דבגרופה אין חילוק בין גפת ועצים לקש וגבבא לאביי כמ"ש התוספות אבל בתנור אסור לסמוך אף בגרופה ובמתניתין דקתני אף בגפת ועצים הרי הוא כתנור דמפרש לה אביי באינה גרופה ולסמוך משום כופח נקט באינה גרופה אבל בתנור אפילו בגרופה אסור לסמוך וק"ל:

בד"ה מעשה והביאו כו' אך בגמרא מדמי לה להטמנה מבעוד יום כו' עכ"ל עיקר דקדוקם הכא דאיירי מבעוד יום ובזה נדחה פירוש בתרה דלא איירי שהיו מתערבין בשבת על ידי פתיחת הנקבים אלא שהיו מתערבין מבע"י כפי' קמא שכתבו ושוב כתבו ולר"י נראה דמה כו' לא הוה דמי להטמנה כו' ובזה נדחה גם פי' קמא דלא איירי כלל בעירב צוננין עם חמין וק"ל:

דף לט.

בד"ה כל שבא כו' היינו דוקא תבלין שהן עשויין למתק את הקדירה כו' עכ"ל ק"ק דהא גבי שמן בעין אמרי' לקמן דאין כלי שני מבשל ושמן בעין לא שייך ביה למתק וי"ל דשאני התם דמפסיק כלי דכה"ג משני לקמן ודקאמר התם ש"מ דכלי שני אינו מבשל היינו נמי דבכה"ג אינו מבשל היכא דמפסיק כלי וק"ל:

בד"ה שמא יטמין כו' ואטו סודרין שנתחממו באור לא בעי רבי יוסי למגזר כו' עכ"ל ולעיל דאמרי' דלא גזרי' תולדות חמה אטו תולדות אור לר' יוסי היינו נמי בהפקעת סודרין ומשום דאין דרך לחממן כו' כמ"ש התוס' הכא ומיהו ק"ק דא"כ גבי ולא יטמיננהו בחול ובאבק אמאי לא קאמר לר"י טעמא דגזרו משום תולדות אור וצ"ל נמי התם דאין דרך לחמם חול ואבק דרכים ולקמן נמי מייתי דרבנן לר' יוסי ממעשה דאנשי טברי' דתולדות חמה הוא וגזרו ביה משום תולדות אור אהפקעת סודרין צ"ל נמי לדברי התוספות דאין דרך הטמנה בתולדות אור בכך כמעשה דאנשי טבריא וצ"ע:

בד"ה מפני שמזיז כו' וקשה לריב"א דהא ליכא איסורא דאורייתא כו' לר"ש דאמר מלאכה שאינה כו' עכ"ל ואע"ג דאיסורא דרבנן ודאי איכא נמי לר"ש במלאכה שאינה צריכה לגופה כמ"ש התוס' בפ"ק דביצה מ"מ קשיא ליה כיון דאיירי בעפר דבוק וקשה לפירש"י ולאו ודאי יזיז לית לן למגזר ביה שמא יזיז דהא אי נמי יזיז ליכא איסורא דאורייתא דה"ל מלאכה שאינה צריכה לגופה וק"ל:

בא"ד ובלאו הכי איכא בינייהו כו' וכגון מעשה דאנשי טבריא דשייך יטמין כו' עכ"ל יש לדקדק דהא ליכא בינייהו דלמ"ד נמי שמא יזיז הא מסיק דאוסר ר' יוסי מעשה דאנשי טבריא משום דתולדות אור הוא וי"ל דכגון מעשה דאנשי טבריא כו' לאו מעשה דאנשי טבריא גופיה קאמרי דההיא ודאי דליכא בינייהו אלא בכגון זה דהיינו שאם הטמין צוננין בחמי חמה דומיא דמעשה טבריא דשייך שמא יטמין ולא שייך שמא יזיז ומהרש"ל כ' דה"פ דשייך יטמין וא"כ מעשה אסיפא קאי ויהיה אסור להטמין ביצה בחול אף מבע"י אבל למ"ד מפני שמזיז כו' עכ"ל ואין דבריו מובנים דהא למ"ד נמי משום שמא יזיז מודה דמבע"י אסור להטמין ביצה בחול משום שמא יטמין ברמץ כמ"ש התוס' בהדיא לקמן אלא דבשבת הוצרך לטעמא דשמא יזיז וא"כ אכתי ליכא מידי בינייהו וק"ל:

בא"ד ועוד פי' ר"ת כו' שמזיז עפר ממקומו והוי חופר שהוא תולדה דחורש כו' עכ"ל ולפירושו יש לקיים פירש"י דמעיקרא דבעי העפר לכסות הביצה וה"ל מלאכה שאינה צריכה לגופה וכיון דודאי מזיז בעפר תיחוח איסורא דרבנן איכא ולכך קאמר ליגזור

דאיסורא דרבנן הם גזירה כמ"ש התוס' לעיל ומהרש"ל כתב בזה דחוקים ואין להאריך בהם וק"ל:

בד"ה איכא בינייהו כו' והא דמשמע בביצה דבעפר תחוח נמי שייך גומא כו' עכ"ל ולא ניחא ליישב לפרש"י כפי' ר"ת לעיל דעפר תחוח דהכא איירי בתיחוח כ"כ שנטמנת הביצה בו מאליה ולא שייך ביה קעבד גומא דא"כ לא הוצרך רש"י לפרש גבי שמא יזיז דאיירי בעפר הדבוק וקשה אלא בעפר תיחוח נמי כההיא דפ"ק דביצה נמי שייך גומא וק"ל:

בד"ה ואין מגלגלין כו' ולמ"ד דשמא יטמין ברמץ א"ש כו' דבחול נמי אם אינו מטמינו בו אלא מגלגלו ע"ג שרי עכ"ל אבל למ"ד שמא יזיז אף אם אינו מטמינו אלא מניחו בחול ע"ג אסור וכ"כ הרא"ש ולפי זה המ"ל בגמרא דאיכא בינייהו הך מלתא דאם אינו מטמינו אלא מניחו ע"ג החול למ"ד משום שמא יטמין ליכא ולשמא יזיז איכא וק"ל:

בד"ה אלא למ"ד שמא יזיז וא"ת לרב יוסף אטו מי לית ליה גזירה שמא כו' כצ"ל וכ"ה בספרים מדוייקים ומלת ולגזור טעות הוא שנפל בתוס' ואהך פירכא בתרייתא דפריך ממעשה דאנשי טבריא למ"ד שמא יזיז מאי איכא למימר קשיא להו ומאי קשיא דהא ע"כ רב יוסף דאית ליה שמא יזיז אית ליה נמי שמא יטמין ושפיר מייתי מאנשי טבריא דדמיא להטמנה על הטמנת ביצה בחול ותירצו דלית ליה למגזור שמא יטמין אלא מבע"י והך דביצה בחול לא איירי במתניתין אלא בשבת ומשום שמא יזיז ומאי מייתי ממעשה דאנשי טבריא דדמיא להטמנה וה"מ התוס' להקשות הך קושיא לעיל אהא דקאמר איכא בינייהו עפר תיחוח דלמ"ד שמא יזיז ליכא הא ע"כ דאית ליה נמי שמא יטמין וכמו שהקשו התוס' על דברי המקשה אלא משום דאיכא לפרושי הא דקאמר איכא בינייהו עפר תיחוח היפך מפירש"י דלמ"ד שמא יטמין ליכא ומשום שמא יזיז איכא כמ"ש הר"ן בשם רבינו האי והשתא אין מקום לקושית התוס' לעיל רק הכא ולפי הטעות שנפל בספרים שלפנינו בתוס' אלא למ"ד שמא יזיז לגזור וא"ת לרב יוסף כו' הבין מהרש"ל שקושיות התוס' הוא אפירכא קמייתא והאריך בדחוקים רחוקים ואינו כן אבל מלת לגזור הוא טעות בתוספות וכאן מקום קושייתם בפירכא בתרייתא והדברים ברורים ודו"ק:

דף לט:

בד"ה ממעשה כו' דמשחשיכה אפילו בדבר שאינו מוסיף כו' עכ"ל וה"ה דמהך דמייתי בסמוך דקתני טומנין בגיזי צמר ואין מטלטלין אותן ה"מ לאוכוחי דאי משחשיכה איך טומנין בהן והא אסור לטלטלן דמשחשיכה ליכא לדחויי ולאוקמא כרבי ודו"ק:

בד"ה אלא פניו כו' בלא הך ברייתא כו' מדקתני ואסורין בשתיה כ"ש פניו כו' עכ"ל ר"ל כיון דע"כ אסורין ברחיצה דרישא רחיצת פניו ידיו ורגליו נמי משמע דומיא דהכי ואסורין ברחיצה גבי י"ט פניו ידיו ורגליו הוא ולימא סתמא כב"ש כו' אבל למאי דמסיק דהאי רחיצה דמתניתין בשטיפ' קמיירי ולא איירי ברחיצה כלל מצינן למימר שפיר דברחיצת פניו ידיו ורגליו שרי בי"ט כב"ה ויש לדקדק לפי קושית רשב"א דפסיקא ליה דטפי יש לאסור רחיצת פניו ידיו ורגליו משתיה א"כ אף לפי מאי דמסיק דרחיצה דמתניתי' בשטיפ' קמיירי איכא למידק הכי מסיפא דמתניתין גופה מדקתני גבי י"ט אסורין ברחיצה ומותרים בשתיה ולא קתני רבותא טפי דמותרים אפי' ברחיצת פניו ידיו ורגליו ע"כ דאסורין ברחיצה דסיפא נמי ברחיצת פניו ידיו ורגליו הוא ולא אתיא כב"ה דשרו בי"ט וי"ל דמסיפא ליכא לאוכוחי מידי דאימא דקתני גבי י"ט מותרים בשתיה בסיפא איידי דקתני ברישא ואסורין בשתיה לרבותא גבי שבת ומהרש"ל האריך בענינים לאין צורך ואין לי להאריך ודו"ק:

בד"ה והא מעשה כו' ולהכי פריך והא מעשה כו' דהא לר"מ אי הוה אוסר להו בהוחמו בשבת בהוחמו מע"ש נמי כו' עכ"ל דליכא למימר הא אוקמינן מתניתין כר' שמעון ואליביה איכא לפלוגי בין הוחמו בשבת ובין הוחמו מע"ש דאם כן הוו פליגי נמי בשבת ולא אשכחן פלוגתא בשבת דר"ש יחמיר ור"מ יהיה מיקל ועוד דאם כן יהיה סברתם הפוכה דבשבת מחמיר ר"ש טפי ואוסר אף בקרקע ובע"ש מחמיר ר"מ לאסור בכלי ור"ש מתיר ודו"ק:

בד"ה אמר רבה כו' אע"ג דסבר דר"ג מכריע כו' הלכה כר"ג דה"ל כו' עכ"ל כצ"ל:

בא"ד אי לאו הכרעה הוי הלכה כסתם מתניתין כו' עכ"ל ק"ק כיון דקי"ל סתם במתניתין ומחלוקת בברייתא הלכה כסתם דמתניתין אמאי עדיפא ליה הך מתניתין דהתם משום דהוי מחלוקת ואחר כך סתם והלכה כסתם הכי נמי הכא סתם במתניתין ומחלוקת בברייתא והלכה כסתם ויש ליישב ודו"ק:

דף מ.

בד"ה דילמא ה"מ כו' א"ר גמליאל אני אכריע כו' פר"ת התם דהוי כהכרעות שבכל כו' עכ"ל כצ"ל וכתב מהרש"ל ותימה לי לפר"ת כו' הא ר"ג הוי תלמיד לגבי ב"ש כו' עכ"ל הוא הבין כי ב"ש וב"ה הם הלל ושמאי ואינו כן דשמאי והלל גופייהו לא פליגי אלא בהלכות מועטות כדאמרינן פ"ק אבל ב"ש וב"ה הם תלמידי שמאי ותלמידי הלל והשתא ר"ג בדורו שהיו מחולקין תלמידי שמאי ותלמידי הלל והם היו חבריו והוא הכריע ביניהם וכצ"ל מה שכתבו התוספות דרבי ישמעאל ב"י היה דור שלישי לב"ש וב"ה כו' דלאו היינו שמאי והלל שהיו הרבה דורות מקודם אבל ב"ש וב"ה הם תלמידי שמאי והלל והם ר"ע וחביריו היו מחולקין בדבר הזה ור' ישמעאל ב"י היה דור שלישי להם הכריע ביניהם והיינו דור שלישי דורו של ר"ע ואח"כ דורו של רבי יוסי אביו של רבי ישמעאל שהוא היה מתלמידי רבי עקיבא ואח"כ דורו של רבי ישמעאל הוא דור שלישי ודו"ק:

גמרא דלמא לא שמיע כו' מפירש"י נראה דל"ג דלמא גם מהרש"ל מחק מלת דלמא והיינו טעמא דאי הוה מספקא ליה אי שמיע ליה אי לא מאי פריך ואי לא שמיע ליה ודאי עביד כו' ואימא דבהכי מספקא ליה אך מה שפי' מהרש"ל לא שמיע ליה פירוש לא סבירא ליה כו' עכ"ל ע"ש אפשר שדחקו לפרש כן מדקאמר רבה מתני לה כו' ואיתיביה כל הני תיובתא כו' ואינו מוכרח דאיתיביה כל הני תיובתא לאו ארבה קאמר אלא תלמודא קאמר למאי דמתני רבה איכא למפרך כל הני תיובתא ומיהו רבה אפשר דלא שמע להו ומה שלא רצה רש"י לפרש לא שמיע ליה אדרב יוסף דלא הוה שמיע' ליה הנך תיובתא דהא אאביי נמי קשיא לן מאי תבעי ליה דקאמר לא ידענא ולא ניחא למימר דאביי נמי לא הוה שמיע' הנך תיובתא ועוד דהל"ל לא שמיעי להו בלשון רבים ודו"ק:

תוספות בד"ה אלא שחמין כו' פי' בקונט' כו' ושמא יחלק בין שבת ליום טוב כו' עכ"ל מיהו ברש"י שלפנינו פי' הכא שמא נתחממו בשבת כו' וע"כ דאין מחלק בזה בין שבת לי"ט וק"ל:

דף מ:

גמרא תדע דאמר רב יהודה כו' כתב מהרש"ל יש להקשות כאן מאי אולמא האי עובדא דר"מ מעובדא דלעיל כו' עכ"ל ע"ש והאריך לאין צורך דודאי מהך עובדא דר' אינו מוכח כ"כ דלאפרושי מאיסורא הוה כיון דלא קאמר אל תתן בכלי ראשון אלא תן בכלי שני

אבל בהך עובדא דר"מ מוכח בפי' דהך מלתא גופה דקאמר לו אין מדיחין ואין סכין דלאפרושי מאיסורא קא"ל הכי ושוב מצאתי קרוב לזה בר"ן ע"ש:

דף מא.

תוספות בד"ה ומוליאר כו' דאנטיכי אוסר בכל ענין כו' אפילו בהשהאה ואי להחזיר תנן כו' עכ"ל לכאורה קשה דבפשיטות ה"ל לאקשויי דאיך שיהיה פי' המתניתין מיהת בכירה גרוף וקטום מותר להשהות ואף להחזיר והכא אוסר באנטיכי אע"פ שגרופה ויש ליישב שהוצרכו לכל זה משום שיש לבעל דין לחלוק דאנטיכי מוסיף חום טפי מכירה וה"ל כתנור דאיכא למ"ד לעיל דאסור אפי' בגרופה וקטומה ואהכי קאמרי דמ"מ תקשי דאי להחזיר תנן משהין בין בכירה בין בתנור אע"פ שאינו גרוף וקטום כמ"ש התוספות לעיל בד"ה תנור שהסיקוהו כו' ע"ש והכא באנטיכי אוסר שהיי' אפילו בגרוף וקטום ודו"ק:

בא"ד ועוד אי משום מוסיף הבל כו' תקשה לרבה ורב יוסף דשרו לעיל בשכח כו' עכ"ל ומהך מתניתין דמעשה דחמי טבריה דאסרי בשתיה לא קשיא להו דתקשי לרבה ורב יוסף דשרו בשכח כו' די"ל דמעשה דחמי טבריה איסור הטמנה נגעו ביה וגזרו ביה טפי לאסור אף בדיעבד בשתיה משא"כ בהך דרבה ורב יוסף דלא איירו רק באיסור שהייה אבל מתניתין דהכא דמיירי נמי באיסור שהייה ואסור בשתיה תקשי להו לפירש"י לרבה ורב יוסף דשרו בשכח כו' וק"ל:

דף מא:

בד"ה מיחם שפינהו כו' וצ"ל דלא הוי פסיק רישיה שיכול להיות שלא יצרף כו' עכ"ל דליכא למימר דאע"ג דהוי פסיק רישיה מתיר ר"ש במצרף משום דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה וכמ"ש התוספות לקמן אהך דכריתות וכנראה מדבריהם דלקמן דמצרף הוי מלאכה שאינה צריכה לגופה דמה"ט לא הוי קאמר אפי' שיעור לצרף מותר דמלאכה שאצ"ל לר"ש נמי פטור אבל אסור הוא אי לאו משום דהוי דבר שאין מתכוין וא"כ ע"כ לא הוי פסיק רישיה ולא ידענא אמאי מחשבי ליה התוס' למצרף מלאכה שאינה צ"ל כיון דאנן סהדי דניחא ליה בצירוף וחיזוק הכלי ודומה להההיא דפ' הבונה דאע"פ שלא נתכוון לייפות דאנן סהדי דניחא ליה ולא ה"ל מלאכה שאצ"ל כמ"ש התוס' לקמן ודו"ק:

בד"ה לא שנו כו' ומשמע אפילו במתכוין ולהכי כו' עכ"ל צ"ע למאי דאוקמא בשיעור לצרף אמאי לא משמע ליה נמי אפילו במתכוין כדהוה משמע ליה מעיקרא ויש ליישב בדוחק ודו"ק:

בא"ד א"נ פינהו עם המים כאביי ומיירי כשיש בו שיעור כו' עכ"ל ואביי לא בעי לאוקמא הכי ולחלק בין מתכוין לאין מתכוין וכר"ש דהלכתא כוותיה לאביי היינו משום דדייק ליה לאביי פינהו דוקא הא פינה ממנו אסור בכה"ג דמותר בפינהו וא"כ ע"כ לא אתיא מתניתין כר"ש אלא כר"י אבל רב לפום סברא דהשתא אפשר דלא דייק ליה פינהו ומוקי ליה בפינהו וה"ה בפינה ממנו ומחלק בין מתכוין לאין מתכוין כר"ש ולקמן לשמואל דמשמע להו דדייק ליה פינהו היינו מדנקט במלתי' לישנא דרב אף שיעור לצרף דבפינה ממנו לא שייך למימר הכי כיון דבכל שעה יש שיעור לצרף ודו"ק:

דף מב.

בד"ה אפי' של כו' גחלת של כו' דשמואל אע"ג דבמלאכה שאינה צ"ל סבר כר"י דחייב מתיר באין מתכוין כו' עכ"ל כצ"ל מספר מדויק:

בא"ד וכיון דבשבת אסור אין מתכוין כ"ש בעלמא כו' עכ"ל ואע"ג דאין שבות במקדש היינו באיסורי שבת אבל בשאר איסורים כההיא דאיירי התם מביאו ומזלפו ע"ג אישים ליכא לפלוגי בין מקדש ובין גבולין וליכא למימר בהא דדיו לבא מן הדין שאר איסורין כנדון כאיסור שבת דאינו אלא גלוי מלתא בעלמא לאסור אין מתכוין ובשאר איסורין ודאי דליכא לפלוגי ודו"ק:

בד"ה מי סברת כו' וי"ל דרב יוסף לב"ה אתא לאשמעי' דשרו בכוס עכ"ל ויש לדקדק כיון דלפי זה רב יוסף לאו אליבא דר"ש בן מנסיא אתא לאשמעי' אלא אליבא דתנא קמא דמתיר בכוס לב"ה בכל גוונא א"כ מי הכריח לתלמודא למימר לרב יוסף דר"ש בן מנסיא אירשא קאי אימא דקאי ר"ש בן מנסיא שפיר אסיפא אלא דרב יוסף אליביה דת"ק לב"ה דמתיר בכוס בכל גוונא קאמר דספל הרי הוא כאמבטי ואינו מותר אלא בחמין לתוך צונן ולא צונן לתוך חמין ור' חייא דתני ספל אינו כאמבטי אליביה דר"ש בן מנסיא קאמר דאמבטי אסור בכל גוונא וספל אינו כן דאינו אסור אלא בצונן לתוך חמין אבל חמין לתוך צונן מותר כמ"ש התוס' לקמן דהכי מתפרש הך ברייתא דספל אינו כאמבטי אי לאו אידך ברייתא דרבי חייא דמייתי לקמן דמתיר בכל גוונא בספל וי"ל דלא ניחא ליה למימר דעיקר לישנא דרב יוסף ספל כאמבטי לאו אליבא דהלכתא קאמר אליבא דת"ק משא"כ השתא דר"ש בן מנסיא אירשא קאי נהי דלא איצטריך ליה למימר ספל הרי הוא

כאמבטי לר"ש בן מנסיא אלא לת"ק מ"מ לישנא דקאמר ספל הרי הוא כאמבטי ניחא גם לר"ש בן מנסיא ודו"ק:

דף מב:

בד"ה ואין נאותין כו' איכא לאוקמא כר"ש דמתיר כו' והטלטול דנר כו' עכ"ל ר"ל מדקתני אין נאותין כו' דהיינו אין נהנין ממנו משמע דאיסור טלטול אין בו אלא איסור הנאה ע"כ אית לן למימר דלא מתוקמא הך מילתא כרבי יהודה דאית ליה מוקצה מחמת איסור לטלטל אלא כר"ש דלית ליה מוקצה מחמת איסור שהרי מתיר מותר שמן שבנר גם בהנאה לאחר שכבה אלא בשעה שהוא דולק קאמר גם מטפטף ממנו אסור בהנאה משום דהוקצה למצותו אבל איסור טלטול אין בו דאין ביטול מצוה במה שמטלטלו ולכך לא קתני הכא אלא אין נאותין מהן אבל טלטול מותר בו לר"ש דלית ליה מוקצה מחמת איסור וטלטול דנר עצמו בשעה שהוא דולק לר"ש אינו מטעם דהוקצה למצותו שאין ביטול מצוה במה שמטלטלו אלא משום בסיס לדבר איסור שהנר והשמן והפתילה הם בסיס לשלהבת שהוא דבר איסור ע"ש ודו"ק:

בד"ה הצלה כו' משום טירחא הס"ד ואח"כ מ"ה שאינה מצויה כו' לא שכיחו כולי האי שיחושו כו' עכ"ל כצ"ל ור"ל נתינת כלים משום טפטוף הוא שכיח ביותר ויחושו בו לתת כלי שם מבע"י ולא הוה הך הצלה מצויה בשבת משא"כ ניצוצות דלא שכיחי כולי האי לחוש לתת שם כלי מבע"י והוה הך הצלה מצויה בשבת וק"ל:

דף מג.

בגמרא איתיביה אביי כו' בין לטעמא דרבה ובין לטעמא דרב יוסף קאמר דמותיב להו אביי והא דלא פריך אגופה דמתני' דאין נותנין כלי תחת הנר כו' אפשר דהוה מפרש למתניתין בטעמא דר"י דאין כלי ניטל אלא לדבר הניטל והוה משני כל הני תיובתא בצריך למקומו ולכך לא פריך אלא לטעמא דידהו וק"ל:

תוס' בד"ה טבל מוכן כו' עוד הקשה דבפ' בתרא תניא היתה בהמתו טעונה טבל כו' משמע דאסור להניח כו' עכ"ל ובלאו האי שינויא דהכא דטבל מוכן הוא אגופה דברייתא דקתני הכא דמניח כלים תחתיה והתם משמע דאינו מניח כלים תחתיה לא קשיא דהכא בחבית שנשתברה הפסד מרובה הוא משא"כ התם דאיירי בהפסד מועט דהכי נמי משני התם אעששית ע"ש:

בא"ד ועוד הקשה היכא דאית ליה פירי אחרינא בשוגג אמאי יאכל נימא מגו דאתקצאי כו' עכ"ל ולא ניחא להו לאוקמא הך סתמא דמתני' כר"ש דלית ליה מגו דאתקצאי כו' כמ"ש התוס' לקמן וכן בשמעתין כל הני תיובתא ממתניתין לר' יצחק לא בעי לשנויי דאתיין כר"ש כיון דסתמא דמשניות טובא מתניין אליבא דר"י דאית ליה מוקצה ודו"ק:

בד"ה בעודן עליו כו' למ"ד דיש מוקצה כו' אסור לטלטלו אף אחר שירדו כו' עכ"ל דליכא למימר כיון דבידו להפריחם הוי גמרו בידי אדם כו' דא"כ גבי בעודן עליו בין השמשות נמי מה"ט ליהוי גמרו בידי אדם כמ"ש התוספות לקמן וק"ל:

בא"ד כר"ש דלדידיה ודאי שרי לטלטל הסל כשירדו כו' עכ"ל אבל כל זמן שלא ירדו אסור לטלטל הסל משום דהוה בסיס לדבר האסור דאפרוחין מוקצין הן אפי' לר"ש וכן כתבו התוספות בהדיא לקמן וכן יש לדקדק מפירש"י לקמן גבי דבורים דמוקצה דבעלי חיים הוא מוקצה גם לר"ש ודו"ק:

ודע דלא אמרו דמוקי כר"ש אלא הך מתני' דכופין הסל אבל הך ברייתא דקתני אע"פ שעודן עליו אסור לא מצי אתיא אלא כר"י ולא איצטריך לאוקמא השתא בעודן עליו כל בין השמשות כיון דיש מוקצה לחצי שבת ומ"ד נמי דאין מוקצה לחצי שבת נמי ה"מ לאוקמא מתני' דכופין הסל כר"ש אלא דניחא ליה לתלמודא לאוקמא סתמא דמתני' כר"י דאית ליה מוקצה ובריית נמי דתני עלה דאף על פי שאין עודן עליו אסור לא מתוקמא אלא כר"י ודו"ק:

בא"ד דלדידיה לא מבטל כלי מהיכנו כו' וי"ל דלא דמי כו' עכ"ל ר"ל אבל התם כיון דאסור לכבות הנר ביטול כלי מהיכנו מקרי ואע"ג דבשמן המטפטף איירי מתני' ומותר לטלטלו אלא שאין נהנין ממנו כמ"ש התוספות לעיל מ"מ מקרי ביטול כלי מהיכנו כיון שכל זמן שהנר דולק שמן המטפטף בתוך הכלי אסור ליהנות ממנו דהוקצה למצותו ואם מריקו מכלי זה לכלי אחר הרי מבטל כלי שני מהיכנו ודו"ק:

בד"ה ושני ליה בצריך כו' וגבי נצוצות דבתר הכי אשמועינן דבצריך למקומו שרי כו' עכ"ל לכאורה אין זה מספיק דאכתי אמאי קתני הך מלתא גבי נצוצות דגבי כלי תחת הנר לקבל שמן המטפטף דקתני ברישא נמי ה"מ למתני דבצריך למקומו שרי וי"ל דנצוצות קתני לרבותא דלא תימא דאפי' בצריך למקומו אסור משום דילמא אתי לכבויי כמ"ש התוספות לקמן וק"ל:

בא"ד דלגבי נצוצות אצטריך כו' דילמא אתי לכבויי וכן ההיא דכופין כו' עכ"ל ואע"ג דכבר בהך דנצוצות שמעינן דלא חיישינן דלמא אתי לכבויי איצטריך לאשמעינן הכי בהך דכופין הקערה כו' דאפשר דהוה טפי למיחש ביה דאתי לכבויי וכן צ"ל למאי דמוקי

הנך משניות בהצלה מצויה איצטריך כולהו לאשמעינן דבכה"ג דמקרי הצלה מצויה וכן למ"ד אסור לבטל כלי מהיכנו איצטריך כולהו לאשמעינן דלאו מבטלי כלי מהיכנו הם ולהאי תירוצא שכתבו לעיל דר' יצחק נמי אית ליה דאסור לבטל כלי מהיכנו לא הוו צריכי להכי אלא לתירוצם קמא ויש לדקדק אמאי לא תירצו נמי הך מתני' דכופין את הסל כו' כיון דכבר תנן בנצוצות דשרי בצריך למקומו אע"ג דאיכא למיחש דאתי לכבויי מכ"ש בכפיית הסל דליכא למיחש להכי וי"ל דלא חשו לתירוצו כיון דלמ"ד נמי דאסור לבטל כלי מהיכנו ע"כ למ"ד יש מוקצה לחצי שבת כבר כתבו התוס' דמוקי ליה כר"ש דלית ליה מוקצה כלל איכא למימר דה"נ רבי יצחק מוקי לה כר"ש ודו"ק:

דף מג:

בד"ה שלא יעשנו כו' דאסור והא לא משמע מברייתא כו' עכ"ל כצ"ל:

בד"ה כבר תירגמה כו' אף לדבר שאינו ניטל דמה חששו להתיר אם לא זה האיסור עכ"ל ולא ניחא להו למימר דמשום הפסד מרובה חששו להתיר איסור דהצלה שאינה מצויה כיון דלא מצינו דרב הונא אית ליה איסור דהצלה שאינה מצויה משא"כ איסורא דאין כלי ניטל כו' מצינו בשמעתין דאית ליה לרב הונא ודו"ק:

בד"ה זה זוקף כו' מוקי לה במחיצה רביעית שסוכה כשירה כו' עכ"ל לכאורה קשה דתינח זוקף את המטה אית לאוקמא במחיצה רביעית פירס סדין מאי איכא למימר שהרי המחיצות התחתונות כבר עשויות ובפירס סדין עלייהו הוא עושה אהל כדרך עושה אהל כמ"ש התוספות לעיל וי"ל דמיירי שכבר מבע"י יש סכך על המחיצות השלשה וסוכה כשרה היא אלא אף שצלתה מרובה מחמתה יפול החמה על המת וע"כ הוא פורס סדין ואין זה אלא כמוסיף אהל וק"ל:

בא"ד א"נ שיש אוכלין עם המת הס"ד ואח"כ מ"ה ונשמט והולך כו' כצ"ל וחדא מלתא קתני על המת ועם האוכלין וק"ל:

בד"ה דכ"ע טלטול כו' והכא בשכח מדשרי שמואל ודבר שדעתו כו' כל השבת אפילו מניח כו' עכ"ל כצ"ל ור"ל הכא בשכח דמיירי דמת בשבת מדשרי שמואל דבמניח לא הוי שרי שמואל כמ"ש הרא"ש ואם תוקמא במניח ע"כ מדשרי שמואל תוקמא בכה"ג בדבר שדעתו ליטלו בשבת כו' דאפי' מניח חשוב כשכח כי ההיא כו' וא"כ אמאי אוסר רב וכן כתבו התוספות בפרק חלון ע"ש ומהרש"ל הבין דברי התוס' שלא כוונו לזה ונעלם ממנו דברי התוס' פרק חלון:

דף מד.

בא"ד דסתם לפת וצנונות לאו דצה כו' רב הונא ושמואל הוו ידעי לה דמתניתין כו' עכ"ל הוצרכו לכל זה לפי' זה דמשום גומא אסרי ליה דלפי' רש"י דמשום טלטול דמן הצד אסרי ליה ניחא דודאי סתם לפת וצנונות לאו דצה ושלפה הוא ורב הונא ושמואל ודאי דהוו ידעי להך מתניתין דאמוראי הוו בקיאי במתניתין אלא כיון דאיכא תנאי דפליגי בטלטול מן הצד אינהו ס"ל כרבנן דפליגי אר"א בן תדאי ואסרי טלטול מן הצד ומיהו תלמודא קאמר עלייהו תיובתא מסתמא דמתניתין דשרי טלטול מן הצד משום דמשמע ליה דמתניתין אתיא אפי' כרבנן דאסרי טלטול מן הצד במכוסה מדקתני מקצתו מגולה וכפירש"י שם דמשום שבת נקט מגולה דלר"א בן תדאי בכולה מכוסה נמי שרי מיהו אינהו מוקי לה כר"א בן תדאי ובמכוסה נמי שרי ולא נקט מגולה אלא משום כלאים ושביעית כמו שהקשו התוספות שם לפי' הערוך ע"ש אבל לפר"י דמשום גומא הוי אסרי ליה וליכא תנאי דפליגי בהכי תקשי לרב הונא ושמואל דאסרי ממתניתין דשרי ולזה הוצרכו לדחוק דאע"ג דתלמודא משמע ליה דסתם לפת וצנונות דצה ושלפה הוא אינהו דחקי לאוקמי בדצה ושלפה והדברים ברורים למבין ומהרש"ל האריך בזה בדרך רחוק ודחוק שאינו מכוונת התוס' ואין להאריך וק"ל:

בפרש"י בד"ה חוץ מן הנר הדולק כו' אסור שמא יכבה הנר עכ"ל לא קאי הכי לקמן אלא דמסיק טעמא דאסור משום דהוה הנר והשמן והפתילה בסיס לדבר האיסור ע"ש:

בד"ה מן הנר הכבה דכיון דכבה והולך כו' עכ"ל הכי משמע מדקאמר עלה ואפי' בשעה שהנר דולק ע"כ דהאי כבה לא כבה ממש לגמרי אלא שמתחיל להיות כבה והולך ובהא פליג אאבוה וק"ל:

בד"ה כבה אין לא כבה כו' דקשרי במתניתין אלא מותר שמן כו' כצ"ל לענין טלטול ודאי דשמעינן נמי ממתניתין דכל הנרות מטלטלין כו' דהיינו לאחר שכבה ובברייתא נמי בהדיא קתני כבתה מותר לטלטל אבל לענין מסתפק דפליגי הכא לא שמעינן אלא מהך ברייתא דלעיל מותר שמן כו' משמע לאחר שכבה ודו"ק:

תוספות בד"ה לדברי המתיר כו' לדברי האוסר היינו ר"מ ור"י דאסרי בנר כו' דאיכא תרתי כו' ומסיק אפי' בשל מתכת אסר ר"מ וה"נ כו' עכ"ל ר"ל למאי דמסיק ד"ה אסור ולא ניחא ליה למימר אכתי לדברי האוסר מתיר היינו ר"מ משום דפסיקא ליה דרבי מאיר נמי לא בעי תרתי בההיא דחולין דלא שרי בשוחט משום דהוה מוקצה לאיסור וק"ק כיון דלא מייתי הכא בשמעתין הא דר"מ וסמך המתרץ עצמו אההיא דחולין אימא

דהמקשה נמי הוה ידע הא דר"מ מההיא דחולין אלא דלדברי האוסר מתיר בעי לומר דהיינו ר' יהודה דבעי תרתי וק"ל:

דף מד:

בפרש"י בד"ה אין עליה מעות בשבת מותר לטלטל דאף על גב דהניח עליה מעות בחול עכ"ל רבותא טפי ה"מ למנקט דאפי' אם היה מונח בשבת אם אין עליה עתה מותר לטלטלה דהא לא קפיד בסיפא אלא שלא היה עליה בין השמשות וכן נראה לפרש מדברי התוס' ממה שהקשו אמאי לא מוכח מהכא דאין מוקצה לחצי שבת כו' והיינו ממאי דשרי באין עליה מעות עתה אפי' אם היה כבר מונח היום בשבת מדלא קפיד אלא אבין השמשות ואפשר דנקט הניח עליה בחול דבשבת איך יניח עליה לדעת כמו שהקשו התוס' ודו"ק:

תוספות בד"ה יש עליה כו' דבשכח תנן פ' נוטל מנער הכר והן נופלות כו' עכ"ל דליכא למימר דאירי בטלטול גמור דאסור אפילו בשוכח וכמו שהקשו התוס' לקמן בהך דמוכני דטלטול גמור פשיטא דאסור והתם במתניתין דמוכני איכא למימר דמשום סיפא דאינה נשמטת קתני לה דשרי אפילו טלטול גמור כמ"ש התוס' לקמן משא"כ הסיפא דהכא דאין עליה מעות דלא שייך ביה טלטול גמור אלא טלטול המטה וה"נ צ"ל ביש עליה מעות דאסור דאירי בטלטול המטה על ידי שמנער הכר ודו"ק:

בא"ד כגון שהניחה לדעת ישראל כדי להסירה כו' והוי כגמרו בידי אדם כו' עכ"ל יש להקשות דדומיא דהכי בהיו עליו בבין השמשות אם היה דעתו להסירם אחר שעה בשבת הוי כגמרו בידי אדם דאין לחלק בזה בין ביום השבת ובין בין השמשות כדמוכח מדברי התוס' לעיל גבי אפרוחים דאי הוה מקרי גמרו בידי אדם ביום השבת מקרי נמי גמרו בידי אדם בבין השמשות וי"ל דודאי לעיל גבי אפרוחים אי משום דבידו להפריחם הוי מקרי גמרו בידי אדם אין לחלק בין בשבת ובין בבין השמשות אבל הכא יש לחלק דבשבת כיון דא"א להניח ולהסיר אלא ע"י נכרי מקרי שפיר גמרו בידי אדם דהנכרי מניחו ומסירו בהיתר לדעת ישראל משא"כ בבין השמשות דמסתמא הישראל גופיה מניחו מבע"י ודעתו נמי שהוא יסירו אין זה גמרו בידי אדם כיון שבאיסור יסירו אך קשה אכתי כיון דדעתו להסירו דומיא דהכי בבין השמשות נמי תשתרי דהוי כשכח כמ"ש התוס' לעיל דבר שדעתו ליטלו בשבת כו' אפי' מניח חשיב כשכח כי ההיא דמנער את הכיסוי ע"ש ויש ליישב בדוחק ודו"ק:

בד"ה ואין מצלת כו' וקשה דמי יביא טומאה על הכלים כו' עכ"ל היינו לפי מה שפירש רש"י דהמוכני מפסיק מן הצד כמו שפי' שהכלים עולין למעלה מדופני השידה ואין השידה חוצצת עליהם אלא שהמוכני עליה יותר בגובה מהשידה גם מהכלים וחוצץ בפניהם מן הצד וע"ז הקשה דמי יביא טומאה על הכלים כיון דבב"ה הוא לא יביא שום טומאה מן הצד ומלמטה נמי הרי שידה חוצצת על הכלים אבל לפי מה שפי' רע"ב בפירוש המשניות שהכלים בולטין מחוץ לדופני השידה ומאהילים על הקברות והמוכני שתחתיהם חוצצת עליה אין מקום לקושיית התוס' ודו"ק:

בא"ד ויש בשידה נקב מתחתיה כנגד המוכני והיא בב"ה כו' עכ"ל ר"ל לפירושו יש לקיים שהיא בב"ה שהטומאה יבא מלמטה דרך הנקב על הכלים משא"כ לפי' ריב"א שהטומאה נכנסת מן הצד דאין לפרש אלא בשהיא באהל המת וק"ל:

בד"ה הא אין עליה כו' אפי' בשכח שהוא טלטול גמור וקמ"ל דבאינה נשמטת כו' עכ"ל דבנשמטת ולטלטל טלטול גמור פשיטא דאסור לגוררה אלא משום סיפא דבאינה נשמטת דשרי לגוררה טלטול גמור קתני לה ואין להקשות דהשתא נמי מאי פריך הא אין עליה מעות שריא ואימא דה"ה אין עליה מעות דאסור אלא דקתני ברישא יש עליה משום רבותא דסיפא דבאינה נשמטת שרי לגוררה אפי' ביש עליה וי"ל דמשום רבותא דסיפא לא ה"ל למשבק רבותא דרישא דאסור אפי' באין עליה משא"כ אי איירי בטלטול גמור דליכא למתני שום רבותא ברישא ואיכא למימר דשפיר קתני לה משום סיפא ודו"ק:

בא"ד ומיהו מטה שיחדה והניח כו' ופר"ת דהכל מודים כו' ולפי זה לא קשה לעיל כו' עכ"ל כל דברים אלו עד סוף הדיבור דברי התוס' הם ואין להם מקום כאן רק בסוף הדיבור שאחר זה המתחיל הנ"מ דרב כו' וקרוב לדברי התוס' כתב הרא"ש בזה בשם רבינו תם ע"ש ומשום דהך דמטה שיחדה כו' בשמעתין היא ואי הוה אתיא דוקא כר"י ודאי דה"ל לאתויי טפי מינה אלא דאיכא למימר דאתיא כר"ש ומהרש"ל דחק עצמו לגמגם בזה בחנם וק"ל:

דף מה.

בד"ה מקמי חברי כו' ומאי דקמבעיא ליה כו' טפי מבנר שבת כו' עכ"ל לכאורה כבר הרגיש רש"י בזה במה שפי' שלא יראוהו בחצר כו' בטפח הסמוך לר"ה וידעו כו' משא"כ בנר של שבת שהוא בבית ולא יראוהו וי"ל דאין זה כוונת רש"י דודאי ידקדקו אחר גזירתם לחפש גם בבית אבל כוונתו להוהא פירושא שגזרו על נר חנוכה ולא על שאר נרות במה ידעו שהיה נר חנוכה ויאמר להם הישראל שלא היה נר חנוכה וקאמר משום

שיראוהו בחצר בטפח הסמוך כו' דאין דרך להדליק שם נרות אי לאו נר חנוכה אבל להך פירושא דביום אידם לא היו מניחין שום נר דגזרו על כל הנרות ובודאי שמחפשין אחריהן אף בבית הוצרכו התוס' ליישב ומאי דקמבעי' ליה בנר חנוכה טפי מבנר שבת כו' ודו"ק:

בד"ה ואם התנה כו' בריש המביא פריך עלה והא קא סתר כו' וברעועה דמאתמול כו' עכ"ל וכה"ג כתבו התוס' לעיל בד"ה שבנר ושבקערה כו' דבמסכת סוכה מוקי בסוכה דעלמא ורעועה כו' ע"ש אבל לא מצאתיו כן לא במסכת סוכה ולא בפרק המביא אלא דאהך דר"ש מתיר בלא תנאי פריך בפ' המביא והא סתר אהלא ומוקי לה בנפולה ולית ליה מוקצה דתנן מותר השמן כו' ופריך מי דמי התם יושב ומצפה כו' הכא אדם יושב ומצפה מתי תפול סוכתו דבמוקצה מחמת איסור כי הא מודה ר"ש דדמיא לכוס וקערה ועששית דמודה בהו ר"ש כמ"ש הר"ן שם ומוקי לה בסוכה רעועה כו' אבל הך סיפא דאם התנה עליה הכל לפי תנאו מוקי לה התם בסוכה דעלמא וצריך לאוקמא נמי בנפולה משום דאי לאו הכי הוה סתר אהלא אבל דאיירי נמי ברעועה ליכא למאן דמפרש ליה הכי דכיון דהתנה עליה בבריאה נמי דעתיה עילויה וכן נראה מדברי הרי"ף והרא"ש והטור סי' תקי"ח וצ"ע לדברי התוס' ודו"ק:

בד"ה וכן אתה אומר כו' אע"פ שאין מתקלקלין כ"כ מקצה כו' עכ"ל מיהו מתקלקלין קצת והוצרכו לזה דאל"כ אדפריך הכא אדשמואל ליפרוך נמי מהכא לעיל אדרבי יוחנן דמתיר בחיטין שזרען וביצים שתחת התרנגולת לר"ש אע"ג דדחייה בידים והכא אוסר אפרסקין לר"ש אלא ע"כ דאית לן למימר דשאני אפרסקין דלא חזי כ"כ כמו חיטין שזרען כו' ודו"ק:

דף מה:

בד"ה הב"ע דאית ביה כו' דלא נקט בדאית ביה אפרוח חי משום כו' ואין נראה דההיא דכופין את הסל כו' משמע דאסור לטלטל כו' עכ"ל דאין לומר דההיא דכופין את הסל כו' אתיא כר"י דהא מ"מ כיון דלר"י ע"כ אפרוח לא חזי אית לן למימר לר"ש נמי הכי דבמידי דלא חזי לא פליג ר"ש והא דנקט אפרוח מת ולא נקט אפרוח חי לא חשו התוס' לתרץ דאיכא למימר לפי מה שפירשו התוס' לקמן דלאו לענין טלטול גמור קמבעיא ליה דהא ודאי אסור אפי' בשכח כמ"ש התוס' לעיל אלא דקמבעיא ליה אי שרי לטלטולי על ידי ניעור אי חשוב כשכח ושרי או כמניח ואסור והשתא ליכא למיבעי הכא באפרוח חי כיון דבידו להבריח אפרוח חי מתוך הקינה ואין צריך ניעור וכן מצאתי במ"י שכתב

כפי' ה"ר יוסף דנקט מת משום דחי חזי לשתק בו התינוק ושוב כתב א"נ אי הוה חי הוי שרי לטלטלה ע"י דידוי והברחה עכ"ל ודו"ק:

בד"ה דאית ביה ביצה דאסור משום נולד צ"ע דר"י כו' משקין שזבו ואפשר כו' עכ"ל נקטו בדבריהם משום נולד נראה משום דעיקר קושייתם לדברי המקשה דפריך דלית ליה מוקצה לית ליה נולד הא לר"י דקיימינן הכא טעמא דביצה דאסור משום משקין שזבו וא"נ דלית ליה מוקצה איכא האי איסורא דמשקין שזבו ואהא תירצו דמה"ט דמשקין שזבו לא הוה אסור לטלטל הביצה שנולדה אבל ק"ק דאין זה מספיק דאכתי המקשה לא ה"ל לאתויי הא דרב נחמן דאמר דלית ליה מוקצה לית ליה נולד אלא מדר' יוחנן גופיה ה"ל לדחויי דהא ביצה שנולדה לא אסר לטלטולי כלל כיון דלית ליה התם טעמא דביצה אלא משום משקין שזבו ויש ליישב דפריך דאף אם נאמר הכא דר' יוחנן למאן דאית ליה נולד קאמר האמר רב נחמן דלית ליה מוקצה כו' ויש מפרשים דברי התוס' הכל בלשון קושיא וצ"ע דר"י כו' משום משקין ואפשר כו' אלא לאכילה וא"כ לא משני מידי ולשון התוס' דחוק גם לא הוו צריכי למנקט בדבריהם דאסור משום נולד ועוד כיון דהקשו קושייתם בלשון אפשר טפי ה"ל לאקשויי אם ר"י אוסר נמי טלטול משום משקין שזבו דא"כ לא פריך מידי ודו"ק:

בד"ה אין לנו כו' קשה לרשב"א כו' היכי שרי ר"ש הא אמרינן כו' הכל מודים כו' עכ"ל דליכא לפלוגי הכא לר"ש כמ"ש לקמן למסקנא דקביעות מקום דמנורה לא הוי קביעות מקום כמו ההיא דפרק כל הכלים דהא כיון דע"כ ר"ש מודה היכא דאיכא קביעות מקום כההיא דפרק כל הכלים מנ"ל לר"י לפלוגי אליבא דר"ש למימר דבמנורה לא הוה קביעות מקום כיון דאיהו גופיה לא מפליג וסבירא ליה דאיכא קביעות מקום למנורה אלא ע"כ דהשתא דאית ליה לר"י קביעות מקום במנורה אית לן למימר דה"נ לר"ש וכמ"ש התוס' דה"ק אין לנו שיתיר ר"ש כו' אבל במנורה גם ר"ש אוסר ולמאי דמסיק ומדמה מנורה לכילת חתנים לכ"ע במנורה לא הוה קביעות מקום ודו"ק:

דף מו.

בפירש"י בד"ה איבעיא כו' כדרך שהיה ר"ש מתיר בנר ישן או כו' וכר"ש הורה בנר להתיר עכ"ל אליבא דריב"ל דקיימינן הכא דפסק לעיל כר"ש הוי מצי למנקט אף כדרך שהיה מתיר בנר הדולק בשבת לאחר שכבה אלא מילתא דפסיקא נקט אף לר"י דפסק כר"י במוקצה מחמת איסור במוקצה מחמת מיאוס דהיינו נר ישן פסק כר"ש וק"ל:

תוס' בד"ה הורה במנורה כו' ורש"י פי' הורה במנורה כו' וחדא הוראה הוי כו' ואין נראה דאין לתלות מנורה כו' עכ"ל צ"ע דלעיל לא כתבו סברא זו רק לתירוץ לקושייתם והכא דחו בזה פירש"י כאילו היא מוכרחת וי"ל דודאי לפום מה דהקשו לעיל אמאי לא מבעיא ליה הכא כי התם דבמנורה כי נר להיתרא לר"ש ובנר לא ס"ל ואוסר אין סברא זו מוכרחת דאפשר כיון דע"כ נקט במלתיה איסורא בנר תלה המנורה בו להיתרא אליבא דר"ש אלא דמ"מ יש לתרץ כך דלא ה"ל למתלי מנורה בנר אבל הכא לפירש"י דתלה המנורה בנר להיתרא לר"ש וחדא הוראה היא דבנר לא שמעינן מידי לא להיתרא ולא לאיסורא שפיר קשיא למה נקט נר כלל במלתיה למתלי מנורה בו כיון דטעם אחד לשניהם ודו"ק:

בא"ד ועוד דאכתי ה"ל למבעיא א"ד תרווייהו להיתרא עכ"ל ר"ל כי התם דמבעי לי' הכי ולפירושם לא קשה למבעי התם בטרפחת להיתרא כרבי בזפק וחדא הוראה היא כפירש"י הכא דלפירושם אין דבר זה מבעיא בשום מקום מיהו לפירש"י דהכא קשה אמאי לא קמבעיא ליה התם כי הכא בטרפחת להיתרא כרבי בזפק וחדא הוראה היא ואפשר דכוונת רש"י נמי הכא דלאו חדא הוראה היא אלא כי התם דבנר לא ס"ל כר"ש אבל התוס' לא ניחא להו לפרש הכא הכי דהל"ל הכא וכר"ש בנר לא ס"ל כדקאמר התם וכרבי בזפק לא ס"ל ודו"ק:

דף מו:

בד"ה והתנן רש"א כו' משמע דאביי סבר כו' היכא דנפל בו מום מעי"ט אם בקרו מבוקר כו' וא"כ דשני ליה כו' עכ"ל ובפשיטות לא תקשי להו לפי מה שהוכיחו לעיל דאביי גופיה מקשה מדקתני אינו מן המוכן דמירי אפילו בנפל מום מעי"ט דאם בקרו אינו מבוקר די"ל דהיינו במום עובר אבל ההיא דאדא בר אוכמי דאם בקרו מבוקר היינו במום קבוע שנפל מעי"ט אבל במום עובר מודה דאינו מבוקר כמ"ש התוס' לקמן וק"ל:

בא"ד וי"ל דחזר בו אביי כו' עכ"ל ואע"ג דלמאי דחזר בו איכא לפלוגי בין הך דהתם דאיכא מיהת חדא מי יימר משא"כ הכא דליכא מי יימר כלל אביי לא הוה מפליג מידי ודו"ק:

בד"ה מי יימר כו' נראה דכל הני מי יימר דקאמר רבה לאו דוקא כו' דהא קאי ארבי יהודה כו' עכ"ל כבר הוכיחו דאביי ע"כ חזר בו ואוסר אפילו בדיעבד לר"ש אפילו במום קבוע מעי"ט אלא דאפשר דרבה המתרץ מדנקט תלתא מי יימר במלתיה סבר כאדא בר אוכמי דמתיר במום קבוע מעי"ט ע"כ כתבו דע"כ רבה נמי תלתא מי יימר לאו דוקא

קאמר דהא ר"ש ארבי יהודה קאי דמיירי במום קבוע מעי"ט ומסתמא משמע דאוסר בכל גוונא אפילו בדיעבד אע"ג דלא הוי רק חד מי יימר ואפילו לאדא בר אוכמי כו' דאית לן למימר דר"ש לא קאי אר' יהודה בכל גוונא אלא לענין לכתחלה אבל בדיעבד אינו אוסר במום קבוע מעי"ט דהיינו חד מי יימר מ"מ במום עובר מודה דליכא אלא תרתי מי יימר וע"כ לאו דוקא נקט רבה תלתא וניחא לן למימר דרבה סבר כמסקנא דחזר אבייי ובחד מי יימר סגי ולאו דוקא נקט תלתא ודע אתה המעיין שמה שכתבו התוס' דנראה כו' דר"ש אוסר אפילו בנפל בו מום קבוע מעי"ט כו' אין זה הדיקא נמי דקאמר התם באין צדין לאסור בדיעבד מום קבוע מעי"ט דההוא ודאי דלא דייקא ליה לאדא בר אוכמי אלא הכא מסברא דנפשם קאמרי דאוסר ר"ש אפילו במום קבוע מעי"ט מדקאי ארבי יהודה והך סברא דייקא נמי לרב אדא בלכתחילה ודו"ק:

בד"ה מי יימר כו' תימה מי דמי התם ודאי לא מזדקק ליה חכם דאין רואין כו' אבל הכא דאין לך איסור בדבר כו' עכ"ל ויש לדקדק דאכתי תקשי להו הך קושיא גבי נשאלין לנדרים מאי פריך ולימא מי יימר כו' מי דמי התם לא מזדקק חכם דאין רואין כו' אבל הכא אין איסור בדבר מזדקק ליה חכם דאין לתרץ כי הכא דלא יהיה ניחא ליה לחכם להתיר נדרים שנדר לדבר מצוה דודאי לא יתיר ועוד מאי משני דסגי ליה בג' הדיוטות דאין סברא לחלק שג' הדיוטות לא יחושו לה על נדרים שנדרה לדבר מצוה טפי מחכם ומבעל ועוד יש לדקדק בדבריהם לקמן שהקשו במומין נמי הרי שלשה מתירין את הבכור ומאי קושיא הרי אמרו דוקא במקום שאין שם מומחה ומאין להם לומר דמיירי הכא באין כאן חכם להתיר וי"ל שכבר הוכיחו התוס' דבחד מי יימר סגי והשתא גבי נשאלין לנדרים בפשיטות פריך מי יימר דמזדקק ליה חכם ר"ל דלא ימצא לו ת"ח להתיר כיון דהיתר נדרים אסור בשבת אלא לצורך שבת מסתמא לא היה דעתו אתמול להתיר ולקמן מבעיא לן דאפילו בצורך שבת אם היה לו פנאי אם מתירין לו בשבת ואפשר שלא ימצא לו ת"ח וכה"ג ודאי אמרינן מי יימר דנפל ביה מום ומי יימר דנפיל ביה קבוע ה"נ מי יימר דיהיה לו מצוי ת"ח כיון דלא היה דעתו אתמול על כך ולא הזמין והכין לו חכם שיתיר ומשני דסגי ליה בג' הדיוטות דודאי יהיו מצוים לו בכ"מ ואין להקשות לרבי יהודה דמתיר לראות מום בי"ט מי יימר דיהיה לו ת"ח מצוי די"ל כיון דרואין מומין ואין איסור כלל בדבר אף אם יהיה לו פנאי אתמול מסתמא היה דעתו להתיר הבכור והזמין לו חכם שימצא לו להתיר והשתא ניחא לפום דקיימינן השתא שלא יהיה לו ת"ח מצוי במקומו הקשו שפיר דהא ג' מתירין המומין במקום שאין חכם מצוי ודו"ק:

בד"ה התם אי לא מזדקק כו' אבל הכא כו' ואע"ג דבפ"ק כו' שלשה מתירין את הבכור כו' עכ"ל אע"ג דשלשה מומחין ודאי דלא הוו מזדקקי ליה משום דאין רואין מומין בי"ט כמו שכתבו התוס' בסמוך דה"נ המ"ל מי יימר דמזדקקי ליה ג' הדיוטות כו' מ"מ תקשי להו דע"כ מדקאמר דבנדרים סגי ליה בג' הדיוטות הכא מי יימר דמזדקק ליה חכם ולא קאמר מי יימר דמזדקקי ליה ג' הדיוטות משמע דשלשה הדיוטות אין מתירין את הבכור כלל בלאו טעמא דמי יימר כו' ותקשי להו שפיר דהא בלאו טעמא דאין רואין מומין ביו"ט ג' מתירין את הבכור במקום שאין מומחה ותירצו דמשום מומין שאינן מובהקין נקט כהאי גוונא וה"נ המ"ל כו' ובמומין מובהקין אלא דנקט בכהאי גוונא דבכל מומין איירי דאינו מתיר רק חכם ודו"ק:

דף מז.

בד"ה הנח לנר שמן כו' אצטריך למימר בשמן דנעשה בסיס כו' עכ"ל כיון דאיסור טלטול בשמן אינו רק ע"י נר לא הוה אצטריך למימר ביה דנעשה בסיס אלא דאי לא תימא הכי גם הנר לא היה אסור לטלטל כו' וק"ל:

בפרש"י בד"ה נוטל אדם כו' ורבי יוחנן שמעינן ליה דכרבי יהודה ס"ל עכ"ל לכאורה קשה כיון דהאי אפר מוקצה הוא לר"ש נמי נעשה המחתה בסיס לדבר איסור כמו במטה שיש עליה מעות וכמו קינה דאית ביה ביצת אפרוח וכמו נר ושמן ופתילה דכל הנהו נעשו בסיס לדבר האיסור אף לר"ש וי"ל דהאפר גופיה לר"ש לא נעשו מוקצה כיון דחזו למידי בשבת לכסות רוק וצואה משא"כ כל הנהו דלא חזיין למידי בשבת ועדיף הך אפר מצרורות אע"ג דחזייה לכסות מנא ודו"ק:

תוס' בד"ה בגדי עניים כו' דבפ' כ"ח דכלים תנן התם בגדי עניים אע"פ שאין בהן שלשה על שלשה כו' עכ"ל כצ"ל כך נראה להגיה וכמ"ש הר"ש שם דשלשה על שלשה גרסי' כו' ע"ש:

דף מז:

בד"ה רשב"ג כו' ועוד תקשי לרב יהודה הך ברייתא דליכא תנא דמחייב חטאת כו' עכ"ל כיון דהנך תנאי ליכא מאן דמחייב חטאת ברפוי לית לן למימר דהך ברייתא המחזיר קנה מנורה חייב חטאת הוה דעת שלישית ומחייב חטאת אפילו ברפוי אלא דלא פליג אהני תנאי ולא מחייב אלא באינו רפוי ותקשי לרב יהודה וק"ל:

בד"ה מפני שמקרב כו' ור"ת גרס כפי' ר"ח כו' אבל לרבנן אפילו מחיצות של מים מותר ובפרק כל כתבי כו' עכ"ל כתב מהרש"ל דדוחק לומר דתלמודא שלנו יחלוק על דין הירושלמי כו' בשלמא מה שהירושלמי כו' עכ"ל ועוד האריך ע"ש ודבריו תמוהים דע"כ תלמוד שלנו יחלוק על הירושלמי בדין נצוצות דמתני' דלתלמודינו אתיא נמי כרבנן ואסור ולפי הירושלמי לא אתיא מתני' אלא כר"י ולרבנן שרי ויהיה גם דין מחיצות מים כמוהו חדא דהא ר"ת מדמה ליה לנצוצות דמתני' דלתלמודינו אסור גם לרבנן ולפי הירושלמי מותר לרבנן ועוד האריך מהרש"ל לפי דרכו שאינו מדרך התוס' ואין להאריך בהם כי הדברים ברורים שהתוס' הביאו מירושלמי דרבנן שרו במחיצות של מים ומוכח מהתלמוד שלנו בפרק כל כתבי שגם הוא סובר כן דמחיצות של מים שרי לרבנן דהא שרו התם טלית שאחז כו' דהיינו דומיא דמחיצות של מים ובזה נדחה פי' ר"ת שאוסר מחיצות של מים לגירסת ר"ח דגרס מפני שמקרב כיבוי דר"ל שהכיבוי שהוא המים הוא מקורב אצל האש לכבות דאין מחיצה אחרת מפסקת ביניהם דגם בטלית אין מחיצה מפסיק ביניהם ושרי ושוב כתבו דנראה לפי תלמוד שלנו דודאי מחיצות של מים דמותר כמו ההיא דטלית דפרק כל כתבי ולא כפי' ר"ת ומיהו יש לקיים גירסת ר"ח ולאסור דוקא נצוצות שמקורב כיבויו טפי שהאש נופלת להדיא לתוך המים משא"כ בהך דמחיצות של מים והך דטלית אע"ג דאין דבר מפסיק מ"מ אין האש נופלת להדיא תוך המים ושוב כתבו ועוד דאיכא למימר כו' ר"ל דאיכא לקיים אף פי' ר"ת לפי גירסת ר"ח דמחיצות של מים אסור כמו נצוצות דמודו ביה רבנן לפי תלמוד שלנו ופליג אירושלמי גם בדין מחיצות של מים דשרי התם לרבנן ולתלמודינו אסור כמו נצוצות דמודו ביה רבנן דאסור מפני שמקרב כיבויו ואין מחיצה אחרת מפסיק ביניהם וההיא דטלית דפרק כל כתבי דשרי לרבנן לא דמיא למחיצות של מים שאינן אלא שלא להתפשט האור ואין קירוב מחיצות המים ניכר אצל האש והדברים ברורים למבין ודו"ק:

סליק כירה פרק שלישי

בפרש"י בד"ה גפת פסולת של בית הבד של שמן כו' עכ"ל הכא סתם דבריו לפרש שמן סתם אי משומשמין אי מזיתים כדמבעיא לן הכא בגמרא דהגפת כמו שהוא של זיתים מסיק הבלא טפי מדשומשמין אבל בריש פרק כירה פרש"י בפשיטות גפת פסולת של שומשמין עכ"ל והיינו משום דאיירי בגפת שהוסק בו ופשיטא ליה דאפילו דשומשמין מסיק הבלא ודו"ק:

דף מח.

תוס' בד"ה מאי שנא כו' ותנן נמי המיחם שפינהו לא כו' ואי להפשיר כו' והא תניא כו' עכ"ל לכאורה קשה אדקשיא להו מברייתא טפי ה"ל להקשות מעיקרא מהך סיפא דמתני' דמיחם שפינהו כו' שהביאו כבר דקתני בסיפא אבל הוא נותן לתוכו דהיינו מים מרובים כדי להפשירן וכמו שהקשו לקמן מהך סיפא ויש ליישב דודאי מהך סיפא דמתני' לא הוה קשיא להו מעיקרא דהכא להפשיר המים הצוננין שהן בעין אפשר דאסור אבל התם שלא נתכוין אלא להפשיר המים החמין ומתערבין בהן שרי ולכך הקשו מברייתא דבשביל שתפיג צינתן דשרי דהיינו להפשיר הצוננין כי הכא אלא אהאי תירוצא שכתבו דבדבר שאינו אצל האש גזרו שמא יבא לטעות להתיר ויניח עד שיתבשל קשיא להו שפיר בהך סיפא דמיחם דמיירי נמי שאינו אצל האש אמאי לא נגזור אטו מים מועטים שיבא גם ליתן מים מועטים ומזה הוצרכו לומר דלאו משום גזירה אסרי הכא באינו אצל האש שיבא לטעות להתיר במזיד עד שיתבשל אלא דנראה לרשב"א דבהאי כלי גופיה חששו בו דילמא משתלי להניח עד שיתבשל דהך חששא ליכא למיחש במיחם שכבר ניתן בו מים מרובים ובהך דלתת קיתון של מים כנגד המדורה דבודאי היכא דאיכא למיחש ביה דילמא משתלי להניח שם עד שיתבשל דאסור אפילו להפשיר אלא דמיירי ברחוק מן המדורה כו' ודו"ק:

בד"ה וכי מפני שאין כו' אך קצת קשה דמאי משני בסמוך מ"ד כו' כיון דאיירי בשל הפתק היכי כו' עכ"ל וקצת קשה לדבריהם ומאי קושיא דאימא ודאי לדברי המקשה דקאמר לימא מסייע כו' מתוקמא הך ברייתא בשל הפתק דלא תקשי לרבא ואי מתוקמא בלא של הפתק אף אם תקשה לרבא מ"מ תסייעי' מיניה מכ"ש למילתיה דאביי דאסר בטמן בשל הפתק אבל לדברי המתרץ דמוקי דאין מטלטלין בלא טמן אימא דהיינו בלא של הפתק דהשתא אצטריך ליה שפיר דמהו דתימא דחזא למזגא כו' וע"פ דברים אלו קשה נמי לדבריהם שכתבו בד"ה אם לא טמן אין מטלטלין אמוכין קאי ולא אגיזי צמר כו' דהא השתא אם נפרש דאם לא טמן אין מטלטלין לא קאי אלא אאינו של הפתק שפיר קאי נמי אגיזי צמר דהא אם טמן בהו באינו של הפתק בגיזי צמר נמי מטלטלין כדרבא ויש ליישב דמשמע להו דלדברי המתרץ דמיירי נמי בשל הפתק כההיא דאביי דאיירי בשל הפתק דלא תקשי אדרבא דאם לא כן ה"ל לתלמודא לפרושי הכא דהך ברייתא איירי דוקא באינו של הפתק ולא כהך דאביי דאיירי בשל הפתק כדמפרש רבינא לקמן דמתני' איירי דוקא בשל הפתק ולא כהך דרבא דאיירי דוקא באינו של הפתק ודו"ק:

דף מח:

בד"ה וכי מה כו' משמע דשרי רשב"ג אפילו בגוף החבית כו' עכ"ל דאל"כ לישני התם זה חיבור וזה אינו חיבור דההיא דאסר למבריז היינו בגוף החבית שהוא חיבור וההיא דרשב"ג אינו חיבור אי הוה איירי במגופה כפירש"י אלא ע"כ דרשב"ג איירי נמי בגוף החבית דהוי חבור וה"ל לשנויי הכא כי התם דהכא בפתח בית הצואר לפתחא קמכוין ובההיא דרשב"ג לעין יפה קמכוין ואיך שיהיה בין לפרש"י ובין לפי' התוס' יש לדקדק המקשה דהכא דלא ידע לפלוגי למימר דזה חיבור וזה אינו חיבור אמאי לא אקשי בההיא דפ' חבית גופיה דבגוף החבית אסור לנקוב לכ"ע ובמגופת חבית חכמים מתירין וע"כ דהיינו טעמא דזה חיבור וזה אינו חיבור וי"ל דודאי אסיק אדעתיה למימר הך סברא דזה חיבור וזה אינו חיבור אלא דהוי ס"ל דפתח בית הצואר נמי אינו חיבור כמו מגופת חבית ודו"ק:

בד"ה אי חיבור כו' דבשלל כו' תקשי לן הכי אי חיבור כו' ורבא נמי כו' עכ"ל הוא כעין קושיא אחת לדברי המקשה ולדברי המתרץ דהמקשה אמאי לא תקשי ליה הכי בשלל של כובסים ואם ניחא ליה משום דכולה הטומאה גזרו ביה מדרבנן א"כ מאי קשיא ליה נמי הכא כיון דאיכא לתרץ כי התם ורבא נמי אמאי לא מתרץ הכא כמו בשלל של כובסין וק"ל:

בא"ד דשלל של כובסין ודאי לא הוי חיבור אלא מדרבנן אפילו בשעת מלאכה כו' עכ"ל ק"ק דאכתי כיון דבשלל כובסין ליכא טומאה דאורייתא כלל ואפ"ה גזרו בה מדרבנן מי הכריח לרבא למימר הכא דגזרו שלא בשעת מלאכה משום שעת מלאכה דהוי דאורייתא דאימא דגזרו אשלא בשעת מלאכה מחמת עצמה וי"ל דבשלל כובסין נמי ליכא למגזר בשלא בשעת מלאכה אי לאו דכבר גזרו אשעת מלאכה ומ"מ לא הוי גזירה לגזירה דאי לא קיימא הא לא קיימא הא ודו"ק:

בא"ד שמשמשין שניהם תשמיש אחד וצריכין זה כו' עכ"ל ומיהו במקל שעשה יד לקורדום אע"ג דשניהם משמשין תשמיש אחד וצריכין זה לזה לא הוי חיבור דבר תורה כמ"ש התוס' לקמן דלא חשיב כלל בית יד בשום פעם כיון שהוא עשוי לזורקו כל שעה וק"ל:

בא"ד כל פרק בפני עצמו טהור מדאורייתא לרבנן כו' ולפי זה הא דאמר השחור כו' אתי כר"י כו' עכ"ל יש להקשות כיון דע"כ לפירושו הך סתמא דמתני' השחור והזוג כו' כרבי יהודה אתיא אמאי לא נימא נמי דהך ברייתא דהכא אתיא כוותיה דכל פרק בפ"ע

טמא ומדאורייתא אינו חיבור לטומאה ולא להזאה אלא מדרבנן גזרו ביה שיהא חיבור לטומאה משום דכל אחד טמא בפני עצמו כמו בשלל כובסין ויש ליישב ודו"ק:

בא"ד והא דאמר דגזרו כו' אע"ג דשלא בשעת מלאכה טהור גמור הוא ואין צריך הזאה כו' עכ"ל היינו לפי' רשב"א דכל אחד טהור בפני עצמו הוא וא"כ אפילו אם נטמא בשעת מלאכה הרי אח"כ שלא בשעת מלאכה כיון דאינו חיבור ה"ל כל אחד בפני עצמו וטהור כמו שברי כלים אבל לפי' ר"י אע"ג דצריכים זה לזה מ"מ כ"א בעצמו נמי ראוי למלאכה וטמא ויש לדקדק לפ"ז תקשי להו שלא בשעת מלאכה כיון דאינו חיבור וכ"א בעצמו טהור א"כ לא תועיל הזאה אף על אותו חלק שהוזה ועוד גם אם הזה על שניהם לא תועיל להם הזאה כיון דלא היה עליהם שום טומאה שלא בשעת מלאכה דאינו חיבור וה"ל כאלו כ"א בפני עצמו וטהור וכשחוזר ועושה בו מלאכה תחזור לטומאה ישנה ונגזור ביה נמי שעת מלאכה אטו שלא בשעת מלאכה וא"כ לא תמצא שום הזאה וטהרה במספורת של פרקים ויש ליישב בדוחק דעל אותו חלק שהזה שלא בשעת מלאכה נאמר שפיר שיועיל לו הזאה ולא תחזור לטומאה ישנה דאם נאמר שלא יועיל כיון שלא היה חיבור א"כ הרי הוא טהור אלא דעל אותו חלק שלא הזה נימא דלא היה חיבור ולא נטהר בהזאה של שניה גם לא נטהר שלא בשעת מלאכה כשברי כלים כיון דאינו חיבור משום דחוזר לטומאתו הישנה ודו"ק:

דף מט.

תוס' בד"ה אבל לא בכסות לחה כו' נראה דר' אושעיא פליג כו' עכ"ל דהא במתני' גבי טומנין בכסות ובפירות לא מפליג בין לחין ובין יבישין כדמפליג במציעתא גבי תבן וזגין כו' ומה שיש לדקדק בזה יתבאר בסמוך וק"ל:

בד"ה כאלישע כו' ואין תימה על מה שמצוה זו רפויה בידינו שגם בימי כו' כדתניא בפר"א כו' כל מצוה שלא מסרו עצמן כו' עכ"ל לכאורה ראייתם תמוה מהתם דאימא דגם בידם היתה רפויה מטעם זה דא"א לאדם להזהר להיות גוף נקי והכי משמע התם דמייתי שם אהך דעדיין רפויה היא בידם מהך דרבי ינאי דתפילין צריכין גוף נקי כאלישע וכן נראה מפירש"י התם ע"ש ואפשר שסמכו עצמם אמה שכתבו שם בשם רבינו שמואל דמייתי הך דר' ינאי מהך דאלישע שלא מסר עצמו לומר תפילין הן עכ"ל ולכך היתה עדיין רפויה בידם אבל גוף נקי היה לו לאלישע כדא"ר ינאי גופיה ודו"ק:

גמרא איבעיא להו ר"י אנסורת כו' או אנעורת כו' ביש ספרים מוגה או דלמא אתרווייהו קאי ונראה דאין צורך להגיה דלמאי דקאמר נמי אנסורת של חרשין קאי ר"ל דאנסורת של חרשין נמי קאי דאנעורת של פשתן דקתני בסיפא ודאי דקאי וק"ל:

תוס' בד"ה טומנין כו' צ"ל לפירושו דאיירי בשיחדו כו' עכ"ל אבל הך דהכא ליכא לאוקמא בשיחדו לישיבה דא"כ לענין טומאה נמי בלאו עבודין נמי הוה מנא כמו שכתבו התוס' לקמן מההיא דפרק דם חטאת וק"ל:

בא"ד ור"ת מפרש דהכא מיירי ביבישין כו' עכ"ל וההיא דעור גדי דפרק כל כתבי נמי איכא לאוקמא ביבשין לפי' ר"ת וכ"כ התוס' פרק דם חטאת ואין להקשות אמאי לא מפליג הכא במתני' גבי שלחין בין לחין ובין יבישין כדמפליג לעיל גבי תבן כו' דהא לא מפליג אלא לענין הטמנה משום מוסיף הבל אבל לענין איסור טלטול לא מפליג במתני' ודו"ק:

דף מט:

בד"ה כנגד כל כו' ועוד דמאן דלית ליה דרשה דמלאכה ומלאכה מנליה דחשיב כו' עכ"ל יש לדקדק בדבריהם ומאי קושיא דההוא מ"ד דאית ליה דרשה דמלאכה ומלאכה ודאי ס"ל הכי דאי משום כנגד עבודת המשכן לחוד לא הוה חשיב זורה ובורר בשתים אבל מאן דלית ליה הך דרשה דמלאכה ומלאכה ויליף ליה ממשכן לחוד לית ליה הך סברא אלא דכל מידי דהוי במשכן אף שהיו דומות קצת זו לזו חשיב ליה בשתים דע"כ הכי אית לן למימר נמי לפי האמת וכדמוכח הך דפ' כלל גדול שהביאו ויש ליישב דלא ניחא להו למימר דפליגי בהך סברא דכיון דמ"ד כנגד כל מלאכה ע"כ יליף ליה נמי ממשכן אלא דס"ל דאי ממשכן לחוד לא הוה חשיב זורה ובורר בשתים ה"ל לתלמודא לפרש דבהכי פליג עליה דהא מאן דאמר כנגד עבודת המשכן לחוד לא חש להך קושיא אלא ע"כ דאית לן למימר דהך סברא פשוטה היא מבחוץ ולא איצטריך ליה לתלמודא לפרש והשתא קשיא להו שפיר דאם להך סברא פשוטה היא תקשה למאן דלית ליה דרשה דמלאכה ויליף ליה ממשכן לחוד מנלן מחשב זורה ובורר בשתים ומשום דאיכא למימר דאית ליה נמי שום דרשה וייתור למחשב זורה ובורר בשתים מש"ה הוסיפו בקושייתם מההיא דפרק כלל גדול משום דהואי במשכן לחוד אע"ג דדמיא לה חשיב לה וע"כ הך סברא אדחייא ודו"ק:

דף נ.

בד"ה ואם יצא כו' מאי אריא צבען אפילו חשב כו' כיון דמתיר יצא כו' עכ"ל ורבותא טפי מאי אריא צבען אפילו יצא לא קשיא להו כיון דקתני יצא בסיפא ניחא דתני צבען ברישא בדרך לא זו אף זו אבל חישב ה"ל למיתני ברישא במקום צבען דהוי רבותא טפי ועיין בזה ברא"ש באורך:

דף נ:

בפרש"י בד"ה במאי אוקימתא כו' דהכי תני בה לא יחוף בהן שערו אבל פניו כו' עכ"ל ואין זה מוכרח דאפשר דבהך דתני גבי כלים לחוף בנתר וחול אסור תני בה אבל פניו ידיו ורגליו מותר לחוף ואפשר דמשמע ליה דאימא סיפא דקאמר הכא קאי אאימא סיפא דלעיל דהיינו הך דתני מותר וק"ל:

בד"ה פשיטא שפיר קאמרי רבנן ומ"ט דר"א עכ"ל כצ"ל וכ"ה בכל ספרים ישנים בגמרא פשיטא וכמ"ש התוס' ובספרים חדשים הגיהו ע"פ מהרש"ל ואין צורך:

תוס' בד"ה ובמאי אוקימתא כו' בשלמא אי כר"ש אתי כו' עכ"ל ר"ל דלר"ש לא הוי קשיא ליה לתלמודא אלא ההיא דנזיר אבל הך סיפא ודאי הוה אתי שפיר כו' ומיהו בלאו הנך אוקימתות בהני ברייתא ה"מ לאקשויי בהך סיפא גופה דאי כר"י מ"ש שערו דאסור מפניו ידיו ורגליו דמותר ואי כר"ש קשיא הך דנזיר ודו"ק:

בד"ה מקצת עליו כו' ואין להקשות לפי' הערוך דמאי פריך מיניה לשמואל כו' עכ"ל דלפ"ה דמקצת עליו מגולין לא נקט אלא משום נטלין בשבת ניחא דשפיר פריך לשמואל דע"כ הך מתני' כרבנן דר"א בן תדאי אתיא מדלא קתני בכל הני אפילו במכוסין דר"א מתיר בשבת אפילו לכולה מכוסה ונוטל ע"י כוש וכרכור אבל לפירוש הערוך אימא דאתיא שפיר מתני' כר"א דמתיר אפילו במכוסה ולא נקט עליו מגולין אלא משום אחריני ולא משום שבת ולפי הפי' שכתבו התוס' לעיל בשם ר"י דהכא משום איסור גומא נגעו בה ולא משום איסור טלטול לא הוה קשה מידי אלא שרוצים ליישב פי' הערוך גם להההוא פירושא משום איסור טלטול מן הצד נגעו בה הכא א"נ לפי' הערוך דמיירי דגם מקצת האמהות מגולין לא משמע להו לפרש דמשום איסור גומא נגעו בה ודו"ק:

דף נא.

בד"ה אילו היה כו' אבל אח"כ נתחכם רבי כדקאמר התם ורבי חמא סבר כו' עכ"ל ר"ל דהאי עובדא דהכא כבר נתחכם רבי מההוא טעמא דשכיחי רבנן גבי' כו' דמה"ט הוה

טעי רבי חמא וסבר הכי בעובדא דהתם ומיהו באותה שעה ודאי עדיין לפי האמת לא נתחכם כ"כ וכמ"ש לו ר' ישמעאל בר' יוסי שמניח דברי הרב כו' וק"ל:

בד"ה כיצד הוא כו' שרי אף להחליף וכ"ש ליטול ולהחזיר כו' עכ"ל משום דמשמע ליה דת"ק לא שרי אלא להוסיף אבל להחליף וכן לגלות ולהחזיר אסר וא"כ מתני' דלעיל דמשמע דמתיר לגלות אף בידים ולהחזיר בשבת כמ"ש התוס' לעיל ע"כ לא אתיא כת"ק אלא כרשב"ג כיון דמתיר להחליף כ"ש דמתיר לגלות ולהחזיר אותו דבר כו' כן נראה לפרש דבריהם מתוך דברי הרא"ש ע"ש:

בד"ה או שטמן כו' ויאחזנה בדפניה ויגביהנה כו' א"כ במגולה מקצתה היאך נוטל ומחזיר מה בין זה לאבן כו' עכ"ל משום דלפי' הקונטרס דחשיב הך הטמנה כמניח וא"כ ליכא בין מגולה מקצתה ובין שאינה מגולה מקצתה אלא דבמגולה מקצתה יכול לאחוז למעלה בקדירה באותו מקצת המגולה ומטה ומצדד הקדירה והכיסוי נופל מאליו ואין זה מקרי טלטול אבל באינה מגולה מקצתה כיון דלא יוכל לאחוז הקדירה למעלה רק בדפניה א"א לו להטותו ולצדדו כי אם שיגביה הקדירה וזה שהוסיפו בדבריהם בלשון הקונטרס ויאחזנה בדפניה ויגביהנה כו' ואהא קשיא להו שפיר דהא בהך דאבן ברישא אסרינן במניח אפילו בשיוכל להטותו על צדה בלי הגבהה כלל וא"כ אמאי יועיל הכא מקצתה מגולה כיון דהוה כמניח וע"ק לר"ת דהא תנן נוער את הכיסוי והן נופלות אפילו אינן מגולות מקצתן דע"כ לא יכול לנער כי אם בהגבהה לפי סברת רש"י ואפ"ה שרי וא"כ ע"כ דלא הוי כמניח והדברים ברורים ודו"ק:

בא"ד והכא מיירי בכיסוי כעין כלי חרס כו' וא"א לנער הכיסוי אא"כ יגביה כו' עכ"ל לכאורה שהכיסוי שהוא הכלי חרס הוא דבר הניטל שאין לך כלי שאסור לטלטל לצורך מקומו כי הכא אלא שעל הכיסוי הניח דבר שאינו ניטל וא"כ אכתי קשה אמאי לא יגביה את הכיסוי מצדדיה מלמטה ואח"כ ינער ממנו הדבר שאינו ניטל כי הך דאבן ע"פ החבית דבשכח שרי להגביה החבית מצדדיה עם האבן שעל גבו ומנערו וי"ל דכעין כסוי כלי חרס קאמר דהיינו שנעשה כך שהקדירה בלועה מיהו לאו כלי הוא שאינו דבר הניטל ולכך א"א להגביהה ולאוחזה בידים בצדדים דה"ל טלטול גמור ואסור ודוחק ודו"ק:

בא"ד ור"י מפרש כו' ולמעלה מן הקדירה מילא כל הקופה בדבר שאינו ניטל כו' עכ"ל פירושו מבואר שהקופה רחבה גם גבוה יותר מן הקדירה דהשתא מן הצדדים של הקדירה מניח דבר הניטל ולמעלה מן הקדירה מילא כל הקופה בדבר שאינו ניטל שא"א לו כו' אבל הך דתנן נוער את הכיסוי והן נופלות אף שאיירי שטמן גם בדבר שאינו ניטל

מ"מ כיון שהכיסוי גופיה דבר הניטל הוא אע"ג שהניח עליו דבר שאינו ניטל יוכל לאחוז בכיסוי מצדדיו ומלמטה ולנערו וק"ל:

דף נא:

גמרא וקדירה ע"ג קדירה וקדירה ע"ג מיחם אבל לא מיחם ע"ג קדירה כו' כצ"ל לפי היש ספרים שכתב רש"י וכ"ה בספרים מדויקים ולפי התוס' ומיחם ע"ג קדירה יהיו כולהו להיתרא כמ"ש הרי"ף והרא"ש ומהרש"ל הבין לפי היש ספרים ולקיים הגירסא שלפנינו בגמרא ולדברי התוס' יהיה קדירה ע"ג מיחם אסור ואינו כן דבהדיא ראיתי בתוספתא שכתוב שם כולהו להיתרא כדברי הרי"ף והרא"ש ואין להאריך עוד בשאר דחוקיו שאין לשון רש"י סובל הבנתו וכוונתו וק"ל:

תוס' בד"ה אין מרסקין כו' בשלג וברד בשבת ומים שמתקרשים ויש ברד כו' עכ"ל כצ"ל:

בגמרא לובדקים וגמל יוצאים באפסר כו' והרי"ף והרא"ש כתבו שהביא תלמודא הך ברייתא הכא למפשט בעיין גמל באפסר אין בחטם לא אלמא כל נטירותא כו' ויש לדקדק דמאי אולמיה דהך ברייתא מהך ברייתא דלעיל דדחינן לה לא למעוטי נאקה באפסר וי"ל דהתם למנינא נחית ד' בהמות יוצאות באפסר כו' למעוטי נאקה באפסר משא"כ הכא דלא נחית למנינא וליכא למעוטי נאקה באפסר אלא למעוטי גמל (דנקט) בחטם וצ"ע:

דף נב.

גמ' או דילמא זימנין דרפו ונפיל ואתי לאתויי ד' כו' יש לדקדק למה ליה למימר האי טעמא דילמא נפיל ואתי לאתויי ד' כו' נימא מטעמא דלעיל כיון דזימנין דרפו ונפיל מיניה ולא מינטרא ביה והוי משאוי ועז שחקק בקרניה דקאמר נמי מה"ט דקאמר דאי לאו בקרניה דילמא שלפא ליה מרישא כו' כפרש"י ולא מינטרא ביה והוי משאוי וי"ל דעז ודאי מינטרא בלאו הכי כמו פרה לקמן וה"ל האפסר לעז נטירותא יתירתא כמו בפרה דאיכא למ"ד דשרי ומש"ה קאמר טעמא דילמא אתי לאתויי ד' כו' דמהאי טעמא תיאסר לכ"ע ודו"ק:

שם רבינא אמר במורדת כו' וחמור שעסקיו רעים צריך לומר דמינטר טפי באפסר מפרה המורדת דאל"כ לא הל"ל דהלכה כחנניה דלמ"ד נמי דנטירותא יתירתא אסור שרי הכא במורדת וק"ל:

שם דאי ס"ד דרב דימי נמשכין קאמר מדרב יהודה אמר שמואל כו' וליכא לאקשויי דרב דימי אתא לאשמעינן דמעשה רב וקי"ל הכי וכה"ג כתבו התוס' לעיל בפרק במה

טומנין גבי אבא שלחא הוה די"ל דהתם ניחא כיון דאיכא פלוגתא בהכי באומן איצטריך למעשה רב אבל הכא בנמשכין ליכא מאן דפליג ולא הוה איצטריך למעשה רב וק"ל:

דף נב:

שם טהורות א"ר יצחק נפחא בבאין כו' דתנן כל הכלים כו' וטבעת בהמה וכלים ושאר כו' והתנן מחט שניטל חורה או כו' והתנן מחט שהעלתה חלודה כו' כצ"ל דהני כולהו משניות נינהו פ' י"ג דכלים ולכך פריך מהנך משניות מקמיה דפריך מהך ברייתא והתניא מחט בין נקובה כו' דמההיא טפי ה"ל למפרך מעיקרא דאיירי נמי בשלימה לפי סברת המקשן דומה ממש לשאלתו דאיירי בנקובה ובשאינה נקובה כגון אישפילג"א אלא דניחא ליה למפרך מעיקרא מהנך כיון דמשניות נינהו ודו"ק:

תוס' בד"ה והתניא מחט כו' ותימה לר"י כו' א"כ בלא"ה תקשי ליה לרבא כו' עכ"ל לכאורה נראה דלק"מ דאי בלאו הך דהכא איכא לאוקמא הך דאינה נקובה כגון אישפילג"א כסברת המקשה דהכא אבל מדקא"ל הכא דא ודא אחת ע"כ דלא מתוקמא בהכי ודפריך ליה לרבא נמי מהך דאינה נקובה בריש פ' כל הכלים היינו נמי ע"כ דסמך אהא דקאמר הכא דא ודא אחת היא דע"כ דלא מתוקמא באישפילג"א וי"ל דודאי בלאו הך דהכא ה"מ למפרך לרבא דהא מה"ט דלא מתוקמא ליה לרבא בניטל חורה או עוקצה לא מתוקמא ליה נמי באישפילג"א כדקאמר התם מדלענין טומאה לאו מנא הוא לענין שבת נמי לאו מנא הוא דליכא למימר דהוה ס"ד למימר התם באישפילג"א דהוה מנא לענין טומאה ע"י יחוד הוה לענין שבת נמי מנא אף בלא יחוד דהכי אמרי' נמי למאי דמוקי ליה בגלמי כמ"ש התוס' לעיל בפרק במה טומנין בד"ה לא אמרו עבודין כו' דהא ודאי באישפילג"א לא שייך יחוד כיון שאינה עומדת לינקב משא"כ בגלמי שעומדת לינקב ודו"ק:

דף נג.

בפירש"י בד"ה ה"ג א"ל מותר כו' כסבור הא דאשתיק משום דלא אשגח ביה דסבר אוכף נמי שרי כו' עכ"ל נראה מלשונו דלא קאי הכי אלא דלמסקנא לרב נמי אוכף ליטול אסור והיינו להאי שינויא דשאני אוכף דאפשר דנפל ממילא אבל להאי שינויא דמפליג כאן לחממה כאן לצננה ע"כ הך ברייתא דאוסר ליטול אוכף לא קיימא כרב דלרב שרי כיון דמתיר בטרסקל דלא הוי רק תענוג וכמ"ש התוס' לקמן מיהו להניח אוכף על החמור

אפשר דלא תליא כלל בפלוגתא דרב ושמואל אלא בהך דפליגי ת"ק ורשב"ג בקשורה לו מע"ש אם שרי כמו מרדעת ודו"ק:

תוס' בד"ה והוא שקשורה כו' ועוד י"ל דבאינה קשורה מע"ש מחזי כמתכוין להוצאת כו' עכ"ל צ"ע לחלק בין פירש"י ובין פי' זה דהוצאת המרדעת נמי לא הוי אלא משום משאוי דכל הני יציאות דקתני משום משאוי הוא ודוחק לומר לפירש"י דבקשורה בשבת דהוי ודאי משאוי כיון דלא גלי דעתו מאתמול שתהא צריכה לכך שיהא לה למלבוש כפירושו לקמן אבל לפירוש זה אינו ודאי משאוי אלא דמתחזי כהוצאות וכמשאוי בשבת ודו"ק:

בד"ה אילימא שאינה קשורה לו כלל כו' מדאיצטריך למתני בזמן שהיא קשורה כו' וי"ל דמרישא לא תפשוט דאדרבה כו' עכ"ל ר"ל דאדרבה דהכי הוה מסתבר טפי למימר דתפסת מועט תפסת להתירא ואי לא תניא בהדיא קשורה ה"א דוקא בקשורה מע"ש כו' ולכך הוסיף למתני בהדיא קשורה דהיא מלתא יתירתא לומר דאפילו בקשורה בשבת אבל השתא דדייק איפכא מסיפא ליכא למימר ברישא הכי וליכא לאקשויי דאימא נמי בסיפא דתפסת מועט תפסת לאיסורא ואיירי דוקא בשאינה קשורה כלל ואיצטריך ליה למתני לדיוקא מיניה אבל קשורה אפילו בשבת שרי דמ"מ מלתא דסיפא לא הוה איצטריך ליה לגופיה כלל כיון דהוה מלתא דפשיטא ועוד דאדרבה בסיפא לאיסורא אית לן למימר דתפסת מרובה תפסת דהיינו לאסור אף באינה קשורה מע"ש ודו"ק:

בד"ה מהו ליתן כו' דבהמה חשיבא כדבר הניטל כיון דיכול למושכה כו' עכ"ל ולעיל בפרק כירה בד"ה ופורסין כו' שכתבו התוס' שם גבי דכרי דרב הונא דה"ל דבר שאינו ניטל משום דאין דרך למושכן ולהוליכן באחיזת יד כמו חמור דהכא וק"ל:

דף נג:

בגמרא והאנן תנן ולא בקמיע שאינה מומחה כו' ופירש"י מ"ש בהמה מאדם עכ"ל ולמאי דלא אסיק אדעתיה השתא לומר דזה חומר בבהמה מבאדם קאי אסנדל אלא אקמיע אברייתא גופא ה"מ למפרך דמ"ש בבהמה מבאדם אלא כיון דלא קאי הכי ניחא ליה למפרך ממתני' ודו"ק:

שם בגמרא ומי איכא מומחה לאדם ולא הוה מומחה לבהמה אין אדם דאית ליה מזלא כו' משמע מזה דמומחה לבהמה מכ"ש דהוה מומחה לאדם דאית ליה מזלא וקשה דא"כ מאי פריך אי הכי מאי זה חומר כו' דהא שפיר איכא חומר בבהמה דמומחה לאדם לא הוי מומחה לבהמה דלית לה מזלא ומומחה לבהמה הוי מומחה לאדם מכ"ש דאית ליה

מזלא ונ"ל בדוחק דפסיקא ליה לתלמודא משום טעמא דמומחה לבהמה נמי לא הוי מומחה לאדם ודו"ק:

בפרש"י בד"ה תנאי היא במתני' ר"מ שרי כו' עכ"ל דסתם מתני' ר"מ היא והוצרך לזה דאל"כ לא הוו תנאי דמתני' מסיימי טפי מתנאי דברייתא ורב יוסף דקא קשיא תנאי שקלת כו' משמע דר"ל דאיכא תנאי דמסיימי וק"ל:

בד"ה ליבש כו' ולענין משאוי נמי כו' ליחלב הוה משאוי כו' עכ"ל שינה כאן פירושו ממה שפי' במתני' ליבש דמיהדק שפיר דליכא למיחש דילמא נפיל ואתא לאתויי אבל ליחלב דלא מיהדק שפיר חיישינן עכ"ל ולאו משום משאוי נגעו בה כפירושו הכא ויש ליישב דבמתני' פי' כן לפום ריהטא כשינויא דרב יהודה אברייתות דמוקי להו הא דמיהדק הא דלא מיהדק והכי מפרש לה רב יהודה ליבש אבל לא ליחלב דמתני' כפירש"י במתני' וכצ"ל לדברי התוס' שכתבו רב יהודה ידע שפיר כו' אלא דניחא ליה לאוקמא כו' אליבא דחד תנא עכ"ל דלכאורה אין זה מספיק דאכתי תקשי ליה אמאי לא מוקי לה כחד תנא דמתני' דהיינו ר"י וכאן ליבש וכאן ליחלב אלא ע"כ דאית לן למימר דקושטא הוא דרב יהודה מוקי להו בהכי והא דמיהדק והא דלא מיהדק היינו הך דהא ליבש והא ליחלב וכפירש"י במתני' אבל הכא דקאמר ואיבעית אימא כו' כאן ליבש וכאן ליחלב ע"כ דליכא לפרש דהיינו הא דמיהדק הא דלא מיהדק דא"כ היינו שינויא דרב יהודה ומאי קאמר ואיבעית אימא כו' ומזה הוצרך רש"י לפרש הכי דלאו משום דילמא אתי לאתויי נגעו בה הכא אלא משום משאוי וק"ק כיון דרב יהודה נמי מוקי לה כאן ליבש כאן ליחלב דהיינו מיהדק ולא מיהדק א"כ כי משני הכא כאן ליבש וכאן ליחלב והיינו משום משאוי הוי עיקר תירוצא חסר מן הספר וצ"ל כאן ליבש וכאן ליחלב משמע טפי משום משאוי וכצ"ל הא דקא"ל רב יוסף לרב יהודה תנאי שקלת מעלמא אע"ג דאיהו נמי מוקי לה כחד תנא דמתני' כר"י מ"מ לרב יוסף לא משמע ליה לפרושי מתני' ליבש אבל לא ליחלב אלא משום משאוי אך קשה במה שפירש"י לעיל אהך ברייתא ולא עזים בכיס שבדדיהן לקבל חלב הנוטף א"נ שלא ישרטו דדיהן כו' עכ"ל מה שפי' לקבל חלב הנוטף היינו אוקמתא דהכא כאן ליחלב ומשום משאוי כפירש"י הכא אבל מה שפי' א"נ שלא ישרטו דדיהן קשה דלא הוי כחד מכל הני אוקמתות דהכא וע"ק מאי איסורא איכא בשלא ישרטו דדיהן טפי מליבש כיון דלצורך שמירת גופן הוא ולא הוי אלא כמלבוש ואפשר ממאי דמייתי הכא בתר כל הני אוקמתות הא דתניא ר"י אומר כו' כדי שלא ישרטו דדיהן משמע ליה דהיינו אוקמתא אחריתא דהך דולא עזים בכיס כו' היינו כדי שלא ישרטו ואע"ג דלא הוי משאוי משום דלא מיהדק הוא ואתא לאתויי ואפשר דהיינו

שינויא דרב יהודה וסמך עצמו אהא דמייתי ברייתא כדי שלא ישרטו כו' והיינו דקא"ל רב יוסף תנאי שקלת מעלמא דהיינו מתוך הברייתא אבל ליבש אבל לא ליחלב דמתני' לא משמע אלא משום משאוי וצריך עיון:

תוס' בד"ה כאן ליבש כו' ור"י פי' דבין ליבש כו' לפי שמהדקו כו' אבל לחלב כו' אינו מיהדק כו' עכ"ל והיינו דמייתי הך ברייתא דכדי שלא ישרטו כו' בתר האי שינויא אבל קשיא להאי פי' דאימא דרב יהודה נמי להכי נתכוון דהא דמיהדק היינו ליבש והא דלא מיהדק היינו ליחלב ומשום דלא אתא לאתויי ומוקי לה כחד תנא דמתני' כרב יהודה ומאי קא"ל רב יוסף תנאי שקלת מעלמא כו' ומאי קאמר ואי בעית אימא כו' דהא רב יהודה נמי הכי קאמר וי"ל דמשמע ליה לרב יוסף דאם רב יהודה נתכוון לכך לא ה"ל לפלוגי במיהדק ולא מיהדק אלא ה"ל לאתויי הך ברייתא דכדי שלא ישרטו וכאן ליבש וכאן ליחלב נמי הכי משמע דמיהדק ולא מיהדק ודוחק ודו"ק:

דף נד.

בפרש"י בד"ה כת"ק דמתני' דשרי בתרוייהו עכ"ל מה שפירש כת"ק דמתני' ולא ניחא ליה לפרש למאי דקיימינן הכא כת"ק דברייתא דמתיר ליבש אבל לא ליחלב משום דמשמע ליה דכי אתא רבין אר"י מלתא באנפי נפשיה הוא ולא קאי אמלתא דשמואל וא"כ לא ה"ל למנקט ת"ק דברייתא אלא ה"ל למנקט כרבי יהודה דמתני' אבל לפי הגי' של התוס' דרב ושמואל מתני להא אברייתא ניחא דרב נקט ת"ק דברייתא ולא ר' יהודה דמתני' משום דשמואל בעל פלוגתיה דוקא אברייתא קאי כמ"ש התוס' דנקט ר"י בן בתירא ולא ר' יוסי כו' ולפי אותה גירסא נמי גרסינן וכן אמר רבין אמר ר"י כו' דכן אמר כרב וקאי אברייתא ודו"ק:

תוס' בד"ה רב אמר כו' וי"ל דאיכא דמפכי להו עכ"ל ר"ל משום דהוה פסיקא להו דאיכא דמפכי לפלוגתא דתנאי בהך מלתא ולא הוו מסיימי דבריהם ולכך הוצרכו לפסוק הלכה ולפרש דבריהם ולזה בד"ה הלכה כר"י בן בתירא שכתבו הא דנקט ר"י בן בתירא ולא נקט ר' יוסי כו' לא ניחא למימר להוא לישנא נמי דלכך לא נקט רבי יוסי משום דאיכא דמפכי להו לתנאי דא"כ נמי השתא אפשר דמפכי להו לתנאי דברייתא הא דרבי יהודה בן בתירא ות"ק דידיה דאיירי נמי בהך מילתא אלא ע"כ להוא לישנא דלא פירשו דבריהם לא חשו לאפוכי תנאי והא דלא נקט ר"י משום כו' וק"ל:

בד"ה והתנן כו' והא דקתני ובלבד כו' ולא בשמן שריפה דאיירי ביו"ט כו' עכ"ל ר"ל לרב חסדא דמוקי לה משום דאין שורפין קדשים ביו"ט וכ"ה בראש"ש אבל לרבה דמוקי

טעמא דמתני' משום שמא יטה וגזרינן יו"ט אטו שבת שפיר דקתני לה גבי מלתא דשבת ואע"ג דרב חסדא נמי מוקי לה ביו"ט שחל להיות בע"ש לאו במלתא דשבת תליא מלתא דהא מטעם דאין שורפין קדשים ביו"ט בשאר יו"ט נמי אין מדליקין בו וק"ל:

דף נה:

בפירש"י בד"ה והא כתיב מעבירים אמר רבא בריה דרבי יהושע כו' קשה בעיני שם חכם הנזכר כו' עכ"ל כן היה הגירסא בגמרת רש"י ור"ל דק"ל שם חכם הנזכר רבא בריה דרב יהושע הנזכר כאן ולא נזכר בכולה תלמודא ומזה צריך לומר כי טעות גדול הוא ולא גרסינן להא מלתא כלל שהרי כו' שמזה מוכח ג"כ שטעות הוא שנפל בספרים ומהרש"ל הגיה בפירש"י רב הונא בריה דרב יהושע ולא הבנתי כוונתו דמאי קשה בעיניו שם חכם הנזכר כאן וק"ל:

דף נז.

תוספות בד"ה במה אשה כו' דאם יהא זכור שבת בשעת התרה כו' עכ"ל מבואר יותר ברא"ש ע"ש:

בפרש"י בד"ה הא נמי אריג כו' אבל במידי דלא מיהדק ועיילי ביה מיא מאי חוצץ כו' עכ"ל דליכא למימר דהך לישנא דאמר משום דלא קפדן אית ליה דמידי דאריג מיהדק וחוצץ ופליג אהך לישנא דסבר כל שהוא אריג לא גזרו ולא מיהדק דהכי קמבעי ליה מעיקרא תיכי חלילתא מאי אי הוה חציצה או לא דלא ניחא ליה למימר הכי לפי האמת אלא דכ"ע אית ליה כל שהוא אריג לא גזרו ולא מיהדק דבפשיטות מייתי לקמן מהך דכל שהוא אריג לא גזרו לכל מידי בין לענין חציצה בין לענין דלמא מפסיק כדלקמן מיהו מה שכתב רש"י שוב ואי אתי למימר דהאי חוצץ דהתם לא דק כו' היכי אמרינן הכא הא נמי אריג הוא ומותר כו' עכ"ל יש לדקדק בו ומאי קושיא דאימא דודאי האי לישנא דקאמר כל שהוא אריג לא גזרו לא ס"ל הכי אלא דחוצץ דהתם דק בלישני' ובעי מידי דמיהדק וקפיד ויש ליישב דדחיקא ליה למימר דפליגי הנך לישני בפירושא דהך הלכתא למשה מסיני אי מיירי במידי דמיהדק או לא ודו"ק:

תוס' בד"ה השתא קשה כו' דקשה ע"ג רך חייץ כו' ורך ע"ג קשה לא חייץ כקשה ע"ג קשה כו' עכ"ל ולפי זה למאי דקאמר ואלא למעוטי דחוטי פשתן כו' ה"מ לדחויי השתא רך ע"ג קשה חוצץ קשה ע"ג רך מבעיא אלא דניחא ליה לדחויי מפשתן גופיה ודו"ק:

דף נז:

בד"ה אי כבלא כו' ולקמן דפירש"י דבסיפא מודו כ"ע דכבול כיפה כו' קשה לר"י דהא משמע הכא כו' שרי כיפה של צמר אף לר"ה עכ"ל ר"ל והתם קתני כבול שרי בחצר משמע אבל לא לר"ה וק"ק דטפי ה"ל לאקשויי מהך מתני' (דהכא למאי) [דהתם למאי] [דפירש"י] דבכבול של כיפה דוקא איירי לכ"ע דשרי בחצר אבל בכבלא דעבדא לכ"ע אסור אף בחצר ובמתני' דהכא קתני למאן דמפרש לה בכבלא דעבדא דדוקא בר"ה אסור אבל בחצר שרי ויש ליישב ודו"ק:

בד"ה אין בה משום כו' שאם יש בתוכן בלאי בגדים של צמר ושל פשתן כו' עכ"ל אורחא דמלתא נקט אם נתן בתוכן בלאי בגדים אינו מדקדק בין של צמר ובין של פשתן מיהו בשל פשתן לא איכפת לן אלא בשל צמר כיון שהכיסוי הוא של פשתן וחוט התפירה מחברן ולא אתא אלא לאפוקי אם נותן בתוכן רק גיזי צמר שאין החוט דתפירה מחברן כלל לכיסוי של פשתן וק"ל:

בד"ה ואין מטמאה כו' דבעינן טוי ואריג כו' מק"ו דפכין קטנים שטהורין כו' עכ"ל ודבעינן בטומאת מת ושרץ טווי ואריג היינו בדבר שאינו ראוי למדרס הזב וק"ל:

דף נח.

גמרא ומי אמר שמואל הכי כו' יוצא העבד בחותם שבצוארו כו' מגופא דמתני' ה"מ לאקשויי אדשמואל דאמר יוצא העבד כו' דא"נ כבול היינו כיפה של צמר הא קאמר דכ"ש כבלא דעבדא אלא דניחא ליה לאקשויי דשמואל אדשמואל וק"ל:

תוס' בד"ה והאמר שמואל כו' ולא בעי לאוקמא מתני' בחותם שבכסותו כו' עכ"ל ודלא מוקי ליה מתני' נמי בחותם של מתכות ואפילו בשל רבו כדלקמן משום דסתם חותם של טיט הוא כפירש"י לקמן וק"ל:

בד"ה במאי אוקימתא כו' ליכא למיחש דילמא פסיק ליה בידים כו' עכ"ל דבדעבד ליה איהו לנפשיה איכא נמי קצת קפידא כמ"ש התוס' לעיל אבל בכסותו כשיהיה מקופל לא חיישׁ אף לקפידא קצת כיון דיכול להראותו לרבו מחובר בכסותו וק"ל:

בד"ה לא תצא כו' דהא לעיל מפרש דזוג אסור משום דמחזי כמאן דאזיל לחינגא ולא קאמר כו' עכ"ל לכאורה דר"ל דאיירי הכא לפירש"י אריג ולהכי ליכא למיחש לדילמא מפסיק ואתי לאתויי אלא משום דמחזי דאזיל לחינגא וכ"כ התוס' אמתני' דפרק במה בהמה ע"ש אבל קשה אמאי לא תקשי להו הכא גבי בהמה כמו שתקשה להו לקמן גבי עבד דכי היכי דזוג איירי במחי ה"נ איירי בחותם שבכסותה וא"כ אמאי אסור דהא באריג

ליכא למיחש לשמא יפסוק ואינו דומה לומר דבחותם של בהמה דמתחזי כמאן דאזיל לחינגא דלא משמע כן מדברי התוס' שכתבו ולא קאמר דלמא מפסיק דומיא דחותם ויש ליישב דר"ל דמחזי הכא בברייתא איכא לאוקמא גבי בהמה בלא אריג דומיא דחותם ואיכא טעמא דמשום דלמא מפסיק אלא דמ"מ טעמא שפי' הקונטרס הכא משום דמחזי כאזיל לחינגא גם הוא אמת כדמפרש ליה לעיל בפרק במה בהמה במתני' ומיהו לא איצטריך להך טעמא אלא התם באריג וק"ל:

דף נח:

בד"ה מתיב רבא כו' ש"מ דכי נתפרדו כו' ואע"ג דהדיוט יכול להחזירה כל כמה כו' וקשה לר"י כו' עכ"ל אין לפרש שהבינו מפירש"י גם הכא מטעם דהדיוט יכול להחזירה לאבייי דאינו טהור מטומאה שהיה כבר עליו אבל אינו מקבל טומאה מכאן ולהבא והמקשה רבא בא למימר דאפילו מטומאה שהיה עליו כבר נטהר דכל כמה דלא הוו אהדדי לאו שלם הוא דאם כן תקשי להו הכא לפירש"י לרבא מההיא דפ' שלשה שאכלו דמוכח בהדיא דלטומאה שהיתה כבר עליהן שלא תפרח מהני שפיר טעמא דהדיוט יכול להחזירה כמו שהקשה ר"י גופיה לקמן לפירש"י גבי הואיל וראוי להקישו אלא נ"ל דהכא יש לקיים פירש"י ונוכל לומר דודאי מטעם דהדיוט יכול להחזירה לא פרחה הטומאה שכבר היה עליו אלא דאבייי בעי למימר מטעם דהדיוט יכול להחזירה שהיה כל אחד טמא בפני עצמו כאילו היה מחובר ואהא מתיב רבא מדקרי ליה חיבור ש"מ דכי נתפרדו כו' ואין כ"א טמא בפני עצמו כאילו היה מחובר ואהא קשה לר"י דהא מעיקרא נמי כו' וע"כ הוסיף הרב פורת בשם ר"ש לומר דלפי סברת אביי מטעם דהדיוט יכול להחזיר אמר שכ"א טמא בפני עצמו השני נטמא ממנו בחיבורו דכיון דלא חזי השתא למידי ואי לאו כמחובר כו' וע"ז הקשה רבא מהנהו דמספורת ואיזמל דקתני בהו בהדיא דכל אחד נטמא בפני עצמו ואפ"ה לא יטמא השני ממנו אלא בשהיה מחובר בשעה שנגע האחד בטמא דבשלא בשעת מלאכה לא יטמא אלא דומיא דשעת מלאכה ודו"ק:

בד"ה אלא אמר רבא כו' והר"ם הביא ראיה מחמת שתפרה כו' אע"ג דחמת שלם שנקרע פחות ממוציא רימון מקבל כו' עכ"ל לכאורה אם פסיקא להו בשום מקום דחמת שלם שנקרע פחות ממוציא רימון שמקבל טומאה מהך גופה בפשיטות הוה ליה לאקשויי לפירש"י דס"ל דמכאן ואילך לא מקבל טומאה וצ"ל דלא פסיקא להו הכי בשום מקום אלא מהך שהביא דקתני חמת שתפרה ושייר פחות ממוציא רימון דטהורה מלקבל

טומאה איכא למידק מיניה הכי מדלא תני רבותא טפי דאפילו בחמת שלם שנקרע פחות ממוציא רימון דטהור מלקבל טומאה ודו"ק:

דף נט.

בא"**ד** דהאי טעמא הואיל והדיוט יכול להחזירה לא מהני לקבל בה טומאה כדקתני התם החזירוה כו' עכ"ל יש לדקדק בדבריהם דהא אין כאן ראיה מהתם דאיירי בנגנבה כו' שאין סופו לחברה ולכך אי לאו דהחזירוה לא היה מקבל טומאה מכאן ולהבא אבל הכא אימא שפיר דמטעמא דהואיל והדיוט יכול להחזירה מטמא אף מכאן ולהבא כמו שאין הטומאה פורחת הכא מה"ט ותדע דאין לדמות הך דהכא לדהתם דנגנבה כו' דהטומאה שהיתה כבר נמי פורחת מהן ולא מהני בה האי טעמא דהואיל והדיוט יכול להחזירה והכא פסיקא להו מהאי טעמא דהואיל והדיוט יכול להחזירה שאין הטומאה פורחת ועוד קשה לפי סברתם תקשי להו מהתם לאביי דבעי למימר הכא דמשום דהדיוט יכול להחזירה מטמא אף מכאן ולהבא והתם קתני דוקא החזירוה מקבל טומאה מכאן ולהבא ויש ליישב דמהא דפרח טומאה התם ודאי אין לדמות הך דהכא לדהתם דנגנבה כו' דהא התם אפילו בהחזירוה אינו מקבל טומאה למפרע כדקאמר התם כיון דפלגו לה פרח לה טומאה מינה אבל לענין לקבל טומאה מכאן ולהבא ודאי דיש לדמות הך דהכא לדהתם דבנגנבה כו' נמי בהחזירוה מקבל טומאה מכאן ואילך כי הכא אבל בלא החזירוה אפילו שסופו לחברה כגון שנמצא אינו מקבל טומאה מכאן ולהבא ולא מהני בזה טעמא דהואיל והדיוט כו' מיהו אביי דסבר הכא דלענין קבלת טומאה מכאן ולהבא מהני נמי טעמא דהואיל והדיוט כו' מחלק בין הך דהכא לדהתם דכיון דמעיקרא נגנבה כו' ולא היה סופו לחברה לא מהני בה טעמא דהואיל והדיוט כו' לקבל טומאה נמי מכאן ולהבא ודו"ק:

בפרש"**י** בד"ה איכא בינייהו דמאיס כו' ורב סיכה לית ליה כו' ה"ה בין לרב ובין לר"י איכא בינייהו דמאיס עכ"ל יש לדקדק בזה דא"כ מאי מייתי תלמודא ראיה מכאן דרבי יוחנן בעי מעין מלאכה ראשונה אימא דאיצטריך ר"י להאי טעמא בשעה שהוא בורח כו' משום דמאיס וסיכה לית ליה כו' כדסבר רב ונ"ל דקושטא הוא הא דקאמר תלמודא מאי בין רב לרבי חנינא כו' הם דברי המדחה דע"כ בין רב לרבי חנינא איכא בינייהו דמאיס וה"נ איכא למימר דאיכא בין רב לרבי יוחנן וסיכה נמי לית ליה כמו רב וא"כ ליכא ראיה מהתם כלל דבעי ר' יוחנן מעין מלאכתו ראשונה ודו"ק:

תוס' בד"ה ורבי יוחנן כו' וגם עתה הדיוט יכול להחזירה אית כו' חשיב כלי אפילו בלא ייחוד כו' עכ"ל וכן בהך דאר"י אף אומרים בטמא מת עמוד כו' איירי בכה"ג דהדיוט יכול להחזירה וכן בהך דסנדל של בהמה משא"כ בההיא דפ' המצניע דאיירי בניקב ואין הדיוט יכול להחזירה ובעי ייחוד וק"ל:

דף נט:

בד"ה מאן דרכה כו' והביא ראיה כו' דאפילו לרבנן כו' מודו בשאר תכשיטים אליבא דשמואל כו' עכ"ל ק"ק דאין זו הראיה מכרעת דאימא אכתי דאיצטריך ליה לעולא האי טעמא הואיל ואיכא תורת כלי עליהן אליבא דרב דלא שרי לרבנן בשאר תכשיטים אפילו לאשה חשובה ויש ליישב וק"ל:

בד"ה הא יש עליה חותם כו' אסיפא סמיך דקתני בהדיא כו' עכ"ל דמדיוקא איכא למידק איפכא הא יש עליה חותם יוצאת לכתחלה כדין האיש וק"ל:

בד"ה ר' נחמיה כו' דלא בעי למימר הלך אף אחר חותמה כו' וכן משמע בהדיא כו' עכ"ל יש לדקדק דאמאי לא הוכיחו כן מגופא דשמעתין דאם הולך אף אחר חתימה קאמר ומדמה נמי בהיא של מתכות וחותמה של אלמוג דאין חותם עיקר האיך מתוקמא הך מתני' הא יש לה חותם חייבת כר' נחמיה כיון דאין עיקר הטבעת אדעתא דחותם ה"ל גוף הטבעת תכשיט ואמאי חייבת וי"ל דודאי לרבנן דהטבעת עיקר והחותם בטל לגביה הוי כולו תכשיט אבל לר' נחמיה נהי דהחותם אינו עיקר מ"מ הטבעת נמי אינו עיקר דליהוי החותם בטל לגביה וכיון דהחותם אינו תכשיט לאשה הוי משוי וחייבת וכן הך דואלו הן תכשיטי נשים כו' נמי אע"ג דלפום סברא דהשתא לרבי נחמיה אין החותם עיקר יותר מגוף הטבעת מ"מ כיון דהטבעת נמי אינו עיקר ואין החותם בטל לגביה לא הוי ליה למקרי טבעת שיש עליה חותם תכשיט נשים ולא מצי אתיא כרבי נחמיה ודו"ק:

דף ס.

בד"ה ותהוי כבירית כו' וא"ת אמאי לא משני השתא כמין טס כו' עכ"ל לפירוש הקונטרס לא קשיא להו הכי דכיון דראשה האחד אוגרת בה שערה ממש ולא שלפה ומחויא לה א"נ דראשה השני הוא טס של זהב והוי תכשיט מ"מ לא שלפא משום ההוא צד דאוגרת בה השער דעבידא לצניעות אבל לפר"י דלאו משום דלא משלפא ומחויא נגעו בה דאינה אוגרת בה השער ממש אלא שתוחבת המחט בתוך השבכה כמו שכתבו התוס' לעיל וכמו שפי' הרא"ש דברי התוס' אלא דלא הוי תכשיט כלל דה"ל כטבעות הכלים שפיר

תקשה להו דאימא דבראשה השני יש לה כמין טס ושלפה ומחויא לה כדמשני לקמן ואהא תירצו דאם היתה אוגרת כו' ואינה חשובה תכשיט אלא טס כו' כצ"ל מספרים מדויקים ור"ל דאינה חשובה תכשיט אלא במניח הטס שם כנגד פדחתה אם היתה אוגרת בה שערה דהיינו שתוחבת בתוך השבכה לעולם לא היה בא צד השני של הטס כנגד פדחתה ודו"ק:

בא"ד וצ"ל דאטומאה נמי פריך ותיהוי טהורה כבירית שהיא טהורה וגם תשתרי כו' עכ"ל ולפי האמת דקאמר הואיל ואשה חולקת כו' צ"ל דלא עבידא שום מחט לכך דאוגרת בה שערה דאל"כ אכתי תקשה דע"כ טהורה היא כבירית ואמאי קתני דלענין טומאה דא ודא אחת היא אלא דלמאי דבעי למימר דמחט דמתני' היינו דאשה אוגרת בה שערה קאמרי קושטא היא דתקשי ליה נמי אטומאה דקאמר דדא ודא אחת היא והך מחט דמתני' דאוגרת בה השער ע"כ דטהורה היא כבירית ודו"ק:

דף ס:

בד"ה השתא חמש כו' משהה אדם עם אשתו אפילו שתים ושלש שנים כו' עכ"ל ולא ניחא להו למימר לענין זה דנקט שתים לרבי דבתרי זימני הוי חזקה וג' לרשב"ג כמ"ש לקמן אהך דפרק הזרוע ב' וג' ודו"ק:

בא"ד אבל הכא ליכא לפרושי ד' וה' אפילו טובא דא"כ התרתה כו' עכ"ל אע"ג דבנשרו איירי ובנעקרו כדמסיק מ"מ כיון דדינו של נעקרו כשאר סנדל המסומר אם נימא אפילו טובא אם כן התרתה כו' וק"ל:

דף סא.

בד"ה דעבד הכי עבד פירוש דברייתא לא פליגא אר"י כו' עכ"ל דלא ניחא להו לפרש כדאמרינן בעלמא כיון דלא איפסק הלכתא לא כמר ולא כמר דעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד דא"כ לא הוה מקשה ליה אביי דלמא ר"י הא מתני' כו' דהא השתא נמי מספקא לן בהלכתא מאי ודעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד אלא דלרב יוסף לא פליגי מידי ואביי מקשה להו דאימא דפליגי ואהא קשיא להו דא"כ לרב יוסף דלא פליגי ויכול לנעול לעולם איזו שירצה תחלה אמאי הקפיד ר"י על רב שמן כו' ותירץ ר"י דודאי לא פליגי אלא מי שרוצה לחבב כו' דהיינו דלעולם יעשה אדם או כר"י בשמאל או כברייתא בימין ולא פעם בימין ופעם בשמאל ור"י דהקפיד על רב שמן משום שהיה רב שמן

יודע מנהגו של ר"י שהיה דרכו לעולם בשמאל ומהרש"ל בחנם הגיה ורב שמן לא היה כו' וק"ל:

בד"ה אע"ג דלא מימחי כו' קשה לרשב"א היכי משכחת לה דאיתמחי גברא ולא קמיע כו' עכ"ל עיקר קושייתם למאי דמסיק תלת קמיע לתלת גברי ג' ג' זימני איתמחי גברא ואתמחי קמיע ובחד זימנא גברא אתמחי קמיע לא איתמחי דלמאי נ"מ כיון דהאיש מומחה לכתוב לחש זה א"כ לא גרע ממנו לחש שכתב כבר שנעשה הגברא מומחה על ידו ולא איצטריך לן בהמחאת קמיע וק"ל:

דף סא:

בד"ה תלתא קמיעי לתלתא כו' קמיע שלישית היכי איתמחי הלא מיד כשנתרפא כו' בקמיע שלישי פ"א איתמחי גברא כו' עכ"ל דליכא לשנויי הכא שאחר שנתרפא האדם שלישי בקמיע שלישי פ"א ואתמחי גברא אבד הוא מחאתו שכתב ג' קמיעות ולא הועילו ושוב אח"כ ריפא הקמיע שלישי את האדם השלישי תרי זימני דהשתא איתמחי קמיע השלישי ג"כ בתלת זימני דליכא למיתלי בהמחאת גברא שכבר אבד המחאתו דהא משמע דבשעה דאתמחי גברא איתמחי נמי הקמיע וק"ל:

בא"ד והקמיע שלישי לחד מהנך תרי גברא כו' מימחו כבר תרי קמיעי וגברא וקמיע שלישי כו' עכ"ל היינו לפום הסברא דתלתא קמיעי לחד גברא לא אתמחי גברא קאמר בכולהו ג' קמיעי תלתא זימנא דכולהו איתמחי כה"ג שכתבו התוס' אבל לפום הסברא דתלתא קמיעי לחד גברא איתמחי גברא צ"ל דקושטא הוא דקמיע השלישי לא איתמחי דא"נ ריפא הקמיע השלישי חד מהני תרי גברא תרי זימני איתמחי מיד גברא וקמיע השלישית עדיין לא איתמחי והיאך אתמחי שוב קמיע שלישי כיון דאתמחי כבר גברא ודאי שאותה אגרת מועיל מכאן ואילך כמ"ש התוס' ובלאו הכי צ"ל דלאו דוקא קאמר בכולהו תלת תלת זימני דהמ"ל חד תלת זימני כו' כמ"ש התוס' ודו"ק:

בד"ה תלת קמיעי לחד כו' דה"ק שעשה אדם לחש זה בג' אגרות לג' אנשים כו' וגם זה אין נראה לר"י דאם בענין זה נמי קרוי חד קמיע כו' עכ"ל ק"ק בפשיטות הוה ליה לדחויי איך שיהיה הא ג' אגרות לג' אנשים כו' היינו תלתא קמיעי לתלתא גברי חד זימנא הא אמרינן דגברא איתמחי ולא קמיע ויש ליישב בדוחק:

בד"ה הא לאמחויי כו' אע"פ שר"ל הקונט' שרופא אחד כתבם מדפירש ואין לומר כו' עכ"ל כל אלו הקושיות שהקשו לפ"ה בדבור זה ובדבור שאחריו המתחיל איתמחי קמיע כו' מסתירת דבריו זה לזה אינו אלא כפי הבנתם דהנהו ואין לומר מזל הרופא כו' ואין

לומר החולה כו' שכתב רש"י קאי אלפניו אאיתמחי קמיע כו' אבל לולי דברי התוס' היינו יכולין לפרש שהכל דבור א' בפירוש הקונט' איתמחי גברא כו' ואיתמחי קמיע כו' והנהו ואין לומר כו' שבפירוש הקונט' לא קאי אלפניו אאיתמחי קמיע כו' אלא אלפני פניו אאיתמחי גברא כו' דבאיתמחי קמיע ודאי דלק"מ כמו שפ"ה לקמן דהתם חדא קמיע הוא וליכא למיתליה בשום מזלא דגברא אלא בקמיע ולא מסתבר ליה לפלוגי בין הוחזק כבר גברא קודם שהוחזק הקמיע ובין לא הוחזק הגברא מקודם כמו שחילק מהרש"ל אלא בכל גוונא אית לן למתלי בחדא קמיע אבל הכא באתמחי גברא דע"כ בגברא תלו ליה קאמר שפיר דאין לומר שלא לתלות בהמחאת הגברא בכל קמיעות שבעולם אלא במזל הרופא בעלמא וקאמר דודאי אין הדבר תלוי במזל הרופא אלא בחכמתו וכיון דהוחזק בחכמתו בג' מיני קמיעות הוחזק בחכמתו נמי לכל קמיעות שבעולם וקאמר דאין לומר נמי החולה גרם כו' ואין לתלות דגברא אתמחי אלא כדמספקא לן לקמן לתלות במזל החולה וקאמר דלקמן היינו לחד גברא אבל הכא בפשיטות לג' אנשים חולים אין לתלות בהם אלא בחכמת הרופא ואיתמחי גברא והשתא מה שפי' גבי איתמחי קמיע דמומחים מיד כל אדם מצי שפיר איירי בג' רופאים אבל ברופא אחד לא נעשה מומחה רק מיד אדם זה כמו שפי' בהדיא הקונטרס לעיל והשתא נמי ממה שפ"ה גבי תלת תלת כו' ואפילו אדם אחד נמי לא חזר בו דמה שפירש ואין לומר מזל כו' שהרי בשלשה אנשים הוחזק לא קאי כלל אאיתמחי קמיע אלא אאיתמחי גברא והשתא נמי מה שהקשו נמי לפ"ה בד"ה איתמחי קמיע כו' משמע שרוצה ליתן טעם אמאי איתמחי קמיע כו' ולא ידע רשב"א מה טעם כו' לא קשה מידי דרש"י לא בא ליתן טעם כלל הכא אאיתמחי קמיע שלפניו אלא אאיתמחי גברא דלפני פניו ותו לא מידי והדברים ברורים למבין ודו"ק:

בא"ד איירי נמי ברופא א' כמו רישא כו' דאי מיד רופא זה הא בלא"ה הוא מומחה בכל כו' עכ"ל יש לדקדק בזה ומאי קושיא דהא כה"ג הקשה רשב"א לעיל גם לשיטת ר"י ותירץ דנ"מ אם אבד המחאתו כו' אם הומחה הקמיע מועיל אפילו אבד האדם המחאתו וא"כ ה"נ נימא הכא לשיטת הקונטרס ויש לומר דלעיל ודאי דהוי ניחא להו בהאי תירוצא לפי מה שפר"י לשיטתו בהומחה הקמיע דאותה אגרת לבדה היא שהומחת ניחא גם אם אבד הגברא מחאתו הקמיע היא גופה הומחת אבל לשיטת הקונטרס שפירש דהומחה הקמיע ע"י אדם זה דהיינו שהוא מומחה לכתוב לחש זה תקשי להו שפיר דמאי נ"מ בזה אם כבר הומחה גברא הרי הוא מומחה כבר אף בכל קמיעות שבעולם דליכא למימר דנ"מ באבד המחאתו דהא כיון דאבד המחאתו בשאר קמיעות

שבעולם אבד נמי המחאתו בלחש זה ולמה יועיל ע"י אדם זה במומחה הקמיע ולא יועיל אלא אותה אגרת לבדה שהומחה כמו שפר"י לשיטתו אך קשה דבפשיטות טפי ה"ל לאקשויי לשיטת הקונטרס שפירש במומחה הקמיע שנעשה הקמיע מומחה ע"י אדם זה מאי קאמר בתלתא קמיעי לתלתא גברי חד חד זימנא דגברא איתמחי קמיע לא איתמחי הא כיון דאתמחי האי גברא בכל קמיעות שבעולם לא יגרע כחו בלחש זה שכתב פעם אחת וצ"ע:

דף סב.

בד"ה וחילופיהן באיש אור"ת דאחיוב חטאת קאי עכ"ל ר"ל דהתם הוה שפיר חילוף באיש מבאשה דבאשה קתני חייבת ביש עליו חותם ובאיש חייב באין עליו חותם אבל הא דקתני באין עליו חותם דבאשה פטור אבל אסור משום דשלפא ומחויא ליה לא הוה חילופו באיש ביש עליו חותם פטור אבל אסור אלא דמותר לכתחלה דלא שייך באיש שליף ומחוי ועיין ברא"ש:

דף סג:

בד"ה בירית כו' וקשה לפ"ז דא"כ בכבלים אמאי אין יוצאין כו' עכ"ל וה"ה דיש לגמגם בפירוש הקונטרס כיון דכבר פירש בבירית דלאו לנוי הוא כו' לא איצטריך ליה לפרש דליכא למיחש למשלף ואחוי משום דלא מגלי' שוקא דהא בלא"ה כיון דלאו לנוי הוא ואינו תכשיט ודאי דלא שייך ביה למיחש למשלף ואחויי וק"ל:

דף סד.

גמרא איכא למיפרך מה לשרץ שכן מטמא בכעדשה כו' הא דלא ניחא ליה לתלמודא הכא בהך פרכא דנקט בברייתא אם הרבה בטומאת שרץ שהיא מרובה כו' די"ל דאין זה דבר חמור למפרך ליה הכא אג"ש אלא דבברייתא אמה מצינו פריך ליה דבטומאת שרץ שמצינו בה שהיא מרובה הרבה בה הכתוב ועוד דהכא אג"ש קמייתא ע"כ דצריך למפרך בה דבר חמור כמ"ש לקמן בשם הראב"ן ניחא ליה למנקט לג"ש בתרייתא פרכת דבר חמור ודו"ק:

בפרש"י בד"ה דאיכא למפרך כו' וה"ה דמצי למימר הכי אג"ש קמייתא כו' עכ"ל הא ודאי דהך פרכא דמה לשרץ דמטמא בכעדשה לא שייך למפרך בג"ש קמייתא דיליף מג"ש משרץ לטמא מת דאינו מטמא באינו טווי וארוג וכן דיליף מג"ש מטמא מת

לטמא כל מעשה עזים דאדרבה סייעתא היא דמחומר בכעדשה מטעם זה יש להחמיר בשרץ טפי אלא דר"ל הך פרכא דמופני דאי לא מופני כו' איכא למיפרך בג"ש קמייתא דיש ג"כ הרבה חומרות בטמא מת משא"כ בשרץ כגון אבי אבות הטומאה וטומאת ז' וטומאת אהל אלא דנטר בהך פירכא דמופני כו' עד לסוף למפרך לה אבל הג"ש דנקט בברייתא ומשום דסליק מינה בהך ג"ש בתרייתא נקט למילתא בחומר דשייך בהך פירכא בתרייתא כן תוכן דברי הראב"ן לבאר פירש"י ע"ש:

תוס' בד"ה מנין לרבות כו' אך קשה דלעיל פרק במה מדליקין מפיק דבר הבא מן העזים כו' מאו בגד וקילקלי כו' ומפיק להו הכא מאו שק כו' עכ"ל לכאורה קשה לדבריהם למאי דלא אסקי אדעתייהו דאיכא תרי גוונא נוצה תקשי להו בפשיטות משק גופיה דהיינו נוצה של עזים ול"ל התם קרא לדבר הבא מן העזים וכמו שהקשו התוס' שם פרק במה מדליקין ותירצו כה"ג ע"ש וע"ק דא"כ קילקלי וחבק גרעו טפי דהא כתיב שק בקרא ואפ"ה איצטריך ריבויא לקילקלי וחבק וכן במת כתיב בהדיא מעשה עזים ואפ"ה איצטריך ריבויא לקילקלי וחבק ולפי תירוצם נמי כיון דשק וקילקלי וחבק כולהו מנוצה גסה ואפ"ה איצטריך ריבויא לקילקלי וחבק ע"כ היינו משום דגריעי משק הם וא"כ מאי קשיא להו הכא דאימא אע"ג דאתרבו התם מעשה עזים מאו בגד איצטריך הכא רבויא לקילקלי וחבק דגריעי ויש ליישב דבריהם דהכא למאי דלא אסקי למימר דאיכא ב' גווני נוצה משמע להו הא דאיצטריך התם או בגד לרבות נוצה של עזים היינו כמו קילקלי וחבק דלא אתיין משק משום דגריעי ואהא קשיא להו שפיר הכא דהתם מרבה קילקלי מאו בגד והכא מרבה להו מאו שק וע"ק דהתם מרבה לנוצה לג' כו' ואילו שק כו' ר"ל דודאי לא עדיפי קילקלי וחבק משק דלא מטמא אלא בד':

ודע איך שיהיה צ"ל דכל דבריהם אלו אינו אלא למאי דבעי למילף מעיקרא קילקלי וחבק מאו שק אבל לפי האמת יליף לה מג"ש וכדמסיק וא"כ התם נמי דיליף נוצה דקה מאו בגד היינו מקמי דליתי' ג"ש אבל לבתר דאתי ג"ש לא איצטריך נמי התם או בגד להכי דאתי נמי מג"ש אלא למילתא אחריתא אתא או לג' על ג' כדקאמר פרק במה מדליקין ובהכי ניחא דקשיא מאי פריך בשמעתין והא אפיקתיה לקילקלי וחבק כו' וכי לא ראה בברייתא דיליף מג"ש כל מעשה עזים בשרץ ממת דאיכא למימר דהוה סבר דלא יליף מג"ש לטמא מעשה עזים בשרץ אלא נוצה דקה אבל קילקלי וחבק לא יליף מג"ש אלא מאו שק כדנקט לה בברייתא ולהכי פריך שפיר והא אפיקתיה כו' ומשני השתא דאתי ג"ש קילקלי וחבק נמי אתו מיניה ואייתר להו או שק לזנב הסוס כו' ודו"ק:

דף סד:

בד"ה ובלבד כו' וע"כ לא אסרי' להחזיר הרטיה אלא משום שמא ימרח כו' עכ"ל דודאי דשייך נמי שחיקת סממנין גם ברטיה אלא ע"כ מדנקט רטיה משום איסור שמא ימרח הוא והתוס' כתבו שם ליישב דנקט רטיה לרבותא דאפ"ה מחזירין במקדש וק"ל:

בד"ה רבי עננ כו' ור"י תנא הוא ופליג ועוד דבשל סופרים הלך כו' עכ"ל לכאורה מלשון ועוד משמע שהוא הוכחה אחרת ואינו כן דמהא דר"י תנא הוא ופליג לחוד ודאי דליכא לאוכוחי דהלכתא כוותיה דאימא אדרבה דהלכתא כתנא דמתני' אבל צ"ל דאין זה אלא הוכחה אחת ור"ל דאי לאו איכא תנא דפליג לא הוה הלכתא כר' ענני דהוא אמורא ואדרבה מתני' תקשי ליה אבל כיון דר"י תנא ופליג אמתני' ועוד איכא דבשל סופרים כו' אית לן למימר דהלכה כרבי ענני וק"ל:

בא"ד דבחצר מעורבת ליכא שום חדוש כו' עכ"ל ודבריהם תמוהים דהא מטעם דאוסר רב לצאת אפילו בחצר משום דמרגלא ליה ונפקא לר"ה כפירש"י אין סברא לחלק בין חצר שאינה מעורבת ובין חצר מעורבת וא"כ ודאי דאיכא חידוש להתיר בחצר מעורבת לאפוקי מדרב דאסר לה דליכא למימר דהתוס' לא ס"ל טעמא לאסור בחצר לרב משום דמרגלא לר"ה כפירש"י אלא דאין לאסור בחצר לרב אלא בשאינה מעורבת משום דדמיא לר"ה אבל חצר מעורבת שרי דלא דמיא לר"ה דלא משמע כן מדבריהם פרק כירה אהא דהרי הן ככל הכלים הניטלים בחצר ואמר עולא עלה מה טעם הואיל ואיכא תורת כלי עליהן וכתבו התוס' שם דהיינו כמאן דאסר להתקשט בהן בחצר וקאמר דהרי הן ככל הכלים שמלאכתן לאיסור דשרי לצורך גופו ומקומו כו' עכ"ל ע"ש והשתא [אי נימא] דרב לא קאסר להתקשט אלא בחצר שאינה מעורבת אבל בחצר מעורבת שרי אכתי לא איצטריך ליה למימר לעולא מה טעם הואיל ואיכא תורת כלי עליהן דהיינו שמלאכתו לאיסור אלא דכיון דשרי להתקשט בהן בבית ובחצר מעורבת ה"ל ככלי שמלאכתו להיתר ככל הכלים שמשתמשין בהן בבית ובחצר מעורבת ועוד מדבריהם דהכא ג"כ יש להוכיח דלרב דאוסר היינו אפילו בבית ובחצר מעורבת ממה שכתבו אם כן דהלכה כרבי ענני נשים מותרות להתקשט בבית ובחצר כו' משמע אבל לרב אסור אפילו בבית ובחצר המעורבת ומשום טעמא דמרגלא לר"ה ויש ליישב בדוחק דודאי גבי שאר תכשיטין ודאי דאיכא חידוש גם בבית ובחצר מעורבת דשרי דהא רב אסר כמ"ש אלא דר"ל בכבול דתני במתני' דשרי בחצר ליכא שום חידוש בחצר מעורבת דהא מרישא שמעינן לה דקתני ולא בכבול לר"ה דמשמע מיניה אבל לבית וכן לחצר מעורבת שרי ולא

איצטריך ליה למתני בסיפא דשרי בכבול לחצר אלא אפילו לחצר שאינה מעורבת וא"כ ר' ענני דקאמר הכל ככבול היינו נמי אפילו לחצר שאינה מעורבת ותו לא מידי ודו"ק:

דף סה.

בפירש"י בד"ה הא דמהדק כו' ל"א מתלמידי כו' ר"י ובית מדרשו סמוך לביתו הוה כו' עכ"ל לכאורה ה"מ לפרש גם לפי' זה דהיה רה"ר מפסיק ודר"י קשור הוה ובפשיטות פריך על דחלוקין עליו חבריו לאסור אף בקשור והתני רמי כו' וי"ל דלפירוש זה ודאי דמדקדק אמאי נקט בי מדרשא דלא ניחא ליה למימר דמעשה שהיה כך היה דמ"מ ה"ל למנקט נמי דהוה בי מדרשא והוה רשות הרבים מפסקת שזהו עיקר החידוש ודו"ק:

בד"ה אבל של כסף כו' ויש לתרץ דרבנן מיסר קאסרי מ"מ כו' עכ"ל ר"ל דנהי דרבנן נמי לאו לאתויי חיישינן מ"מ רבנן אסרי לשל זהב מטעמא אחרינא משום דחייכי ותלמודא לא קחשיב אלא הני תנאי דאסקי למלתייהו להיתרא ודו"ק:

תוס' בד"ה ליעביד ליה כו' וי"ל דצורת סלע צריך עכ"ל ויש לדקדק לפ"ז מנליה דכולהו מעלי אימא דצורת סלע בעי וי"ל דתלמודא סמך עצמו דאי משום צורת סלע לחוד ליעביד ליה של עץ בצורת סלע אי לאו דבעי נמי שוכתא ולא חש התלמוד להאריך בזה מיהו איך שיהיה הפי' גם לפרש"י אכתי מנליה דאקושא מעלי לה וי"ל דפסיקא ליה לתלמודא דאיכא מידי אחרינא דאית ביה שוכתא ותקשי ליעבד ליה צורת סלע אי לאו דבעי נמי אקושא וההוא מידי אחרינא לאו אקושא הוא והתלמוד לא חש להאריך בזה ודו"ק:

דף סה:

בד"ה סהדא רבה כו' וכל הנהרות יורדים ממזרח למערב כו' עכ"ל וכ"כ התוס' פרק לא יחפור שגן עדן במזרחו של עולם וארבע הנהרות יוצאים מג"ע אבל התוס' פ"ב דבכורות כתבו דג"ע במערב ע"ש:

בד"ה דאמר שמואל כו' שאין לך טפח כו' שאין טפחיים עולים כנגדם כו' אלא יובל שמו כו' כצ"ל:

בפרש"י בד"ה אין מים מטהרין כו' שהנוטפין שבתוכן מטהרין בריבוי כו' זב וזבה טובלין כו' עכ"ל הזבה לא בעי מים חיים כמו שפרש"י לעיל אלא לענין זה קאמר שהנוטפים מטהרין בריבוי הזוחלין שתהיה הזבה טובלת בהם דרך זחילה ולא בעי מקוה ואין חילוק בין פרש"י ובין הפירוש ששמע בבכורות אלא דלפירושו קאי מלת מטהרין אאדם וכלים הטובלין בהם ולפי' ששמע בבכורות קאי מלת מטהרין אנוטפין ודו"ק:

תוס' בד"ה הקיטע יוצא כו' ראש שוקו בתוכו והוא נסמך עליו כו' עכ"ל כ"ה בספרים מדוייקים וכן נראה דודאי למאי דלא אסקי השתא אדעתייהו לפרש"י דאיירי בנושא מקל בידו ועיקר הליכתו בסמיכת המקל כפירוש ר"י לקמן א"כ ע"כ דהוא נסמך על ראש שוקו של רגל הנקטע דבלא"ה אין לו אלא רגל א' ואי אפשר לו לזוז ממקומו אך קשה למאי שהבינו השתא מפרש"י שהוא נסמך ממש על ראש שוקו של רגל הנקטע ולא איירי בנושא מקל בידו לסמוך עליו תקשי להו אמאי לא מטמא ליה אביי משום מדרס והיאך קאמר אביי דהכא לא סמיך עליה ודו"ק:

דף סו.

תוס' בד"ה טמא מדרס כו' הואיל ואין רגילות לעשות מנעל להילוך כמותו דכוותה בשפופרת כו' עכ"ל אין דומין ממש דבסנדל מטעם זה הואיל ואין רגילות כו' לא מטמא מדרס אבל בשפופרת לר' עקיבא נמי לא מטמא מדרס אלא דמטעם זה לר"י בן נורי בשפופרת כיון שאין רגילות לעשות מקנים לא חשיב כלל אף לטמא טומאת מת וק"ל:
בד"ה כוורת כו' ר' עקיבא מטמא וא"ת היכי מטמא כו' ולענין טומאת מת כיון דלא חזי לישיבה כו' עכ"ל ר"ל דאי הוה חזי לישיבה והוה מטמא מדרס הוה ניחא דהוה מטמא נמי טומאת מת אע"ג דלאו עץ נינהו כדתנן דכל הטמא מדרס טמא טומאת מת אבל כיון דע"כ אינו חזי לישיבה ולא יטמא מדרס מדקתני רבי עקיבא מטמא סתם ולא קתני מטמא מדרס א"כ טומאת מת נמי לא יטמא דהא לא כתיב בפרשה דטומאת מת אלא עץ ועור כו' וק"ל:
בפרש"י בד"ה ורבי יוחנן כו' ור"י בן נורי מטהר בכלי קש דלאו עץ נינהו כו' כצ"ל יש לדקדק לפי זה דהך ברייתא דקתני הודו לו כמאן אתיא דהא ר"מ במתני' נמי לא קאמר דהוי מנעל אלא בשל עץ אבל בשל קש אפשר דס"ל נמי כר"י בן נורי דמטהר מיהו הא ודאי לא קשה לרב הונא לפי' זה דלא פירש כן אלא לרב יוסף דקאמר מאן לא הודו לו ר"י בן נורי דאיירי בקש ע"כ דהך דסנדל של סיידין מתוקמא נמי בהכי אבל לרב הונא איירי ההיא דסנדל של סיידין לכל הפירושים בשל עץ ויש ליישב לרב יוסף נמי הא דאיכא לפלוגי בין של עץ ושל קש לר"י בן נורי היינו לענין טומאת מת דלא כתיב בפ' אלא כלי עץ כו' כמ"ש התוס' אבל לענין הכשר חליצה אין לחלק בין של עץ לשל קש ושפיר אתיא הך דהודו לו כר"מ ורב יוסף נמי מודה דהך דקתני לא הודו לו לענין חליצה איכא למימר דהיינו רבי יוסי דמתני' כדקאמר רב הונא אלא דבעי רב יוסף לאשכוחי נמי לא הודו לו לענין טומאה דהיינו ר"י בן נורי ודו"ק:

דף סז.

תוס' בד"ה בני מלכים כו' כדאמרינן לעיל גבי עבד דלא יצא בחותם כו' עכ"ל וכבר הקשו לעיל כן מזוג גופה דקתני גבי עבד ולא יצא בזוג שבצוארו ומפרש לה התם דילמא מיפסיק ואתי לאתויי ותירצו שם כמו שתירצו הכא דמיירי בתלויים בשלשלת כו' וכמו שהקשו בירושלמי מלא יצא בזוג שבצוארו ולא ידענא מה חידשו התוס' הכא להקשות מחותם ולא מזוג גופיה ואפשר דנקטו בדבריהם חותם שהוא תחלת הברייתא שם ובאו לחדש הכא להביא בזה פי' ריב"א ע"פ הירושלמי וק"ל:

בא"ד ומיהו כל אדם דקתני במתני' קטנים בין עניים בין עשירים מתניתא פליגא כו' עכ"ל כצ"ל ומהרש"ל הגיה הירושלמי באורך ואין צורך וגם בהגהתו נפל טעות רבי זעירא במקום רבי עולא ע"ש בירושלמי וק"ל:

סליק פרק במה אשה

דף סז:

תוספות בד"ה כל היודע כו' דהא בזדון שבת קצר וטחן אפ"ה לא הוה ידיעה וחשיב העלם א' כיון שלא נודע כו' עכ"ל הגם לכאורה שיש לחלק דהתם אע"פ שידע שאותו יום שבת הוא לא מקרי ידיעה כיון דשגג במלאכה משא"כ הכא שהיה זדון מלאכה וגם ידע עתה שאותו יום שבת הוא אלא שלא נזכר במלאכה מקרי שפיר ידיעה לא מסתבר להו לחלק בכך כיון דמ"מ ידיעת השבת שיודע עתה משוי ליה ידיעה וק"ל:

בא"ד אלא כשטבלה ימי היתר שבינתיים אע"פ דלא ידע כמי שידע כו' עכ"ל דהכא איכא למימר כפירש"י שאי אפשר שלא שמע שאותו יום שבת כו' אבל התם מסתמא דלא ידע שטבלה וכמי שידע דמי ודו"ק:

דף סח.

בד"ה גבי שביעית כו' ועוד כלל אחר כו' כל שאינו מאכל אדם ומאכל בהמה כו' מתקיים כו' כצ"ל:

בד"ה דאית ביה כו' וי"ל דלא שייך להזכיר אבות ותולדות במילי דלית ביה איסור מלאכות כו' עכ"ל ר"ל דלא שייך להזכיר כלל גדול משום דאיכא אבות ותולדות אלא במידי דאית ביה איסור מלאכות אבל אבות ותולדות ודאי דאיכא נמי במידי דלית ביה איסור מלאכות כגון אבות ותולדות דגבי נגעים ודגבי נזיקין ומהרש"ל כתב בזה דרך רחוק מן דברי התוס' וק"ל:

בא"ד וי"ל דלא צריך למתני דאכלל גדול קמא קאי כו' עכ"ל ובבא אחריתי התם דתני שוב כלל גדול משום דכבר הפסיק בכלל אחר דלא תני ביה כלל גדול וק"ל:
בד"ה גדול עונשו כו' ולהכי לא קאמר גדול שבת ושביעית ממעשר כו' עכ"ל ובשמעתין נמי לבר קפרא המ"ל גדול שביעית ומעשר מפאה דאילו שביעית ומעשר איתנהו בתאנה ובירק משא"כ פאה אלא משום אחרים דלא תני כלל גדול במעשר וגבי שביעית תני כלל גדול הוצרך להך סברא משום דגדול עונשו של שביעית ממעשר דאילו שביעית איתא בין במאכל אדם בין כו' ודו"ק:
ודע שהרמב"ם בפי' המשנה כתב מפני זה אמר כלל גדול מפני היות שבת עונשו חמור משאר עונשים לפי שהוא בסקילה עכ"ל וזה סותר לכאורה סוגיא דשמעתין וצ"ל שהוא מפרש דתרתי תרתי קאמר וה"פ גדול עונשו של שבת משל שביעית לענין סקילה ועוד מלתא אחריתא דגדול שבת דאילו שבת איתא בין בתלוש כו' וכן גדול עונשו של שביעית משל מעשר כדאמרי' בעלמא גדול עונשו של שביעית לסוף מוכר מטלטליו לסוף מוכר ביתו כו' ועוד מלתא אחריתא דאלו שביעית איתא בין במאכל כו' וכן גדול עונשו של מעשר משל פאה דמי שלא מעשר פירותיו עונשו מיתה משא"כ בפאה ועוד מלתא אחריתא דאילו מעשר איתא בתאנה כו' ודו"ק:

דף סח:

בד"ה אבל לא שכחה כו' והשתא דייק שפיר כו' מדלא תני בבבא אחריתא דאינו חייב אלא על כל שבת כו' עכ"ל ואע"ג דליכא למטעי בהכי למימר ביודע עיקר שבת דחייב על כל מלאכה ומלאכה דא"כ אדתני בסיפא היודע שהוא שבת כו' ליתני היודע עיקר כו' דחייב על כל מלאכה ומלאכה דהוי רבותא טפי כדפרישי' בסמוך דמ"מ פריך הכא דלא ה"ל לתנא דמתני' לסמוך עצמו בהא דמדלא תני רבותא בסיפא דאיכא דלא מרגיש בהא אלא דה"ל למתני בהדיא ביודע עיקר שבת דאינו חייב על כל מלאכה ומלאכה וכן צריך לומר גם לפירש"י דדייק ליה מדלא כייל להו כו' ולאשמעינן דאינו חייב על כל מלאכה ומלאכה אע"ג דמכח דיוקא דסיפא שמעינן לה מדלא תני ביה רבותא מ"מ תקשי ליה דה"ל למתני בהדיא הכי ביודע עיקר שבת כו' דאינו חייב על כל מלאכה ומלאכה ודו"ק:
בד"ה וכ"ש האי כו' ואינו כן לרבה דכריתות כו' עכ"ל כתב מהרש"ל ול"נ שאין צריך לכל זה דבודאי לפי האמת כו' אבל לפי הס"ד דהיודע עיקר שבת חייב נמי אכל מלאכה כו' ה"ה נמי איפכא כו' עכ"ל ע"ש באורך ואין דבריו נוחין דא"כ הא בהא תליא וא"א לומר כן דהא למאן דפליג עליה דרבה ס"ל ביודע עיקר שבת דאינו חייב [אלא] על כל שבת

ושבת ולא על כל מלאכה ומלאכה וביודע שהוא שבת חייב על כל מלאכה ומלאכה וחייב נמי על כל שבת ושבת ודו"ק:

בד"ה כי הכיר כו' דמ"מ ליתנייהו וליתני נמי בתר הכי הכיר כו' דכה"ג פריך לעיל כו' כדפרישית ונראה לר"י כו' אבל השתא דקתני דאינו חייב אלא אחת כו' נקט הכיר כו' עכ"ל לא הבנתי תירוצו דאין זה מספיק לקושייתו למאי שהקשה שפירש לעיל דפריך דליתני הכיר ולבסוף שכח וכ"ש יודע עיקר שבת דחייב על כל שבת ולא הוה צריך למתני בהאי בבא אלא ה"ל למיתני בבבא אחריתא היודע עיקר שבת דאינו חייב על כל מלאכה וה"נ פריך אבל לא שכחה דחייב על כל מלאכה מדלא תני נמי בבא אחריתא דאינו חייב על כל מלאכה וא"כ ה"נ הכא אמאי לא תני בבא אחריתא בתינוק שנשבה דחייב מיהת אחת ואהא לא תירץ ר"י כלום דהא דכמו בסיפא דקתני חייב על כל שבת דחיובא אתא לאשמעינן דהוי רבותא טפי בהכיר ולבסוף שכח ואפ"ה פריך ליה דליתני נמי בבא אחריתא לאשמעינן פטורה ביודע עיקר שבת דאינו חייב על כל מלאכה ה"נ הכא ברישא דנהי דפטורא אתא לאשמעינן בהכיר ולבסוף שכח דהוי רבותא טפי דאינו חייב אלא אחת ליתני נמי בבא אחריתא לאשמעינן חיובא בתינוק שנשבה דחייב מיהת אחת דליכא למימר דלא דמיא לדלעיל דה"ל למתני בבא אחריתא משום דאיכא למטעי ביה דחייב על כל מלאכה אבל הכא דליכא למטעי בתינוק שנשבה למימר דפטור ולא צריך למיתני בבא אחריתא דזה אינו דאדרבה בתינוק שנשבה ודאי דאיכא למטעי טפי דפטור לגמרי כר"י ור"ל כמו שהקשו בתר הכי ולעיל ליכא למטעי ביה דחייב על כל מלאכה דא"כ הוה תני רבותא בסיפא כדפריך אדתני היודע שהוא שבת כו' וכמ"ש לעיל ועוד דזה התירוץ והחילוק עיקר חסר מן הספר ותירוצו אינו מספיק כלל לקושייתו וצ"ע:

בד"ה אבל תינוק כו' ורבא פריך ליה אומר מותר אנוס הוא ולא ה"ל למיתני בברייתא כו' עכ"ל הוצרכו לזה לפי דרכם דאומר מותר חייב בכל מקום אבל לפרש"י דאומר מותר אנוס הוא ומסברא הוא פטור לר"י ולר"ל פריך שפיר התם בפשיטות דאומר מותר אנוס הוא ולא איצטריך קרא וק"ל:

בפרש"י בד"ה ליתני הכיר ולבסוף כו' דליכא למימר ימים שבינתיים הויין ידיעה לחלק כו' עכ"ל ק"ק אמאי לא דחו התוס' פרש"י במתני' מהכא ממה שפירש שם ביודע עיקר שבת דחייב על כל שבת ושבת מטעמא דימים שבינתיים הויין ידיעה לחלק שא"א שלא שמע דהא הכא בעי למימר בהכיר ולבסוף שכח נמי חייב על כל שבת ושבת אע"ג דליכא למימר ימים שבינתיים הויין ידיעה לחלק אלא ע"כ דגזירת הכתוב הוא וכמו שפירשו התוס' ויש ליישב ודו"ק:

דף סט.

בד"ה הכל מודים כו' דלישמעינן דמודה מונבז בהא דאמרי' שגגת כו' דמהיכי תיתי והא ק"ו הוא כו' עכ"ל לרווחא דמלתא פי' כן דהא הכא אכתי לא אסיק אדעתיה הך סברא מדמקשה פשיטא אלא ודאי דלא גרע האי קרבן משאר קרבן דבכל התורה כולה וק"ל:
תוס' בד"ה אלא למונבז כו' וליכא נמי למימר שגג בלאו וקרבן דסברא כו' עכ"ל ובברייתא לקמן תני בהדיא דלא בעי למונבז שגגת לאו אלא שגגת קרבן כמ"ש התוס' לקמן אהך סברא נמי סמיך ולקמן בתוספות דבעי למימר לר"ל דמונבז בעי נמי שגגת לאו אי לאו דקתני בברייתא שגגת קרבן גרידא דמהך סברא שכתבו התוס' הכא ליכא למידק מידי לר"ל דקרא דלא תעשנה בשגגה דמשמע דבעי לאו איכא למימר דמפיק ליה מהך סברא אפילו למונבז והך סברא שכתבו הכא איכא למימר דדוקא לר"י הוא ולכך הוצרכו לדחות לר"ל נמי מברייתא דלקמן דלא בעי רק שגגת קרבן ודו"ק:
בד"ה כגון ששגג כו' אבל לרבי דנפקא לן מג"ש דעליה מודה ר"י דבעי עד שישגוג בלאו כו' עכ"ל לכאורה קשה דע"כ רבי כמונבז ס"ל כיון דדרשה דריב"ל מפיק ליה מעליה א"כ תורה אחת מאי עביד ליה אי לאו דדריש ליה כמונבז דאקיש שוגג למזיד מה מזיד שהיתה לו ידיעה כו' ולא בעי רק שגגת קרבן וי"ל דודאי רבי כרבנן דמונבז ס"ל ודרשה דתורה אחת מפיק ליה כדדרשינן בפ"ק דיבמות לפי שמצינו שחילק הכתוב כו' יכול לחלוק בקרבנותיהן ת"ל תורה אחת כו' והכי אמרי' בהדיא שם לרבי ולעיל דמוקי לה לרבנן דמונבז לכדריב"ל ה"ה דהוי מצי לאוקמא להך דרשה דהתם דיכול לחלוק בקרבנותיהן ת"ל תורה אחת אלא דסוגיא דהכא מסיק לה לכדריב"ל אליבא דרבנן דרבי דהתם ודו"ק:

דף סט:

בד"ה הא מני מונבז כו' בשבועות פ"ג וכלשון אחר שפי' בקונט' מוכח בשבועות פ"ג דאמרי' כו' עכ"ל כצ"ל דהא דמסיק התם אפילו תימא רבנן כו' היינו כלשון אחר שפי' הקונט' דמסיק נמי הכא אלא לאו רבנן היא מיהו סוגיא דהתם קצת משונה מהך דהכא דהתם הוה ניחא ליה נמי כמונבז אלא דקאמר אפילו תימא רבנן כו' והכא מוקי לה דוקא כרבנן דלמונבז קשיא פשיטא וק"ל:
בא"ד דמהאדם בשבועה לא ממעט אלא כשסבור שבשעת שבועה שבאמת נשבע כו' עכ"ל לאו דוקא נקט בכה"ג אלא דה"ה ביודע בשעת שבועה שאינו נשבע באמת אלא כסבור שאין בו איסור כלל וק"ל:

בפרש"י בד"ה בלאו שבה כסבור חולין ואין כאן לאו עכ"ל ק"ק דבפשיטות טפי ה"ל לפרש שלא ידע שיש בה לאו דומיא דשגג בכרת ומיתה דקאמר דהיינו שלא ידע שיש בו כרת ומיתה שהרי הזיד בלאו וק"ל:

דף ע.

תוס' בד"ה יכול שאם כו' והשתא מוכיח שפיר בהזורק דרבי לא כו' עכ"ל ואדרשה דלא תבערו לחלק יצאת סמיך נמי התם כיון דילפינן מיניה חילוק מלאכות ע"כ מנינא לא אתא למימר שאינו חייב עד שיעבור על כל ל"ט מלאכות אלא למימר דדוקא אל"ט חייב על כל אחת ואחת אבל לפי הפירוש שכתבו לעיל דאי לאו לא תבערו ה"א דמנינא אתא לאשמעינן דכולהו חשובות מלאכות להתחייב עליהן השתא נמי דכתיב לא תבערו לחלק איכא למימר מנינא אתא להך מלתא וא"כ לא פריך מיניה מידי ודרשה דלא תבערו ה"ל לאתויי ודו"ק:

בד"ה ועל כולן כו' דהוו ב' כתובים כו' וכה"ג אמרינן בפרק ד' מיתות כו' בכלל כל המכשפים היו כו' ופריך וליהוי אוב וידעוני ב' כתובים כו' עכ"ל ודאי דבכמה דוכתי אמרי' דב' כתובים הבאין כאחד אין מלמדין אלא משום דהנך ב' כתובים דהכא בחריש ובקציר וגו' יצאו מן הכלל דלא תעשה כל מלאכה ויש לבעל דין לחלוק דאין להם דין ב' כתובים שאין מלמדין ולהכי הביאו ראיה מהך דפרק ד' מיתות דכה"ג אוב וידעוני בכלל כו' ופריך כו' וק"ל:

בא"ד מדלא כתבינהו או כולהו בלאו או כולהו כו' עכ"ל לענין מדת דבר שהוא יצא מן הכלל כתבו התוס' דלא אשכחן בשום מקום דלא דיינינן ליה בכה"ג אבל לענין מדת ג' כתובים מסברא דלא דיינינן ליה בכה"ג דזיל בתר טעמא דמדת ג' כתובים דאין מלמדים משום דאל"כ כולהו קראי ל"ל והיינו כדהוו כולהו בלאו או כולהו בעשה אבל כדהוו קראי בלאו וקראי בעשה ודאי איצטריכו כולהו משום לאו ועשה ושפיר ילפינן מינייהו וק"ל:

דף ע:

בד"ה א"ל הרי כו' התם שפיר דמהדר ליה לחומרא והא כו' עכ"ל אין לפרש דס"ל דמספיקא אית לן למיזל לחומרא לאפושי בקרבנות דהא חומרא דאתא לידי קולא הוא להביא חולין בעזרה אלא דר"ל כיון דהעלם טומאה נמי אית ביה איכא לחיובי מיהת

משום העלם טומאה וכן בהעלם שבועה אבל הכא קסבר שגגת שבת עיקר כו' ועיין בזה בתוס' פ"ק /פ"ב/ דשבועות וכאן בספר בעל המאור וק"ל:

בד"ה חזינן כו' אלא לא שנא כו' ותרוייהו תיבעי כו' עכ"ל ר"ל ותרוייהו אכתי מבעי לן ורש"י שפירש אלא לא שנא כו' נתכוין ג"כ לזה דאכתי מבעיא לן ולכך אינו מביא אלא אחת כדי שלא יביא חולין לעזרה וכן פירש"י פ"ג דשבועות גבי העלם טומאה אלא ל"ש ופטור היינו נמי מה"ט ודו"ק:

בא"ד ורשב"א כו' אי משום שבת קפריש שהשבת שכוחה יותר כו' עכ"ל ר"ל שהשבת שכוחה יותר שהוא בעצמו אומר כן והיינו כפרש"י ואי כי מודעת ליה כו' דהיינו העלם זה וזה בידו וס"ל דחייב על כל אחד ואחד משום דהעלם מלאכות בידו ולא תקשי ליה אדרבה העלם שבת בידו ואינו חייב אלא אחד דאפשר שהוא סבר דאזלינן גם הכא לחומרא כיון דאית ביה נמי העלם מלאכות ולא ס"ל שגגת שבת עיקר והשתא הוי כההיא דשבועות ודפריך ליה כלום פריש משבת אלא משום מלאכות מתפרש כפר"י כיון ששניהם שכוחין במה שזה שכוח יותר מזה לא נ"מ מידי אדרבה כו' אבל הא דפריך כלום פריש ממלאכות אלא משום שבת ע"כ לא מתפרש הכי וכפר"י דא"כ לא הוי פריך מידי דהא בשניהם שוין ס"ל דחייב על כל אחד ומשום דאזלינן לחומרא אלא דמתפרש בע"א וה"פ אלא משום שבת ותהא שגגת שבת עיקר ולא מחייב אלא חדא כן נראה לפרש שיטת רשב"א:

בד"ה נודע לו כו' אלא אם ירצה יביא קרבן על האמצעי ויתכפרו כולן כו' עכ"ל ק"ק דמבבא דמקמיה ה"מ להוכיח כן דקאמר על השלישי שלישי ושני מתכפרין כו' דאלמא אע"ג דנודע לו הראשון תחלה הואיל ועדיין לא הפריש קרבן עליו אינו גורר האמצעי שלא יתכפר עם השלישי רק עם הראשון שמביא ויש ליישב ודו"ק:

בא"ד והא דנקט ונודע לו על שגגת שבת היינו כלומר שלבסוף כו' עכ"ל ר"ל דנקט בכה"ג דאינו מביא רק א' על שגגת שבת ונגררין על שגגת מלאכות עמהם שמזה דקדק הר"ש דמיירי דוקא שנודע לו והפריש קרבן אבל אם לא הפריש עדיין אם ירצה יפריש ב' קרבנות של שגגת מלאכות כו' כדלעיל וא"כ לפר"י דהכא מיירי נמי שלא הפריש עד אחר שחזר ונודע לו גם על שגגת מלאכות צ"ל הא דנקט לה בכה"ג היינו כלומר שלבסוף הפריש על שגגת שבת אבל אם לא הפריש לבסוף קושטא הוא אם ירצה יקריב ב' קרבנות על שגגת מלאכות כו' ודו"ק:

דף עא.

בפרש"י בד"ה קצירה גוררת כו' סוף סוף העלם אחד הוא דלא כו' עכ"ל יש מדקדקים לפירש"י דאם בכה"ג שהעלם ב' חלוק מהראשונה מקרי העלם אחד א"כ מאי קשיא לתלמודא לעיל אהא דאם עשאן כולן בהעלם אחד חייב עכאו"א דהיכי משכחת לה הא משכחת לה שפיר בכה"ג שעשה ל"ח מלאכות בזדון שבת ושגגת מלאכות ומלאכה א' עשה בשגגת שבת וזדון מלאכה דחייב על כל אחד ואחד די"ל דודאי אין זה מקרי העלם אחד בסתמא אלא דה"ק הכא בשתי קצירות כה"ג דין העלם א' יש להן ואינו חייב אלא אחת ודו"ק:

תוס' בד"ה גרירה דגרירה כו' שגוררת קצירה לקצירה לא חשיב כו' עכ"ל כצ"ל:

בד"ה אנן אסיפא כו' ולאפוקי מר' יהושע דאמר תמחויין מחלקין אפילו לקולא כו' עכ"ל רצונם לומר ולתנא דמתני' תמחויין אינן מחלקין אפילו לקולא וק"ל:

דף עא:

בד"ה מכלל דרישא כו' לעיל לא בעי למפרך מכלל דסיפא משני מינין ושני תמחויין כו' עכ"ל לכאורה קשה ומאי קושיא דאין זה דומה דהכא פריך שפיר דע"כ רישא במין א' ותמחוי א' דאי במין א' ושני תמחויין תקשי רישא לסיפא דברישא מחייב ליה ובסיפא פוטר אבל לעיל ברישא בכל גוונא במין א' בין בתמחוי א' בין בב' תמחויין [חייב] ובסיפא בשני מינין בכל גוונא בין בב' תמחויין ובין בתמחוי א' פטור וי"ל דבסיפא נמי בשני מינין ובתמחוי א' נמי תקשה צ"ל כדמקשה לעיל אלא דר"ל כיון דבשני מינין ליכא לאוקמי אלא במין א' ובשני תמחויין ותקשה מסיפא דפוטר לרישא דמחייב ודו"ק:

בפרש"י בד"ה וחזר ונודע כו' והא דאביי ורבא וכו' ואינהו דאמרי קודם הפרשה נודע כו' עכ"ל אהך דקצר וטחן כגרוגרת כו' דפליגי בה נמי אביי ורבא תקשי ליה דחדא הוא דמחייבי להו כבר דחקו בזה התוס' לעיל לפרש בשם ר"י דאיירי נמי בנודע קודם הפרשה וק"ל:

תוס' בד"ה מ"ד אשם כו' וליתא כו' מדברי שניהם נלמד אשם ודאי לא בעי ידיעה כו' עכ"ל ר"ל מדברי שניהם דהיינו ר' טרפון ור' עקיבא לאפוקי מחכמים דפוטרים התם במתני' מאשם תלוי במעילות ומפרש לה בגמרא דאית להו דאין מביאין אשם תלוי אלא בדבר שזדונו כרת והיינו מ"ד אשם ודאי בעי ידיעה בתחלה ומהרש"ל כתב בזה דחוקים רבים ואולי נעלם ממנו מתני' דהתם ע"ש וק"ל:

דף עב.

בפירש"י בד"ה בעל ה' כו' והא מלתא דעולא נקט לה הכא משום דרב דימי כו' עכ"ל ק"ק דמלתא דעולא גופא שייכא הכא בשמעתין דלר"י נמי דסבר לעיל ידיעות מחלקות אשמועינן עולא דבאשם למאן דלא בעי ידיעה אין הידיעות מחלקות בשפחה חרופה אפילו בין ביאה לביאה ויש ליישב וק"ל:

תוס' בד"ה בעל ה' כו' וי"ל דאפילו אם אין אשם תלוי כו' יכול להביא אשם על תנאי ולהתנות בשלמים כו' עכ"ל ואין להקשות לחכמים דפוטרין נמי התם מאשם תלוי במעילה מ"מ יתנה בשלמים כמו בשפחה חרופה הכא די"ל כיון דלדידהו לא אשכחן אשם תלוי במעילה ס"ל דאשם ודאי בעי ידיעה בתחלה ולא קאמר דסגי ליה שיתנה בשלמים בשפחה חרופה אלא למאן דאית ליה אשם תלוי במעילה ולא בעי ידיעה בתחלה נימא נמי דה"ה באשם של שפחה חרופה דלא בעי ידיעה בתחלה ומצי להתנות בשלמים ובספק חטאת נמי לא מצי להתנות בשלמים של נקיבה שהרי התורה הקפידה להביא אשם תלוי על הספק וק"ל:

בד"ה מתקיף כו' דהכי פריך כיון דלאו מחלקת בין ידיעות שבין מעשים לבין ידיעות שלאחר מעשים כו' עכ"ל יש לדקדק כיון דאי לאו דעולא הוה מסתבר ליה למקשה לחלק בין ידיעות שבין המעשים לידיעות שאחר כל המעשים אפילו בשפחה חרופה א"כ מאי פריך לקמן לרב דימי מהא דפליגי ר"י ור"ל אימא דהיינו דוקא בידיעות שאחר כל המעשים פליג ר"ל אבל בידיעות שבין המעשים כי הכא אפילו בשפחה חרופה מודה ר"ל דמחלקות וי"ל דמה שכתבו התוס' הכא דאי לאו דעולא הוה מסתבר למקשה לחלק בין ידיעות שבין המעשים לידיעות שאחר כל המעשים היינו לפום הסברא דקיימינן בה לעולא דאשם ודאי לא בעי ידיעה אבל לפום הסברא דקאמר רב דימי דאשם ודאי בעי ידיעה לא מסתברא ליה לחלק בין ידיעות שבין המעשים לידיעות שאחר כל המעשים וק"ל:

דף עב:

בד"ה נתכוון להגביה כו' וחתך מחובר אחר כו' וקשה לר"ת כו' עכ"ל וה"מ נמי להקשות לפי' הקונטרס דאירי בחתך מחובר אחר דל"ל דרשה דבה פרט למתעסק כפירוש הקונט' דת"ל דפטור בשבת משום דמלאכת מחשבת אסרה תורה וכן הקשו בפרק ד' מיתות ע"ש וק"ל:

בד"ה ע"כ לא בעא כו' דאם לא נודע לו מעולם כו' דדוחק להעמיד בתינוק כו' עכ"ל לעיל לרב ושמואל בעי לאוקמא מתני' דריש פרקין בתינוק כו' היינו נמי כעין תינוק כו' דלא נודע לו איסור שבת מעולם אבל הכא בע"ז ליכא לאוקמי נמי כעין תינוק דהיינו לא נודע לו איסור ע"ז דאם כן אינו ישראל כלל כו' ובתינוק שנשבה כו' לחוד נמי דוחק להעמידה ולא ניחא להו לתרוצי נמי הכא דלהכי מפרש לאומר מותר דהכא בהעלם זה וזה משום דדילמא אפילו תרתי מחייב ולכך לא הקשה נמי משוכח עיקר שבת כמ"ש התוס' דהכא הכי קא קשיא להו דמאי פריך כלל דאימא דרבא כרבי יוחנן ור"ל ס"ל דאמרי' לעיל בתינוק שנשבה לבין הנכרים דפטור לגמרי בשבת ואהא תירצו דהכא בע"ז נמי איירי וליכא לאוקמי לא כעין תינוק כו' דהיינו שלא נודע לו מעולם דא"כ אינו ישראל כלל ובתינוק כו' גופיה לחוד נמי דוחק להעמידה ודו"ק:

בד"ה רבא אמר כו' הכל היה בכלל לא תעבדם כו' משמע דלא מפיק אלא אונס מיתה כו' עכ"ל לפי תירוצם הך דבפרק רבי ישמעאל דאמר רבא דאפילו בע"ז בצנעא וחי בהם כו' איכא לאוקמא אליבא דמ"ד בפרק בן סורר ומורה דאין חייב למסור עצמו אפילו בע"ז א"נ דההיא לענין עונש איתמר שאם עבר אינו נהרג כמו שכתב הסמ"ג וכמ"ש כל זה מהרש"ל מיהו הך דהכל היה בכלל לא תעבדם כו' לא משמע להו לאוקמא בהכי אלא בחיוב מיתה בב"ד איתמר ולהכי קשיא להו שפיר משמע דלא מפיק אלא אונס כו' ודו"ק:

בא"ד ומההיא גופה נמי יש כו' דמשמע דאסר נעבד כהמן דומיא כו' והיינו בלא קבלו כו' עכ"ל ק"ק דמה דקדוק יש כאן דהא ע"כ רבא מוקי לה התם כהמן ולא כהמן כהמן דהוה גופיה ע"ז ולא כהמן דאלו המן מיראה והכא לאו מיראה וא"כ כיון דאיירי בלאו מיראה ע"כ דקבלו באלוה איירי ויש ליישב וק"ל:

בא"ד והא דלא דחי ראיות דאביי כו' משום דסתם עובד כו' עכ"ל וכצ"ל הכא בשמעתין דפריך לרבא דאמר פטור מאי איכא למימר ולא מוקי לה בעובד מאהבה ויראה סתם וק"ל:

דף עג.

בד"ה אלא לאו כו' ושגג בלא מתכוין כגון שנתכוין לשחוט בהמת חולין כו' וליכא לאוקמא נמי דמיירי כשנעשה כו' עכ"ל כל מה שיש לדקדק בדבריהם בארנוהו בחדושנו פרק ד' מיתות ע"ש באורך:

בא"ד דבין לאביי ובין לר' אבהו לרבי עקיבא אינו חייב כו' כצ"ל ועיין בפ' ד' מיתות:

בד"ה העושה ב' בתי כו' באורג ובפוצע ובתופר כו' עכ"ל כצ"ל:

דף עג:

בד"ה משום זורע כו' ולר"א דמחייב כו' ולא משני כו' דצריך להתרות אתולדה משום אב עכ"ל כצ"ל ויש לדקדק דנהי דאין צריך להתרות אתולדה משום אב וחייב אם התרו בו סתם משום התולדה גופה כמו אל תשמר מ"מ כיון דחייב נמי אם התרו בו משום אב כמו בורר למאן דאית ליה ומרקד למאן דאית ליה א"כ אכתי ה"ל לשנויי התם לר"א דלכך קרי ליה אב דאם התרו בו נמי משום אב חייב אתולדה וי"ל דגם אם היו שניהם אבות אם הם דומים מעין מלאכה אחת חייב אהך חדא אם התרו בו נמי משום אידך כמו שובט ומדקדק דלקמן דהוו אבות והוו בכלל מסיך ואורג וכן כותש הוי בכלל דש ודו"ק:
פירש"י בד"ה משום מעמר שאף הוא מאסף בשבלין הוא עכ"ל כ"ה בכל הפירושים ור"ל דלכך מדמה מי שמאסף ומקבץ המלח למעמר משום דמלאכת מעמר נמי מידי דאסיפה וקיבוץ שהוא מאסף בשבלין ומהרש"ל הגיה בזה לאין צורך וק"ל:

דף עד.

בד"ה שכן עני כו' וזורה ובורר ומרקד סידורא דפת כו' עכ"ל יש לדקדק מי הצריכו לזה דהא אמרינן כל דדמיא לה חשיב לה ולא תקשי מכותש שכן עני כו' ודוחק לפרש דקשה ליה ממרקד לא לתני שכן עני אוכל פתו בעיסה בלוסה כו' כמו שהקשו התוס' דא"כ הוה ליה לפרש דבריו ולא לסתום ויש ליישב ודו"ק:
תוס' בד"ה וכי מותר לאפות פחות כו' והמתרץ ס"ד דפחות כו' עכ"ל הוצרכו לזה לרב חסדא שהוא המתרץ הכא וקשיא ליה לעולא וכי מותר לאפות לבו ביום תקשה ליה לדידיה נמי וכי מותר לאפות פחות כו' וכה"ג הקשו לקמן לפי' הקונט' לרב המנונא דקשיא ליה לרב יוסף מידי נפה וכברה קתני תקשה ליה נמי לדידיה מידי פסולת קתני כו' וק"ל:
בד"ה מתקיף לה כו' ועוד בסמוך פי' הקונטרס והתניא חייב דהיינו הך דהכא כו' והיכי משני מידי נפה כו' עכ"ל לפי פי' התוס' לקמן דהך דמוקמי לה בנפה וכברה ברייתא אחריתא היא ולא קשיא לן בה מידי נפה וכברה קתני כדמקשה ליה אביי מידי אוכל מתוך פסולת קתני דלא קשיא לן הכי אלא בהך ברייתא דהכא דקתני בה ברישא בורר ואוכל כו' דאיירי באוכל מתוך פסולת והסיפא איירי בפסולת מתוך אוכל וה"ל לברייתא לפרושי הכי ולא לסתום וכן אי איירי הרישא בורר ואוכל ביד והסיפא בנפה וכברה ה"ל

לפרושי בברייתא דלא איירי בגוונא חדא אבל בברייתא אחריתי דלקמן לפי פי' התוס' אפשר דלא תני אלא הך בבא דחיובא ומצינן שפיר לפירושה אף לאביי בנפה וכברה אלא דמפי' הקונט' דלקמן קשיא להו לפי' הקונט' דהכא כיון דרב המנונא הכא קשיא ליה נמי מידי נפה וכברה קתני היאך בעי תלמודא לאוקמא לה לקמן לפ"ה בנפה וכברה אלא דע"כ דרב המנונא לא חש להכי מידי נפה כו' אלא מידי קנון ותמחוי קתני דכיון דנחת לפרושי כו' כמ"ש התוס' מיהו ק"ק דאיך שיהיה תקשי לפ"ה דלקמן דהא אביי קשיא ליה מידי אוכל מתוך פסולת קתני וא"כ קשיא ליה נמי מידי נפה וכברה קתני והיאך מוקמת לה לקמן לפ"ה בנפה וכברה וע"ק לי בדבריהם דהא לפי' הקונט' דהך ברייתא דהכא מוקמי לה לקמן בנפה וכברה והבין ר"י מפירושו לקמן דדוקא לבו ביום אסור אבל לאלתר אפילו בנפה וכברה שרי א"כ לא תקשי מידי נפה וכברה קתני כיון דכולה ברייתא בנפה וכברה מצינן לאוקמא וצ"ע:

בפירש"י בד"ה ושדא קמייהו כו' ובשטוח זה נפרש האוכל כו' עכ"ל לכאורה שהוצרך לזה דלפום דמספקא ליה דאוכל מתוך פסולת אסור א"כ היאך יאכלוהו התלמידים ר' אמי ור' אסי דשדא קמייהו ולזה קאמר דבשטוח זה נפרש האוכל ממילא ושפיר אכלוהו בלי ברירה אבל קשה דאכתי לא הוצרך לזה דא"נ יבררו התלמידים האוכל מתוך פסולת שרי כשיאכלוהו לאלתר לכ"ע כמ"ש התוס' ודו"ק:

דף עד:

תוס' בד"ה מהו דתימא כו' ה"פ ואין בישול כלל קמ"ל כו' לשרורי מנא קמכוין כו' עכ"ל ולענין בישולי נכרים הקילו אבל לענין שבת הכא החמירו כיון דגם מבשל ועיין בתוס' שם:

דף עה.

בד"ה הצד חלזון כו' הכא שמא חלזון דרכו לפרכס כו' עכ"ל ק"ק דלא הוו צריכי לזה אלא כדמסיק דבנטילת נשמה הכא בחלזון לא ניחא ליה וק"ל:

בד"ה טפי ניחא כו' ה"מ במידי דניחא ליה אי מתרמי כו' אבל במידי דלא אכפת ליה כו' עכ"ל ק"ק לפי זה לא הוה איצטריך ליה למימר דכמה דאית ביה נשמה טפי ניחא כו' אלא דא"נ לא אכפת ליה בנטילת נשמה סגי וק"ל:

בד"ה כי היכי כו' ועל דם אחר היוצא עמו נמי לא מיחייב דלא ניחא כו' עכ"ל ר"ל דבנטילת דם אחר היוצא עמו ודאי דלא מחייב הכא משום נטילת נשמה דלא הוה צריך

לגופו של דם אחר היוצא עמו ומשום נטילת נשמה ממש נמי לא מחייב דלא ניחא ליה כי היכי דליצליל צבעי' וק"ל:

דף עה:

פירש"י בד"ה משום נטילת נשמה כו' ותחש וחלזון עכ"ל לא ה"ל למנקט חלזון דהא אמרי' לעיל דלית ביה משום נטילת נשמה דכמה דאית ביה נשמה טפי ניחא כו' וק"ל:
מכאן עד סוף הפרק לא ראיתי להעלות על ספר מחדושי הלכות מפני שלא למדתי אז בישיבה בהיותי ביריד לובלין:

דף עו:

תוספות בד"ה חלב כדי כו' דבפ' בתרא דיומא כו' איכא דמחייב ברביעית ואיכא כו' א"כ הוו יותר מדאי חלוקים כו' עכ"ל ר"ל דאין סברא התם ביום הכפורים לענין יתובי דעתא שיהיו חלוקים יותר מדאי דרביעית הוא יותר מהגרוגרת לפי החשבון דט' סעודות יש בקב נמצא דפ"א גרוגרות יש בקב ורביעית אין בקב רק י"ו אבל מתוך שמעתין דתנא קמא סבר חלב כדי גמיעה ור"ש פליג ואמר דכולן ברביעית ליכא לאוכוחי דא"כ היו יותר מדאי חלוקים זה מזה דלענין שבת ודאי מידי דחשיב בעינן ולמר בכדי גמיעה הוי חשיב ולמר ברביעית ולא שייך כאן חלוקים יותר מדאי וק"ל:
בא"ד ומיהו כגרוגרות דהמצניע איירי ביבש אפשר שבתחלה היה יותר מכדי גמיעה כו' דסתם חלב הוי לגבינה כו' עכ"ל דהשתא כיון דהחלב בלח היה כ"כ שיהיה ביבש כגרוגרות שהיא שיעור מוציא אוכלין איכא למימר שפיר דסתם חלב לגבינה אבל לעיל לתירוץ ר"י דהחלב בלח אינו אלא כגרוגרות ליכא לחיובי ביה כיון שאין כאן כ"כ ביבש שיהיה שיעור מוציא אוכלין וע"כ הוצרכו להוסיף בדבריהם לעיל דמש"ה חייב כיון דמפרש לה לגבינה אחשוביה אחשביה לשיעור גרוגרות הלח כאילו הוא כן ביבש ומה"ט לא שייך לעיל לתירוץ ר"י סתם חלב לגבינה דהא בעי לפרושי לגבינה לאחשוביה שיהיה שיעור גרוגרת הלח כאילו הוא יבש ואין להקשות דאימא דאם הוא מתחלה כדי גמיעה בלח נעשה ממנו ביבש כגרוגרת דהשתא השיעורים דהכא ודהתם שוין ולא צריכין לפלוגי בין סתם חלב לגבינה או לגמיעה דמ"מ קשה אשינוי לשון דהכא במוציא נקט כדי גמיעה לפי מה שהוא בלח והתם בחלב נקט שיעור גרוגרת שיהיה ביבש ולא נקט שיעור כדי גמיעה לפי מה שהוא בלח כי הכא וק"ל:

בד"ה כדי שימזגנו כו' ור"ת מפרש דחי דקאמר היינו מזוג ולא כו' עכ"ל מה שהוצרך להכי ולא סגי ליה דבברכת הארץ מוסיף מים עד שיהא מזוג כו' עיין ברא"ש בפ' שלשה שאכלו וק"ל:

בד"ה ויעמוד על רביעית כו' ועי"ל דדוקא מקדש עכ"ל צ"ע לחלק בין כוס של קידוש לשאר כוסות של ברכה דהא בהדיא אמרינן בע"פ ד' כוסות הללו צריך שיהא בהן כדי מזיגת הכוס יפה והיינו כדי מזיגה לכל אחד ואחד והיינו כדי רביעית לכולם כמ"ש לקמן וע"כ בד' כוסות הללו איכא נמי כוס של קידוש ולא בעי כדי מלא לוגמיו אלא רביעית כשאר ג' כוסות וק"ל:

דף עז.

תוס' בד"ה אמר רבא כל חמרא כו' דא"כ מאי פריך אביי לוקי מתני' כו' עכ"ל והא דלא קשיא ליה דא"כ מאי מייתי רבא ממתני' לחייב ברובע רביעית דאדרבה לוקי מתני' דהכא בשאר בני אדם די"ל דרבא לא מוכיח ממתני' אלא דהוי עם המזיגה רביעית אבל רובע חי לא מוכיח ממתני' אלא דמוקי למתני' דהכא לפי טעמיה ומזיגתיה דידיה דדרי על חד תלת כמ"ש התוס' לעיל אלא דאביי לא פריך ליה מידי ממתני' דנדה דאיכא לאוקמא בשאר בני אדם ודו"ק:

בד"ה ועוד מים כו' ואע"פ שאינו ראוי לכוס של ברכה בלא מים כו' עכ"ל ר"ל דאינו ראוי הכוס של ברכה לשתיית הנאה בלא מים כמ"ש התוס' לקמן אבל לברך עליו ודאי דראוי בלא מים כמ"ש התוס' לקמן בסיפא דברייתא דאחד חי ואחד מזוג ה"פ אחד ישתה אותו רובע רביעית כמו שהוא חי כו' וק"ל:

בא"ד אחד חי ואחד מזוג ה"פ אחד ישתה אותו רובע רביעית כמו שהוא חי כו' עכ"ל לאביי הוצרכו לפרש כן דליכא שיעורא דכוס כלל ברביעית אבל לרבא דשיעורא דכוס יפה ברביעית קאי שפיר אחד ישתה חי ארביעית גופיה וכן פי' רשב"ם שם ודו"ק:

בא"ד ומיהו קשה לר"י כו' משמע דס"ל לאביי דכוס של ברכה בעי רביעית יין חי כו' עכ"ל דליכא למימר דאביי מוקי הך דר' נתן כר"ש דמתני' דס"ל דיין בעי רביעית וכן רב יוסף דמוקי לה דאמרו דבר אחד היינו דרבי נתן כר"ש די"ל דא"כ מנלי' לרב יוסף דר' נתן ור' יוסי בר"י אמרו דבר אחד דאימא דר' נתן ס"ל כת"ק דמתני' ובפחות מרביעית נמי הוי יבש כזית ודו"ק:

בא"ד ומה ששנה במתני' יין באנפי נפשיה כו' משום דלא נטעה עכ"ל המ"ל נמי הכי דלהכי תני ליה באנפי נפשיה למיתלי' במזיגת כוס לאשמעינן אי מפסיל מכוס של

ברכה ע"י פגימה או בנגיעת נכרי דלא מחייב כמ"ש התוס' בסמוך אהא דלא תנא בהדיא המוציא יין חי ברביעית ויש ליישב דאי לאו הך טעמא משום דלא נטעה כו' תקשה אכתי אמאי לא תנא בהדיא המוציא יין חי ברביעית דע"כ היינו יין חי קאמר דראוי לכוס של ברכה ולמעט פגום ונגיעת נכרי דאל"כ אמאי תני ליה באנפי נפשיה אבל השתא דאיכא טעמא אחרינא דלכך תני ליה באנפי נפשיה משום דלא נטעה כו' שפיר איכא למימר דאי נמי הוה תנא בהדיא המוציא יין חי ברביעית לא הוה אתי למעט פגום ונגיעת נכרי אלא משום דלא נטעה כו' ודו"ק:

בא"ד והא דלא תני בהדיא המוציא יין חי כו' עכ"ל לא ניחא להו למימר הכא כמ"ש לעיל לרבא דמלתא אגב אורחיה קמ"ל דכוס של ברכה ברביעית כו' דודאי לרבא דלא מצי לכלליה בכלל שאר משקין דהוו ברביעית כמו שהן בלא מזיגה ועיקר מלתיה הכא לענין הוצאה דמוכח דהוי מיהת ברביעית משקין ואגב אורחיה כדי מזיגת הכוס דקתני בא ללמד ונמצא למד דהוי נמי ברביעית אבל לאביי דמצי לכלליה בשאר משקין דהוו רביעית כמו שהן לא שייך למתני הוצאה כלל אגב אורחיה דכוס של ברכה כיון דלא איצטריך למתני הוצאת יין כלל כיון דהוי בכלל שאר משקין אלא דפשוט לו לתנא שיעור דכוס של ברכה ברביעית יין כמו שהוא ותלי ביה הוצאה כדי שלא נטעה לומר כדרבא דאי לא הוה פשיטא ליה בכוס של ברכה כ"ש דהשתא נטעה לומר כדרבא דלא הוה בכלל שאר כל משקין דהוו ברביעית כמו שהן ודו"ק:

דף עז:

בד"ה דרשב"א סבר אבר כו' וי"ל דלמאי דמשני הוי סברא איפכא כו' עכ"ל אע"ג דלמאי דמשני נמי לישנא דמתני' דהיינו לישנא דר' נתן אבר קטן של קטן משמע ליה מ"מ כיון דע"כ למאי דמשני לישנא דרשב"א משמע אבר קטן של קטן דהיינו איפכא מסברת המקשה ע"כ לישנא דרבי נתן נמי איפכא משמע דאל"כ במאי פליג ר' נתן עליה דרשב"א ודו"ק:

דף עח.

גמרא חלב אכילתו שכיחא רפואתו לא שכיחא כו' יש לדקדק לפי הפי' שכתבו התוס' במתני' דכדי גמיעה היינו דוקא במפרש בהדיא לשתייה א"כ מאי אהני ליה הא דשכיחא דהא דומיא דהכי במפרש לרפואה דאזלי נמי רבנן בתריה וי"ל דנ"מ במפרש דלא הוציא לגבינה ואינו מפרש לא לשתייה ולא לרפואה אזלינן בתר שתייה דשכיחא טפי וק"ל:

תוס' בד"ה אטו מצניע כו' דה"פ אטו מצניע כו' דמדלא קתני אבל המצניע כו' עכ"ל הוצרכו לפרש דברי המקשה לפי פירושם ולא ניחא להו כפשטיה כפרש"י דאל"כ לא הוה איצטריך ליה לאביי להוסיף בתירוצו דאיירי בתלמיד דכ"ע מודו ביה אלא דהו"מ לאוקמא כפשטיה כשהוציאו המצניע גופיה אבל לפירש"י ניחא כיון דאתא כרשב"א ניחא ליה לאוקמא אף בשלא הוציאו המצניע כיון דאשכחן בהדיא דרשב"א סבר הכי וק"ל:

דף עח:

גמרא המוציא כו' ושטרא פרוע כו' כדי לכרוך ע"פ צלוחית קטנה כו' לכאורה לכל הנהו אמוראי דאסור להשהות שטר פרוע ולוה נמי לא משהי ליה הך ברייתא לא אתיא כרבנן דפטרי לקמן בשטר פרוע דאין צריך לו כלל וכו' יהודה נמי לא אתיא דבשטר קטן נמי חייב דצריך לו וראיתי בתוספתא דרבנן לא פליגי אדר' יהודה אלא בשטר קטן אבל בגדול דראוי לכרוך ע"פ צלוחית קטנה של פלייטון מודו רבנן דחייב והיינו אף דלא משהי ליה מ"מ האי שיעורא דשל פלייטון חשוב לרוב בני אדם ודו"ק:

תוס' בד"ה ת"ק סבר כו' מה תועלת יש בשטר כיון שאינו יכול לקיימו כו' עכ"ל ויש לדקדק ומאי קושיא דאימא דנהי דלא חזי השטר לגבות חובו הרי ראוי הוא לצור ע"פ צלוחיתו וי"ל דסמכו עצמם אמה שכתבו לקמן בפרעו אמאי פטור והא ראוי הוא לצור ע"פ צלוחיתו ותירצו בו דאסור להשהותו שמא לבסוף יקיימנו כו' ה"נ נימא הכא בלא פרעו כיון דאין יכול לקיימו יפרע לו הלוה ולא איכפת ליה ללוה שיחזיר לו השטר ושמא לבסוף יקיימנו ויגבה בו שנית כמ"ש התוס' לקמן וק"ל:

בא"ד וא"ת ואמאי לא קאמר איפכא דת"ק כו' ומשפרעו הוי כמשמעו כו' עכ"ל ק"ק דלא תקשי להו אמאי לא קאמר דמשפרעו הוי כמשמעו ובהא פליגי דת"ק סבר צריך לקיימו ואין צריך השטר למלוה כדי שיחזירו ללוה דא"נ לא מיהדר ליה לא איכפת ליה ללוה כיון דאינו יכול לתובעו שהרי צריך לקיימו ורבי יהודה סבר אין צריך וצריך ליה השטר למלוה כדי שיחזירו ללוה דאי לא מיהדר ליה חוזר ותובע לו בו ויש ליישב ודו"ק:

דף עט.

בפירש"י בד"ה והכא בכותבין כו' אלא מחזיר לו ושורפו ואסור להשהותו עכ"ל אין פירושו שצריך להחזיר ללוה דא"כ מאי קאמר ואסור להשהותו דלא שייך איסורא דשהייה בלוה ועוד דאי הוי צריך להחזיר ללוה א"כ צריך ליה המלוה כדי לאהדורי ללוה

ואמאי פטור אלא דר"ל או מחזירו ללוה או שהוא המלוה שורפו מיד דאסור להשהותו וק"ל:

בא"ד וא"נ לא מהדר ליה מלוה לא איכפת ליה ללוה כו' עכ"ל ולא יחוש הלוה שמא יאבד שוברו וזה חוזר וגובה בו שהרי אסור לו למלוה להשהותו וצריך לשורפו וק"ל:

תוס' בד"ה אלמא כיון כו' ה"ל למנקט כיון דלאריגה כו' עכ"ל בכל נוסחות סדר המשנה בפרק האורג לא קתני גבי אריגה סיט כפול אלא כמלא רוחב סיט והיינו דאורג ב' חוטין כמלא רוחב סיט קתני דהיינו שיעורא דסיט כפול בטוויה ומהרש"ל דחק בזה בדברי התוס' ואין להאריך וק"ל:

דף עט:

בד"ה קלף ודוכסוסטוס כו' דא"כ פסול לכתוב עליהן ס"ת כו' ולקמן משמע דכשרין כו' עכ"ל האי לישנא דכשרין משום ס"ת נקטו כדמסיק כתבה על הקלף כו' כי תניא ההיא בס"ת אבל בתפילין דוקא בקלף וכן במזוזה דוכסוסטוס למצוה וק"ל:

בד"ה ור' אחאי מכשיר וא"ת ואי סבר רב כרבי אחאי לימא נמי קלף הרי הוא כו' עכ"ל לפי מה שכתבו התוס' לקמן דמלתיה דרב סתמא נשנית כו' דקלף ודוכסוסטוס שוים כו' עכ"ל איכא למימר שפיר דסבר כרבי אחאי ובתרווייהו מכשיר ודו"ק:

בד"ה אלא לאו אתפילין והא דקתני כתבה לשון נקבה כו' עכ"ל לכאורה קשה דבכ"מ קרי לתפילין בלשון נקבה כדאמר פרק הקומץ תפלה של יד כותבה על עור אחד ואם כתבה כו' ואמרינן שם שאם יש לו ב' תפילין של ראש שטולה עור על א' ומניחה כו' וכן בכל הסוגיא שם ואפשר דר"ל דקתני כתבה בלשון נקבה יחידה ולא בלשון נקבות לרבים דה"ל למתני כתבן בלשון רבים דהיכא דקתני לשון תפלין הוא לישנא דרבים כדאמר התם תפילין כל זמן שפני טבלא קיימות כשרות כו' וכ"ה בכל הסוגיא שם וק"ל:

בד"ה תפילין אגויל כו' אמאי לא קתני נמי שתפילין ומזוזות אינן נכתבין על הגויל כו' עכ"ל אפשר דפסיק להו במזוזה דפסולה על הגויל דהכי מסקנא דשמעתין להכשיר מזוזה גם על הקלף אבל לא על הגויל דהך ברייתא דמכשיר בה גויל לא מתוקמא אלא בס"ת וכן נראה דפסיקא להו במזוזה דפסולה על (עור) [נייר] שאינו מחוק היינו נמי דהכי משמע לפי המסקנא כמ"ש ודו"ק:

בד"ה השתא דאתית כו' והא דתניא לעיל שינה בזה ובזה פסול אידי ואידי אתפילין כו' עכ"ל נראה דאע"ג דלמאי דמסיק נמי השתא להכשיר קלף במזוזה איכא לאוקמא שינה בזה ובזה אידי ואידי אמזוזה קלף במקום שער ודוכסוסטוס במקום בשר וכמ"ש לעיל

למאי דבעי להכשיר דוכסוסטוס בתפילין דאיכא לאוקמא אידי ואידי אתפילין בכה"ג אלא שסמכו עצמם אסוגיא דהקומץ דמסיק אידי ואידי אתפילין לפי המסקנא דהכא והיינו נמי משום דניחא ליה לקיומי שינויא קמא דהך דקתני פסול משמע לפסול לגמרי דוכסוסטוס או קלף והיינו למאי דבעי למימר מעיקרא מתוקמא במזוזה לפסול קלף לגמרי ולמסקנא לפסול דוכסוסטוס בתפילין לגמרי ועיין בתוס' פרק הקומץ דרך אחרת בזה ודו"ק:

דף פ.

בד"ה והא אמר כו' דלקמן בהזורק תנא מרה"י לר"ה ועבר כו' עכ"ל מהרש"ל הגיה תנא הזורק מרה"י כו' ולא ידענא מי הכריחו לכך והתם נמי לא קתני הזורק גם למאי שתירצו דלוקמא במתגלגל אין נראה דתנא הזורק מרה"י כו' ודו"ק:
בד"ה אבל פיסלא כו' ואינו רחב ד' ואומר ריב"א דלישנא קמא צריך לפרש הכא שהוא ר"ה כו' עכ"ל כצ"ל ור"ל דלפי לישנא בתרא ניחא כפשטיה דהוה מקום פטור ולאביי לא מפסיק משום דמותר להשתמש בשניהם ובלבד שלא יחליף כדאמרינן פ"ק ולרבא כיון דמ"מ רשות אחר הוא מפסיק אלא ללישנא קמא דפיסלא הוי כרמלית הוצרכו לדחוק כיון דאביי סבר דכרמלית מפסיק פיסלא אמאי לא מפסיק ודו"ק:
בד"ה אם לרפואה כו' כלומר אם לא הצניעו לרפואה אלא כדי לקשט כו' עכ"ל ר"ל אם לא הצניעו לרפואה כמו שאמר לא הוי שיעורו כדי לכחול עין אחת אלא כדי לקשט כו' דסתמו עומד לקישוט וק"ל:

דף פ:

בד"ה למימרא כו' חשוב הוא הרבה הס"ד ואח"כ מ"ה חף ס"ד שהוא כצ"ל:

דף פא.

בד"ה חפי פותחת כו' וכן משמע כו' ושל גל אע"פ שחברן לדלת כו' דמשמע מה שקבען כו' עכ"ל לכאורה קשה מאי משמע כפירושם דהא לפירוש הקונטרס דקודם שלא נקבעו אינן ראויין לכלום נמי ניחא דקאמר אע"פ שחברן לדלת כו' וקבען לדלת יש לו לגרום טומאה משום פשוטי כלי עצם דהוי כמתכת וטמא אלא כיון שקבוע בגל הוי מחובר לקרקע וטהור וי"ל לפי מה שנדקדק בדברי התוס' שהקשו לפ"ה ועוד דפי' דפותחת גורמת טומאה לחף אדרבה כו' עכ"ל ולכאורה לא פ"ה כן אלא דיש לחפים טומאה מצד עצמם דהיינו משום דפשוטי כלי עצם טמאים וע"כ נראה דשיעור דבריהם כן הוא

דבקבעו בפותחת יש לפרש ב' טעמים לפ"ה אי משום דפשוטי כלי עצם טמא אי משום דמקבל טומאה מן הפותחת דפותחת יש לה בית קיבול וטמא וכל המחובר לטמא טמא וע"ז הקשו דאי משום פשוטי כלי עצם דחו את זה ממשנה ערוכה דהא תנן בהדיא דפשוטי כלי עצם טהורים ואי משום דפותחת גורם לה טומאה משום דכל המחובר לטמא טמא הא אדרבה תנן במסכת כו' והשתא לפי דרך השני זה דיש קצת לקיים פ"ה דהפותחת גורמת לה טומאה כתבו הכא דלא משמע כן ממה שאמרו דאע"פ שחברן לדלת כו' דלפי טעם לטמא החף ממחובר לפותחת משום דהפותחת גורם לה טומאה דכל המחובר לטמא טמא לא שייכא הכא לטמא במחובר לגל ולא לפותחת דהא הגל אינו טמא ודו"ק:

בד"ה אסור למשמש כו' וי"ל דהכא במשמש צרור כו' עכ"ל אין לחלק בין צרור דהכא לחרס דלקמן דהא דומיא דהכא בקנוח לא חיישינן להשרת נימין בצרור כמו בחרס אלא דר"ל לחלק בין משמוש דהכא לקנוח דלקמן וק"ל:

בד"ה ואם לאו כהכרע נראה לר"ת כגירסת ר"ח ואם לאו כו' עכ"ל אע"פ שהמלות אינן משתנין מ"מ יפול בו לשון גירסא לפי שהענין משתנה בלשון אם הוא מלתא באנפי נפשיה אם לאו וק"ל:

דף פא:

בד"ה והניחו ע"ג כו' הא בשמעתין חשבינן ליה כמחובר כו' עכ"ל דליכא למימר דלהכי לא מחייב משום תולש משום דכשהיה מונח ע"ג קרקע נמי לאו מחובר הוה דהא לכ"ע התם במונח ע"ג קרקע חייב במעשר והוי מחובר ודו"ק:

בד"ה והאר"י הלכה כו' או סתם במתני' ומחלוקת בברייתא כו' עכ"ל אין לזה מקום כאן גם בדברי התוס' דפרק החולץ אינו ויש ליישב דבריהם דהכא דנראה להם להשוות מחלוקת וסתם במשנה בתרי מסכתי כסתם במתני' ומחלוקת בברייתא במסכת אחת לר"י דהוי הלכה בשניהם כסתם כדמוכח הכא במחלוקת וסתם בב' מסכתא וכדמוכח בפ' כירה בתוס' בד"ה אמר רבה בב"ח כו' דהלכה כסתם במתני' ומחלוקת בברייתא וק"ל:

בא"ד ואין לנו לומר שסתם רבי קודם ושוב חזר כו' עכ"ל כתב מהרש"ל חוזר אהא דלעיל במחלוקת ואח"כ סתם דהלכה כסתם ואפילו בתרי כו' משום שאין לנו לומר כו' עכ"ל וכדבריו מוכיחין דברי התוס' דפרק החולץ ע"ש אבל מה שכתבו התוס' בתר הכי ואמוראי נינהו אליבא דר"י כו' אין לו מקום ולא שייך הכא כלל אם לא נאמר להגיה

א"נ אמוראי נינהו ואליבא כו' ועוד נראה לקיים כל נוסחות לשון התוס' שלפנינו דלא כתוב בהן א"נ אלא דאינו חוזר אדלעיל והוא מלתא באנפי נפשיה ור"ל ואין לנו לומר לר"י נמי במחלוקת וסתם בתרי מסכתות שסתם רבי קודם ושוב חזר כו' כדאמרי' בפ"ק דע"ז והך סוגיא דהכא לא תקשה משום דאמוראי נינהו ואליבא דר"י דאיכא מאן דסבר לר"י בסתם ואח"כ מחלוקת נמי הלכה כסתם ופליג אהך דפרק החולץ כדאמר בפרק אלו טריפות דאיכא אמוראי אליבא דר"י דאין לומר כן והיינו משום דלאו בכה"ג קאמר התם דאיכא אמוראי אליבא דר"י ע"ש ודו"ק:

דף פב:

תוס' בד"ה אבניו כו' ע"ז שנשתברה מאליה כו' עכ"ל ומההיא דלקמן דע"ז אינה לאברים ליכא לאתויי ראייה דלא אירי מאליה וק"ל:

בד"ה באבן מסמא כו' א"כ אפילו כלים שאינן ראויין כו' ובת"כ כו' דכלים שאין ראויין למשכב ומושב אין כו' עכ"ל דלמאי דמוקמינן בפ' בנות כותים האי קרא דוכל אשר יהיה תחתיו לעליונו של זב ניחא הוא דקושטא דאפילו כלים שאין ראויין יש להן טומאה קלה כמו שפירש"י לקמן בשמעתין אהך דהזב בכף כו' אבל באבן מסמא דנדה יושבת עליו ע"ג יתידות כו' כפירש"י לא עדיף להו מיושבת ממש על הכלי דבאין ראויין למשכב ומושב אין להם טומאה קלה ודו"ק:

בא"ד וא"ת בריש פרק דם הנדה דממעט דם הנדה ממשכב ומושב מהיא כו' עכ"ל מה שיש לדקדק בזה בדבריהם עיין בחידושינו שם בר"פ דם הנדה וק"ל:

בד"ה ולרבי עקיבא כו' הא אצטריך לאפוקי שלא יטמא באהל המת דמנדה כו' עכ"ל יש לדקדק לפי הפי' שכתבו התוס' לקמן אהא דפריך ולוקשיה לנבילה דה"ל טפי לאקושי לנבילה דדמיא ממש לנבילה כו' איכא לתרוצי הכא דע"כ לא אצטריך לאקושי לשרץ שלא יטמא ע"ז באהל המת דא"כ לאקושי לנבילה דדמיא לנבילה בטומאת משא אבל לשרץ לא דמי דשרץ אינו מטמא במשא משא"כ בע"ז וכה"ג יש לדקדק לקמן לרבנן דפריך ולוקשיה לנבילה ומשני אלא מה נדה כו' אכתי תקשי דמ"מ לא נוקשיה לשרץ אלא לנבילה דדמיא טפי לנבילה ויש ליישב ודו"ק:

בד"ה ולוקשה כו' אמאי דהוקשה למת ליכא כו' עכ"ל דנבילה נמי בכזית וטפי הוה ליה לאקשויי לנבילה דאינה מטמאה באהל המת וק"ל:

בא"ד דהכי פריך ולוקשה לנבילה משום דאז לא הוה צריך לאקושה לשרץ עכ"ל ואין להקשות דאי הוה מקשי ליה לנבילה ולא לנדה ושרץ הוה אמינא דאצטריך נבילה

לאפוקי שלא יטמא באהל המת ולא הוה מקשינן ליה לנבילה לחומרא לטמא במשא דהא ודאי כיון דליכא שום היקשא אחר לאקשויי שלא יטמא במשא לכולה מלתא הוה מקשינן ליה לנבילה אף לטומאת משא ועי"ל דהכי פריך ולוקשה לנבילה ולכתוב דרשה דתזרם גבי נבילה דהשתא הוה מקשינן ליה לנבילה נמי ע"כ לחומרא לטמא במשא מיהו לפי זה ק"ק תקשי ליה בפשיטות דלא לכתוב היקשא דנדה ולכתוב דרשה דתזרם גבי מת דהשתא הוה מקשינן ליה לשרץ שלא יטמא באהל המת והוה מקשינן ליה לחומרא למת שיטמא במשא ויש ליישב דלא הוה ידעינן הי מינייהו מפקא אי למעט אהל המת מדאתקש לשרץ ולהקשות למת לחומרא לטמא במשא ואי להיפך למעט משא מהיקשא דשרץ ולהקשות למת לחומרא לטמא באהל המת ודו"ק:

בא"ד דאז לא הוי צריך לאקשויי לשרץ עכ"ל ולכך גבי דהוקשה למת לא תקשי ליה לאקושי לנבילה דאכתי הוה צריך לאקושי לשרץ דלא נילף מנדה לטמויי באבן מסמא דלחומרא הוה מקשי לנדה דאצטריך נבילה לטמויי בכזית ודו"ק:

דף פג.

גמרא מיתיבי ע"ז כשרץ ומשמשיה כו' אלא לרבה קשיא משמע ליה ע"ז כשרץ בכל מילי אף במשא לרבנן דומיא דמשמשיה נמי כשרץ כמ"ש התוס' דתרוייהו כשרץ מדמי להו וקשיא לרבה אבל מהא דא"ר עקיבא ע"ז כנדה כו' לא קשיא לר' אלעזר דע"ז כנדה לאו בכל מילי קאמר [אלא] הוי דומיא דמשמשיה כשרץ וק"ל:

שם הן שהסיטו כו' ע"ז שהסיטה אחרים טהורין כו' היינו היסטן דברייתא ואחרים שהסיטו כו' היינו הן שהסיטו דברייתא והקדים המאוחר למוקדם בברייתא ולפי פירוש רבותיו ניחא קצת וק"ל:

בפרש"י בד"ה ר' עקיבא כו' פירושו מאי הן דאתקפתא דרב אשי אדרבי עקיבא קאי כו' עכ"ל דרבי עקיבא לא נקט במלתיה אלא ע"ז לחוד במאי דפליג את"ק וק"ל:

דף פג:

תוס' בד"ה ע"ז ישנה כו' ולא משום היקשא דנדה פשיטא ליה כו' עכ"ל ה"מ לאוכוחי דע"כ בלאו היקשא דנדה ידענא ליה בנשתברה דטהורה דהא כיון דאפילו איסור הנאה דאורייתא ליכא ביה מכ"ש דלא מטמא כמ"ש התוס' לקמן ודו"ק:

דף פד.

בד"ה ולחנניה כו' ועוד דנראה דספינת הירדן מטלטלה אפילו ע"י בני אדם כו' עכ"ל ר"ל ועוד תימה אמאי נקט חנניה כיון דע"כ ספינת הירדן מיטלטלת אפילו ע"י בני אדם דאל"כ ממתני' דכלים כו' וא"כ מהיכא פסיקא ליה טפי לחנניה דטלטול שוורים שמיה טלטול דהא דמטמא ספינת הירדן אימא היינו משום דמיטלטל אפילו ע"י בני אדם וק"ל:

בד"ה אלא אמר כו' דלמה לו להגיה של עץ כו' לא ה"ל אלא לאפוכי שינויא קמא כו' עכ"ל ולא ניחא לו כפירש"י דלכך נקט ספינת הירדן דשל עץ הוא ושכיחא טפי משל חרס משום דא"כ רב זביד נמי ה"ל למנקט ספינת הירדן בפלוגתייהו משום דשכיחא טפי וליכא למימר נמי דלכך הגיה ספינת הירדן דלפי זה הוצרך להגיה נמי ושל עץ בין מדרסו ובין מגעו כו' דאל"כ לא הוה שייך כלל ספינת הירדן שהיא של עץ לכלי חרס דנקט ברישא ומשום דהשתא לפי מה שהגיע התלמוד קאי שפיר אף דקאמר ר' יוסי אעיקר מלתיה דת"ק דקאמר בשל עץ מגעו טמא כמו לפי גירסת ר"ח דלא ניחא ליה דקאי אף אדקדוק דבריו של ת"ק דמ"מ לא הוצרך התלמוד להגיה כן אלא להגיה גבי כלי חרס ומגעו טמא ולאפוכי שינויא קמא דהשתא נמי קאי שפיר אף דקאר"י אעיקר מלתיה דת"ק דקאמר גבי כלי חרס דמגעו טמא:

ודע שמה שהסכים ר"ת לגירסת ר"ח ולא הניח גירסת רש"י ולאפוכי שינויא קמא משום דלא מצא ר"ת הך גירסא לא לפירש"י ולא לפי' ר"ח וצ"ל לגירסת ר"ח דלא חש התלמוד להך קושיא שפירש"י דמאי אף כיון דלא טיהר ת"ק ממגע דנימא אף זו כיוצא וכמו כן לפירש"י דלא הוה חש רב זביד לקושיית מאי אף וע"כ קושיית מאי קאמר דקאמר תלמודא מעיקרא הוא קושיא אחרת דהוה חש לה רב זביד:

ודע בין לפירש"י בין לגירסת ר"ח לא הוצרך להגיה בין לשינויא דרב זביד ובין לשינויא דרב פפא מלתיה דת"ק אלא דמלשון ר"י אומר משמע ליה דאיכא ת"ק דפליג ודו"ק:

בא"ד אלא אמר רב פפא כו' עכ"ל מה שדקדקנו בזה בחדושינו קרוב להם מצאנו בדברי בעל המאור ע"ש:

בפרש"י בד"ה מפץ של קנים כו' לפי שמצינו שפשוטי כלי עץ כו' טהורין מטומאת מגע שרץ עכ"ל לא ידענא אמאי נקט מגע שרץ אם רצונו פשוטי כלי עץ דחזי למדרס הני במגע שרץ נמי טמא מהאי ק"ו ובשמעתין כדאמרי' בהדיא פרק כיצד הרגל ואם ר"ל בפשוטי כלי עץ דלא חזי למדרס ה"ל למנקט טומאת מגע טמא מת גופיה דטהורין דבהנהו ליכא ק"ו לטמא ודו"ק:

תוספות בד"ה מפץ במת כו' ושל גמי דאין לו שום טומאה אלא מדרבנן כו' כדפי' לעיל פרק במה אשה כו' עכ"ל לא מצאתיו בתוספות פ' במה אשה גם לכאורה הוא תמוה מה שכתבו דאין לו שום טומאה אלא מדרבנן לבד מטומאת מדרס כו' שזה אינו שהרי יש לו גם טומאת טמא מת מק"ו דבשמעתין גם טומאת מגע שרץ מק"ו וכדאמרי' פ' כיצד הרגל ויש ליישב דר"ל דאין לו שום טומאה אלא מדרבנן לבד מטומאת מדרס כו' היינו נמי דאתי מק"ו טומאת מדרס מפכין קטנים דהיינו טמא מת ומגע שרץ ולא אתי אלא לאפוקי נבילה ושאר טומאות דלא אתיין מק"ו דשמעתין וק"ל:

דף פד:

בפירש"י בד"ה דאפילו יחדו כו' ואי טמא מדרס היכי מציל והא כל דבר טומאה אינו חוצץ כו' עכ"ל נראה מדברי התוס' דלפרש"י איירי בישבה ממש עליה אשתו נדה וק"ק דא"כ אמאי הוצרך לפרש דאי טמא מדרס היכי יציל כו' תיפוק ליה בפשיטות דאי כלי חרס טמא מדרס אמאי טהור מה שבתוכו ליטמא מן המדרס ויש ליישב ודו"ק:

תוס' בד"ה מה פכין כו' וי"ל דמה להנך שכן נעשין אב הטומאה כו' עכ"ל ואף שיש לומר פכין גדולים יוכיחו ניחא ליה למילף חדא מחדא ולא חדא מתרתי ולפי מה שכתבו דמפכין קטנים נמי ליכא למילף אלא חדא מתרתי מ"מ ניחא ליה למיעבד ק"ו מפכין קטנים שטהורין מכל טומאה בזב דמה"ט לא עביד ק"ו מפכין גדולים כמ"ש התוס' לקמן וק"ל:

בא"ד מה לפכין קטנים שכן מטמאין מאוירן תאמר במפץ כו' עכ"ל ור"ל שמטמאין מאוירן בלא נגיעה ע"י שער של מת או בכעדשה משרץ כמו שכתבו התוס' פרק כיצד הרגל אבל משער הזב לא מיטמא אלא כלי הראוי לנגיעת בשר כמו שפירש"י וכן מה שמיטמא באויר באהל המת אין זה חידוש דה"נ מפץ מיטמא באויר אהל המת וק"ל:

בא"ד דמה [לזב שכן] מטמא משכב ומושב כו' עכ"ל בחדושינו פרק כיצד הרגל הוה קשה לן דא"כ כדקאמר מפץ שמטמא בזב א"ד שמטמא במת נימא משכב ומושב יוכיחו שמטמא בזב ואינו מטמא במת ע"כ וכשזכינו לכאן ניחא לן דלא שייך בכה"ג לומר יוכיח כיון דמשכב ומושב נמי מטמאין מיהת טומאת מגע מת אף אני אביא מפץ שיטמא מיהת טומאת מגע מת וק"ל:

בד"ה והא לית ליה כו' אהני נמי לפשוטי כלי עץ כו' עכ"ל ק"ק [הא] לא אהני לן האי ק"ו מפכין קטנים כלום לגבי פשוטי כלי עץ המיוחדים למדרס דהא משאר כלים לחוד איכא למילף ק"ו מסאה ותרקב כו' דהשתא ליכא למפרך כמ"ש התוס' לעיל דמה לשאר כלים

שכן נעשין אב הטומאה הא פשוטי כלי עץ המיוחדים למדרס נמי נעשין אב הטומאה כיון דאית להו טהרה במקוה אבל מפכין קטנים לחוד ליכא למילף מידי דאיכא למפרך שכן מטמאין מאוירן כמ"ש התוס' לעיל ודו"ק:

בד"ה מי לא עסקינן כו' דאין כלי חרס מטמא מדרס דאי טמא לא יציל כו' עכ"ל כצ"ל ור"ל דאי כלי חרס טמא מדרס בישבה עליו לא יציל בצמיד פתיל אע"ג כו' ומהרש"ל הגיה דאי ייחד לטמא לא כו' ואין הגהתו מבוררת וק"ל:

בד"ה מנין לערוגה כו' י"א דערוגה ו' נפקא לן מדכתיב לחייו כו' נמי כן היא עכ"ל הס"ד ור"ל דודאי דינא דבמקום שהוא ו' על ו' שמותר לזרוע בתוכה ה' זרעונין נפקא לן שפיר מקרא דמייתי שנאמר כי כארץ תוציא וגו' וקים להו לרבנן כו' כדמסיק אבל הא דקאמר מנין לערוגה שהיא ו' על ו' כו' דמשמע דסתם ערוגה הכי שיעורה לא נפקא לן מהתם אלא מדכתיב לחייו כערוגת וגו' ונ"מ לענין מקח וממכר כמ"ש התוס' לקמן ודו"ק:

בד"ה ד' על ד' רוחות הערוגה באמצע הרוח כו' לפי מה שאפרש בעז"ה כו' עכ"ל ר"ל דלא כפרש"י דממלא כל רוח הערוגה עד סמוך לקרן ולא כאית דמפרשי ד' גרעינין בד' רוחות אלא באמצע הרוח יותר מגרעין א' אלא זורע בכל אמצע רוח רוחב טפח וג' חומשין דהוי האלכסון יותר מג' טפחים כמ"ש לקמן בשם ר"ת וק"ל:

בא"ד ואין נראה לומר כו' משום דבספ"ק דקידושין מפיק הרכבת אילן משדך לא תזרע כלאים ועוד כו' עכ"ל לא ידעתי מאי דחק להם בזה הא כיון דכלאי זרעים שרי מדאורייתא ודאי דלא איירי קרא דלא תזרע כלאים אלא בהרכבת אילן ושפיר קרי ליה כלאי זרעים ויותר נראה לי דהאי מלת ועוד טעות הוא דהשתא שיעור דבריהם כך ואין נראה לומר דלהרכבת אילן קרי כו' דהתם בקידושין אמר אההיא מילתא גופה כו' וא"כ ע"כ כיון דכלאי זרעים אסירי מדאורייתא הך דפרק כ"ה נמי בכלאי זרעים ממש קמיירי וק"ל:

דף פה.

בד"ה וקים להו כו' וא"ת אכתי ינקי מהדדי כו' דחסר מקום הזרעים כו' וא"ת יזרעו ט' מינין בערוגה ד' בד' קרנות כו' עכ"ל ואין להקשות לדבריהם לתרץ ב' הקושיות חדא בחדא דד' זרעים היינו בד' קרנות שיש מקום לזרעים אבל הד' שבאמצע לא יזרעו משום דחסר מקום הזרעים די"ל דמשמע ליה לתלמודא ה' זרעונין ד' על ד' רוחות כו' האי לישנא לא משמע קרנות אלא ברוחות שבאמצע וק"ל:

בא"ד יכול לזרוע מד' מינים הרבה לכל רוח כו' עכ"ל ר"ל כשיעור רוחב טפח וג' חומשין כפי' ר"ת לקמן אבל לא לכל רוח כפירש"י דס"ל לתוספות דבעי הרחקה ג':

בד"ה לא תסיג וגו' וא"ת הזורע כלאים ילקה שתים משום כו' עכ"ל הכי משמע להו הכא ובתוס' פרק אותו ואת בנו דלענין כלאים מידרש הכא האי קרא לא תסיג גבול רעך וגו' ויהיה רעך נאמר כאן ע"ש שישראל הם ריעים לה' אבל מפירש"י גבול רעך ליטע סמוך למיצר כו' נראה דהכא ה"נ לענין השגת גבול ממש מידרש ולא לענין כלאים ותו לא מידי וק"ל:

בד"ה אמר רב כו' והא איכא מקום קרנות שיכול לעשות שם ערוגות כו' עכ"ל וציורו כזה:

בא"ד בממלא את הקרנות של מזרח ומערב וברוח צפון וכו' כאשר תצייר כזה:

בא"ד גרעין אחד בכל זרע החיצונות כו' עכ"ל וציורו כזה כן נראה לצייר דבריהם ואין להקשות לצייר לשון התלמוד והאיכא מקום קרנות בפשיטות טפי וציורו כזה די"ל דמה שמדמה לקמן לראש תור לא משמע כציור זה אלא כציור שכתבו לעיל דראש תור משמע שהקרן הולך כנגד הרבוע כמ"ש התוספות לקמן וק"ל:

בא"ד שיוכל עדיין לזרוע גרעין אחד בכל קרן החיצונות כו' עכ"ל. כי החיצונות עומדות באלכסון נגד הפנימית והאלכסון הולך מן סוף הקרן החיצונות עד חמשה טפחים אשר שם הוא מכוון כנגד קצה הפנימית וכיון דאלכסונו ה' טפחים נמצא המרובע ממנו ג' טפחים הרי לך דמקץ הפנימית עד סוף קרן החיצונות שלשה טפחים במכוון וק"ק ומאי קושיא שהרי כתבו לעיל דבענין זה אסור פן לא ידקדק לזרוע ממש בסוף הקרן ויש ליישב דהכא אין לחוש שמא לא ידקדק רק בשנים שהם הקרן הסמוך לפנימית ומצד הפנימית ודו"ק:

בפרש"י בד"ה בממלא את הקרנות כו' אבל המזרחי והמערבי זורע מעט כו' עכ"ל במתני' פירש"י בפשיטות טפי דבכל הרוחות בשוה ממלא כל הרוח עד סמוך לקרן עכ"ל. ור"ל שבקרנות לא יזרע כלום והרי יש כאן היכר בשזו הרוח זרועה צפון ודרום וזו זרועה מזרח ומערב אבל הכא דמוקי לה בממלא את הקרנות שגם הקרנות זרועים ברוח צפון ודרום מן המזרח למערב הוצרך לפרש דרוח מערב ומזרח לא נזרע רק מעט ולא נזרע עד הקרנות דאל"כ לא הוי היכר כיון דגם הקרנות נזרעו וק"ל:

דף פה:

תוס' בד"ה ושמואל כו' דאפילו מלא הקרנות כו' דסבר דיש ראש תור כו' ובד"ה והא כו' שעליהן שלמעלה מעורבבין יחד ואע"ג דאיכא ראש תור כו' עכ"ל ק"ק דא"כ מאי קא קשיא ליה לעיל לרב ולא יהא אלא ראש תור ואימא דאע"ג דאיכא ראש תור מלמטה אסור כיון דמערבבי מלמעלה כסברת המקשה דהכא ויש ליישב דהמקשה דלעיל הוה

ידע בשינויא דהכא דאיכא לאוקמא בנוטה שורה וכו' אך קשה ומאי קשיא ליה לשמואל דאימא דשמואל לא איירי בממלא הקרנות דגוואי ויזרע שפיר מאבראי ופליג ארב בהא דלא גזור שמא ימלא הקרנות ושפיר מצי סבר נמי שמואל דאין ראש תור בערוגה ולא תקשי ליה והא קמערבבי וכו' ודו"ק:

בד"ה אמר עולא וכו' ותלם היינו שורה ובני א"י וכו' עכ"ל הוצרכו לזה משום דלפי פירושם לא הוי פי' שורה דקאמר הכא בנוטה שורה לכאן וכו' כדלעיל וק"ל:

בד"ה אמר ר"י וכו' ובלבד שיהא ג' טפחים בין זרע קרן זה וכו' עכ"ל ר"ל שלא לזרוע כל הקרנות אלא שישאר בין הקרנות ג' טפחים בלא זרע ולא יזרע בכל קרן בסופו (רק) טפח אחד כדי שיהיה ג' טפחים בין זרע קרן זה וכו' וק"ל:

דף פו.

בפירש"י בד"ה לג' ימים כו' וקס"ד עם יום הפרישה קאמר דבד' כו' עכ"ל ק"ק מאי קאמר דקס"ד עם יום הפרישה הא קאי הכי לכולהו תנאי דשמעתין למר ג' ימים ולמר ד' ימים עם יום הפרישה קאמר ויש ליישב דאליבא דחכמים דמצרכי לקמן ו' עונות שלמות לא הוי הפרישה בתוך הימים ולא קאי הא דקס"ד עם יום הפרישה לכולהו תנאי דשמעתין ועוד י"ל דקס"ד דקרא דהיום ומחר עם יום הפרישה קאמר ותקשי למ"ד ד' ימים כדלקמן עד דמסיק דהיום ומחר בלאו יום הפרישה דהיום כמחר כו' כדלקמן וק"ל:

דף פו:

בד"ה וליטבלו ביני שמשי כו' והכי פריך לר"ע דאמר הקפידה תורה על מנין עונות כו' ואיכא ו' עונות עכ"ל ויש לדקדק דמאי קושיא דאימא דקושטא דר"ע לית ליה נמי בהשכמה עלה אלא מכח הך קושיא דלקבלוה התורה ביני שמשי קאמר רבי עקיבא דהקפידה תורה גם על הלילה כדי שיהיו ה' עונות ויש ליישב ודו"ק:

בד"ה ליטבלו בשבתא בצפרא ולמה הוצרך לומר בהשכמה דיום כו' עכ"ל דליכא למימר דלכך הוצרך לירד בהשכמה לאשמעינן דאעונות קפיד קרא אבל אם לא ירד בהשכמה לא הוה ידעינא בעלמא אי אעונות קפיד אי אימים כנראה מדברי התוס' די"ל דמ"מ במתן תורה לא הוה צריך לירד בהשכמה כיון דהוו מצי טבלי בצפרא וכה"ג צריך לומר לעיל דפריך ל"ל למימר להו והאמר רב הונא ישראל קדושים כו' דליכא למימר דאיצטריך למימר להו לאשמעינן בעלמא דאעונות קפיד קרא דמ"מ במתן תורה לא הוה צריך לירד בהשכמה וק"ל:

תוס' בד"ה וכתיב התם כו' פריך אהאי קרא גופיה ממאי דבריש ירחא כו' עכ"ל דליכא למימר דהכא פסיקא ליה דבריש ירחא הוה למאי דמסיק התם דיליף מדבר ממדבר דא"כ לא ה"ל לתלמודא להשמיט מלאתויי הכא הך דרשה דמדבר ממדבר וק"ל:

דף פז.

בפירש"י בד"ה שלישי בשבת כו' קשיא לרבנן כו' וא"כ ע"כ בתרי כו' ובז' נתנה תורה כו' עכ"ל בפשיטות טפי ה"מ לפרש דפריך למאי דמפרש רבא פלוגתייהו קשיא לרבנן דשלישי בחדש לא הוה שלישי בשבת אלא משום דלא נזכר מפורש דבר זה בפלוגתייהו מפרש הפירכא במאי דמפורש בפלוגתייהו דקאמרי רבנן בו' בחדש ניתנה תורה והכא מוכח דבז' ניתנה וק"ל:

בד"ה לכדתניא כו' וה"ק יום ג' לדברים שהתחיל משה להמשיך לבם כו' עכ"ל דענין זה להמשיך לבם כו' א"ל משה גם בר"ח דליכא למימר דלא א"ל ולא מידי משום חולשא דאורחא אלא בדבר ששמע משה מפי הקב"ה שיאמר כן לישראל כגון פרישה והגבלה וק"ל:

דף פז:

תוס' בד"ה כאשר צוך כו' ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקוט כו' עכ"ל כתב מהרש"ל דאין כאן מקומו ושייך לקמן בסוף הדבור ויניחו וגו' ויהי ביום השביעי כו' עכ"ל לפי הגהתו יהיה עיקר הוכחה כאן דויסעו מאלים כו' בשבת היה ובחד בשבתא ירד להם המן שנאמר ששת ימים תלקטוהו כו' אבל א"כ לא הוו צריכי לפרושי בועוד מקשים כו' ראשונה כשנסעו מאלים ואחר אותה שבת ירד כו' וע"כ נראה לקיים נוסחות לשון התוס' שלפנינו דהוכחה זו בפשיטות לפי דברי התלמוד דאותו יום שבת היה ובתר הכי כתיב ששת וגו' ויהי ביום השביעי יצאו וגו' א"כ ע"כ לאו בשבת ראשונה יצאו אבל לדברי ועוד מקשים משמע להו פשטיה דקרא דששת ימים וגו' דנכתב אחר שירד מן שבוע מיום אחד שעבר כשהגידו העדה למשה שלקטו לחם משנה כו' כמ"ש התוס' כל זה לקמן וא"כ אחרי הששת ימים נאמר ויהי ביום השביעי וגו' משמע שבשבת שלישית כו' וק"ל:

בד"ה לרבנן ח' חסרין כו' נקט נמי לרבנן שמנה עכ"ל כתב מהרש"ל ודוחק כו' דהא מסקינן לעיל דעברוה לאייר ע"כ כו' לרבנן ח' חסרין עביד דנהי דבין ניסן לניסן כו' אבל בין סיון לסיון בע"כ איכא ח' כו' עכ"ל לא ידענא אמאי לא קשיא ליה הכי לפירש"י דפי'

בהדיא לרבנן ח' חסרין עביד כו' ונמצא דאשתקד בע"ש עכ"ל ולעיל מסקינן דעברוה לאייר לרבנן אלא ע"כ דאית לן למימר דהשתא למאי דקאמר לרבנן ח' חסרים לא קאי אהא דקאמר לעיל דעברוה לאייר והנהו ברייתות דלעיל כר' יוסי אתיין והכי משמע להו ח' חסרין עביד לרבנן היינו מניסן לניסן דומיא דשבעה חסרין עביד לר' יוסי דהיינו נמי מניסן לניסן אבל אי הוה עברוה לאייר לא הוי ח' חסרין מניסן לניסן ותו לא מידי וק"ל:

דף פט:

בד"ה תבלין כו' משכחת לה שני מינין משם א' כו' אבל תימה וכי כו' עכ"ל ממה שלא כתבו כן בדברי ת"ק נראה דלא הוו גרסי בדברי ת"ק משלשה מינין ושם אחד כו' אלא או משלשה מינין אסור כו' וכן הוא בסדר המשנה גם רש"י בפ"ב דע"ז פי' כן דאפילו שלשה מינין משלשה שמות מצטרפין משום דתבלין למתק באו והוו כאלו טעם אחד ומין אחד הוא אבל בדברי ר"ש הוו גרסי ב' מינין משם א' אין כו' כמו שהוא בסדר המשנה ומשמע להו דבשאר מינין דאינן תבלין ולא באו למתק איירי מדתלה לה בשם א' ומש"ה קשיא להו שפיר וכי בשביל כו' דהא ודאי אין מצטרפין כיון שהם ב' מינין ואין טעמם שוה שלא באו למתק והתוס' לפי שיטתם דב' שמות היינו ב' איסורים מה שכתבו לקמן לאביי דרבנן פליגי עליה דר"מ בב' מינין וס"ל דאין מצטרפין היינו ב' מינין דאינן תבלין ולא באו למתק אבל ב' מינין תבלין דבאו למתק מודו לרבנן דמצטרפין כדקתני במתני' דהכא ואביי מוקי אפילו אליבא דרבנן ודו"ק:

בד"ה אסורין כו' מצטרפין הן למלקות וכן מוכח במעילה כו' אבל לאכילה מצטרפין והא כו' לר"ש דאמר ב' שמות כו' עכ"ל ואע"ג דלר"ש לאכילה מצטרפין דקאמר היינו ע"כ לאיסור קאמר ולא למלקות דהא אית ליה דכל שהוא למכות מ"מ משמע להו לרבנן דפליגי עליה הא מצטרפין אף למלקות כי הכא במתניתין דמצטרפין היינו למלקות לרבנן ודו"ק:

בא"ד ומיהו לפי זה מצטרפין דרישא אלא הוי כו' ולא למלקות אי נמי אסורין כו' עכ"ל כצ"ל:

דף צ.

בתוס' בד"ה תרי גווני כו' או לגירסא אחרת תרי גווני אהל כו' עכ"ל מהרש"ל מחק כל זה מדברי התוס' ואפשר שהוא הבין דאהל היינו אהלא ואינו כן דלפי דברי התוס' דהכא נראה דאהל בלא אלף ואהלא באלף אפילו שם אחד לא הוו ותלתא גירסאות הוו

חדא דגרסי' לעיל מאי בורית זה חול ולגירסא אחרת לעיל מאי בורית זה אהל ולגירסא שלישית לעיל מה בורית זה אהלא ולפי אותה גירסא כתבו דא"ש דה"ק לעולם כו' והשתא דברי התוס' קיימים על נכון בלא מחק ודו"ק:

בד"ה המוציא כו' ומיהו היה לו להזכיר רבי יהושע עכ"ל מהרש"ל הגיה בסוף דברי התוס' אלא ר"ל ר"א דמחייב אתולדה במקום אב עכ"ל אולי הוא מצא כן בתוספות ישנים ולולי דבריו הייתי אומר דר"ל ר"א דמחייב בקצר וחזר וקצר בהעלמה א' כהעלמות הרבה שלא תאמר כן במינים הרבה ודו"ק:

סלייק פרק רבי עקיבא

דף צא.

תוספות בד"ה או דילמא כו' ולא מבעי ליה אקמייתא כו' עכ"ל ובבעיא דלעיל בהוציא חצי גרוגרת לזריעה ותפחה ונמלך כו' לא תיקשי להו דאכתי תיבעי ליה אי הוה דיחוי אצל שבת וכגון שנמלך לאכילה ואח"כ תפחה דאין סברא לימלך לאכילה קודם שתפחה כיון שאין בה שיעור אכילה וכן בהך איבעיא דהוציא גרוגרת לאכילה וצמקה כו' לא קמבעיא ליה בנמלך לזריעה קודם שצמקה דאז לא הוי דיחוי דאין סברא לימלך לזריעה קודם שצמקה כיון שיש בו שיעור אכילה ודו"ק:

בד"ה אי לענין כו' כגון דאיכא פחות מכביצה אוכלין כו' מצטרף כו' עכ"ל ק"ק התם ל"ל למימר בכה"ג דלא הוי כביצה אלא ע"י צירוף הא איכא למימר דאיכא מעיקרא בכביצה דאיסורו בפסח חושבו לטמא טומאת אוכלים ובשאר ימות השנה אי קפיד כו' ודו"ק:

בא"ד ועוד דלא כו' מדקתני לא פסל אלא מקום מגעו כו' עכ"ל פירוש דבריהם בתוס' פרק אלו עוברין אמאי פסול מקום מגעו ותו לא כיון דחשיב כמו כולה תרומה ע"י דימוע יפסול הכל או לא כלום עכ"ל ע"ש:

בא"ד ורש"י חזר בו בכריתות וגבי פרה מטמא טומאת אוכלין כו' עכ"ל הלשון מגומגם דהך דפרה מטמא טומאת כו' ליתא בכריתות אבל בפרק אותו ואת בנו איתא ובפרש"י שם מהך דכריתות פרק דם שחיטה דאיירי הכא וק"ל:

בד"ה כגון דאיכא כו' אבל לבית טהור לא אע"ג דחשיב ללקות עליו זר כו' עכ"ל נ"ל דר"ל אבל לבית טהור כו' ולאשכוחי דאתיין בהדי הדדי כגון דזרק פחות מכזית לפחות מכזית שבפנים דהוו אתיין איסור שבת ואיסור זרות בהדי הדדי ואהא תירצו כיון דאיסור זרות לא בא ע"י הוצאה זו עכ"ל ר"ל דאילו לא היה כאן נמי בית ורשות אחרת היה בא איסור זרות ע"י צירוף ואיסור שבת לא בא אלא ע"י בית ורשות אחרת אבל בבית טמא ניחא

דאיסור טומאה נמי לא בא אלא ע"י בית ורשות אחרת ואילו לא היה כאן בית לא היה טמא כלל ודו"ק:

דף צא:

בפירש"י בד"ה בהדי הדדי כו' לא קבל טומאתו מן האויר דהא כו' עכ"ל מהרש"ל מחק זה מפירש"י דבכאן משמע להדיא דס"ל כפי' התוס' שפחות מכביצה לא מקבל טומאה כו' ולעיל פי' דאיירי כו' עכ"ל ממה שפירש לעיל ועל ידי הנחה זו נטמאו עכ"ל נמי משמע דלענין טומאת עצמו קאמר אבל אין כל זה מוכרח דטומאת עצמו נקט כדי לטמא שוב אחרים כמו שפי' בכל דוכתא ועיין בפירש"י בפרק אלו עוברין גבי בצק שבסדקי עריבה שפירש כן דנגעה בהן טומאה ואיטמו והדר נגעו בהן אוכלין טהורים עכ"ל והתוס' שכתבו לעיל דמשמע להו מהכא דלענין קבלת טומאת עצמן קאמר ולא כדי לטמא שוב אחרים נראה דהיינו שסמכו עצמם במה שכתבו דנקט כזית תרומה מגו דחל ע"י צירוף איסור טומאה מצטרף לענין שבת לא שייך למימר הכי אלא בטומאת עצמם אבל לטמא אחרים אכתי לא חל השתא איסורו ודו"ק:

דף צב.

תוס' בד"ה במרפקו כו' ועוד דבפרק האומר משקלי כו' ומשני דאורייתא קיבורת כולה כו' משמע דמקום תפילין למעלה מן העציל עכ"ל זו הראייה ה"מ נמי לאתויי לעיל דע"כ מרפק לאו היינו אשיל"ש כפירש"י אלא הוא קוד"א כיון דע"כ מקום תפילין למעלה מן העציל אצל הגוף אם נאמר דעציל ומרפק היינו אשיל"ש דהיינו בית השחי א"כ מקום תפילין למעלה ממנו אצל הגוף היכן הוא ודו"ק:

בפרש"י בד"ה תלתא מלעיל כו' למעלה מראשיהם או מכתיפו כו' עכ"ל הכא איכא לפרושי תלתא מלעיל היינו מראש או לעיל מכתף שנושא עליו דבין כך ובין כך הוי יותר מי' טפחים עד למטה ולכך פי' קרוב לשליש של עשרה אמות ולא במכוון משום דאיכא לאסתפוקי בתלתא מלעיל אי מראש אי מכתף אבל לקמן גבי ארון כתב רש"י וארון אינו תלוי למטה מכתפיהן אלא ששה טפחים וב' כו' דתלתא מלעיל היינו לעיל מכתף ולא לעיל מראש שהרי הי"ח טפחים הן מכתף כמ"ש התוס' ויש ליישב ודו"ק:

בד"ה ואיבעית כו' לא גביהי אלא ז' אמות ואין כו' אלא ב' או ג' טפחים כו' עכ"ל גם אם נפרש דתלתא מלעיל היינו לעיל מכתף ולא מראש הוי במכוון עד למטה ב' טפחים אלא דמסתפקא ליה דאימא לעיל מראש ולכך נקט נמי או ג' טפחים וק"ל:

דף צב:

תוס' בד"ה ואת"ל אנשי כו' ופריך בית מנשיא הוי רובא דעלמא ומשני אין כו' עכ"ל לעיל גבי ואנשי הוצל רובא דעלמא כו' הוה להו למסמך קושייתם זאת אלא כדי לחזק קושייתם נטרי עד הכא בקושייתם דהכא אפילו לגבי עצמן של עיר לא הוי אתרא דאנשי הוצל רובא דעלמא ובטלה דעתן כו' והתם אמרינן דאתרא דערבייא הוי רובא דעלמא אפילו למיזל בתרייהו במקומות אחרים ודו"ק:

בד"ה רבי יהודה כו' כלומר שחוזר דבענין זה מיירי רישא דברייתא עכ"ל דברישא נמי גבי אשה החוגרת נקט במלתיה ראוי להיות חוזר ושייך לומר שכן לבלרי כו' ולאפוקי מפרש"י דלא שייך לומר שכן לבלרי כו' כיון שלא נזכר זה לעיל מיניה וק"ל:

דף צג.

בד"ה אמר מר זה יכול וזה אינו יכול נראה לר"י דהאי אינו יכול היינו כו' עכ"ל נראה דלעיל גבי זה אינו יכול וזה אינו יכול לא פירש כן לר"ש דפוטר משום דלעיל לא פוטר ר"ש משום דמסייע הוי אלא משום דגלי קרא לפטור אע"ג דכל אחד ואחד כולה מעשה עביד כמ"ש התוס' לקמן והשתא איכא למימר דתפשת מועט תפשת ולא פוטר קרא אלא באינו יכול כלל אבל תופסה בענין שאינו יכול ויכול הוא בכחו לא פטר קרא אבל הכא בזה יכול וזה אינו יכול לא פטר ליה קרא אלא דאנן מסברא פטרינן לזה שאינו יכול דה"ל מסייע א"כ מה לנו לכחו כיון דהשתא מיהא אינו יכול והשני יכול לא ה"ל זה שאינו יכול אלא מסייע בעלמא וק"ל:

בד"ה הי מינייהו כו' אפילו שאינו יכול כמו לר"י ור"מ דאמרי לעיל זה אינו יכול כו' עכ"ל אע"ג דר"ש פוטר בזה אינו יכול וזה אינו יכול ומשמע דלד"ה קאמר הכא לפטור מדכתבו דלהתחייב נמי זה שאינו יכול י"ל דר"ש דפוטר לזה אינו יכול וזה אינו יכול היינו משום דגלי קרא בעשותה כמ"ש התוס' לקמן אבל בזה יכול וזה אינו יכול כיון דזה היכול ודאי חייב אימא דלחייב נמי זה שאינו יכול כמו לר"מ ור"י כו' ודו"ק:

בד"ה מפני כו' כיון דזימנין עקרה כו' כזב המתהפך ואפילו בר"ה טמא עכ"ל ר"ל דליכא לאוקמא הך דתחת רגלי בהמה טהורות משום ספק טומאה בר"ה דטהור בעלמא דספק טומאה כה"ג דודאי איכא רגלים מינייהו דטמאות בשעה שעקרה אחת הני ג' אחרים טמאים אלא דלא ידעינן הי מינייהו יטמא אפילו בר"ה כמ"ש בכמה דוכתין מהך דב' שבילין וק"ל:

בפרש"י בד"ה מפני שיכול כו' ואינו אלא מסייע וסתמא כר"י דזה יכול כו' עכ"ל לכאורה פירושו תמוה כיון דמדמה הך דתחת רגלי הבהמה טהורות לזה יכול וזה יכול וסתמא כר"י ומייתי מיניה לזה יכול ולזה אינו יכול א"כ מדר' יהודה גופיה דסבר גבי שבת בזה יכול וזה יכול דפטור ה"ל לאתויי אזה יכול וזה אינו יכול דגבי שבת אבל התוספות נשמרו מזה דמדמין הך דתחת רגלי בהמה טהורות לזה יכול וזה אינו יכול דהשתא מייתו ליה שפיר אזה יכול וזה אינו יכול ויש ליישב פרש"י לפי מה שנדקדק דכתב טעמא לפטור זה יכול וזה יכול לרבי יהודה משום דלאו אורחיה למיעבד בתרי משא"כ זה אינו יכול וזה אינו יכול דאורחייהו למיעבד בתרי ול"ל האי טעמא הא איכא טעמא אחרינא דהיינו דזה יכול וזה יכול אינו אלא מסייע בעלמא משא"כ זה אינו יכול וזה אינו יכול דכל אחד כולה מעשה עביד כפירש"י הכא אלא דאי ליכא טעמא דזה יכול וזה יכול אלא משום דמסייע א"כ תפשוט מדרבי יהודה גופיה דפוטר זה יכול וזה יכול אזה יכול וזה אינו יכול אלא דליכא למפשט משום דאיכא למימר בזה יכול וזה יכול טעמא אחרינא דהיינו דלאו אורחייהו למיעבד בתרי משא"כ זה יכול וזה אינו יכול ולכך הוצרך לאתויי דתחת רגלי בהמה טהורות דזה יכול וזה יכול הוא ולית ביה טעמא אלא משום דמסייע וה"ה לזה יכול וזה אינו יכול וכיון דבזה יכול וזה יכול הכא ליכא טעמא אלא משום דמסייע אית לן למימר דזה יכול וזה יכול גבי שבת לפטור לרבי יהודה נמי טעמיה משום דמסייע הוא וסתמא דהכא כר"י ודו"ק:

דף צג:

תוס' בד"ה ויכול לעמוד כו' דבעיא הוא בפרק הוציאו לו בהניח סיב כו' עכ"ל נראה לי ליישב דבריהם על מכונם דלהכי לא הביאו התוס' דהכא להקשות נמי אמאי דמבעיא לן התם אפילו במין במינו כגון מזרק בתוך מזרק אם הוא חוצץ אם לאו ולחד לישנא מסיק התם בפשיטות דמין במינו אינו חוצץ והכא קאמר באבן על הרצפה דהוי מין במינו וחוצץ משום דמסיק התם בהדיא אקושיא דהתם דמזרק בתוך מזרק מבטל ליה וא"כ מכ"ש אבן דהכא אבל עיקר קושייתם מסיב דלא אסקי אדעתייהו דמבטל ליה ולהכי הקשו מהא דמבעיא התם בסיב אם חוצץ אם לאו וכדי לחזק קושייתם קאמרי דה"ק מין במינו חוצץ דאבן מין רצפה הוא וכ"ש מין בשאינו מינו דודאי חוצץ וכדקאמר נמי הכא גבי כלי והתם מבעיא לן במין בשאינו מינו דהיינו סיב אם חוצץ או לא וכ"ש במין במינו דקמבעיא לן אם הוא חוצץ או לאו ואהא תירצו דודאי סיב נמי מבטל ליה כמו שתירצו

שם בגמרא גבי מזרק בתוך מזרק אבל כלי ואבן דהכא לא כו' ותו לא מידי ומהרש"ל האריך בזה ואין דבריו ברורים לי ואין להאריך בזה ודו"ק:

בד"ה אמר מר כו' דהא דלא נקט זה אינו יכול כו' משום דאין רגילות כו' עכ"ל אבל ניחא ליה לתרוצי הכא דבאינו יכול כולהו מודו דשיעור אחד לכולן כו' כמ"ש ר"י גופיה לקמן שלא כתב כן לדחוקי בהכי לקמן אלא מכח קושיא דאטו מי לא שמיע ליה מתני' כו' אבל האי תירוצא דאין רגילות כו' שכתבו כאן סברא הוא וק"ל:

בד"ה ששגג על כו' אייתי הכל לענין סקילה וה"פ דברייתא המוציא כו' עכ"ל הוצרך לפירושו לפרש גם הרישא לענין סקילה משום דלישנא דסיפא דואם היה כלי צריך לו כו' משמע דאייתי בגוונא דרישא אבל לפירש"י ורשב"ם דא"נ אייתי הרישא לענין חטאת אייתי הסיפא קצת בגוונא דידיה אי בחטאת על האוכלין לגירסת רש"י אי בחטאת על הכלי לגירסת רשב"ם ודו"ק:

דף צד.

בד"ה אבל אדם כו' אך קשה לן דבפרק מפנין תנן מדדין כו' ופי' התם בקונט' כו' אבל בנה א"נ כו' מודו רבנן כו' עכ"ל ואין להקשות דתקשי להו בפשיטות למאי דס"ד המקשה בשמעתין דבאדם נמי פליגי רבנן וסברי דאינו נושא את עצמו הך מתני' דפרק מפנין כמאן אתיא די"ל דודאי אין פ"ה מוכרח התם ולמאי דס"ד הכא המקשה הוה מפרש לה דבבהמה חיישינן שמא יגביהנה שלא תשמט מידו ותברח משא"כ בבנו הקטן דליכא למיחש להכי ורש"י פירש התם לפי המסקנא דהכא דמודו רבנן באדם ודו"ק:

בפרש"י בד"ה דבי וייאדן כו' ומינו לצוד שאר עופות ולא משרבטי כו' עכ"ל משום דרבי נתן נמי מודה בכפות וקשור דהנהו ודאי משרבטי נפשייהו ומש"ה פירש דאייתי בעופות הצודין כגון נץ ומינו כיון דאינם קשורין לא משרבטי נפשייהו לרבי נתן אבל עופות הניצודין כיון דקשורין מודה בהו ר' נתן בכפות ומהרש"ל הגיה לאין צורך ודו"ק:

תוספות בד"ה ר' שמעון פוטר כו' וכן סותר על מנת לבנות נמי לא מחייב רבי שמעון כו' כגון שסותר על מנת לתקן יותר ממה שהיה בתחלה כו' עכ"ל ויש לעיין בזה דבסותר ע"מ לבנות ממש לכאורה אי יליף ממשכן הא אשכחן במשכן דהיה סותר ולא היה בבנין האחרון טוב יותר מהראשון כמו הקמת המשכן וכה"ג כתבו התוס' פרק במה מדליקין דבמשכן לא היה מתקן בסתירה זו יותר משלא היה בנוי שם מעולם דבסתירה לא משכחת לה שיהא מתקן בסתירה זו יותר משלא היה בנוי שם מעולם והיינו כהקמת המשכן ויש ליישב דברי התוס' דהכא ודאי מהקמת המשכן לא ילפינן כלום שלא גמרינן

ליה מלאכה דשבת אלא ממעשה המשכן וסותר על מנת לבנות דומיא דמכבה על מנת להבעיר שהיה מכבה ע"מ שיהיה בבנין האחרון יותר טוב מן הראשון כגון לעשות פחמין למלאכת המשכן שיותר טוב לצורפן בפחמין מאילו היה העץ לא נשרף כלל וזה שדקדקו לשנות פירושם ונאדו התוס' הכא ממה שפירשו בפרק במה מדליקין דודאי בסתירה א"א לאשכוחי שיהא מתקן בסתירה יותר משלא היה בנוי שם מעולם כמ"ש שם התוס' אבל הך מילתא אפשר לאשכוחי דסותר על מנת לבנות ממש שיהיה בנין אחרון יותר טוב מהראשון ודו"ק:

בא"ד ואע"ג דבהוצאה לא בעי ר"ש שיהא לגמרי כמו שהיה במשכן כו' שבמשכן הוצאת הנדבה היתה כדי לתקנה כו' עכ"ל דמסברא לא תלה הכתוב במשכן אלא בצריך לגופו ולא בצריך לגופה של הכלי אבל במקלקל מסברא לא תלה הכתוב שיהיה מלאכה ותיקון אלא בשניהם שהיו במשכן וק"ל:

דף צד:

גמרא והתניא חצי זית חייב מאי לאו הא כו' ואי לאו הך ברייתא דתני חצי זית חייב אפשר לאוקמא מתני' דפטור חצי זית באפיק חצי זית מכזית ואע"ג דאהני מעשיו לטהר הבית מטומאה לא מחייב באיסורא דשבת דהא לא אהני ליה לגבי שבת וליכא נמי שיעורא דאיסורא כלל לא לשבת ולא לטומאה וליכא לחיובי בשבת אלא בהוציא כזית דהוי שיעור מיהת לענין טומאה ולכך מייתי הך ברייתא דבכה"ג בהוציא חצי זית מכזית דחייב וע"כ ליכא לאוקמי פטורא דדיוקא דמתני' אלא בהוציא חצי זית מכזית ומחצה ועוד י"ל דאי לאו ברייתא לא הוי יכול למידק דפטורא דמתני' היינו באפיק חצי זית מזית ומחצה דאי מכזית למה יהא פטור באם אפיק חצי זית הא אהני מעשיו לטהר הבית דאימא דהכי אזלא הדיוק דמתני' [אילו היה כזית בבית אף אחצי זית] חייב דמטהר הטומאה מבית אבל אי לא הוי בבית אלא חצי זית פטור משום שלא אהני מעשיו כלל אבל השתא דע"כ צריכים אנו לתרץ הברייתא דאירי שהיה יותר מכדי הוצאה א"כ גם המתני' צ"ל כן שהיה שם יותר מכדי הוצאה דלא ניחא ליה למימר שיהיו מחולקים בזה וא"כ ע"כ צריך לומר דמתני' אירי באפיק מכזית ומחצה ודו"ק:

תוס' בד"ה אבל בכלי כו' והא דקאמר מהו דתימא כו' פי' דסבירא להו כר"ש עכ"ל ר"ל לפום סברא דהשתא דקתני זו בזו להודיעך כחו דר"א אית לן למימר שפיר דרבנן בכלי כר"ש סבירא להו וק"ל:

דף צה.

בד"ה המכבד כו' דאי פסיק רישיה הוא היכי שרי לקמן ר"ש לכתחלה כו' עכ"ל והוא הדין ממאי דלא קאסרי ליה חכמים הכא אלא משום שבות ה"מ לאוכוחי דאי פסיק רישיה הוא לכולי עלמא חייב חטאת כמ"ש לקמן לר"א וכדמוכח בתוס' בפרק כירה ואפשר דלא פסיקא להו כ"כ למימר הכי דפסיק רישיה לכולי עלמא חייב חטאת אבל הך מילתא ודאי פסיקא להו בכמה דוכתין דבפסיק רישיה מודה ר"ש דלכל הפחות לא שרי לכתחלה וק"ל:

בד"ה שרא זילחא כו' אבל לרבנן לא חמיר האי שבות כו' הלכך אינו נוהג במקדש עכ"ל אע"ג דמחוץ לעזרה נמי שרי לרבנן במקום רצפה כדקאמר דשרא זילחא במחוזא קאמר תלמודא התם לרבנן דאין שבות במקדש דאי נמי לא הוי רצפה במקדש הוי שרי משום דאין שבות במקדש ר"ל שבות כי האי דמחוץ לעזרה נמי לא הוי אלא איסורא דרבנן לרבנן ובזה יתיישב נמי דמעיקרא בעיקר קושייתם לא קשיא להו התם [אלא] לר"א דקאמר דשלא ברצון חכמים היינו ר"א ולא קשיא להו נמי לרבנן דלא שרו התם אלא משום דאין שבות במקדש והכא שרו מקום רצפה אפילו מחוץ לעזרה דאיכא למימר דלרבותא קאמר התם לרבנן דאפילו לא הוי רצפה במקדש שרי משום דאין שבות כו' ודו"ק:

בד"ה ורמינהו ר"ש כו' וצ"ל לפ"ז דאין תורמין לר"ש מן הנקוב על כו' כמו באינו נקוב דאזלינן לחומרא כו' עכ"ל לכאורה דבריהם תמוהים דמאי דוחקא דצ"ל לפי זה דהא ודאי לכל הפירושים למאי דמסיק נמי דלכל מילי לר"ש כתלוש משוי ליה צ"ל כן דאין תורמין לר"ש מן הנקוב כו' ויש ליישב דבריהם דקשיא להו השתא דמשוי נקוב ואינו נקוב לחומרא לענין תורם לא הווין שוין דהתורם את שאינו נקוב על גידולי קרקע ודאי דלא חל שם תרומה עליה כלל ותורם עלה ממקום אחר וחל שם תרומה עלה מדינא אבל תורם מנקוב על גידולי קרקע ספק אם חל שם תרומה עלה ואם תורם עלה ממקום אחר ספק אם חל [נמי] שם תרומה עלה וספק טבל היא דשמא כבר חל שם תרומה על הנקוב ולזה כתבו דצ"ל לפ"ז לדחוקי דהא דמשוה נקוב ואינו נקוב גבי תרומה היינו דאין תורמין מהם לכתחלה על הגדלים בקרקע דאזלינן לחומרא אבל לענין שאם תרם ודאי דלא משוה מה שאין כן למאי דמסיק דלכל מילי הוי כתלוש אפילו להקל ניחא דבדיעבד אם תרם נמי משוה להו דלא חל שם תרומה כלל נמי על הנקוב ותורם עלה ממקום אחר וחל שם תרומה על מקום האחר מדינא כמו באינו נקוב דאינו חל שם תרומה כלל עלה ודו"ק:

דף צה:

בא"ד והשתא משני שפיר שאני לענין טומאה כו' עכ"ל אבל לפירוש ר"ת לא אתי להו שפיר כ"כ האי שינויא דאע"ג דגלי קרא בהכשר זרעים דהוי כמחובר הוה לן להחמיר לשווייה כתלוש כיון דבשבת הוי כתלוש אפילו לקולא ואקרא גופיה קשיא הך סברא כיון דכתלוש הוי אפילו להקל לענין שבת אמאי לא משוי ליה כתלוש להחמיר בהכשר זרעים כסברת המקשה וק"ל:

בד"ה ומודה רבי שמעון כו' אבל בכלי המיוחד כו' דאפילו לרבנן לא חשבי ליה כמחובר כו' עכ"ל יש לדקדק ומאי ראיה משם דאימא דההיא נמי דוקא בכלי שאינו מיוחד למשקין איירי אבל במיוחד למשקין סגי בכונס משקה אפילו בהכשר זרעים דהכא משמע דאיירי באינו מיוחד למשקין דומיא דבתר הכי ועדיין כלי הוא לקבל בו זיתים כו' דאיירי באינו מיוחד למשקין דבעי כמוציא זית ונראה ליישב דמשמע להו דשיעורא דשורש קטן דנקט בהכשר זרעים איירי אפילו בכלי המיוחד למשקין דאל"כ הא איכא עוד מדה אחרת דלא חשיב לה בהכשר זרעים במיוחד למשקין דשיעורו בכונס משקין אבל הא לא קשיא אמאי לא חשיב מדה אחרת לקבל טומאה בכונס משקין בכלי המיוחד למשקין דכיון דתני טהור מלקדש ולא מקרי כלי כ"ש דלא הוי כלי וטהור מלקבל טומאה אם הוא מיוחד למשקין כמ"ש התוס' בסמוך אבל הכשר זרעים דלא תלי מלתא בכלי אלא במחובר לא הוי בכלל הא דתני דטהור מלקדש וה"ל למיתני ו' מדות אי לאו דאפילו במיוחד למשקין שיעורו כשורש קטן ודו"ק:

בפרש"י בד"ה טהור מלהכשיר זרעים לרבנן דהוי כו' עכ"ל ה"ה לר"ש דבהכשר זרעים לא פליגי ואפשר דנקט רבנן דמשמע להו דהנהו ה' מדות לרבנן נקט להו דלענין שבת הוי שיעורו כמו בהכשר זרעים אבל לר"ש דבהכשר זרעים איכא שיעור אחרת משבת ובשבת איכא עוד מדה כדמסיק לעיל בניקב למטה מרביעית וא"כ הוי ליה למחשב ו' מדות ודו"ק:

תוס' בד"ה ניקב כמוציא כו' דהמ"ל שש מדות בכלי חרס כו' עכ"ל המדות הם הכלים הראוים לכל אחד ואחד אבל הנקבים ודאי דחשיב ששה דהיינו מוציא משקה וכונס משקה ושורש קטן וניקב כמוציא זית וניקב כמוציא רימון ונפחת רובו אלא דהכלים הראויים לא חשיב אלא ה' מדות דהיינו מוציא משקה ראוי לכלי למי חטאת וכונס משקה ראוי לכלי להכשיר זרעים ושורש קטן ראוי לכלי לקבל טומאה עד מוציא זית ומוציא זית ראוי לכלי לקבל טומאה במיוחד לרימונים עד מוציא רימון ומוציא רימון ראוי לכלי בצמיד פתיל עד שיפחת רובו דהיינו ה' כלים הראויים אחר הנקיבה ולזה

הקשו דליחשב נמי דמוציא רימון ראוי לכלי עדיין לקבל טומאה במייחד השברים לגיסטרא ודו"ק:

דף צו.

בד"ה הא ברברבי כו' ובזוטרי שמוציא רימון הוא יותר מרוב סגי ברוב כו' עכ"ל ולא ניחא להו לקיים פירש"י דברברבי שהרוב יותר מרימון בעי רובא אבל בזוטרי שהרימון יותר מרוב בעי מוציא רימון דלא מסתבר למימר הכי כיון דברברבי יפסל ברוב למה לא יפסל גם הזוטרי ברוב וכ"ש הוא שהרי בנפחת רובו ברברבי נשאר יותר מנפחת רובו בזוטרי ואם הגדול יפסל ברוב כ"ש דהקטן יפסל ולא תבעי מוציא רימון ודו"ק:

בד"ה ולענין צמיד כו' וההיא דהגוזל כו' מיירי כשנפחת רובו כו' ובעי סתימא מעלייתא כו' עכ"ל הך דבין מפיהם ובין מצידיהן כו' נמי הוי מצי לאוקמי בהכי אלא דניחא להו לאוקמי בפשיטות שהנקב קטן אלא שהוא לצורך פתח וק"ל:

בא"ד וריב"א הקשה כו' העשוי למשקין שיעורן כמשקין כו' ובנקב כי האי נכנסת הטומאה כו' עכ"ל ובלאו הך שיעורא דקאמר הכא עד שיפחת רובו לא תקשי ליה הך דשיעורן במשקין בכונס משקה אהך דבין מפיהן ובין מצידיהן דמשמע אפילו בנקב קטן פחות משיעור זית לאוכלין ופחות מכונס משקה למשקין נכנסת הטומאה דאיכא לאוקמא הך דבין מפיהן כו' בניקב כשיעור מוציא זית לאוכלין וכשיעור הכונס משקה למשקין דבעי בהו סתימה מעלייתא ובפחות משיעורן ודאי דלא בעי סתימה כלל וכן צ"ל לפירוש ר"ת שכתב דההיא דחבית שניקבה וסתמוה שמרים מיירי כשלא נפחתה כשיעור וסתמו שמרים כל הנקב עכ"ל הא דקאמר דלא נפחתה כשיעור היינו דלא נפחתה ברובא מיהו נפחתה כשיעור מוציא זית לאוכלין ושיעור כונס משקה למשקין ולכך בעי סתימת כל הנקב אבל בפחות אפילו מהאי שיעורא דמוציא זית ומכונס משקין לא בעי סתימה כלל ושלש מדות הן לר"ת בנפחת רובו לא יועיל סתימה ובנפחת כמוציא זית בעי סתימה ובניקב פחות מהן לא בעי סתימה כלל ודו"ק:

דף צו:

תוס' בד"ה הכנסה מנלן כו' וא"ת מאי צריך להאי סברא כו' משמע גבי זריקה כו' עכ"ל ואע"ג דבהוצאה לא מהני ליה שהיתה במשכן אי לאו דכתיבה משום דמלאכה גרועה היא מ"מ משמע להו דבתר דגלי קרא בהוצאה מהני נמי בזריקה מה שהיתה במשכן ומהך זריקה דבסמוך דקשיא להו היינו זריקת ארבע אמות ברשות הרבים אבל

מזריקה מרשות היחיד לרשות הרבים דקתני במתני' דחייב משום דהיתה במשכן לא קשיא להו דהתם ודאי איכא נמי סברא פשוטה דמה לי הוצאה מרה"י לרה"ר ע"י העברה ומה לי הוצאה מרה"י לרה"ר ע"י זריקה מיהו מה שתירצו התוס' אהך זריקה דבסמוך דהיינו זריקת ד' אמות ברה"ר דאיכא סברא מה לי ע"י הוצאה מה לי ע"י זריקה הוא מגומגם לכאורה דמה שייכא זריקת ארבע אמות ברה"ר להוצאה מרה"י לרה"ר ומדברי בעל המאור איכא להשוותם שכתב וכולהו תולדות דרה"י לרה"ר נינהו לפי שד' אמות של אדם קונות לו בכל מקום וכרשותו דמיין וכשמוציא חוצה להן כזורק או (כמעביר) [כמוציא] מרה"י לרה"ר דמי ולכך נתכוונו התוס' דאיכא סברא מה לי הוצאה דאינו רק מלאכה גרועה והיא מרשות לרשות אחר ומה לי זריקה ד' אמות דמלאכה גרועה היא מרשות לרשות אחר ויש בכל זה דרך אחרת בתוס' פ"ק דשבת ע"ש וק"ל:

בא"ד ואי לא הות נמי במשכן לא הוה מחייבינן עלה כו' עכ"ל וגבי הוצאה נמי אע"פ דכתיבא הא איצטריך נמי שהיתה במשכן שהורידו הקרשים מעגלה כו' ועיין בתוספות ברפ"ק וק"ל:

דף צז.

בפרש"י בד"ה ועבר גרסינן מרה"י לרה"י ועבר כו' עכ"ל הד"א ור"ל דל"ג אלא שעבר ברה"ר דהשתא מצי מיירי במעביר ממש ול"ג הזורק ברישא דא"כ האי עבר ע"כ ע"י זריקה ולא הוה ליה לאסתפוקי ובמאי אילימא במעביר כו' וק"ל:

בד"ה אסור לזרוק כו' דאי משלו לשל חבירו לא הוי שרי שמואל עכ"ל וה"ה דהכי הוי מצי למידחי דאי משלו לשל חבירו אמאי נקט הכא בב' צידי רה"ר ודו"ק:

דף צז:

בד"ה דאיתעביד ליה מחשבתו כו' ונעקרה ומונחה משום דהוי תולדה במקום אב עכ"ל לפום מאי דקיימינן השתא כגון דאמר עד דנפקא לר"ה תנוח לא אצטריך האי טעמא דהויא תולדה במקום אב אלא דאהעברה לא מחייב משום דלא נתקיימה מחשבתו דאי להכא אצל היציאה קבעי לה דתנוח הכא לסוף ד' לא בעי דתנוח וליתא לזריקה כו' כדפרכינן לקמן אהא דסלקא דעתין מעיקרא וק"ל:

בד"ה ואי להכא אצל היציאה כו' והכא עם יציאת הפתח הא לא נח והעביר כו' עכ"ל ודאי דעם יציאת הפתח לא נח דהא אצל היציאה קבעי לה קיימינן השתא אלא דר"ל

דהא עם יציאת הפתח לא נח על דעת להעביר עד סוף ד' דנחייב גם אהעברה ולא מחייב אלא אהוצאה דנתקיימה מחשבתו לנוח עם יציאת הפתח וק"ל:

תוס' בד"ה לא ס"ד כו' א"נ לא מחייבי רבנן כו' ולדבריו דרבי יהודה כו' עכ"ל להאי תירוץ בתרא נמי צ"ל כמו כן לרבנן דשובט ומדקדק לאו היינו תולדה אלא היינו ממש מיסך ואורג וק"ל:

בד"ה הרי כתב כו' דלא הוה ליה לאתויי מלתא דרבינא אלא כו' עכ"ל דלפשוט איבעיא דיליה נתכוין לזרוק ד' וזרק ח' הוה ליה להשיב בפשיטות דהיכא דבעי הא לא נח ולא הוה ליה לאתויי מלתא דרבינא אי לאו לסתור גם פשיטותיה דיליה וק"ל:

בד"ה ה"ג כו' ולספרים דגרסי אמר מר פריך לפי מה דס"ד כו' עכ"ל ומי דמי כו' הוא לשון קושיא וצ"ל דהקושיא קיימת ולא קאמר קשיא וכה"ג איכא בתלמוד ודו"ק:

דף צח.

בפרש"י בד"ה כי קאמר רב תחתיהן ר"ה עכ"ל אפשר דנקט תחתיהן משום דמיניה עיקר הקושיא אבל מצידיהן וביניהן איכא למימר דלא קשיא משום דהא איכא ריוח כשמונחין על רחבן היה ריוח החריצין שבכל קרש למטה באמצע חצי אמה רחב בגובה אמה כפרש"י לקמן וכן כשהיו מונחין על חודן כשמחסר מן הידות מב' צידיהן בגובה אמה הוה ריוח הרבה בין ב' קרשים כשמונחין זה אצל זה עם הריוח שביניהן ואף לפירש"י שהקרשים ע"כ היו נוטים למעלה מן האהלים והחצירות ב' אמות כמ"ש התוס' לקמן מ"מ אפשר לפרש מצד שלמטה של הקרשים אשר היו שם החריצין היה מונח ביניהן ולכך לא הוה עיקר הקושיא הכא אלא מתחתיהן ודו"ק:

בד"ה כמה מותיב כו' ועוד מפני בליטת הטבעות כו' עכ"ל גם לפי שיטתו של רש"י דאטבעי דקאמר לאו היינו טבעות ואפשר דלא היו זקופין אלא שוכבין מ"מ גם בשוכבין היו בולטין קצת וא"א להושיב חמש בחמש וק"ל:

בד"ה אמר רב כהנא כו' לפיכך מושיב ב' זו אצל זו בראש כו' עכ"ל וה"ה דאיכא לפרושי שהיו מושיבים הפנימים זו אצל זו באמצע ופונה הטבעות לחוצה להן זו שלא כנגד זו דע"כ אף לפי פי' רבותיו שלא היו הטבעות זקופין יותר מחצי אמה דא"כ השתא נמי דמושיבין כ"א אצל החיצונה לא יוכלו לעמוד זו כנגד זו בשביל הטבעות אלא דלפי פירוש רבותיו לא הרגישו לפרש שהיו מונחין הטבעות זו שלא כנגד זו דא"כ תקשי להו כקושיית רש"י לקמן לשלחפינהו לקרשים כו' שלא יהיו טבעותיהן מכוונים זו כנגד זו דהיינו ר"ל שכל הטבעות יהיו פונים לצד מזרח או לצד מערב או ששנים זה אצל זה

יהיו פונים לצד מזרח ושנים האחרים זה אצל זה יהיו פונים לצד מערב דמסתמא לא היו הטבעות זקופין יותר מב' טפחים וגם אם נדחוק לפרש קושיות רש"י לשלחפינהו לקרשים כו' ר"ל שיהיה קרש אחד יוצא ואחד נכנס ויבאו הטבעות זו אצל זו ולא זו כנגד זו ע"כ אית לן למימר דמסתמא לא היו הטבעות זקופין יותר מב' טפחים דאל"כ לא היה ריוח ביניהן בשוה דבין האמצעית יהיה ריוח יותר מב' טפחים ועוד מוכח מפירש"י לקמן שלא היו הטבעות זקופין יותר מטפח וחצי ע"ש ודו"ק:

תוס' בד"ה הניחא כו' ויחזיקו ששה סדרים ג' אמות כו' וכי שדית להו ביני כו' עכ"ל ר"ל דיש לחלק ריוח בין כל ו' סדרים גם בין חודו של זה לעוביו של זה ולא להניח חודו של זה אצל עוביו של זה בלא ריוח וק"ל:

בא"ד וא"ת מנלן דילפינן ממה שאינו מקורה נילף מן המקורה שבו כו' עכ"ל נראה מדבריהם דלא קשיא להו אלא למ"ד דכלין והולכין עד כאצבע ואפשר משום דלמ"ד דלמעלה נמי עוביין אמה הוה איכא למימר דליכא למילף ממקורה שהיה שם דאימא דקושטא הוא דההוא מקורה נמי רה"י הוה כיון דרחבה אמה אפילו אי מונחין על חודן אמרי' פי תקרה יורד וסותם מכל צד אבל למ"ד דכלין והולכין עד כאצבע ליכא למימר פי תקרה יורד וסותם כה"ג וליכא פי תקרה רק מב' צדדין והוה המקורה נמי רה"ר ונילף מיניה ודו"ק:

דף צח:

בפירש"י בד"ה הא עייל כו' קרש של מקצוע בולטת ויוצא לדרום כו' עכ"ל המקשה נמי ידע שהקרש שבמקצוע היה משופע בעוביו לצד מערב כמו קרשים אחרים אלא ברוחבו מצד דרום ומצד צפון לא הוה ידע שהיה נמי משופע וא"כ האי עייל כו' ולא מקרי יחדיו ומשני ליה דשפי ליה כי טורין שהם משופעים משני צדדין כך היה הקרש שבמקצוע משופע משני צדדין וק"ל:

בד"ה לרבי יהודה כו' חרוצין למטה באמצע חצי אמה רחב בגובה אמה כו' עכ"ל אבל בחומש פירש"י שהיה החריץ באמצעו חצי רוחב הקרש כו' והקשה עליו הרמב"ן דא"כ יהיה עובי שפת האדן רביע רוחב הקרש כו' וא"כ כשאתה חורץ הקרשים מג' צידיהן כך לא ישאר בהן כלום ושפתי אדנים היו שוות בכל צד כו' עכ"ל ולפירושו דהכא ניחא דגם אם שפתי האדנים שוות בכל צד יהיה עובי שפת אדן רוחב רביע אמה וישאר לידות חצי אמה דהיינו רביע אמה לכל יד לרוחב הקרש וחצי אמה לכל יד בעוביו של קרש וק"ל:

תוס' בד"ה דל עשר כו' נימא שלא היה עוביין אלא חצי אמה כו' עכ"ל ולפי זה לר"י נמי הא דכתיב אמה מזה ואמה מזה לא היו מכסין כל האמה של אדנים רק חצי אמה של אדנים וכן לרבי נחמיה תסרח מחברותיה יהיה אמה וחצי נגררת ודו"ק:

דף צט.

בפירש"י בד"ה בד' ופלגא סגי שאם מסדרן על רוחבן כו' והרי בד' ומחצה יכול כו' עכ"ל השתא לא אסיק אדעתיה דאמתא באמתא לא יתיב עד דמשני ליה דלא לידחקן אם בא לסדרן על רוחבן ולהכי לקמן דפריך באמתא כו' פירש"י וישכיבם כו' דכיון דאסיק אדעתיה דאמתא באמתא כו' א"א להשכיבן אלא על רחבן וק"ל:

בא"**ד** מפני הפסקה כו' ובפלגא כו' תסגי עכ"ל צ"ל דאף לשיטת רבותיו שהיו טבעות זקופין יותר מטפח ואם לא היה מסדרן זו אצל זו לא היה הריוח ביניהם שוה דבין האמצעות היה יותר מב' טפחים מ"מ יותר מטפח וחצי טפח לא היה זקוף כ"א מהם וא"כ בפלגא אמה תסגי ליה דשלחפינהו שלא יהיו הטבעות מכוונים זו כנגד זו כקושייתם דלעיל וק"ל:

תוס' בד"ה כי היכי כו' אם לא שיש ריוח גדול ביניהן ודוחק עכ"ל כצ"ל ור"ל שזה הפירוש הוא דחוק דמשום שיש ריוח גדול ביניהן לא יהיו משתרבבין כל כך וק"ל:

בד"**ה** ל"ל באמתא ופלגא סגי עכ"ל כצ"ל:

בא"**ד** ועוד היאך היו יכולין כו' א"כ היו הקרשים נוקשין זה בזה כו' וליכא למימר שלא היו הקרשים סמוכים באמצע בין העגלות והיו נוטים על האהלים ועל החצירות יותר מב' אמות מכל צד דא"כ דלא היו מונחין על אמצען טפי לא היו יכולין לעמוד על אמתא ופלגא ועוד דאם היו יכולין לעמוד כך בשלא היו מונחין על אמצען א"כ אפשר להיות נוטים יותר על האהלים והחצירות ולא היו מצריכין ריוח ה' אמות בין העגלות ודו"ק:

בא"**ד** ולא כפירוש הקונט' שפי' אמה ורביע כו' עכ"ל דלשיטת ר"ת א"א לפרש כן שלא היה בכל צד רק אמה ורביע דא"כ לא היה מגיע אורך הקרש שהוא י' אמות על שני דופני החיצונה וצ"ל נמי לפר"ת דהדופנים גופייהו לא הוו בכלל צידיהן אלא בכל רוחב העגלה דאל"כ לא היה מגיע אורך הקרש על הדפנים ולא כפירש"י דלעיל שפירש דעובי הדופן בכלל צידיהן ואין להקשות לשיטת ר"ת כיון דכל צד העגלה הוא ב' אמות וחצי ה"ל צידיהן באמצע עגלות ה' אמות וא"כ בכלל צידיהן היינו ביניהן די"ל כיון דשתי העגלות היו בעץ א' ארוך ה"ל כעגלה א' ואין ה' אמות שבאמצען קרוי צידיהן אלא ביניהן ודו"ק:

דף צט:

בד"ה אלא אם כן עשו כו' או בור הרבים עכ"ל כצ"ל:

בד"ה א"ד כו' ואמרינן לעיל המוציא משוי למעלה מעשרה חייב כו' עכ"ל וליכא לאקשויי דהא מייתינן לעיל בפירקין הך דמוציא משוי למעלה כו' גבי זריקה דלמעלה מעשרה לכ"ע פטור וא"כ ע"כ זורק ומוציא אינן דומין ותיקשי להו מזורק דלעיל דאמרינן למעלה מי' לכ"ע פטור והכא קמבעיא ליה לחייב די"ל דלעיל איירי בזורק מרה"י לרה"י דרך רה"ר למעלה מי' דהיינו מקום פטור דה"ל עקירה דהיתירא והנחה דהיתירא ומקום פטור באמצע דפטור לכ"ע משא"כ הכא דמבעיא ליה לחייב בזורק מרה"ר לרה"י דרך מקום פטור ה"ל עקירה באיסור והנחה באיסור ולכך קשיא להו ממוציא משוי למעלה מי' כו' דמשמע נמי במוציא מרה"ר לרה"י דרך מקום פטור וחייב התם ה"נ ליחייב הכא בזורק דאין לחלק בין מוציא לזורק בכה"ג דאיכא עקירה והנחה באיסור ומיהו ק"ק דא"כ מאי מייתי לעיל מהך דמוציא משוי למעלה כו' לחייב המעביר מרה"י לרה"י דרך רה"ר למעלה מי' דהא ע"כ גבי זריקה אינן דומין הזורק מרה"ר לרה"י דרך מקום פטור דהיינו למעלה מי' לזורק מרה"י לרה"י דרך רשות הרבים למעלה מי' דפטור לכ"ע וי"ל דהתם לא מייתי אלא מהאי טעמא דקאמר דחייב במוציא משוי למעלה מי' שכן משא בני קהת הכי נמי איכא לחייב מה"ט המעביר מרה"י לרה"י דרך רה"ר למעלה מי' משום שכן היה משא בני קהת משא"כ בזורק דכה"ג מפליג במתני' בין זורק למושיט ודו"ק:

בא"ד והא דמייתי ראיה מהנושא ונותן ע"ג כו' דמיירי בכל ענין בין בזורק כו' עכ"ל וק"ק דאמאי לא מוקי נמי הך בזורק ממש על גביו שלא הלכה באלכסון כהך דאחד הזורק חייב דפ"ק דמוקי לה בכה"ג וי"ל בדוחק דהך הזורק דפ"ק משמע להו לאוקמי בכה"ג שלא הלכה באלכסון דומיא דמוציא ומושיט דקתני נמי התם אבל בזורק דהכא משמע דאיירי בכל ענין דומיא דזורק דרישא דאיירי בכל ענין ודו"ק:

בד"ה ואמאי והא כו' והרי הוא ככותל עב כו' ואם זרק מחט או קוץ ד' אמות היה פטור כו' עכ"ל והא דפסיקא ליה לפטור על המחט יותר מעל הדבילה היינו משום דהדבילה כיון שהיא רואה את הקרקע חשיב כמונח על גבי הקרקע משא"כ המחט שמונחת על גבי הדבילה שאין המחט רואה הקרקע והרי היא כמונחת על הכותל ופטור עליה וכה"ג כתבו התוס' פ"ק דף ז' בד"ה וטח בפניה כו' ע"ש וק"ל:

בד"ה זרק דף כו' וא"ת אפילו ליכא בקיעת כו' מ"ש מטרסקל ועמוד ברשות הרבים כו' עכ"ל מעמוד ברשות הרבים גבוה כו' ניחא דקשיא להו דאיירי דליכא בקיעת גדיים כדאמרי' לקמן אבל מטרסקל דקשיא להו הוא מגומגם דהא ודאי אית ביה בקיעת גדיים

כדמוכח הסוגיא לקמן ולא מחייב אפילו על גביו לרבנן דפליגי עליה דר"י בר יהודה וצ"ע וק"ל:

דף ק.

פירש"י בד"ה לרבנן דפליגי כו' ונ"מ נמי לזורק ד' אמות וכשבא כו' עכ"ל דלהך מילתא דלעיל בזורק מרה"י לרה"י דרך ר"ה דאפילו תוך ג' צריך הנחה ע"ג משהו לא אצטריך ליה לרבא לאשמעינן דכיון דאין סופו לנוח בר"ה ממתני' ור' יוחנן נמי שמעינן ליה אלא דנ"מ נמי להך מילתא לזורק ארבע כו' דאע"ג דסופו לנוח אשמעינן רבא דאפילו תוך ג' צריך הנחה ע"ג משהו כדמסיק בגמרא וק"ל:

תוס' בד"ה פירות מבטלי כו' ואפילו בחריץ כו' אע"ג דהוי לקולא כו' עכ"ל דבאיסורא דרבנן כגון ב' חצירות אמרו דאינו ממעט אע"ג דהוי לקולא דבאיסורא דאורייתא לא הוה אזלינן ביה לקולא דאינו ממעט כיון דמן התורה ממעט והוצרכו לזה דאל"כ לא ה"ל למיסתם למימר כל דבר הניטל אינו ממעט כו' כיון דלחומרא נמי נימא דממעט ודו"ק:

בד"ה והא לא נח וא"ת מאי פריך והתניא לעיל תוך ג' ד"ה חייב כו' עכ"ל ולעיל גבי הזורק בארץ חייב דפריך נמי והא לא נח כו' לא קשיא להו מאי פריך והתניא לעיל תוך ג' ד"ה חייב די"ל דא"כ לא ה"ל לאפלוגי במתניתין בין למטה מי' ובין למעלה מי' אלא ה"ל לאפלוגי בין למעלה מג' ובין למטה מג' ודו"ק:

בא"ד ואין נראה לומר דאתוך ד' אמות כו' וא"כ כשנח אח"כ חוץ לד' אמות כו' עכ"ל דהכא אירשא ליכא לאקשויי מאי פריך ואימא תוך ג' הוי וכמי שהונחה דמי ופטור עליה די"ל דלא שייך למימר קלוטה כמי שהונחה דמי אלא כשבאת לרשות אחר דאיסורא כגון המוציא מרה"י לרה"י דרך רה"ר וכגון חוץ לד' אמות אבל תוך ארבע אמות דרשות דהיתרא נינהו לא שייך למימר ביה דכמי שהונחה דמי תדע דאל"כ לא לחייב לעולם למ"ד קלוטה כמי שהונחה דמי בזורק חוץ לד' אמות דבכל תוך ד' אמות נימא דקלוטה כמי שהונחה דמי ודו"ק:

בא"ד [מתני'] נמי הכי משמע דאחוץ כו' וי"ל דפריך לרבא דאמר כו' עכ"ל ולא ניחא להו למימר דודאי עיקר הקושיא מרישא דהסיפא ודאי איכא לאוקמי תוך ג' ד"ה חייב אלא כיון דע"כ הרישא לא מתוקמא אלא בנח ע"ג משהו מוקמינן הסיפא נמי בהכי דמ"מ הסיפא לא ה"ל לאוקמא בהכי כיון דקודם דנח ע"ג משהו ובא לתוך ג' ד"ה חייב ודו"ק:

בד"ה אחזתו כו' ונראה דע"ג קרקע אפילו לר"י דהיינו רבנן דקאמר רבא כו' עכ"ל הוצרכו לזה משום דקשיא להו דר"י אדר"י דלעיל בפרקין סבר ר"י דקלוטה כמי שהונחה דמי

ובפרק בתרא דעירובין מוכח דאליבא דר"י נמי קאמר רבא דצריך הנחה ע"ג משהו וכל זה מפורש בתוס' פרק המוציא יין בד"ה והאמר רבא כו' ע"ש וק"ל:

דף ק:

גמרא לרב חסדא כו' שופכין דידיה היכי שדי להו כו' לכאורה לרב הונא הוה ניחא ליה דשופכין שדי להדיא מתוכה לים אף בלא זיז משום דלא הוה אלא כחו במקום פטור ושרי אבל ק"ק דא"כ מאי מייתי דכחו בכרמלית שרי מהא דתניא ספינה כו' מטלטלין מתוכה לים כו' דש"מ כחו בכרמלית לא גזרו דאימא דלאו היינו טעמא דבכרמלית לא גזרו אלא דהוי מקום פטור כרב הונא דאין ספינה מהלכת בפחות מעשרה ולהכי שרי דהוי כחו במקום פטור ויש ליישב דלרב הונא נמי לא הוי ניחא ליה בשופכין דידיה אלא ע"י זיז ושדי ליה במקום זיז דלא מאיס המקום שימלא שם והשתא מייתי שפיר מהך ברייתא דקתני מטלטלין מתוכה לים אבל לא כו' דע"כ לרב הונא נמי בדליכא זיז איירי דאל"כ מן הים לתוכה נמי שרי ע"י זיז כמ"ש התוס' לקמן ואפ"ה בלא זיז שרי מן הים לתוכה משום דלא הוי אלא כחו ה"נ א"ל דכחו בכרמלית שרי ודו"ק:

תוס' בד"ה גמירי כו' מיהו צ"ל דאף הכלי שדולה כו' הוי למעלה מי' עכ"ל לר"י דשרי לקמן לטלטל ברשויות דרבנן דרך מקום פטור לא הוי צריכי להכי דה"נ הכא א"נ דהכלי נשקע במים ולא הוי למעלה מעשרה לקרקע והוי מקום כרמלית מ"מ כשמביאין לספינה למעלה מי' דרך מקום פטור הוא אלא לרבנן דר"י דסברי לקמן ברשויות דרבנן נמי אסור לטלטל דרך מקום פטור הוצרכו לזה דאי הוה נשקע למטה מי' לקרקע באו המים מכרמלית לרה"י דרך מקום פטור ואסור אבל אם לא נשקע במים ונשאר למעלה מי' הרי באו ממקום פטור לרשות היחיד מיהו בעי זיז משום היכירא כיון דלא ניכר דבאו ממקום פטור ועיין בזה לקמן ודו"ק:

דף קא.

בד"ה ר' יהודה כו' אלא בעמוקה י' וגבוה י' כו' דרך מקום פטור אסור כו' עכ"ל. וצ"ל דהא דאסרינן הכא מתוכה לים היינו לשפוך להדיא לים אבל על דופני הספינה דהיינו כחו שרי אפילו לרבנן דהא בסיפא מודו לר"י דשרי מתוכה לים ע"י כחו אפילו באינו גבוה י' וק"ל:

בד"ה עמוקה י' כו' דהכא מיירי בדליכא זיז כ"ש כו' עכ"ל. ואפ"ה ברישא בעמוקה י' וגבוה י' שרי אפי' מן הים לתוכה אפילו בלא זיז דכיון דגבוה דופני הספינה י' מן הים הכל יודעין דרשויות דרבנן (הוי) [שרי] דרך מקום פטור כה"ג נמי ביבשה וק"ל:

בד"ה הני ביציתא כו' ויש להם דפנות וקרקעית העשויות נסרים כו' עכ"ל ר"ל דפנות שלמים אלא שהקרקעית עשוים נסרים ויש חלל כו' וכן נראה מדבריהם לקמן שכתבו כאלו דופני הספינה עקומין ומסבבים הנסרים כו' ועוד שכתבו לקמן בספינה שיש מחיצה י' כו' וכן נראה מלשון הערוך בערך ביצית ע"ש וק"ל:

בד"ה וזרק ונח כו' למאי דס"ד השתא דאין חילוק בין מחיצות דמים כו' וס"ד נמי דלא פליגי רבנן עלה כו' עכ"ל. דבריהם צריכין עיון דלפי סברת האמת נמי דמחיצה דמים מהני טפי כפי שיטת רש"י כיון דס"ד השתא דלא פליגי רבנן עליה דר"י בר יהודה תקשה להו מהך דגזוזטרא דבעי מחיצה אהך דטרסקל דלא בעי מחיצת י' ועוד דלפי האמת נמי דפליגי רבנן עליה דר"י בר יהודה בטרסקל כיון דמיהת מודו ליה בהך דעמוד ברה"ר גבוה כו' כשיטת רש"י דליכא ביה מחיצה גבוה י' כיון דלית בקצר שלו אלא ג' דאין המחיצות עשויות למקום ארבע ותקשי להו בגזוזטרא אמאי בעי מחיצה גבוה י' דליכא למימר דמחיצות העמוד כיון שיש לו עובי ארבע ובקצר שלו נמי מיהת יש לו עובי ג' כפי' התוס' לקמן מקרי שפיר מחיצות שלו עשויות למקום ד' דאם כן לפי התירוץ שכתבו דגזוזטרא בעי מחיצה י' דהיינו לטלטל אבל לזרוק לא בעי י' ומטרסקל שפיר פריך כיון דבטרסקל דאין שם י' הוי מחיצה בלזרוק ה"נ בספינה שיש מחיצה י' כו' ואם נאמר דהך דעמוד ברשות הרבים לא מקרי מחיצה גבוה י' ניחא דפריך נמי מיניה בכה"ג אבל אם נאמר דעמוד ברשות הרבים מקרי מחיצה י' יקשה לך דאכתי מאי פריך מעמוד ברשות הרבים כו' דאימא דלא מהני מחיצה י' רק לזרוק אבל לטלטל בספינה לא מהני נמי מחיצה י' גם ממה שכתבו התוס' לעיל בפרקין אהך דעמוד ברה"ר כו' דחייב היינו ע"ג אבל תחתיו לא מוכח דהמחיצות שלו אינו מקרי מחיצות גבוהות י' דאל"כ אמאי לא מהני מחיצות י' שלו גם לטלטל תחתיו כמו בגזוזטרא דמהני המחיצות י' לטלטל גם למטה והוכחה זו יש לדחות דבגזוזטרות עשויות המחיצות לשם כך ולכך מהני גם לטלטל למטה משא"כ בעמוד ברה"ר כו' דאין המחיצות לשם כך ולא מהני לטלטל תחתיו כמ"ש התוס' לעיל גם ההוכחה קמייתא יש לדחות קצת דאימא דהתוספות מספקי להו אי מקרי מחיצות עמוד ברה"ר כו' מחיצות גבוהות עשרה ולכך לא רצו להקשות מיניה לפי האמת אהך דגזוזטרא אלא דלפי תירוצם שכתבו דאיכא לפלוגי בין לזרוק ובין לטלטל אית לן למימר דתלמודא ס"ל דאין מחיצות עמוד מקרי מחיצות גבוהות י' והשתא ניחא

שהוצרכו למ"ש וס"ד נמי דלא פליגי רבנן כו' אבל מ"ש למאי דס"ד דאין חילוק בין מחיצות כו' לא יתיישב אכתי מי הכריחם לזה ואולי שהתוס' מפרשים כשיטת רבותיו של רש"י דבקיעת (גדיים) [דגים] מהני טפי להוי מחיצה ולמימר גוד אחית כו' והשתא ניחא ס"ד שכתבו בקמייתא ובבתרייתא אבל ממ"ש לקמן בד"ה ויש בקצר כו' ומבטלי בקיעת גדיים גוד אחית כו' נראה שהם מפרשים כשיטת רש"י ולא כרבותיו ודו"ק:

בא"ד גזוזטרא שהיה כו' אא"כ עשו לה מחיצה כו' יש לדקדק דמהך מתניתין תקשי לרב הונא דס"ל הכא בספינה דאית לה נמי מחיצה י' ולא אמרי' גוד אחית ומ"ש מגזוזטרא דאמרי' בה גוד אחית וי"ל דאיכא למימר דשאני גזוזטרא שהמחיצות נעשית לשם כך משא"כ בספינה דלא נעשית לשם כך להתיר טלטול בשבת ומיהו ק"ק לפי זה מאי קשיא להו לקמן אהא דקאמר תלמודא ומנא תימרא וכו' וא"ת אמאי לא פשיט ממתני' כו' דאימא דשאני התם דהמחיצות עשויות לשם כך וי"ל דמ"מ ה"ל למפשט שפיר מהך מתני' דגזוזטרא דבקיעת גדיים לא שמה בקיעה ודו"ק:

דף קא:

בפירש"י בד"ה הא איכא כו' ועוד מאי דוחקיה דרב יוסף לשנויי הכי נימא כו' ואביי גופיה מאי מותיב כו' עכ"ל ר"ל לפרש"י ניחא דאביי מוקי הך דעמוד כו' אפי' כרבנן דסתמא קתני ונ"ל דוחק לאוקמי כר"י בר"י אלא דרבנן נמי דפליג עלה דר"י ב"י בטרסקל מודו בעמוד וכדמסיק מאי אריא כו' הכא ה"ל מחיצה שאין הגדיים כו' וא"כ ה"ה ספינה ה"ל מחיצה שאין הגדיים כו' אבל לשיטת רבותיו של רש"י דע"כ ההיא דעמוד כו' כר"י ב"י אתיא דלדידיה מהני מחיצות שהגדיים כו' גבי טרסקל למימר גוד אחית אבל רבנן הא פליגי גבי טרסקל ומינה בעמוד ברה"ר כו' דלא מהני מחיצות שהגדיים בוקעין בה למימר גוד אחית ואם כן כיון דאין נראה לרב יוסף דוחק לאוקמא הך דעמוד כר"י ב"י אם כן מאי דוחקיה לשנויי הכי מאי אריא כו' ולפלוגי בין עמוד לספינה ה"ל לשנויי בפשיטות דהך דעמוד אתיא כר"י בר יהודה ורבנן פליגי עליה כדמתקיף לה רב יוסף גופיה ועוד אביי גופיה דמותיב לה מהך דעמוד כו' כיון דלא ידע לאוקמא אלא כר"י בר יהודה כמו בטרסקל מאי מותיב ליה ואת לא תסברא כו' דלא חזינן וחכמים פטרי וכו' ומהרש"ל כתב ליישב שיטת רבותיו ולחלק בין טרסקל לעמוד ואין לי להאריך כי דברים דחוקים הם בפרש"י וק"ק בעיני רש"י דמקשה לרבותיו מפ"ק בתרי דוכתי דבקיעת גדיים מעכבי גוד אחית אמאי לא קשי' ליה בפשיטות מסוף סוגיא דשמעתין

דאין מחיצה תלויה מתרת אלא במים מוכח מזה אדרבה דבקיעת גדיים מבטל מחיצה ויש ליישב ודו"ק:

תוס' בד"ה פשיטא כו' שמא כו' ומטלטל מרה"י לכרמלית כו' עכ"ל. נ"ל דר"ל דאפשר שלא יכול להגיע מתוך הספינה אל החפץ בידו ויצטרך ליטול קנה ארוך בידו להושיטו מחוץ לספינה אל המים להגיע אל החפץ והשתא שפיר קאמרי שיטלטל הקנה ארוך מרה"י לכרמלית ואתי לאתויי שוב מכרמלית לרה"י החפץ והקנה וק"ל:

בד"ה כי אתמר כו' והא דקאמר שכל מחיצה כו' ומסיפא דקתני כו' פריך לרב נחמן כו' עכ"ל. מבואר יותר בראש"ש ע"ש:

דף קב.

בפרש"י בד"ה כגון שנתכוון כו' ואע"ג דאוגדו בידו לאו משום זריקה כו' ר"ל דלא שייך אוגדו בידו לענין מלאכת שבת אלא באיסור הוצאה וזריקה ולא באיסור חבורה וק"ל:

בד"ה והא כי קתני כו' ואי סתם זורק כו' עכ"ל. אע"ג דזה הכלל איירי במעביר דהוי בידו כמו זורק דאיירי בלכתא ומתנא דהוי בידו והוי שפיר דומה מ"מ משמע ליה כיון דזה הכלל איירי במעביר סתם דומיא דהכי איירי זורק סתם וק"ל:

תוס' בד"ה אלא אמר רבא כו' למה הוצרך להשמיענו ההיא דחבורה כו' וכן לרבא כו' עכ"ל יש לדקדק בדבריהם דמשמע דלרב אשי לא קשה להו מידי ואמאי הא כיון דקתני בזורק ד' אמות ונזכר ולא חזר ושכח דפטור ל"ל למתני הכי גבי חבורה דמ"ל חבורה ומ"ל זורק ד' אמות ועוד כיון דאפילו בשוין קשיא להו ל"ל למתני חבורה תקשי להו בפשיטות לרבא דקאמר תרתי קתני ל"ל למתני זה הכלל דבכ"מ מוסיף זה הכלל על המילתא דקתני ברישא וכאן אדרבה כ"ש הוא כיון דזורק ונזכר פטור כ"ש במעביר דהוי בידו ויש ליישב דאי לא הוה קתני זה הכלל ה"א דחבורה איירי דוקא בלכתא ומתנא ולא הוה תנינן ברישא א"נ קלטה כו' אבל השתא דקתני זה הכלל ליכא למימר הכי כדפרכינן והא זה הכלל דקתני אזריקה כו' ומה"ט נמי ל"ק להו לרב אשי דהוא לא הגיה המשנה אלא שהוא מפרשה כך כמ"ש התוס' לקמן ואי לא הוה תני חבורה הוה מפרשינן הזורק ונזכר כו' דרישא כפשטיה אע"ג דלא חזר ושכח חייב וסיפא דזה הכלל בלכתא ומתנא אבל השתא דקתני [חבורה] וזה הכלל ליכא למימר הכי כדפרכינן לקמן והא זה הכלל כו' אבל לרבא דקאמר תרתי והגיה המשנה א"נ לא נזכר כו' דהשתא זורק ונזכר כפשטיה דמשום זכירה הוא מפטר לא ה"ל למתני בתר הכי חבורה דמ"ש דליכא למימר השתא דלא הוה תנינן ברישא א"נ קלטה כו' והוה מוקמינן זה הכלל בלכתא ומתנא הא (כל)

זה הכלל לאתויי אתא כל מילי משמע אפי' בלאו לכתא ומתנא וע"כ ברישא א"נ קלטה תנינן להו ודו"ק:

בד"ה והוציאן חייב כו' ואע"ג דפיו למעלה מי' ואינה רחבה כו' ודמי לטרסקל כו' עכ"ל. קצרו בדבריהם וזה ביאורם דקשיא להו כיון דלפי האמת פיו הוא למעלה מי' ואינה רחבה ד' אמאי משוי ליה מחשבתו למקום ד' טפי מבוכיאר ויריעה דמקרי מקום פטור ולא אמרינן ביה דמחשבתו משוי ליה מקום ותירצו דלא דמי דפיו אינו מקום קביעות כמו בוכיאר ולכך משוי ליה מחשבתו מקום ד' ובטל אגב רה"ר דאין רה"ר פחות מד' משא"כ בוכיאר אע"ג דאיכא מחשבתו לא משוי ליה מקום ד' דאינו בטל אגב רה"ר כיון דקביעות הוא טפי וכתבו דהך דהכא דבטל אגב רה"ר הוא כמו טרסקל דאמר בפ"ק דלמטה מי' אע"ג דגבוה ג' ורחב ד' הוה דינו ככרמלית אמרי' ביה דבטל אגב רה"ר כמ"ש התוס' שם דאין כרמלית בכלים והיינו משום דבטלי אגב רה"ר ה"נ אית לן למימר הכא גבי פיו דלמעלה מי' אע"ג דדינו כמקום פטור בטל הוא אגב רה"ר וכתבו ועוד דמעביר למעלה מי' כלמטה כו' כדאמרינן בריש פירקין שכך היתה משא בני קהת משא"כ בוכיאר דלא מצינו ביה דהוי כאלו הוא רשות הרבים ודו"ק:

סליק פרק הזורק

דף קב:

תוס' בד"ה לול של כו' דלא חשיב להאי פתח עשוי להכניס ולהוציא עכ"ל הס"ד ואח"כ מ"ה אבל בהנך כו' כצ"ל ור"ל משום דבפרק חבית קאמר דלול של תרנגולים עביד פיתחא לעיולי אוירא ולאפוקי הבלא קאמר דשמואל לא חשיב ליה להאי פתח עשוי להכניס ולהוציא ופליג אסוגיא דהתם ובד"ה אבל בהנך כו' קשיא להו לפי הצריכותא דעבדו לא הוה אצטריך למציעתא דלרב דמשוה לבתרייתא דרך בנין מכ"ש מציעתא ולשמואל דקמייתא לא חשיב בנין כ"ש מציעתא ולא הוה אצטריך פלוגתייהו אלא קמייתא משום רבותא דשמואל ובתרייתא משום רבותא דרב וקאמרי דפסיקא ליה לתלמודא שום סברא דמקמייתא ובתרייתא לא הוה ידעינן מציעתא אי לרב אי לשמואל וק"ל:

דף קג.

בד"ה אם לבהמה כו' דאל"ה מחייב אשיעורא זוטא כדאמר לעיל כו' עכ"ל מהא דפריך אטו כולהו לאו לייפות נינהו אין ראיה דמחייב אשיעורא זוטא דהיינו משום דמלאכת

השיעורא זוטא נמי נעשה ממילא שהרי הקרקע מתייפה מאליו משא"כ אם להיסק דשיעורא הזוטא לבהמה כמלא פי גדי לא נעשה ממילא ולכך הוצרכו לראיה מדאמר לעיל וק"ל:

בד"ה באגם שנו ומתניתין דלא שייך לאוקמא באגם כו' דאיירי באילן יבש כו' עכ"ל דהך דקתני בברייתא התולש כו' אם לאכילה כו' שייך לאוקמא באגם דאינו מייפה שם הקרקע אבל במתני' דלא קתני אלא המלקט עצים כו' אם להיסק כו' ולא קתני תולש לא שייך לאוקמא באגם דודאי שם נמי האילן מתקן כל שהוא אי לאו באילן יבש והברייתא לא שייך לאוקמא ה"נ ביבש דמ"מ בתולש הקרקע מתייפה בכך וק"ל:

בד"ה לא צריכא כו' דהא מפיס מורסא כו' ממחט של יד ליטול בה כו' עכ"ל דמטעמא דקאמר הכא דפטור משום דקעביד בארעא דחבריה ה"ל מלאכה שאינה צריכה לגופא כמ"ש התוס' לקמן ומש"ה מדמו להו הכא למפיס מורסא כו' ולמחט של יד כו' דהוו נמי מלאכה שאינה צריכה לגופה וק"ל:

דף קג:

בד"ה א"א דאאזרך כו' דהא ת"ק פטר אפילו שתי אותיות משם אחד כו' ר"ל אפי' שש תת כו' דהוי שם במקום אחר שש מלשון ששה וכן תת מלשון נתינה משא"כ א"א דאינו שם גם במקום אחר ומשום ר"ש נקטיה דמחייב אפי' בכה"ג דאם לא כן תקשי ר"ש היינו רבי יהודה וק"ל:

דף קד.

בד"ה גרועי קא כו' ועוד אי ר"ח בר אבא בסתומה איירי תקשה נמי כו' עכ"ל. ר"ל דהתם לא אסיק אדעתיה מעיקרא לאפלוגי בין סתומות ובין פתוחות ומקשה מהא דאין נביא רשאי לחדש כו' ומקשה ועוד לפי הסברא דבסתומות איירי הא דר"ח בר אבא תקשה נמי הא דרב חסדא אלא ע"כ בפתוחות איירי הא דר"ח בר אבא ולא תקשו הא דרב חסדא אלא הך דאין נביא רשאי לחדש כו' והשתא מסקנת סוגיא דהתם כי הכא ומה שיש לגמגם שם בדברי התוס' ע"ש בחדושנו באורך ודו"ק:

דף קד:

בד"ה נתכוון כו' מאי אריא נתכוון לכתוב ח' כו' אפי' נתכוון כו' עכ"ל. קצת יש לגמגם בזה אדרבה בנתכוון לכתוב ח' וכתב ב' זיינין נתקיימה מחשבתו טפי שהרי ב' זיינין הם בכלל ח' משא"כ נתכוון לכתוב ז' אחת שלא נתכוון כלל על ב' זיינין וק"ל:

בא"ד ואע"ג דהשתא מיהת לא' כו' דוודאי איירי שהיה צריך לכתוב שתי אותיות דאל"כ לא מחייבי כלל אלא דהשתא מיהת לא' הוא דמתכוון ועלה בידו ב' וק"ל:
בד"ה אמר רב חסדא כו' לא קאמרי כו' אבל גבי גט כו' עכ"ל ולא ניחא להו לאוקמא מתני' דהכא בס"ת דמטעמא דמשום זה אלי ואנוהו לא מסתבר שיהיה פסול מדאוריי' וא"כ לענין חיוב שבת הוי כתב מן התורה וק"ל:
בא"ד ומשמע ליה דמתני' דהכא איירי בכל ענין כו' דלא ניחא להו למימר דלר"ח אין חילוק בין כשמתקן ובין אינו מתקן באחרון יותר מן הראשון דהך סברא פשוטה לחלק שהרי לא הוזכר בדברי ר"א ב"י וע"כ הוא מפליג בהכי ור"ח לא פליג עליה אלא בהך טעמא דזה אלי וגו' וק"ל:

דף קה.

בד"ה והתניא פטור כו' אבל מברייתא דקתני סתמא פריך שפיר אבל קשה וכו' דפריך מיניה אמאי נקט כו' כצ"ל וצ"ע כיון דהך דקתני פטור סתמא קתני אמאי לא קשיא להו מאי פריך מיניה הא ע"כ הך דקתני לכתוב אות א' ועלה בידו ב' חייב איירי בצריך לכתוב ב' אותיות ואם כן הך דקתני נמי סתמא לכתוב אות א' ועלה בידו ב' פטור תוקמא באינו צריך לכתוב ב' אותיות דפטור דהוי כמו כוון לזרוק שתים וזרק ארבע דפטור כמ"ש התוספות לעיל ודו"ק:
סליק פרק הבונה

דף קה:

תוס' בד"ה הא ר' יהודה כו' ולא במת דעלמא כדקתני בברייתא דלעיל כו' עכ"ל וה"ה דה"מ לאוכוחי דע"כ לא איירי במת דעלמא דא"כ הוה מקלקל גמור ולכ"ע פטור מקלקל דקריעה והך דקתני בעל מתו חייב כמאן אלא דהאמת כתבו דבהדיא קתני בה יצא ידי קריעה דהיינו מת דידיה וק"ל:
בא"ד ואם כן הוי מלאכה וכו' צורך מצוה כו' היינו ממ"ש כן לרבי אבהו לקמן אליבא דר"ש דיליף דאף מקלקל גמור חייב בצריך לגופא מדאיצטריך למשרי מילה וא"כ ע"כ צורך מצוה צורך גופו מקרי ואם כן בהאי שנוייא דלר"ש פוטר בחמתו משום דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה ל"ל בעל מתו דהוה מלאכה שצריכה לגופה לר"ש וא"ל נמי דלכך פטור לר"ש אף בצורך מצוה משום דהוי מקלקל גמור כמו מילה ור"ש הרי מודה בשאר מקלקלין דאינו חובל ומבעיר דאם כן לר' יהודה נמי פטור דס"ל דכל המקלקלין

פטורין אלא ע"כ אית לן למימר דבמת דידיה לא הוה מקלקל גמור דכיון דאיכא מצוה חשיב מתקן אע"ג דלקמן כו' התם הוה מקלקל לגמרי כו' כמ"ש התוס' לקמן ודו"ק:

דף קו.

בתוס' בד"ה חוץ מחובל כו' דרבי אבהו כו' אע"פ שאינו צריך לכלבו כו' האי אינו צריך לכלבו ר"ל שאינו צריך לו עתה לאחר שחבל כגון שהוא איסור הנאה ומש"ה הוה מקלקל גמור כמ"ש התוס' לקמן מיהו איירי דבשעה שחבל היה טועה וסבר שיכול ליתן לכלבו דאל"כ לא הוה צריך לגופה ור"ש אינו מחייב מקלקל וחובל אלא בצריך לגופה כמ"ש התוס' לקמן ומהרש"ל דחק עצמו בזה לקמן ודו"ק:

בא"ד אבל לר"י אפי' צריך לאפרו ולכלבו פטור דאין זה תיקון חשוב כו' עכ"ל ולא ניחא להו למימר לר' יוחנן דר"י לא פליג עלה דר"ש בהא דבכמה דוכתין בתלמודא אמרינן דפליגי ר"י ור"ש במקלקל בחבורה והבערה ולא מסתבר דר' יוחנן פליג אכל הנהו סוגיות שבתלמוד וצ"ע:

בא"ד אע"ג דכל שוחט מקלקל הוא כו' מודה ר"י דלענין שבת דחייב כו' עכ"ל דלר"ש דמקלקל גמור בחבורה חייבה התורה לענין שבת ניחא בשוחט דלענין ע"ז מקלקל גמור הוא מותר לשחוט בסכין של ע"ז שהרי לא נהנה כלום אבל לר"י דמקלקל בחבורה פטור וע"כ שוחט מתקן הוא ולכך חייב בשבת וא"כ תקשי לך בע"ז נמי יהא אסור לשחוט בסכין של ע"ז ולזה הוצרכו למימר דלענין שבת חייב דהוי תיקון כיון דדרך לשחוט ואינו דומה לחובל ומבעיר דאין דרך לחבול כו' ומיהו לענין ע"ז הוי השוחט מקלקל כיון שהוא יתר על תקונו וק"ל:

בד"ה בחובל כו' וא"ת ור' אבהו כו' וא"ת צריך לכלבו כו' עכ"ל היינו לר' יוחנן לשיטת התוס' ויש לדקדק דמתוך הך קושיא אמאי לא דחו בפשיטות פירש"י בצריך לכלבו דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה וא"כ אמאי מחייב ר"ש דהא לא מחייב ר"ש מקלקל אלא בצריך לגופה וכן דחו התוס' פרש"י דהכא בר"פ הנחנקין ויש ליישב דהתוס' דהכא לא משמע להו לדחות פרש"י מכח זה דאיכא למימר לפרש"י בצריך לכלבו ודאי ר"י דמחייב משום דמחייב במלאכה שאינה צריכה לגופה ור"ש פוטר בזה אלא דר"ש מחייב במקלקל גמור בהבערה כגון באיסורי הנאה ומשכחת לה בצריך לגופה שהיה סבור לבשל בו קדרה וכיוצא בזה בחובל א"נ מקלקל גמור בצורך מצוה שאינו מילה דמיקרי צריכה לגופה וחייב לר"ש אבל לר"י דפוטר כל המקלקלים פוטר נמי בצריכה לגופה ודו"ק:

בא"**ד** באיסורי הנאה כו' ולבשל בו קדרה כו' עכ"ל נקטו לבשל במקום שסבור ליהנות מאפרו משום דכל הנשרפין באיסורי הנאה יכול ליהנות מאפרו אבל לבשל אסור והוה שפיר מקלקל וק"ל:

בד"**ה** מ"ל לבשל כו' ובפ"ק דיבמות כו' דהוה ס"ד למשרי כו' עכ"ל ומיהו ילפינן נמי לר"י הבערה ללאו יצאת או לחלק מדכתיב לא תבערו דמשום דהוה ס"ד למשרי מק"ו כו' לא הוה אצטריך למכתב אלא לא תעשו מלאכה בכל כו' ועיין בתוס' פ"ק דיבמות וק"ל:

דף קו:

בד"**ה** ואין נותנין כו' ועוד דבסמוך כו' עכ"ל נראה מלשונם דהך אוקימתא דמפליג הא בביבר מקורה הא באינו מקורה לא קאי דלמאי דקאמר הכא בצפור דרור עסקינן כו' הך ברייתא דאין צדין מהן עופות בי"ט נמי בצפור דרור איירי ואפי' בביבר מקורה כמו בית ולכך לא הקשו הכא למאי דאוקמא הכא בצפור דרור כיון דבב' מינין אוקמא למתניתי' ובברייתא ליכא לאקשויי אלא הקושיא שכבר הקשו בב' מינין גבי דגים וחיה דליכא מילתא דפסיקא דלזה המין מצויים יותר מזונות ממין אחר אבל הוסיפו בקושייתם ועוד דאף במין א' למאי דבעי לאוקמא כו' בביבר שאינו מקורה כו' אבל מפרש"י הכא ובריש פרק אין צדין נראה דלא מוקי בצפור דרור אלא מתניתי' דהכא וקאי האי תירוצא דמפליג בין מקורה ובין אינו מקורה אמתני' ובברייתא דמתניא גבי י"ט וע"ש בחדושנו באורך אך ק"ק דאשינויא קמא גבי חיה תקשי להו דאכתי אמזונות לא משני מידי ויש ליישב דלמאי דאוקמא כתנאי והך דאין צדין ואין נותנין מזונות כר"י אתיא איכא לפרושי דמשום איסור מוקצה נגעו בה דמצינו בכמה דוכתין דר"י מחמיר במוקצה מיהו לפי המסקנא גבי חיה הא בביבר גדול הא בביבר קטן ה"מ לאקשויי וכי בשביל שהוא ביבר קטן מצויים להן מזונות וכ"ה הקושיא בתוס' ר"פ אין צדין ודו"ק:

בא"**ד** ולמאי דפי' הכא אתי שפיר כו' וא"כ מחוסר צידה דאורייתא כו' עכ"ל יש לדקדק לפי' בפשיטות טפי ה"ל למפרך אמזונות גופייהו ממתניתי' דפ"ב דכיון דרשב"ג אריש קאי ואוסר באומר הבא מצודה כו' ליתן להם מזונות והרי אווזין ותרנגולין כו' ותנן בפ"ב נותנין מים בפני אווזין ותרנגולין כו' ויש ליישב בדוחק כיון דטעמא דאיסור מזונות אינו אלא משום איסור צידה ניחא להו למיפרך מברייתא אאיסור צידה מכח איסור מזונות דמתני' ודו"ק:

בד"**ה** הלכה כו' משום דהתם קתני כו' וקבעי ה"ד מחוסר כו' אבל אחיה לא קבעי כו' עכ"ל יש לדקדק לדבריהם דע"כ הא דמפרש התם בעופות מחוסר צידה שאמר הבא

מצודה ואינו מחוסר צידה שאינו אומר הבא כו' לאו היינו ביבר מקורה וביבר אינו מקורה דקאמר לעיל מיניה התם דא"כ בעופות נמי כבר פי' כן כמו חיה וא"כ ה"ל לאפלוגי לעיל בין אם צ"ל הבא מצודה ובין אינו אומר הבא מצודה כדמפליג לעיל בין ביבר גדול ובין ביבר קטן ועיין מ"ש בחידושנו ריש פרק אין צדין וק"ל:

דף קז.

בד"ה וממאי דפטור כו' דאתיא כר"ש א"ש דמיירי אפילו ודאי כו' עכ"ל והוא הדין דאתיא נמי כר"י ואפילו ודאי חביל למאי דמסיק דמשום מקלקל שרי אלא דנקטו ר"ש דקיימינן הכא אליביה לאתויי דפטור ומותר במפיס מורסא ולמאי דס"ד מעיקרא היינו דלא ידע למשרי משום מקלקל לר"י אלא משום דהוי דבר שאינו מתכוין וא"כ ע"כ איירי באינו ודאי חביל דא"כ הוה פסיק רישיה וחייב חטאת לר"ש וכתבו התוס' דאפילו לפום אותה סברא דאינו ודאי חביל מייתי הכא שפיר מיניה למפיס מורסא למשרי משום צערא דגופה דמדברי ר"י נשמע לר"ש ודו"ק:

תוספות בד"ה אמר שמואל כו' תימה לר"י כו' דלמא כו' עור של עגל כו' עכ"ל אע"ג דלקמן לר"י דמוקמינן הברייתא כוותיה דלית להו עור גם לענין שבת ולא תקשי מעור של עגל הרך דאיכא לפלוגי מכל מקום לשמואל קשיא להו טפי מנליה דאיכא לפלוגי ואימא דרבנן מודו לענין שבת כיון דלא מצינו דפליגי עלה דר"י וק"ל:

בד"ה ע"כ לא פליגי וכו' ופי' בקונטרס התם כו' ואיכא למימר כו' עכ"ל ק"ק אמאי לא דחו פי' הקונטרס דהתם דאי רבנן לא דרשי הטמאים כלל וטעמייהו משום גישת' לחוד אמאי מוקי לקמן הברייתא טפי כר"י מהנהו רבנן ודו"ק:

דף קז:

גמרא תריץ הכי כו' אין עור למה שמנו כו' יש לדקדק כיון דמחק מלת אלא מלשון הברייתא א"כ אתיא לשון הברייתא בפשיטות לענין שבת כדמקשינן אדרבא למה שמנו כו' אין להם עור ומי הכריחו להוסיף ולהגיה עוד בברייתא לענין טומאה ואפשר שהגיה בברייתא לענין טומאה איירי כדי שלא תקשה מיניה לרב ורבא ורב אדא לתרץ את רב קאתו וקרוב לזה כתב מהרש"ל וק"ל:

דף קח.

שם מתיב ר' זירא בכנפיו כו' ואי ס"ד כו' יש לדקדק אמאי לא קשיא להו הכי אגופה דמתני' דקתני החובל בהן חייב וליכא למימר דאגופה דמתני' לא קשיא ליה דאע"ג

דחשיב עור לענין שבת הוה כבשר לענין הקרבה ומשום דרכיכין וכיוצא בזה כתבו התוספות לעיל ואדרב הונא פריך שפיר שהכשיר לכתוב תפילין דמה"ט דרכיכי' דמרבי ליה דהוי כבשר לענין הקרבה לא ה"ל להכשיר נמי לתפילין דאם כן מאי פריך לרב הונא לעיל תנינא ממתניתין דחובל חייב דאימא דהא קמ"ל אע"ג דרכיכא לא הוי כבשר לענין תפילין ועוד אדמקשה מהקרבה אתפילין דהוי דומה לו תקשי בפשיטות מטומאה דהוי כבשר וע"כ נראה דודאי לענין הקרבה ותפילין ליכא לאשוויי כבשר אלא דאמתני' לא הוה קשיא ליה לר' זירא מההיא דבכנפיו הכשיר את העור דאימא דאע"ג דהוי עור לענין שבת מ"מ לענין הפשט עור בהקרבה לא הקפיד הכתוב אלא על עור שלם כמו בבהמה אבל השתא דמשני דאע"ג דאית ביה נקבים לא חשיב נקב כיון דהדיו עוברת עליו א"כ לענין הקרבה נמי מקרי עור שלם ואמאי מרבי ליה קרא ודו"ק:

דף קח:

שם אמר רב יהודה להתיר מדלא קתני (לאסור) [ר"י אוסר] כו' דאסוף דברי ת"ק דקאמר אבל עושה מי מלח כו' סגי ליה דהל"ל ר"י אוסר אבל ר"י מתיר לא שייך למיתני דהא ת"ק נמי מתיר למי מלח ועוד י"ל כיון דלישנא דר"י משמע הכי ומשמע הכי ע"כ כוונתו להתיר מדלא קתני בהדיא ר"י אוסר דלא ניתי למיטעי למימר להתיר אבל השתא לא תקשה הא דלא קתני ר"י מתיר דלא אכפת ליה אם נטעה לאסור וכיוצא בסוגיא זו איתא בפרק אלו טריפות גבי צלע וחוליא ודו"ק:

בפרש"י בד"ה תקצץ ולא תגע שוב כו' עכ"ל. דהכא גבי פי הטבעת לא משמע ליה לפרושי דומיא דכל הני דלעיל לענין נטילת שחרית משום דעיקר הנטילה בשחרית שרוח רעה שורה על הידים וזה אינו תלוי באמה אלא בכל היום קאמר שאם נגע בפי הטבעת בעי נטילה ולא תגע שוב בעין או באוזן קודם נטילה ובפי' שני כתב דלא לענין נטילה כלל קאמר אלא שלא יהא רגיל למשמש בה מפני תחתוניות וק"ל:

דף קט.

תוס' בד"ה לדידי אפילו כו' ויכול להיות שמהנה אותו כו' עכ"ל. דאי לאו דמהנה אותו בשום ענין לא היו אוכלין אותו כיון דמזקת אותו אלא משום דמהנה אותו בשום דבר מזה יבואו לטעות וסבורין שיש בו רפואה וק"ל:

בד"ה הא ר"מ כו' תימה כו' לפלוגתא דלעיל כו' עכ"ל ע"כ רב נחמן בר יצחק לא קשיא ליה אלא אימור דפליגי כו' בלא ראיה לחלק בין טומאה לשבת אבל התוס' הוסיפו

בתמיהתם דהיאך ס"ד דר"י לדמות הא פלוגתא לדלעיל דאם כן כיון דלכ"ע כל הימים חוץ מים הגדול שוים לענין טומאה וטהרה תקשי לתרוייהו מימה של סדום דאינה שוה גבי שבת לשאר ימים אע"כ דלעיל איירי ברפואה וליכא לדמות לדהכא דאיירי לענין טומאה וטהרה וק"ל:

דף קט:

גמרא רוחצין במי טבריא ובמי משרה כו' בד"א שלא נשתהא כו' צ"ל דהאי בד"א לא קאי אמי טבריא שהרי בהנך תרתי לעיל דאיירי בנשתהא ואפ"ה התיר בה מי טבריא ועי"ל דהכא איירי ביש לו חטטים בראשו דנראה טפי לרפואה להכי לא שרי אפילו במי טבריא אלא בלא נשתהא ודו"ק:

דף קי.

תוס' בד"ה חויא דרבנן כו' אע"ג דלא הוה ליה אסותא שהרי מת כו' עכ"ל בהך גופא דהתם קשה דאמר לא עבר על דברי חכמים ולא טרקיה חויא דרבנן מה הוה מועיל לו שהרי השתא נמי מת ולא הוה ליה אסותא וע"ש בתוס' בזה וק"ל:

בד"ה וליתא אגנא כו' ויש לומר דהתם לא ממש שחליים כו' דאמר התם וכו' והיו קורין אותו כו' עכ"ל ר"ל דהתם בפרק שני דע"ז דאמר אין בהם משום גילוי לא איירי בשחליים ממש אלא איירי התם בהנך דאמר התם בפ"ב דע"ז שהיו קורין אותן שחליים וצ"ל להאי תירוצא דליכא לפרושי כמ"ש התוס' בפ"ב דע"ז שהיו קורין אותן שחליים לפי שהיו רגילין להניח בו חומץ כמו בשחליים כו' ע"ש דא"כ היה בו משום גילוי כדמסיק אבל אית בהו חלא מיגרי בהו ודו"ק:

בא"ד וה"נ חמרא מיגרי בהו עכ"ל. ולפי האי תירוצא ליכא לפרושי כפרש"י התם בפרק שני דע"ז דשחליים יין או מים נתונים בו דביין הוי משום גילוי שהרי בחמרא מיגרי בהו וק"ל:

דף קי:

בד"ה והתניא כו' ובאשה דלא שייך סירוס אוקי כו' בעקרה וזקנה ולא מוקי ביש לה כו' עכ"ל וה"ה דמדברי המקשה דפריך ולריב"ב כו' ה"מ לאוכוחי כן דכיון דלא פריך הכא מפריה ורביה משום דאיכא לשנויי ביש לו בנים מאי פריך לרבי יוחנן בן ברוקא הא איכא לאוקמא נמי ביש לו בנים ויש ליישב דהמקשה לקמן ודאי כיון דלית ליה לאקשויי מסירוס גבי אשה מקשה מפריה ורביה ומהדר לאוקמא אפילו באין לה בנים

אבל הכא גבי זכר ניחא ליה לאקשויי מסירוס ואפי' ביש לו בנים ומיהו מדברי המתרץ לקמן הוכיחו שפיר כיון דמוקי לה דדוקא בעקרה וזקנה ה"נ ה"ל לאוקמא דלא איירי אלא ביש לו בנים ועוד נכתוב לקמן ישוב לזה בפשיטות טפי ודו"ק:

בד"ה ת"ל כו' דשמואל סבר כר"ש כו' דפסיק שמואל התם כר"ש דשרי להקיז ופריך עד השתא כו' עכ"ל מהא דפסיק שמואל כר"ש דשרי להקיז מוכח שפיר דס"ל כר"ש בכל התורה דדבר שאין מתכוין שרי אלא שהביאו גם ראיה ומסתמא דתלמודא דאינו מחלק בין שבת לדעלמא מדפריך עד השתא לא כו' וכן הוא הראיה ברא"ש מסתמא דתלמודא דפריך עד השתא כו' וק"ל:

דף קיא.

בד"ה בזקנה ובעקרה באשה נמי לא שייך מסרס אחר כו' עכ"ל ולעיל מיניה אהא דמשני אלא באשה לא הוצרכו לפרש זה דבאשה לא שייך בה סירוס דאיכא למימר דה"ק כפירש"י אלא באשה שאינה מצווה על פריה ורביה כו' ולכך אין בה נמי איסור סירוס אבל הכא דאליבא דריב"ב קיימינן דאמר על שניהם כו' ומוקי לה בעקרה ע"כ אית לן למימר דלא שייך בה סירוס ובזה יתיישב שהתוס' לעיל הוכיחו מהמסקנא דמוקי בזקנה ועקרה ולא מוקי ביש לה בנים ולא הוכיחו כן מדברי המקשה דפריך ולריב"ב כו' דאפשר דהמקשה הכי פריך לר' יוחנן ב"ב כיון דמצווה על פריה ורביה אית בה משום סירוס אבל דברי המתרץ בזקנה ועקרה ליכא לפרושי אלא דלא שייך סירוס באשה כמ"ש התוס' הכא ודו"ק:

בד"ה לא ס"ד כו' וא"ת ונוקי הך ברייתא כו' ורבא כמ"ד לאו מצוה כו' עכ"ל דהשתא לא הוה רבא הדר אלא מחדא מילתא דהוה ס"ל טעמא דהואיל אבל טעמא דנראה כמתקן קאי וס"ל דאסור לטבול ביוה"כ משום דטבילה בזמנה לאו מצוה ולית ליה הואיל דבשבת כו' ואין זה חזרה מתרי מילי דמהאי טעמא גופיה דהדר מטעמא דהואיל אסור לטבול ביוה"כ וקצת קשה דלפי מאי דס"ד השתא לפי קושייתם דמשום טבילה בזמנה מצוה שרינן איסור תיקון אמאי לא קשיא להו בפשיטות טפי דאימא רבא לא הדר אלא מטעמא דהואיל אבל טעמא דנראה כמתקן קאי ומיהו סבירא ליה דטובלין אף ביום הכפורים משום דטבילה בזמנה מצוה וי"ל דאי משום טבילה בזמנה מצוה לא הוה ליה לחלק בין טבילת כלים לאדם לרבא אבל הך מתני' דכל חייבי טבילות כו' שפיר מצינן לאוקמא דאפילו כלים טובלין ודו"ק:

בא"ד וליכא למימר שתועיל טבילה שיוכל להזות למחר דהא כו' עכ"ל וטובל היום אע"פ שלא יוכל להזות עד למחר משום דס"ל דטבילה בזמנה מצוה דהכי מוקמינן הך ברייתא בסוף פ"ב דיומא ע"ש:

בא"ד דטבילה היא כתחלת הזאה כו' א"נ התם כו' כדאמר בספרא הקדים טבילה כו' עכ"ל כצ"ל ור"ל כמ"ש מהרש"ל ע"פ דברי התוס' דפ' שני דמגילה דב' טבילות הן אחת קודם הזאה ובההיא איירי מתני' טובל בלילה ומזה ביום דהיינו ביום שטבל וא' אחר הזאה כדאמר בספרא ובההיא איירי התם בפרק ב' דיומא כגון שהזה מאתמול ועכשיו הוא טובל בשמיני ביוה"כ אבל הרמב"ם והרע"ב בסוף מסכת פרה פי' דחדא טבילה היא אלא שאם טובל בז' כמצותו מזה ואח"כ טובל אבל כשבא להזות בשמיני בתשיעי ובעשירי יכול להקדים טבילה להזאה ע"ש ודו"ק:

בד"ה למימרא כו' ות"ק אסר ליה אפי' לתענוג משום דזמנין לרפואה כו' ור"ש דמיקל כו' עכ"ל. ות"ק דשרי לבני מלכים לסוך אפילו על מכותיהן משום דאפילו על גבי מכה אין נראה דעושין אלא לתענוג ורבי שמעון סבר דכל ישראל בני מלכים הן ואין ניכר דעושין אלא לתענוג וצ"ל דאפילו ע"ג מכה לא ודאי מסי דאם כן הוי פסיק רישיה וק"ל:

בד"ה האי מסוכרייתא כו' ובפרק תולין כו' לא ליהדוק אינש אודרא כו' דילמא אתי לידי סחיטא כו' עכ"ל הכא בשמן איירי דאין אדם חושש לסוחטו כמו יין כמ"ש התוס' לעיל היינו דאין חוששין לסוחטו אחר מעשה זה כמו במסננין את היין בסודרין דבשעת סינון לא עביד הסחיטה ואין אנו חוששין לסחוט אח"כ כיון דאין יכול לנקותו מריחו וחזותו אבל במעשה הראשון איכא חששא דעביד ביה סחיטה ודאי דחוששין כדאמר באודרא אפומא דשישא דילמא אתי לידי סחיטה דהיינו במעשה זה גופיה דמהדק את האודרא אפומא דשישא כמ"ש התוס' לקמן דלא הוי פסיק רישי' באודרא דמהדק אפומא דשישא ודו"ק:

דף קיא:

בא"ד מפי הנשים שהתיר ר"ת ליטול ידיה ולקנח ידיה בבגד כו' עכ"ל כצ"ל מדברי הרא"ש בפרק קמא דיומא ומדברי המרדכי פרק ואלו קשרים וק"ל:

סליק פרק שמנה שרצים

דף קיב.

פירש"י בד"ה טהור דתו לא מתקני ליה וא"נ מתקני ליה חידוש כו' עכ"ל. ר"ל דא"נ מתקני תרוויהו טהור משום דפנים חדשות באו לכאן כדלקמן נפסקה שניה ותקנה טהור וק"ל:

דף קיב:

בד"ה אימא וכן לחליצה כו' ואליבא דרבנן כו' כיון דלמילתיה מנא הוא הא בהדיא תנן לה במתני' ומשום כו' עכ"ל. ק"ק דהיכן מצינו לרבנן בנפסק חיצונה דלמלתיה דהיינו ברגל שעשוי לו הוא מנא לענין טומאה דהא לא הוי מנא נמי אלא משום דאי בעי הוה מפיך ליה ונמצאת חיצונה נעשית פנימית כפרש"י גופיה לעיל ויש ליישב דה"ק לעיל דלענין טומאה ושבת לרבנן בנפסק חיצונה מנא הוא אפילו ברגל שעשו לו כיון דאי בעי הוה מפיך ליה ונמצאת החיצונה פנימית ואם כן לא הוה איצטריך לאשמעינן הכא לרבנן וכן לחליצה כיון דבשל שמאל הוי מנא ודאי דכשירה החליצה בימין כדקתני במתניתין אבל לרבי יהודה שפיר איצטריך לאשמעינן דסד"א דאע"ג דלענין טומאה ושבת ברגל העשוי לו לא הוי מנא מטעמא דאי בעי מפיך ליה מ"מ לענין חליצה דקושטא הוא דבשל ימין חולצו הוי מנא ושל ימין מקרי קמ"ל כיון דלמלתיה לאו מנא הוא דהיינו ברגל שמאל שעשוי לו מעיקרא ברגל ימין נמי לאו מנא הוא לענין חליצה ודו"ק:

תוס' בד"ה סנדל שנפסקה כו' ואגב דנקט ברישא ותקנה נקט נמי בסיפא כו' עכ"ל וכן צריך לפרש לפי' הקונטרס דנקט ברישא ותקנה משום רבותא דאפ"ה כי נפסקה שניה טהור מן המדרס הא דנקט בסיפא אינה אלא משום אגב דנקט ברישא אבל לא ניחא להו למימר בתקנה בסיפא דנקט לרבותא דאפ"ה בנפסקה טהור מן המדרס דהא לא חידוש כלל דהא כיון דבחד אוזן סגי לטמא מדרס כדקתני נפסקה א' כו' טמא מדרס משום דשניה קיימת ואפ"ה בנפסקה שניה אע"ג דתיקן הראשונה טהור מלטמא מדרס משום דפנים חדשות באו לכאן בתקון ראשונה א"כ לא איצטריך בתיקון השניה למתני דטהור כיון דלא איכפת לן בתיקון שלה ולא הוי נמי רק פנים חדשות וק"ל:

בד"ה אבל טמא כו' אלא ע"כ אחר שניטלה הראשונה ונתקנה בא לו מגע כו' עכ"ל דהשתא אפילו בלא דרס הזב יחף בא לו מגע מדרס לפי שנוגע בעצמו אחר שנטמא מדרס ע"י שדרס עליו הזב ומשום הכי קשיא להו השתא דאם כן נימא דשבע לה טומאה אבל הך קושיא דהקשו לעיל דא"כ איכא פנים חדשות למגע מדרס כמו למדרס מיתרצא שפיר דודאי לעיל כיון דמגע מדרס לא בא רק מן הזב גופיה כמו המדרס שלא היה אלא

בשעה שדרס עליו הזב אם כן כיון דפרחה טומאת מדרס על ידי שנפסקה השניה ואפילו נתקנה הראשונה משום דפנים חדשות באו לכאן פרח נמי בזה טומאת מגע מדרס שלא היה נמי רק בשעת שנגע בו הזב אבל לפירושם השתא דלא בא טומאת מגע מדרס ע"י הזב גופיה שדרס עליו אלא אחר שדרס הזב עליו ונעשה מדרס הזב בא לו טומאת מגע מדרס בכל שעה משום דנגע בעצמו בכל שעה הך טומאה לא פרחה בשנפסקה השניה כיון דמגע מדרס בא לו גם אחר שנפסק הראשונה שנגע בעצמו שהיה טמא מדרס אז כיון דעדיין השניה היתה אז קיימת ולא שייך בזה פנים חדשות כיון דטומאת מגע בא לו נמי אחר שנפסקה הראשונה והיא עדיין קיימת שהרי תקנה מקודם ומזה דקדקו לומר אחר שנטלה הראשונה ונתקנה כו' ר"ל דאף אחר שנתקנה הראשונה בא לו טומאת מגע מדרס דהשתא לא פרחה טומאתה בשנפסקה השניה כיון דהראשונה עדיין קיימת ולגבי מגע מדרס לא הוי פנים חדשות כיון שאחר שנתקנה הראשונה בא מגע מדרס ומהרש"ל נדחק בזה לאין צורך שכתב דמ"ש התוס' אחר שנטלה הראשונה ונתקנה לאו דוקא שבא אחר התיקון אלא אחר שניטלה כו' ומשום הכי דייקי התוס' אחר שניטלה כו' דאם לא כן לא הל"ל אחר שנתקנה כו' עכ"ל דבר תמוה הוא ואי אפשר לומר כן דאם לא בא טומאת מגע מדרס אלא אחר שנטלה קודם שנתקנה ודאי דאיכא פנים חדשות דהא אפילו בדהוו תרווייהו בשעת טומאה ונפסקו אחר כך ונתקנו שוב תרווייהו הוו פנים חדשות מכ"ש בשלא היה בשעת טומאה רק אחד ונפסק ונעשו ונתקנו תרתי דהוו פנים חדשות שהאחד הוא חדש ממש שלא היה כלל בשעת טומאה ומה שדקדק מהרש"ל דלא הל"ל אלא אחר שנתקנה הראשונה עכ"ל אין כאן מקום דקדוק דאין להם לומר נתקנה בלא ניטלה ואין להאריך עוד בזה בדחוקיו וק"ל:

בא"ד ולפי' הקונט' קמא ניחא דאפי' נפסקו כו' עכ"ל וכמו שפירש מהרש"ל דאיירי שדרס עליו הזב יחף כו' דאפילו נפסקו שניהם שייך מגע וכו' עכ"ל אבל מ"ש עוד מהרש"ל בזה וה"ה שנוכל לומר שלא דרס עליו הזב יחף אלא משום שנגע בעצמו מתחלה כו' עכ"ל אין נראה דהא ודאי דמטמא בדריסת הזב טומאת מדרס מקודם דמטמא טומאת מגע מדרס ע"י טומאת עצמו וא"כ אכתי תקשי דהא שבע ליה טומאה ואין כאן טומאת מגע כלל כדמוכח מקושייתם דלעיל ודו"ק:

בא"ד ולפירושו אתיא כר"מ דאמר טומאת בית הסתרים כו' עכ"ל ר"ל לפי' הקונטרס דטומאת מגע בא לו מטומאת עצמו ועיין בתוספות בפרק ב' דעירובין וק"ל:

בא"ד ונראה לר"י כשתקן אוזן הראשונה באה לו כו' והסנדל בטל לאוזן דא"א להיות טומאה כו' עכ"ל ר"ל דהשתא לא בא לאוזן הטומאה מטומאת בית הסתרים דבנטילתו

פרחה לו הטומאה ושוב בנגיעה ממש על ידי תיקון האוזן הראשונה לסנדל בא לו לאוזן שוב טומאת מדרס שהוא בטל לסנדל וגם מגע מדרס שהרי נוגע לסנדל שטמא כבר מדרס ושוב אחר כך הסנדל בטל לגבי אוזן שיבא לו גם כן טומאת מגע מדרס דאע"ג דלגבי הסנדל שיש לו כבר טומאת מדרס אית לן למימר דלא יחול עליו מגע מדרס דשבע ליה טומאה מ"מ כיון דאי אפשר להיות טומאה לזה בלא זה שהרי כלי אחד הוא ע"י תיקון נימא כיון דיש לאוזן מגע מדרס בטל הסנדל לגביה אית ליה נמי טומאת מגע מדרס ודו"ק:

בד"ה ניפלוג כו' תקשי ליה גופה דברייתא אמאי טמא מגע כו' עכ"ל והיינו לר"י דבנפסקה חיצונה לחוד ולא נפסקה הפנימית כלל בטל לה מתורת כלי אבל לרבנן אע"ג דנפסקה גם הפנימית מתחלה בנפסקו ב' אזניו מודו דבטל ליה מתורת כלי מ"מ הכא כיון דנתקנה הראשונה קודם שבא לו טומאת מגע מדרס כמ"ש התוס' לא בטל ליה מתורת כלי דלא הוי אלא כנפסק אחד מהם ובהכי יתיישב נמי הא דפריך אי הכי אדתני נפסקה כו' נפלוג וליתני בדידיה כו' אבל חיצונה כו' דליכא למימר דלהכי קתני דנפסקו שניהם לרבותא דאפילו נפסקו תרווייהו טמא מגע מדרס דהא לר"י דקיימינן אליביה תקשי כמו שהקשו התוס' אמאי טמא כיון דנפסקה החיצונה לבסוף ולרבנן נמי ליכא רבותא דכיון דנתקנה קודם שבא לו טומאת מגע מדרס ה"ל כאלו לא נפסקה כלל לגבי טומאת מגע מדרס ודו"ק:

דף קיג.

בד"ה כלל אמר כו' וי"ל דה"ק כל קשר כו' ואפילו עניבה ולאפוקי מדרבנן כו' עכ"ל ר"ל דכל קשר דאר"י משמע אפילו בעניבה ולאפוקי מדרבנן דנקטו קושרין כו' אבל לא בחבל דמשמע דוקא קשירה וק"ל:

בפירש"י בד"ה ובלבד שלא יענבנו לחבל כו' עכ"ל ולאפוקי שלא נפרש ובלבד שלא יענבנו לפונדא ולפסקיא ועיין בתוס' בפרק קמא דפסחים וק"ל:

גמרא אמר רבי אבא א"ר חייא בר אשי אמר רב מביא אדם כו' כצ"ל מדברי הרא"ש ובתוס' והוא מימרא א' מסימן שבסוף פ' במה מדליקין ע"ש בחידושינו וק"ל:

דף קיד.

תוס' בד"ה ואפי' במס' כו' ומיהו בפר"ח בקידושין אין כתוב בהן דבר אחד כו' מסכת כלה היינו דרשות הסדורות כו' עכ"ל כצ"ל ור"ל בפירושו של ר"ח אין כתוב בהן מלת

אחד אלא שכתוב בהן דבר בתלמודו כמו שכתוב בפירוש ר"ח בערוך בערך כל וכ"ה ברי"ף שלא כתוב בו מלת אחד דהשתא מפרש ר"י ונקט לה לפי דרכו של ר"ח בפי' מלת כלה דהיינו דרשות כו' עיין שם בערוך וברי"ן שם בשם ר"ח ובא להשוות ההיא דקידושין להך דהכא למאי דלא כתוב בהן מלת אחד דהוה משמע כמו שכתבו התוס' לגריעותא דאפילו דבר אחד הימנה ממסכת כלה אלא דכתוב בהן דבר בתלמוד דהיינו כל מסכת כלה בכל מקום שישאלו באותה מסכת דהיינו ממש כהך דהכא דבציר מהכי אין ראוי למנותו פרנס על הציבור זהו הנכון בדברי התוס' ומהרש"ל הגיה בדברי התוס' כפי' רש"י ולא ידעתי מאין לו גם פירושו בדברי התוס' אינו מבורר לנו ודו"ק:

דף קיד:

בד"ה ליתקע כו' ולא תקעו להודיע דחלבי שבת כו' עכ"ל לכאורה דלאו ראיה הוא דלפי מאי דמשני ואסיק הכא כהנים זריזין הן ניחא נמי התם משום דכהנים זריזין הן אלא דראייתם למאי [דלא] אסיק אדעתיה הכא למימר דכהנים זריזין הן ובעי למימר דאי רבי ישמעאל כו' ליתקע כי היכי כו' אמאי לא תקשי ליה לכ"ע בסמוך יו"ט שחל במו"ש כו' ליתקע להודיע דחלבי שבת קריבין ביו"ט אלא ע"כ דלא תקעי אלא בהכנסת חמור ומיהו אכתי לאו ראיה גמורה היא דאימא דאמוראים דהכא לא הוו ידעי ברייתא דבסמוך דבמ"ש מבדילין ולא תוקעין ודו"ק:

בד"ה וליתקע כי כו' אליבא דר"י ליתקע כו' שמציעין את המטות מיוה"כ לשבת כו' עכ"ל מיהו קשה דהא לא מיתרצא בשינויא דרב שישא דמציעין את המטות מיוה"כ לשבת שבות קרובה היא וכי לא ידע רב שישא מתני' דמציעין כו' ודו"ק:

בד"ה ואמר רב יוסף כו' לעיל כי פריך ליתקע כו' לא ה"מ לשנויי הכי כו' אלא חומרא הוא כו' עכ"ל ובשנויא דרב שישא ודאי מתרצת שפיר הך דלעיל דשבות רחוקה לא התירו אלא כיון דלא קאי שינויא דרב שישא לא חש ליה לתלמודא לתרץ הכי לעיל אבל שינויא דרב יוסף כיון דקאי אי הוי מיתרצא נמי הך דלעיל ה"ל לתלמודא למימר הכא אלא אמר רב יוסף כו' וק"ל:

בד"ה ואמאי ליתקע כו' דשרי בשחיטה לא להודיע דיו"ט קיל כו' וכן אור"י מה שתוקעין במוצאי יוה"כ כו' עכ"ל מיהו התם במוצאי יוה"כ שרינן לתקוע כיון דבא להודיע שהוא לילה הוה חול ומותר לתקוע בו אבל הכא גבי שחיטה דא"נ דהוי לילה מ"מ יו"ט הוא ואסור לתקוע בו משום שבות דאין דוחין שבות להתיר וק"ל:

דף קטו.

פירש"י בד"ה טעונין כו' ורבותי פירשו דהאי בכל לשון דקאמר אכתובים קאי ולא אנביאים כו' עכ"ל. ק"ק לפי' זה מאי פריך לקמן מהך דהיו כתובין תרגום וכל לשון מצילין כו' אימא דאנביאים קאי דלכ"ע ניתן לכתוב ולקרות ודו"ק:

בד"ה לא ניתנו רשב"ג פליג עלה ואמר אף כו' ובד"ה ר"ג אבי כו' ר"ג הזקן ור"ג זה שהיה בדורו של כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה לא נתנו כו' דהא שרי למימר בע"פ תרגום כדמתרגם רב יוסף עכ"ל ולפי מה שכתבו התוס' בפ' קמא דבבא קמא ז"ל כדמתרגם רב יוסף נקט רב יוסף לפי שהיה בקי בתרגום שיש כמה ענייני תרגום ולא כדפי' בעלמא לפי שהיה סגי נהור ודברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם בעל פה ולכך היה אומר תרגום דמשום עת לעשות לה' אמר התם דשרי ואין לך עת לעשות גדול מזה עכ"ל דהשתא אין להם ראייה הכא מדמתרגם רב יוסף דשרי לומר בע"פ תרגום דאימא דהוה שרי ליה נמי תרגום משום עת לעשות לה' אלא שהתוס' דהכא ודאי ס"ל כדפירשו בעלמא לפי שהיה סגי נהור והיה אסור בכתב דאי אתה רשאי לומר בע"פ ולכך היה אומר תרגום דשרי לומר בע"פ כמו שכתבו הכא ומה שהקשו התוס' בזה שם דהא אף בדברים שבכתב הוה שרי לומר בע"פ משום עת לעשות לאו קושיא היא דבפרק הניזקין מוכח בהדיא דרב יוסף לית ליה היתרא דעת לעשות והא דנקטו התוס' הכא כדמתרגם רב יוסף ולא הוכיחו כן בפשיטות מתרגום של יונתן שאמרו בע"פ כפירש"י ז"ל יש לומר כדברי התוספות דפרק קמא דבבא קמא דבכל מקום נקט התלמוד נמי רב יוסף לפי שהיה בקי בתרגום ועי"ל משום דלפי' רבותיו של רש"י תרגום של נביאים שעשה יונתן ניתן גם ליכתב הוצרכו לראייה מרב יוסף כיון שהיה סגי נהור ע"כ דלא היה יכול לומר נמי כתובים אלא בתרגום בע"פ ודו"ק:

בד"ה עילמית יוונית כו' אבל רבנן שרו אף בשאר ספרים כו' עכ"ל לאו היינו רבנן דפליגי התם אדרשב"ג דהנהו שרו אף בשאר ספרים אף בכל לשון אלא דהיינו רבנן דפליגי אדרבי יהודה אליביה דרשב"ג וס"ל דרשב"ג מתיר אף בשאר ספרים בלשון יוונית ע"ש וק"ל:

בד"ה ובידו ספר כו' וכן תניא בפרק שלישי דמגילה בהלל ומגילה אפילו י' קורין וי' מתרגמין אע"פ שיונתן לא כו' כצ"ל:

דף קטו:

פרש"י בד"ה שכתבו מקרא התרגום שבעזרא כתבו כו' עכ"ל מהרש"ל מחקו מפרש"י ונראה לקיים כל פירש"י הישנים משום דהך רישא תרגום שכתבו מקרא איירי שהשאר הספר נכתב כהלכתו וכן הבינו התוספות שמועה זו בפרק קמא דמגילה אהא דקתני התם מקרא שכתבו תרגום כו' אינו מטמא הידים בשלמא תורה איכא יגר שהדותא וקשה אמאי מפסלה בהכי והלא אלו חסר כל אלו הג' תיבות לא מיפסל כו' ספר שחסר יריעה אחת אין קורין משמע בחסר פסוק אחד דקורין כו' עכ"ל ע"ש וא"כ ה"נ הכא בס"ת שנכתב כולה כהלכתה רק שכתוב יגר שהדותא מקרא וכן בנביאים שכתב כולה כהלכתה רק כדנא תימרון להון שכתב מקרא ודאי דלא איצטריך למתני בהו דמצילין דהא קורין בהן אפי' בחסר מהן אלו תיבות אלא בעזרא ודניאל שכתוב בהן תרגום יותר מיריעה א' אצטריך לאשמעינן אם כתב את כל התרגום מקרא אפילו הכי מצילין אע"ג דלא היו קורין בהן בחסר כ"כ וק"ל:

תוס' בד"ה מגילה עד כו' משום דבעי ספר וכ"ש ס"ת דנקראת כמה פעמים ספר כו' עכ"ל לכאורה קשה דבפשיטות ה"ל לאקשויי אגופה דקתני הכא דמגילה בעי ספר מכ"ש ס"ת דנקראת כמה פעמים ספר ויש ליישב דזו הראייה דכ"ש ס"ת דנקראת כמה פעמים ספר אינו ראייה גמורה כ"כ וטפי נראה להם לאוכוחי מעיקרא מהא דתניא בהדיא בגמרא דידן דספר תורה פסולה על הנייר משום דבעי ספר אלא משום דלא מפורש בהדיא בגמרא דידן דפסולה נמי על הדיפתרא מהאי טעמא דבעי ספר הוצרכו למימר דהכי נמי לא חשיב לה לענין כשרות והביאו ראיה ממ"ס דפוסל בהדיא בס"ת דיפתרא ועוד ראיה מדפוסל במגילה וסוטה מטעם דבעי ספר מכ"ש בס"ת כו' ודו"ק:

בד"ה מיתיבי כו' משמע דמלשון ללקט כו' משמע הא יש בו ללקט מצילין כו' עכ"ל ק"ק דתקשי להו נמי כיון דאבעיא דלעיל נמי במפוזרות קמיירי מאי קא קשיא ליה לעיל ותבעי לך פ' ויהי בנסוע גופה הא איכא למימר דבמכונסות כגון ויהי בנסוע גופה לא קמבעיא ליה ומאי פשיט נמי לעיל מההיא דיגר שהדותא דאיירי במכונסות ועוד יש לדקדק דאמאי לא פשיט הך אבעיא דלעיל ומסייע ליה מהך ברייתא דס"ת שבלה אם יש כו' ואם לאו אין מצילין ויש ליישב בזה דלהך מלתא במפוזרות שאין בה כדי ללקט פ"ה אותיות ידע שפיר למימר דבלה שאני וק"ל:

דף קטז.

גמרא הגליונין וספרי מינין כו' מאי לאו גליונין של ס"ת כו' והכא ליכא לאוקמי בגליון במקום הכתב שנמחק דלא מקרי סתם גליון ועוד דגליונין לשון רבים לא משמע כן אלא דבין דף לדף ושל מעלה ושל מטה ושבין פרשה כו' וק"ל:

תוס' בד"ה ספרי מינין כו' אור"י דמיירי בנמצאו ביד מין כו' הא אמרינן פרק השולח נמצא ביד מין יגנז כו' עכ"ל יש לדקדק בדבריהם כיון דע"כ לרבי יוסי נמצא ביד מין יגנז דקאמר התם לאו אכולה ס"ת קאמר אלא אאזכרות אבל השאר שורפין א"כ ה"נ איכא למימר בהיפך דהכא איירי בכתבו ודקאמר התם כתבו ישרף היינו השאר אבל האזכרות יגנז כדאמר רבי יוסי הכא וי"ל דהתם דינא סתמא קאמר יגנז וישרף והשתא אי בנמצא קאיירי הכא שפיר קאמר התם סתמא יגנז מדינא דאזכרות ובשאר לא קאמר מידי דאי בעי ישרוף ואי בעי נמי יגנז אבל אי מיירי הכא בכתבו לא הול"ל התם סתמא ישרף מדינא כיון דבאזכרות מדינא קאמר הכא יגנז ולא שרי לשרוף ודו"ק:

דף קטז:

תוס' בד"ה וכ"ש בשטרי כו' ואפילו בחול לא ידע ר"י מי התיר כו' עכ"ל. משמע דאמלחמות הכתובין בלע"ז קאי אבל אכתב שתחת הצורה מוכח בהדיא התם דשרי מדקאמר ודיוקנא עצמה אף בחול אסור משמע שכתב שתחתיו אינו אסור אלא בשבת ואפשר דלא הוי מושב לצים כ"כ כיון שאינו אלא דבר מועט משא"כ אותן מלחמות כו' דהוי הרבה ומושכין לבא לקרות בו ולבטל מדברי תורה ועוד יש לדקדק דכתב שתחת הצורה לא אסרו שם אלא משום גזירה שמא יקרא בשטרי הדיוטות כפרש"י שם ואמאי לא נגזור כן באגרות אף שא"צ למה שכתוב בהן כו' לפי' ר"ת לעיל ויש לחלק ודו"ק:

פרש"י בד"ה יומא דאסתנא כו' אבל אסתנא ע"כ צפונית היא ונוחה כו' עכ"ל זו היא עיקר הראיה דהא דקאמר דצריכה שמעתא צלותא כיומא דאסתנא כו' משמע דנוחה היא וכולה צוננת כמו רוח דרומית אינה נוחה אלא צפונית דאינה חמה ולא צוננת היא ודאי נוחה ודקאמר שוב ורוח דרומית היא בלשון ארמי כו' אינה ראיה אלא דקושטא אשמעינן דזו היא שמה ועיין בתוספות פ"ג דגיטין:

גמרא ור"י בנו של ריב"ב האי פעל כו' שלא יוציא כו' מ"ט א"ר הונא כו' ולעיל הוה ניחא ליה לר"י בנו של ריב"ב דקאמר בשלמא לר"י בנו של ר"י ב"ב דהא כו' וי"ל משום דהוה סבירא ליה דאי אפשר להוציא אמורים אלא בהפשטת עור עד החזה אבל השתא

דקאמר דלית ביה טעמא אלא משום דפעל ה' למענהו הוא שפיר קשיא ליה מיניה כו' מה טעם דפעל ה' למענהו דמשום כבוד אית ביה ודו"ק:

דף קיז.

בפרש"י בד"ה מי דמי תיק כו' המותר לטלטלו בלא שום דליקה דספר בר כו' עכ"ל. ואפילו כתובים שאין קורין בהן בר טלטול הוא כיון ששונין ודורשין בהן וכ"כ בעל המאור ומשמע להו לפרושי דמותר לטלטל בלא שום דליקה קאמר דומיא דנעשה בסיס לדבר האסור דהיינו בלא שום דליקה וק"ל:

תוס' בד"ה הכא נעשה כו' דא"כ היכי קאמר לא נטלטל עור כו' עכ"ל דליכא למימר דקושטא דתלמודא פריך הכי מי דמי כו' הכא נעשה בסיס לדבר האסור לר"י בנו של ריב"ב ומאי אהדרו ליה לא נטלטל עור אגב בשר דא"כ מאי משני אלא ה"ק ליה אם כו' ואע"פ שיש בתוכו מעות לא נטלטל עור אגב בשר איך שייך לר"י בנו של ריב"ב כיון דהבשר גופיה דבר אסור הוא כדפריך מעיקרא לפרש"י וק"ל:

בד"ה מי דמי התם כו' דאין נראה לו לחלק כיון דהשתא סבור שיכול לנער כו' ה"ה דשרי להביא תיק כו' עכ"ל יש לדקדק לפ"ז כיון דהוי סבר דיכול לנער כו' ואין לחלק בין נעשה בסיס לדבר האסור ולדבר מותר ובין לדבר האסור גרידא אמאי הדר ביה ממאי דבעי למימר מעיקרא שהשיבו לו מהא דמצילין תיק הספר עם הספר ובתוכו מעות אלא שהושיבו לו מה דמביאין תיק ובתוכו מעות מעלמא כו' הא שפיר השיבו לו כדמעיקרא מתיק הספר עם הספר ובתוכו מעות כיון דאין לחלק לפי סברתו דהשתא שיכול לנער כו' כמו שכתבו התוספות ויש ליישב דמהאי טעמא כיון שיכול לנער כו' אין נראה לו לחלק בין נעשה בסיס לדבר האסור ולדבר מותר ובין נעשה בסיס לדבר אסור גרידא היינו לגבי תיק ובתוכו מעות מעלמא כיון דהתיק גופיה נמי בר טלטול הוא מה שאין כן לגבי בשר דנעשה בסיס לדבר אסור והעור גופיה נמי לאו בר טלטול הוא שפיר ידע דאיכא לפלוגי בין נעשה בסיס לדבר אסור ולדבר מותר ובין לאסור גרידא ומיהו בין עור ובשר בין תיק ובתוכו מעות גרידא אין נראה לו לחלק מה"ט דהתיק גופיה בר טלטול הוא כיון דמ"מ התיק נעשה בסיס לדבר שכולו אסור וצ"ל נמי למאי דמסיק ומחלק מי דמי התם אדהכי והכי נפל דליקה כו' היינו לגבי תיק ובתוכו מעות גרידא אבל לגבי עור ובשר לעיל ליכא לפלוגי בהכי כיון דהבשר מתלכלך נמי לא מצי למשדינהו לעור ולכך הוצרך לחלק לעיל לגבי עור ובשר כיון דנעשה בסיס לדבר אסור ולדבר מותר ובין נעשה בסיס לדבר אסור גרידא ודו"ק:

בפרש"י בד"ה כדאמרינן מעיקרא וכו' וליכא שהות למשדינהו וה"נ אגב צרכי גבוה דכל פעל גו' עכ"ל הא ודאי דר"י בנו של ריב"ב לא מוקי ליה כל פעל ה' גו' בכה"ג מ"מ רבנן אהדרו ליה אמאי לא מוקי ליה בהכי דלא גרע מהא דמצילין מעות אגב ספר וליכא לאקשויי הכא לגביה דהפשטה מי דמי התם אדהכי והכי נפל דליקה כו' כדפריך לעיל גבי טלטול דאינו אלא משום שלא יתלכלך הבשר וליכא למשרי כיון דמצי למשדינהו דרך ביאתו אבל הכא גבי הפשט את כולו אע"ג דמצי למשדינהו לבתר שהפשיט עד החזה ולא יפשיט עוד כיון דאיכא טעמא דרב יוסף ורבא משום שלא יסריח ושלא יהא מוטל כנבילה אין לחלק בהכי ודו"ק:

תוספות בד"ה אדהכי כו' ואם כן כשאינו מופשט אלא עד החזה מותר לכ"ע לטלטל כו' עכ"ל וצ"ל דפסיקא ליה לתלמודא בשום מקום דכשאינו מופשט אלא עד החזה דמותר לטלטל דאל"כ אימא דבהכי פליגי דהשתא שפיר אהדרו ליה רבנן דתיק הספר עם הספר ובתוכו מעות להא דמיא דה"נ באינו מופשט אלא עד החזה לא מצי למשדינהו ולפי מה שכתבנו לעיל יש לדחות דמ"מ איכא לפלוגי בין נעשה בסיס לדבר איסור ולדבר מותר ובין נעשה בסיס לדבר איסור גרידא ודו"ק:

בד"ה דשקיל כו' וקשה דה"ל למתני כו' בהדי הנהו שבות כו' ונראה לר"י דליכא אפי' שבות כו' עכ"ל. והוא הדין דה"מ לתרוצי נמי הכא דבפלוגתא לא קמיירי דלרבי ישמעאל לא דחי ליה וכמ"ש לקמן לגבי דחיית מלאכת הפשט וכצ"ל למאי דבעי למימר דבטלטול פליגי הא דלא חשיב ליה התם גבי דדחו שבות צ"ל דבפלוגתא לא קא מיירי דלר"י אסור לטלטל בהפשט כולו מיהו ק"ק דבאינו מופשט רק עד החזה דשרי לטלטל לכ"ע ודוחה שבות ואמאי לא חשיב ליה התם וי"ל ודו"ק:

בא"ד דשקיל כו' ואם תאמר לפי זה ה"ל למחשב התם דחיית הפשט כו' עכ"ל היינו במלאכות הדוחות שבת דחשיב שם ולר' ישמעאל דדוחה הפשט עד החזה לא קשיא להו אמאי לא חשיב התם דהוי בכלל הקטרת אימורים וכך כתבו התוס' שם וק"ל:

בד"ה ועוד לרבנן כו' ואדמפלגי בין חצר מעורבת למבוי כו' עכ"ל ר"ל הך מתני' דהכא ודאי אייר אפי' במבוי שאין בו עירוב ושיתוף שמצילין בה כתבי קודש אלא דהכי קאמר דאי הוה אייר הכא במבוי המתוקן במחיצות כ"כ שאם היה בה שיתוף ניתרת לכל דבר אף לאוכלין ומשקין לא ה"ל למתני בסיפא חצר מעורבת להציל בה אוכלין ומשקים אלא דה"ל למתני בה נמי מבוי כזה אלא שהוא משותף וכן פירש"י במתניתין דמתניתין דהכא לגבי הצלת כתבי קודש איירי בחסר עירוב ושיתוף ומה שפירש"י כאן כלומר

מבוי הניתר בכל הלכותיו בין בעירוב כו' עכ"ל. אין רצונו דקושטא הוא שיש בו עירוב אלא ר"ל נמי מבוי המתוקן כ"כ שאם היה בה עירוב היה ניתר לכל דבר וק"ל:

בד"ה אלא אמר רבה כו' דאינו נ"ל סברא שיסברו כרבי יהודה לחצאין כו' לא סברי רבנן כר"א כו' ואפילו לרבי אליעזר כו' עכ"ל ויש לדקדק דלשנויא דרבה נמי אימא הכי דלאו היינו כר"י לחצאין אלא דרבנן דפליגי אדר' יהודה נמי מודו בכתבי קודש דסגי בב' מחיצות וב' לחיין וי"ל מדקאמרי רבנן אין מערבין רה"ר בכך דמשמע דדין רה"ר ממש יש לתיקונו דנקט רבי יהודה בב' מחיצות וב' לחיין ואי הוו מודו לר"י בכתבי קודש דמצילין לתוכה ע"כ דלאו דין רשות הרבים יש לו דלגבי רה"ר ממש ודאי דלא התירו כתבי קודש אלא דהנהו רבנן דפליגי אדרבי יהודה סברי כב"ה בכל מילי ודו"ק:

דף קיז:

בד"ה הא דתניא כו' כגון שהחבית בכרמלית דחיישינן שמא יעביר כלי ארבע אמות כו' עכ"ל ולא ניחא למנקט רה"ר דנקט תלמודא וכגון שהחבית עומד שם (ברה"ר) וחיישינן שמא יעביר שם כלי ארבע אמות דאין דרך להניח חבית עומד ברה"ר כל יום השבת וק"ל:

דף קיח.

בד"ה והא דתנן כו' וא"כ תקשי נמי לרבנן וכי אזיל כו' ריקם כו' עכ"ל. יש לדקדק כיון דהמקשה לא הוה ידע הא דמשני ליה כגון דאיכא סעודה בהדיה דאמרי' ליה אכליה א"כ מאי קאמר לימא רבנן היא כו' דהא לרבנן נמי בלאו קושיא דאזיל ריקם תקשי ליה דחסר ליה סעודת ע"ש שהרי אין נותנין לו כ"א שלש סעודות דסגי לשבת וכי כולי יומא דמעלי שבתא מותבינן ליה בתענית כדפי' לעיל וי"ל דהמקשה לא נחית מעיקרא לאקשויי אלא אשבת גופיה דלרבנן ניחא דנותנים לו ג' סעודות לשבת אבל לרבי חידקא לשבת גופיה הא נמי חסר ליה סעודה אחת והשתא איכא למימר דלא הוה קשיא ליה לרבנן אלא הא דאזיל ריקם וכעין שכתבו התוס' לקמן דהוה ידע שפיר דאיכא סעודה בהדיה ואוכלה בע"ש ולא ניחא לאקשויי אלא אשבת גופיה ולרבנן ניחא דהנהו שלש סעודות שנותנין לו הן לשבת אבל לרבי חידקא בשבת גופיה לא סגי ליה בשלש סעודות שנותנין לו והמתרץ היה סבור שפשוט להמקשה שהסעודה שיוליך עמו נותנין לו באחד בשבת כו' ולכך היה סבור שהמקשה לא היה יודע שהביא סעודה עמו כמ"ש התוס' לקמן ולא נחית לאקשויי מסעודת ע"ש לרבנן אלא אשבת גופיה דלרבנן סגי ליה בג' שנותנין לו ולרבי חידקא הא חסר ליה בשבת גופיה סעודה אחת ולהכי משני ליה דאיכא סעודה

בהדיה דאוכליה בשבת והמקשה משיב לו דפשיטא ליה דאיכא סעודה אך קשה ליה כדמתרצת דאכיל נמי לר' חידקא בשבת האיכא בהדיה וכי אזיל בריקם אזיל שכמו שהביא עמו כן ישאנה עמו בצאתו ומשני דמלוינן כו' והתוס' הקשו ע"ז הפירוש דאכתי לרבי חידקא לפי המסקנא נמי חסר ליה סעודה אחת ודו"ק:

בא"ד המתרץ היה סבור שהיה פשוט להמקשה שהסעודה שיוליך עמו נותנין לו באחד בשבת כו' עכ"ל. ק"ק דלא הוה צריכי לזה אלא דהמתרץ היה סבור שהמקשה ידע נמי דאיכא סעודה בהדיה אלא דלא ידע דלא אוכלה בשבת משום דבעי שיוליך עמו והמתרץ משיב לו דהך דאיכא בהדיה אוכליה בשבת וק"ל דא"כ כי אזיל כו' ויש ליישב ודו"ק:

בד"ה דמלוינן כו' וא"ת א"כ אמאי נותנין לו ב' סעודות כו' עכ"ל אבל אי לא הוה ליה סעודה ביום א' בהדיה הוה ניחא להו מיהת ביום ראשון דבעי ב' סעודות א' שיאכל ואחת יוליך עמו ובימים אחרים ה"א קושטא הוא דאין נותנין לו רק סעודה אחת ביום וסעודה אחת בלילה וק"ל:

בא"ד וי"ל דאין מחלקין תמחוי בלילה אלא כו' עכ"ל ויש לדקדק כיון דביום א' מלוינן בהדיה ומחלקין בבקר כשהולך לדרכו אף שלא בזמן סעודה א"כ בכל יום במקום שהיה לן ה"ל ליתן לו בבקר סעודה אחת דמלוינן בהדיה כמו ביום א' והשתא אכתי תקשי דבכל מקום לא יתנו לו רק אחת ויאכל אחת והאחת יוליך עמו ויש ליישב דאין דרך לחלק תמחוי בבקר רק בזמן סעודה ולכך בכל יום היו נותנין לו ב' סעודות בזמן סעודה אלא ביום א' הוצרכו ליתן לו סעודה דמלוינן בהדיה בבקר שלא היו נותנין אותה לו בע"ש לפי שאינו הולך מיד וכמ"ש התוס' לעיל וק"ל:

דף קיח:

בד"ה אילו היו כו' מה איסור יש בזר העולה לדוכן אם כו' עכ"ל הקשה מהרמא"י בטור א"ח סי' קכ"ח דהא יש איסור עשה בזר הנושא כפיו כדאמרינן בפ"ב דכתובות ופירש"י שם מדכתיב כה תברכו אתם ולא זרים ולאו הבא מכלל עשה עשה ויש ליישב דמשמע ליה עלה לדוכן בעלמא שעלה ועמד במקום דוכן שהכהנים עומדים שם אבל הוא לא היה מברך עמהם וע"כ אמר דלא ידע ר"י מאי רבותיה דרבי יוסי כי מה איסור יש בזר העולה לדוכן ואינו מברך אם לא שנאמר שהיה מברך ורבותיה משום ברכה לבטלה דלא תשא זה אינו דודאי משום דלא עבר על דברי חביריו לא עבר על לאו דלא תשא והוא הדין דהוי מצי למימר דודאי דלא היה בירך משום איסור עשה דזר נושא כפיו אלא דחדא מתרתי נקט וק"ל:

דף קכ.

בפרש"י בד"ה י"ח כלים כו' ואינו פושטן לחזור וללבוש כו' עכ"ל היינו לרבי יוסי דהכי משמע בברייתא לקמן בגמ' דבהא פליג ר"י אדר"מ ודקתני הכא במתני' וחוזר ולובש ומוציא כו' לא אתיא כר"י אלא כת"ק וכ"ה בראש"ש ע"ש וק"ל:

בתוס' ד"ה אידי ואידי כו' דלקפל היינו אפילו בא לקפל כו' עכ"ל ר"ל דאפילו בבא לקפל שרי באותה חצר וה"ה דהמ"ל אידי ואידי בבא להציל כו' ואפי' להציל לא שרי בחצר אחרת אלא דחדא רבותא מתרתי נקט וק"ל:

בא"ד ה"ל לאוקמי כו' בחצר אחרת וכאן בבא לקפל כו' עכ"ל ר"ל דאמאי נאדי משינויא קמא דה"ל לאוקמא בחצר אחרת וכשינויא קמא דכאן בבא לקפל כו' ודו"ק:

בפרש"י בד"ה אטעייה כו' והאי דמקפל ונותן כו' דהא מעט מעט הוא [כופל ומטלטל] בו כו' עכ"ל צ"ע מאי קא מדמי דודאי בקיפול דהכא אפי' במנא חד איכא טרחא טפי מבא להציל משא"כ התם דליכא טרחא טפי בנופל ומטפטף בחד מנא מאם הציל בפעם אחת ואדרבה טפי איכא להתיר בטיף טיף כמ"ש התוס' לעיל בשם ר"ת בנסדקה ועושה טיף טיף מותר להביא אפי' לצרף ולקלוט דאינו בהול כ"כ כו' ע"ש ודו"ק:

דף קכ:

תוס' בד"ה פותח ונועל כו' ומתרחק השמן כו' והוי מכבה או כו' עכ"ל לעיל במנער את הטבלא כו' שפי' ר"י דמיירי דליכא שמן בנר כו' דאם לא כן הוי פסיק רישיה וליכא מאן דשרי כדפריך לקמן בפשיטות גבי דלת כו' אי ברוח שאינה מצויה מ"ט דמאן דשרי משום דהוי פסיק רישיה וליכא מאן דשרי ואם כן צ"ל הכא בנר שאחורי הדלת כו' דמתיר בברייתא דלא הוי פסיק רישיה כ"כ אלא דרב לייט עליה ומחשיב ליה בפסיק רישיה וליכא לאקשויי דאימא דה"נ דהכא איירי בלית ביה שמן בנר כדלעיל במנער את הטבלא ולית ביה פסיק רישיה ואמאי לייט רב עליה די"ל דודאי לעיל במנער את הטבלא ולית ביה נמי שמן אצטריך לאשמעינן דשרי לנערה ולא חיישינן שע"י הניעור מכבה הנר הדולק כיון שאינו מכוין לכבותה אבל הכא בנר שאחורי הדלת כו' לא שייך כלל כיבוי בנר הדולק גופיה בלא שמן אלא ביש בו שמן וע"י הנדנוד מתרחק או מתקרב השמן והוי מכבה או מבעיר וק"ק לפירוש התוספות אמאי נקט אם כבתה כבתה ולא נקיט נמי ואם הבעיר הבעיר ויש ליישב דאפשר דהנך תרתי ברייתות חדא הוא דנר שעל גבי הטבלא כו' ואידך הך דנר שאחורי הדלת כו' מתניין בהדדי ולא תני בקמייתא גבי שע"ג הטבלא בהדיא אם כבתה כבתה כדמוכח בירושלמי ובבתרייתא גבי נר שאחורי

הדלת כו' תני אם כבתה כבתה אלא דתלמודא דידן מפרש לה דקאי נמי אם כבתה כבתה אקמייתא והשתא ניחא משום דלא שייך אם הבעיר בהעיר בקמייתא לא תני לה נמי בבתרייתא כיון דהך דאם כבתה אתרווייהו קאי ודו"ק:

בא"ד ועוד דא"כ הל"ל פותח אדם דלת כנגד הנר וכו' עכ"ל. יש לדקדק בדבריהם דע"כ לפירוש זה דמשום כיבוי הרוח הוא כפירש"י וכמו שכתב הרא"ש בשמו האי כיבוי הרוח קרוב לפסיק רישיה הוא ולכך לייט עלה רב משום דמחשיב ליה פסיק רישיה וא"כ מאי קא קשיא להו למנקט הכא פותח אדם דלת כנגד הנר כו' דההוא רוח אי מצויה הוא לאו פסיק רישיה הוא כלל ואי ברוח שאינה מצויה ליכא מאן דשרי דהוי פסיק רישיה לכ"ע כדאמר בסמוך גבי מדורה וי"ל דודאי גבי מדורה שהוא הבערת האור אמרי' הכי אבל הכא גבי כיבוי דנר אין לחלק בין רוח דאחורי הדלת ובין רוח דפותח הדלת כנגד הנר דתרווייהו קרוב לפסיק רישיה ולא הוי ממש פסיק רישיה ולכך התירו בברייתא ורב מחשיב ליה פסיק רישיה ודו"ק:

בד"ה וכי תימא כו' דנקט בברייתא כלי מתכות משום דאין חילוק כו' עכ"ל. וכה"ג צ"ל דלא תקשה אף לפי האמת דבמתני' לא אסר ר"י אלא חרס חדש ובברייתא אסר אפי' ישן מדנקט כלי כפר שיחין כו' די"ל דנקט כלי כפר שיחין כו' משום דאין חילוק בהם בין חדשים לישנים וה"ה שאר כלי חרס ישן וק"ל:

דף קכא.

בד"ה ה"ג ר' יוסי כו' והתניא נעילה מתפלל שבע ומתודה כו' עכ"ל כצ"ל:

בא"ד אפילו טמא מת וטמא שרץ שאין צריכין טבילה לתפלה כו' עכ"ל. הכי איתא בפרק מי שמתו דכל הטמאים מותרים בד"ת ותפלה חוץ מבעל קרי וצ"ל לפי דבריהם דטובלין דחייבי טבילות דרישא היינו דיכולים לטבול אבל טובל והולך דקתני בסיפא דבעל קרי היינו דחייב לטבול עד המנחה מיהו יכול לטבול עד הלילה כשאר חייבי טבילות ודברי מהרש"ל בזה אינן מבוררין לי ודו"ק:

בד"ה ר' יוסי ב"י היא וא"ת וא"כ כו' מנליה לרב כו' ות"ק דהכא הוא ר' יוסי דהתם כו' עכ"ל ר"ל כיון דאיכא תרתי ר' יוסי דהיינו ר"י בן חלפתא ור"י ב"י מנליה לרב דפליגי כלל בטבילה התם אימא דלא פליגי בהנך תרתי ברייתות אלא בטבילה בזמנה ות"ק דהתם הוא ר"י בר יהודה ות"ק דהכא הוא ר"י בן חלפתא דהתם וק"ל:

דף קכא:

בד"ה כל המזיקין כו' ומה"ט נמי פליג רב הונא כו' עכ"ל וה"ה דהמ"ל דמה"ט לא קשיא ליה מהך ברייתא דהני הוא דשרי להרוג אחריני לא אמתניתין דשרי צידה אף באחריני וק"ל:

בד"ה ברצין אחריו וכו' דאי ברצין אחריו אמאי כו' איכא פקוח נפש וכו' עכ"ל. וליכא למימר דרב הונא ס"ל דאפילו ברצין אחריו ליכא פקוח נפש ופליג אדריב"ל וכן כתבו לפירוש ר"י דבשארי אסור להורגן אפילו ברצין אחריו לרב יהודה וע"כ דס"ל לרב יהודה דאפילו ברצין אחריו ליכא פקוח נפש די"ל דלא מסתבר דפליגי ריב"ל ורב הונא בהא אי הוה פקוח נפש או לא בשארי שרצין אחריו ובהכי ניחא לפירוש ר"י שהוצרכו לומר דריב"ל כר"ש דשרי שארי אפי' באין רצין אחריו ורב הונא כו' ולא ניחא להו למימר דריב"ל כר"ש ושרי שארי ברצין אחריו דהשתא שפיר סבר רב הונא כריב"ל די"ל דלא מסתבר דפליגי ר"י ור"ש בהא אי הוה פקוח נפש בשארי הרצין אחריו או לא ודו"ק:

דף קכב.

בד"ה ואם בשביל כו' ואף על גב דישראל המבשל בשבת בשוגג כו' עכ"ל ולפי התירוץ שכתבו התוס' לעיל דבדבר שאינו קל לא גזרינן שיעשה הישראל בידים וא"כ נכרי שבישל בשבת נמי שרי לישראל וכ"ה במרדכי מיהו היינו בנכרי שבישל לעצמו אבל בשביל ישראל ודאי דאסור ולכך ל"ק להו אלא מישראל המבשל בשוגג דההוא מסתמא בשביל ישראל הוא ושרי וק"ל:

בד"ה משקה אחריו כו' דוקא להשקות בהמתו אסור כו' אבל הוא עצמו שרי דמטפס כו' עכ"ל. אבל אין לומר דנקט בהמתו לרבותא דרישא דאפילו לבהמתו דלא שייך בה מטפס כו' שרי במילא לעצמו דהא מילתא מרישא דנכרי שהדליק הנר נמי שמעינן ליה דשרי אע"ג שהישראל לא היה יכול לעשות כן וק"ל:

בא"ד מיהו לענין אותו ישראל עצמו לא מצינו כו' עכ"ל. בפי' ראשון שפי' מהרש"ל דלישראל אחר מצינו חילוק בין איתעביד איסורא דאורייתא לדרבנן כמ"ש לעיל דבא בשביל ישראל זה מחוץ לתחום מותר לישראל אחר ובאיסורא דאורייתא כי הכא אסור לכל ישראל אבל לישראל עצמו שנעשה האיסור בשבילו לא מצינו בשום מקום חילוק בין איסור דאורייתא לרבנן וכיון דבהך דפירות שיצאו כו' וחזרו שלא הפסידו היתרן הראשון ומותרין לכל ישראל ה"ה הכא גבי מים כראיית ר' אליהו ואין להקשות לפר"י שכתבו לקמן דהכא גבי מים בכרמלית דלא הוה איסורו נמי רק מדרבנן ואמר דשרי

לישראל אחר ולא לאותו ישראל וגבי פירות שיצאו וחזרו כו' אמרינן דמותרין לכל ישראל די"ל דר"י לא ס"ל הא דמחלק ר"ת דנקט דוקא בהמתו משום דאדם מטפס כו' אלא באדם נמי לא אמרינן דמטפס כו' ואסור ולא נקט בהמתו אלא לרבותא דרישא דלא גזרינן בה דילמא אתי לאפושי כו' ודו"ק:

בפרש"י בד"ה אבל מכירו אסור קס"ד דעביד נמי אדעתא דידיה עכ"ל ולכך היה המקשה רוצה לאסור במכירו אפילו בהך דר"ג דלא שייך ביה שמא ירבה בשבילו אבל למאי דמסיק נר לאחד נר למאה שרי אף במכירו אפילו אי עביד נמי אדעתיה דידיה צ"ל דמכירו אסור משום דשמא ירבה בשבילו ודו"ק:

תוס' בד"ה איני והאמר כו' והכא איירי כשאין הבהמה יכולה לבא כו' עכ"ל זה התירוץ אינו אלא לפי' ר"ת דבהכי איירי הא דנכרי שליקט עשבים כו' דקאי בתרי עברי נהרא מדאסר לה בשביל ישראל אבל לפר"י ליכא לשנויי הכי דמנליה למקשה דאיירי הכי ואימא דאיירי כשהבהמה יכולה לאכול מן המחובר כהך דר"ח דמעמיד אדם כו' ולא הוי מוקצה כלל וק"ל:

דף קכב:

בד"ה אהדרינהו כו' דמשום נר לא' נר כו' עכ"ל לעיל גבי מרחץ וגבי מסיבה ברוב ישראל ומחצה על מחצה לא הוצרכו לכך דאפשר דנר לאחד נר למאה לא שייך כלל ברוב ישראל ובמחצה על מחצה אלא הכא דע"כ מדמהדר מעיקרא שמואל אפיה היינו משום דרוב ישראל היה או מחצה על מחצה ושוב כד אייתי שטר וקרי הוה שרי היינו משום דנר לאחד נר למאה ואם כן תקשי ליה מעיקרא נמי מה"ט דנר לאחד נר למאה לא הוה ליה למהדר אפיה ואהא תרצו דמשום נר לאחד כו' אלא היכא שניכר כו' כי הכא דאייתי שטרא וקרי ביה ומיהו בנכרי וישראל לחוד לא אצטריך לן היכרא דודאי עיקר אדעתיה דידיה עבד כו' כפרש"י ודו"ק:

סליק פרק כל כתבי

בפירש"י בד"ה ה"ק כו' ואע"פ לא ארבותא כו' אלא ארבותא דנתפרקו בין בחול בין בשבת כו' עכ"ל מפירושו נראה דל"ג בגמרא אע"פ שנתפרקו בחול ניטלין וכן נראה דהא לא קתני בחול במתני' וכה"ג דקדק הר"ן מפירוש רש"י דל"ג במתני' אע"פ שנתפרקו בשבת מדפירש אבשבת דקתני רישא קאי כו' וק"ל:

תוס' בד"ה לעולם קסבר כו' ופריך והא נמי נוטלין קתני כו' עכ"ל ר"ל נוטלין בויו"ו משמע סילוק מהיכר ציר אבל לשון טלטול ניטלין ביו"ד קתני ליה בכ"מ ומלת נמי לכאורה אין

לו מקום כאן בלשון התוספות ויש ליישבו דר"ל דאין המכוון ממנו נוטלין קתני דשרי ולא ניטלין דהיינו טלטול דאסור דהא ודאי טלטול מכ"ש דשרי כסברת אביי למשרי טפי טלטול וכדקתני בהדיא במתני' דטלטול שרי אלא דר"ל דנוטלין קתני נמי דשרי דהיינו סילוק ומכ"ש טלטול וק"ל:

בד"ה רחת כו' וא"ת והאמר רב יהודה כו' מדבעי מיניה מרב יהודה כובד עליון כו' משמע דס"ל הכי כו' עכ"ל לכאורה בפשיטות הוה ליה לאקשויי מהך דבעי להו מרב יהודה בכובד עליון כו' והוה רפיא בידיה והכא פשיטא ליה לאסור ויש ליישב דמהך אבעיא לחוד ליכא לאקשויי דאימא דהכא דקאמר לאסור היינו הך דקאמר התם ולאו דלפעמים קאמר לאיסורא משום דהוה רפיא בידיה ומספקא ליה בכל כלי שמלאכתו לאיסור אבל מהא דמשמע דסבירא ליה הכי בכלי קיואי דפשיטא ליה להתיר קשה שפיר אדהכא ודו"ק:

דף קכג.

בד"ה פגה כו' מירי שהניחה על מנת ליטלה כו' עכ"ל דבהניח לכל השבת לכ"ע תקשי דהוי בסיס לדבר איסור ואפילו במגולה מקצתה ליאסר אבל אי מירי בהניחה על מנת ליטלה ל"ק להו הכא מאי טעמא דמאן דאסר דהא כשכח דמי ואפי' טלטול גמור שרי כו' וכ"ש טלטול מן הצד כדקשיא להו לקמן גבי פוגלא די"ל דאימא דמאן דאסר הכא דהיינו ת"ק תנא הוא ופליג וס"ל דטלטול מן הצד וכ"ש טלטול גמור אסור שפיר בשכח והך דהתם כר"א בן תדאי אתיא אבל גבי פוגלא קשיא להו שפיר לרב נחמן מסתמא דמתני' דמתיר אפי' טלטול גמור בשכח ולכך הוצרכו לדחוק ולחלק אליביה דאע"ג דכשכח דמי כו' מכל מקום לא היה להניח באותו ענין כו' כמ"ש לקמן ודו"ק:

בד"ה האי פוגלא כו' אי במניח מ"ט דשרי מלמטה למעלה הא אפילו ניעור לא שרי כו' עכ"ל וליכא לאקשויי לפי האמת מנליה לאוקמא האי פוגלא במניח על מנת ליטלה ותקשי ליה מדרב נחמן אדרב נחמן ומסיק דהדר ביה מההיא אימא דלא הדר ביה מהך דפוגלא וקושטא דאיירי במניח שם לכל השבת דיש לומר דבמניח לכל השבת לא הוה אצטריך ליה לרב נחמן לאשמעינן דאסור טלטול מן הצד כיון דאפילו ניעור אוסר ביה ודו"ק:

בד"ה מדלענין כו' תימה הא דתנן לקמן כל הכלים הניטלין שבריהן כו' עכ"ל ויש לדקדק אמאי לא תקשי להו מהך דתנן בסמוך גבי קנה של זיתים שאם אין בראשו קשר אינו מקבל טומאה וניטל בשבת דהכא אפילו ע"י יחוד לא הוי לטומאה מנא כיון שהוא

פשוטי כלי עץ והר"ן תירץ בזה וז"ל וכי אמרינן דשבת וטומאה כי הדדי נינהו הני מילי בדבר שהוא כלי מעיקרו ונשבר כגון מחט שניטל חורה או עוקצה אבל בכלי מעיקרו שבת וטומאה לאו כי הדדי נינהו כו' עכ"ל אבל התוס' אי הוו נמי סברי האי תירוצא א"כ לכאורה לית ליה ראייה מגלמי דאימא דהוי כלי לענין שבת משום דהוי כלי מעיקרא וי"ל כיון דלא נעשה הגלמי מעיקרא על דעת זה שיהיה כלי כמו שהוא ה"ל כמו שברי כלים ואי לאו שראוי לייחדה כך לא הוה מנא נמי לשבת וק"ל:

דף קכג:

בד"ה איתיביה כו' לדידי מוקמינן לצורך מקומו וה"מ לשנויי כר' נחמיה כו' עכ"ל מדבריהם נראה דלמאי דמסיק נמי רבה לעיל גבי עלי טעמא משום דקפיד גבי מדוכה קאי האי תירוצא דאתיא כרבי נחמיה וכן נראה מדברי בעל המאור דליכא קפידא כ"כ במדוכה כמו בעלי לרבה וכן מוכח דקמסיק רבה דכולהו לאחר התרת כלים נשנו ומדוכה כרבי נחמיה ולא קאמר מדוכה משום דקפיד אבל רש"י פירש לעיל למאי דמסיק רבה בעלי משום דקפיד ה"נ במדוכה קשה למה לא אמר רבה לקמן מדוכה משום דקפיד מיהו משום דאין זה הוכחה אלא דאיכא למימר נמי כתירוצא קמא דאתיא כר' נחמיה וכדמסיק לקמן ואין להקשות בעלי כיון דמשני ליה רבה לעיל משום דקפיד מאי פריך אביי הכא לרבא די"ל דהאי תירוצא דקפיד נראה להם לאביי ורבא דחוק דליכא קפידא בעלי כמו בסיכי זורי ומזורי אבל האי תירוצא גבי מדוכה כרבי נחמיה דקושטא דרבי נחמיה סבר הכי וליכא דחוקי במלתא אלא מהאי טעמא דלית הלכתא כוותיה וליכא לאקשויי נמי כיון דאביי הכא ניחא ליה לאוקמא בצורך מקומו מאי פריך ליה לרבה דאימא דרבה נמי אוקמה בהכי דאוסר נמי לצורך מקומו ולא התיר אלא לצורך גופו די"ל דאביי לעיל הוה סבר כרב יהודה דאף לצורך גופו אסור והוה משמע ליה אין מטלטלין אותן בשום ענין אבל הכא בשמעתין הדר ביה אביי לגבי רבה להתיר לצורך גופו כפרש"י וכדברי בעל המאור והוה משמע ליה שפיר אין מטלטלין בצריך למקומו ודו"ק:

בד"ה ה"נ מחמה לצל והא דנקט לקצב עליו בשר כו' עכ"ל ר"ל דהיינו לצורך גופו של שמחת יו"ט דמשמע ולא שאר צרכי גופו או מקומו וה"ה דהמ"ל כן לאביי אלא דהך קושיא חזקה יותר וק"ל:

דף קכד.

בפרש"י בד"ה שומטה מפתח כו' ואע"פ שמלאכתו להיתר לא כו' עכ"ל קרי ליה מלאכתו להיתר שהרי עשוי לנעול בו ומיהו צריך שיהיה בו גלוסטרא להיות ראוי לדוך בו כדפרש"י לעיל דתהוי תורת כלי עליו משום דביו"ט ודאי בקעת נמי מקרי מלאכתו להיתר כדלקמן שעומד מסתמא להסקה שמותר ביו"ט אבל בשבת שאינו עומד להסקה אי לאו דתורת כלי עליו הוה אסור לטלטלו וק"ל:

גמ' לרבה למר אליבא דר' נחמיה הני קערות היכי מטלטלינן כו' קצת קשה דלרבא נמי תקשה ליה קודם התרת כלים הני קערות היכי כו' ויש ליישב ודו"ק:

תוס' בד"ה הא ר"א כו' והא דדייק התם הא לענין מכשירין זה וזה שוין לא דייק כו' עכ"ל ודאי דאיכא לדיוקי הכי נמי אהך דפרק משילין אלא דלא נחית בפ' קמא דמגילה לדיוקי הכי אלא כדי לאוכוחי דמתני' לא אתיא כר"י אבל הך דפרק משילין דא"נ תידוק בה הכי מצי אתיא כר"י דלא פליג אלא במילי דאורייתא וק"ל:

דף קכד:

בגמרא אילימא דנשברה מעי"ט עצים בעלמא כו' לגבי הסקה בי"ט פשיטא ליה לתלמודא דהוכנו מעי"ט דסתם עצים להסקה נתנו אבל בנשברו מע"ש דבעי לאחר שבירה תורת כלי לא פסיקא ליה דהוכנו מע"ש למלאכה אחרת ובעי למימר דפליגי בהכי וק"ל:

דף קכה.

תוס' בד"ה מחצלת כו' לרווחא דמלתא כו' כדאמר רב נחמן לעיל חרס כו' עכ"ל. בנפרדה המחצלת בע"ש לא הוי צריכי ראיה מרב נחמן דהא לכ"ע מסיק לעיל דלא בעי ביה מעין מלאכה ראשונה אלא משום דאיכא לאוקמא בנפרדה מחצלת בשבת גופיה ולרבא דאית ליה מוקצה וכ"ש נולד ניחא דבעי ביה מעין מלאכה הראשונה כמ"ש התוס' לעיל דגבי חרס בע"ש דווקא איירי ולכך הביאו מרב נחמן דאמר הכי אליביה דשמואל דס"ל בסוף מכילתין כר"ש דלית ליה מוקצה וע"כ הך דחרס קטנה דלעיל בשבת נמי איירי דלא בעי מעין מלאכה ראשונה ואם כן הכא דאליבא דשמואל נמי קיימינן נהי נמי דבשבת איירי ע"כ דלרווחא דמילתא ובהכי ניחא שלא פירשו התוס' כן לעיל גבי חרס דאיירי בע"ש אלא לרבא אבל לשמואל ודאי דמיירי נמי בשבת ודו"ק:

גמ' ורבנן סברי טמאים יהיו לכם מ"מ ורבנן כו' יותץ ההוא לאידך גיסא כו' ואי לאו יתורא דטמאים יהיו ולא הוה כתיב נמי יותץ לא הוה מטמאינן במחובר לקרקע כלל ולא היסק ראשון אפילו בתלוש אלא היסק שני בתלוש וק"ל:

שם אדמפלגי בשברי תנור ליפלוגי בתנור גופה כו' יש לדקדק דאימא דלרבותא דר"מ נקט שברי תנור דהוי מנא ותנור גופה מבעיא ויש ליישב דלרבי יהודה קשיא ליה טפי דלא ניחא למיתני שברי תנור מב' צדדין דליתני אי תנור גופיה דהוי רבותא טפי ואי דליתני שאר שברי כלים דהוי נמי רבותא טפי כדפרכינן לעיל אבל לר"מ אי הוה תני תנור גופיה לא הוה קשיא לן מב' צדדין אלא חדא דליתני אפילו שברי תנור דהוה רבותא טפי ודו"ק:

דף קכה:

בפרש"י בד"ה ל"ש דמותר לטלטל החבית והאבן עליה דקתני ואם היתה בין החביות כו' עכ"ל לכאורה פירושו קשה דמי הכריחו לפרש הך מימרא אסיפא דהך מתני' לענין טלטול החבית כיון דארישא מייתי לה הכא אניעור וכן פי' רש"י גופיה לקמן דארישא קאי וניעור בעלמא נמי אסור במניח וכ"כ התוס' לעיל בפרקין ובפ' במה טומנין ויש ליישב דלכך לא פי' הכא כך דקאי ארישא דלא ליהוי פלוגתא דרבי אמי ורבי אסי הכא פלוגתא רחוקה כ"כ בתלתא דרגי דלרבי אמי אסור במניח אפילו ניעור ולרבי אסי שרי במניח אפילו האבן גופיה לטלטל להדיא אבל אי קאי אסיפא דאיירי בטלטול החבית גופיה לא הוה פלוגתא רחוקה כ"כ אלא בתרי דרגי דלרבי אמי אסור במניח טלטול החבית גופיה ולרבי אסי שרי לטלטל אף האבן להדיא אבל בניעור אפשר דלא פליגי ולכ"ע שרי ועי"ל דלכך פי' הכא לענין טלטול החבית ולא בניעור משום דומיא דמייתי עלה ואזדא לטעמייהו כו' דפליגי נמי בטלטול גופיה ולא בניעור ודו"ק:

בד"ה צאו ולמדום כו' לפי שאין הזמנה אפילו במעשה חשוב כו' עכ"ל ר"ל שאפילו מעשה חשוב יותר משפשוף לא מהני לאבן ליגע בהן למחר ולסדרן למחר ולכך היה מצריך לסדרן בע"ש ולא ליגע בהן ביד כלל למחר אלא לישב עליהן ומהרש"ל הגיה בפרש"י לאין צורך וק"ל:

בד"ה שאין עושין כו' ופקק החלון דמתניתין משום דבנין קבוע ומחזי כו' עכ"ל ומהרש"ל הגיה ע"פ דברי התוס' דפרק מי שהוציאוהו ע"ש אבל עיין בר"ן לקיים פרש"י דהכא בלי מחק והגה"ה וק"ל:

תוס' בד"ה ואזדו כו' התם רב אסי גרסינן כו' עכ"ל כצ"ל ור"ל דהכא רבי אסי קאמר שהיה תלמידו של ר' יוחנן חבירו של רבי אמי אבל התם רב אסי גרסי' דפליג התם עם רב ושמואל שהיה תלמיד חבר לרב כמ"ש התוס' פרק קמא דחולין וק"ל:

בד"ה הכל מודים כו' לאו משום דאי הוה אמר אין מטלטלין כו' הוה ניחא ליה אלא אז נמי היה קשה היכי עביד כו' עכ"ל ולשיטת רש"י נמי אי נמי דהוה אמר נמי אין מטלטלין כו' לא הוה ניחא דהוה קשה דהיאך היה מטלטל הגלימא ד' אמות אלא דלפירושו ודאי ניחא להו למפרך האמת דסבר זה מטלטל כו' ושפיר היה מטלטל הגלימא מה שאין כן לפירוש של התוס' דאין זה סברא פשוטה כ"כ לומר דהיכא דאין המחיצה באה להתיר דשרי לעשות מחיצה ודו"ק:

דף קכו.

בד"ה בין קשור כו' ופריך ולימא מר בין תלוי כו' והוא שקשור כר"י כו' עכ"ל ר"ל דהשתא שפירש והוא שמתוקן לאו של מעשה הוא פריך שפיר ולימא דבעי קשור אבל אי הוה פי' והוא שמתוקן בתיקון של מעשה לא הוה פריך מידי דהא דבעי בנגר קשירה היינו משום שלא עשה בו מעשה אבל הכא דעביד ביה מעשה והכינו לכך יש תורת כלי עליו ולא בעי קשירה וק"ל:

בד"ה והמונח כו' ליכא איסורא אלא משום טלטול וכי ההיא דקנה כו' דמיירי משום טלטול כו' עכ"ל. וכן האריכו התוס' לקמן להוכיח מההיא דקנה כו' וממאי דפריך עליה מחריות של דקל דכולה שמעתין לרבי אבא בר כהנא ולר"י משום איסור טלטול הוא ולא משום איסור בנין ויש לדקדק דאמאי שבקו התוס' בכל זה ראייתם דלעיל שכתבו בפשיטות דטעמא דנגר הנגרר ע"כ משום טלטול דאם לא כן מאי ראיה מנגר לפקק דלא שייך ביה בנין אלא תוספת אהל ושרו רבנן בלא קשירה כדמוכח במי שהוציאוהו ונראה ליישב שבעלי התוס' לא נראה להם ראיה גמורה לומר לר' יוחנן בתוספת אהל ולא שייך בנין ולא בעי קשירה ולית להו ראיה גמורה דכולה שמעתין בטלטול איירי אלא מההיא דקנה כו' ומדפריך עלה מחריות כו' כמ"ש התוס' לקמן אלא שהוצרכו לראייתם דלעיל משום דקשיא להו מנליה דתלמודא דר' יוחנן משום איסור טלטול נגע ביה בנגר הנגרר בההיא דקנה כו' ופריך עליה מחריות כו' דאימא דר"י נמי משום איסור בנין נגע ביה כמו שמואל דסבר הכי בעירובין כמ"ש התוס' לקמן ואהא תירצו לעיל דמשמע ליה לתלמודא דר' ירמיה וכן ר"י דמדמה הך דפקק לנגר הנגרר ע"כ משום איסור טלטול הוא דאי משום בנין לא הוה מדמה ליה פקק לנגר הנגרר דלא שייך בפקק בנין כו' ודו"ק:

בד"ה שקשור ותלוי כו' והשתא א"ש הא דתנן כו' דאי אמרת דוקא נקט כו' אם כן השתא לא הוי מונח דר"י כמונח דתנא קמא כו' עכ"ל לכאורה קשה דבנגר גופיה דקיימינן ביה ה"מ לדקדק כן דאי אמרת דוקא נקט ראשו מגיע לארץ כו' א"כ לא היה נגרר דר' יהודה כמו נגרר דת"ק דנגרר דר"י ע"כ אפי' שני הראשים מונחים בארץ אלא שקשור ולא תלוי ור"י לא אוסר אפי' במדינה אלא שאינו קשור כלל ונגרר דת"ק דשרי במקדש לא הוי אלא דוקא בקשור ותלוי וראשו מגיע לארץ ויש ליישב דמנגרר לא הוי קשיא להו כ"כ דאימא דתרווייהו נגרר מקרו ות"ק לא התיר אפי' במקדש אלא ההוא דנגרר דקשור ותלוי וראשו מגיע לארץ ואסרו במדינה ובא ר"י להתיר בתרווייהו באותו נגרר דאיירי ביה ת"ק דשרי אף במדינה והוסיף להתיר אף בנגרר ושני ראשין מונחים לארץ אף במדינה אבל ממונח קשיא להו שפיר דא"נ תרווייהו מונח מקרי מכל מקום דחוק דר"י לא איירי כלל בההוא מונח דאיירי ביה ת"ק דא"כ היכי קאמר המונח במקדש דההוא במדינה נמי שרי כו' ודו"ק:

דף קכו:

גמרא וכ"ת ה"נ דאיכא תורת כלי כו' הקשה מהרש"ל ותימה גדולה לפר"י דלעיל שפירש חריות של דקל ראוין הן לישיבה כו' א"כ איך פריך הכא לרב אסי כו' הלא בע"כ לא דמו להדדי כו' עכ"ל ול"נ דלק"מ דהא לפירוש התוס' השוו לעיל ישיבת החריות לשפשוף אבנים וכמו שבשפשוף אבנים לא בעי תורת כלי כמו בשאר כסוי כלים משום כיון דמסותת ומרובע סגי להו בשפשוף שא"צ עוד תיקון כו' כמ"ש לעיל ור"ל דדבר זה משוה אותן תורת כלי ה"נ בחריות לרב אסי כיון דראויים הם לישיבה ע"י מעשה ישיבה בע"ש הוכנו ומשוה אותן תורת כלי אבל לרשב"ג דלא בעי מעשה כלל בחריות אלא מחשבה בעלמא קשיא ליה שפיר והא בעינן תורת כלי דהיינו שום מעשה שהכינו לכך דהמחשבה בעלמא ודאי אינו משווה אותן תורת כלי והדברים ברורים למבין ודו"ק:

תוס' בד"ה וכ"ת ה"נ כו' פירש בקונטרס שיהא ראוי לעשות שום תשמיש אחר ואין נראה לר"ת כו' עכ"ל הרא"ש כתב ליישב פירש"י לשיטתו שפי' כולה שמעתין לענין איסור בנין כו' עכ"ל ע"ש ור"ל אבל באיסור טלטול לא בעי שיהא כלי אלא לדבר זה ומיהו אין זה מספיק דא"כ מאי מקשה מחריות דלא הוה רק איסור טלטול וק"ל:

סליק פרק כל הכלים

דף קכז.

תוס' בד"ה דכ"ע למעוטי כו' דההיא דקתני ד' וה' קופות כו' דא"כ ה"ל למתני בעשר וט"ו כשיעור ה' קופות כו' עכ"ל. וממתניתין דקתני בה נמי אפי' ד' וה' קופות לא הויא קשיא ליה לתלמודא ליתני בעשר וט"ו דלא נחית למתני ד' וה' קופות אלא דהיינו שיעור ה' קופות ומיהו אפשר דמצי למעוטי במשא לפנות בכלים קטנים ולישא בעשר וט"ו פעמים אבל בברייתא דקתני ד' וה' קופות של כדי שמן כו' דמשמע דנחית למתני שיעור כדין גדולים כשיעור הקופות דהיינו ד' וה' ואי הוה סבר למעוטי במשא ה"ל למתני עשר וט"ו כדין קטנים כשיעור ה' קופות ודו"ק:

בא"ד שחטה בשדה כו' התם שאני דאיכא טירחא יותר כו' עכ"ל ובר"פ שואל תירצו משום דמחזי כעובדא דחול ע"ש:

בד"ה אע"ג דאית ליה כו' מכאן יש להוכיח כו' דאי הא נמי לפי האורחים אמאי נקט ד' וה' כו' עכ"ל דממתני' גופא ליכא לאוכוחי מידי דאימא ודאי באדם אחד הוה לפי האורחין עד ד' וה' קופות ונקט ד' וה' קופות משום דבאורחין טובא דצריכי טפי מד' וה' אין מפנין טפי מד' וה' אבל אי הוה אמרי' דבטובא נמי הוה לפי אורחין כדאמר הכא א"כ אמאי נקט כלל ד' וה' אי לאו משום דבאדם אחד נמי ד' וה' מיהו הראיה שנית שכתבו ועוד מדלא מספקא כו' משמע הא אם אמר אע"ג דמתרמי כו' ואי אמרי' ד' וה' קופות הוה לפי אורחין אכתי איכא לספוקי כו' עכ"ל אין זו הראייה מכרעת דאימא דודאי כן הוא לפום אותה סברא דבאורחין טובא נמי לא רק ד' וה' איכא למימר דבאדם א' נמי ד' וה' דאין חילוק בין מועטים למרובין אבל לפום הסברא דקיימינן דבטובא הוה לפי האורחין ה"נ אית לן למימר באדם אחד הוה לפי אורחין ויש ליישב ודו"ק:

בד"ה אוכל מפירותיהן כו' שקולה מכרעת דשכר מצוה בהאי עלמא איכא עכ"ל כצ"ל ור"ל דהך מתני' דקתני בהנך דאוכל מפירותיהן בעוה"ז כו' ולא במצות אחרות היינו לענין זה דבהנך אם היה שקולה מכרעת משא"כ באחריני אבל שכר מצוה ודאי דאיכא נמי בכל מצות בעוה"ז כדקתני התם כל העושה מצוה אחת מטיבין לו כו' והכי מפרש לה התם בגמרא ומהרש"ל הגיה באריכות לאין צורך גם מ"ש שאין זה תלוי בזה אינו כן דשפיר תלוי זה בזה וק"ל:

דף קכז:

בד"ה האי אידגן מדנקט אידגן משמע אפילו לא ראה כו' אכתי אפילו הקדימו בכרי נמי לא לחייב כו' עכ"ל ר"ל מדתלה הדבר באידגן לחוד משמע דאפילו לא ראה פני הבית

ולא חלה עליו עדיין חובת תרומה מ"מ כיון דאידגן אם הקדים מעשר ראשון לתרומה גדולה אין הלוי פטור מתרומה גדולה ואהא קשיא להו מנליה הא דהא מה"ט דמוקמינן קרא לפטור בהקדימה בשבולין משום דעדיין לא חל עליו חובת תרומה איכא לאוקמי נמי האי קרא לפטור אפילו באידגן אם לא ראה פני הבית כיון דלא חל עליו נמי חובת תרומה ותירצו די"ל דאי לא כתיב והרמותם כו' ר"ל דאי לא כתיב מיעוטא כלל לפטור הקדים מעשר ראשון לתרומה ודאי דה"א דבכל גוונא חייב בהקדים ואפילו בלא אידגן דמהיכא תיתי לפטור הקדים השתא דכתיב מיעוטא לא מוקמינן ליה אלא במסתבר למעט דהיינו לא אידגן משום דאז אפילו היה רואה פני הבית לא היה חל עליו חובת תרומה משא"כ באידגן דיש לחייבו בהקדים אפילו לא ראה פני הבית כיון דאילו היה רואה אז פני הבית היה חל עליו חובת תרומה וא"נ י"ל הא דנקט אידגן היינו ככל דינו שראה כו' אבל בלא ראה פני הבית קושטא הוא דאפי' באידגן יש לפטור בהקדים וק"ק להאי תירוצא דלא הוה ליה למנקט בשבלין דבהקדים נמי באידגן נמי איכא פטור בלא ראה פני הבית ויש ליישב דנקט בשבלין לרבותא דאפי' בראה פני הבית פטור בהקדים אבל התוס' בפרק בכל מערבין ובפרק קמא דביצה מוכיחין כתירוץ הראשון שכתבו התוס' הכא ע"ש:

דף קכח.

בד"ה דג תפל כו' וי"ל דדג תפל אינו ראוי לכלבים כו' עכ"ל ור"ל דמידי דלא חזי כלל אפילו לכלבים ר"ש נמי מודה ביה דאסור לטלטלו וק"ל:

בא"ד ובשר תפל מותר לטלטלו לר"י מפני שהוא מאכל לחיה עכ"ל ומטעם דכל ישראל בני מלכים הן כמ"ש התוס' לקמן ואין להקשות אמאי לא משני לעיל לרב הונא דס"ל כרבי יהודה לגמרי דאסר מוקצה אפילו לטלטל ובשר תפל מותר לרב הונא משום שהוא מאכל לחיה די"ל דא"כ הוה סבר דכל ישראל בני מלכים הן כהנהו תנאי דסברי הכי לעיל ואנן קיי"ל דלית הלכתא כוותייהו דכה"ג שיטה נינהו כמ"ש הרי"ף והרא"ש ודע דלפי תירוץ זה של התוס' ליכא ראייה מהך ברייתא דהלכה כרב הונא דשרי לטלטל בשר תפל כמ"ש הרי"ף והרא"ש דהא לא שרי ליה אלא משום שהוא מאכל לחיה וכל ישראל בני מלכים הן ואפילו לר"י שרי מה"ט ורב הונא נמי מודה דלית הלכתא הכי אלא דשרי ליה משום דס"ל כר"ש דמתיר מוקצה כדמסיק לעיל ודו"ק:

דף קכח:

בד"ה אין עוקרין כו' ותו סיפא דמוקמת לתרנגולת דאין מדדין ברה"ר ולעיל קתני דאפי' בחצר לא כו' עכ"ל ק"ק דאימא דקושטא הוא דאפילו בחצר לא וכדקתני לעיל והכא לאו לדיוקא אתא דאין מדדין ברה"ר אבל מדדין בחצר אלא לגופה אתא דאפי' ברה"ר דוחין אותה עד שתכנס י"ל דאי משום דוחין קתני ברה"ר תקשי ליה ממתני' דקתני דוחין סתם אלא ע"כ לענין דוחין ודאי אין חילוק בין בחצר בין ברה"ר ולא קתני ברה"ר אלא משום דיוקא דאין מדדין ברה"ר ואם כן תקשי דלעיל קתני דאפי' בחצר לא וק"ל:

דף קכט.

בד"ה רבא משמיה כו' דמסתמא ביום ח' היה קודם מילה כו' דלאחר מילה כו' עכ"ל לא הוו צריכי לכל זה הכא דאיך שיהיה בין קודם מילה בין לאחר מילה הוי לאחר ז' ויש ליישב אם נימא דדין ג' וז' לענין פתיחת הקבר הוי מע"ל ואם כן ודאי אם נימא דלאחר מילה היה הרי א"נ דילדה ביום הרי הוא לאחר ז' משעת לידתה אבל אם היה קודם מילה יש לבעל דין לחלוק שילדה ביום שהיה זה קודם מילה תוך ז' ללידתה מע"ל ולא הוי רבא דהתם לטעמיה אלא כנהרדעי דפתיחת הקבר לא הוי אלא עד ג' ולכך בעי התם לומר צריכה אני תוך ז' ומהא קאמרי דמ"מ משמע דהיינו לאחר ז' דסתמא קאמר התם ואפילו בילדה בלילה דא"נ קודם מילה הוה לאחר ז' הוא ודו"ק:

דף קכט:

בפרש"י בד"ה דקיימי מאדים כו' ושל שלישי בשבת מאדים נמצא מאדים כו' בשעה שמינית ביום והוא זוגות כו' עכ"ל. ובערוך בערך זוו פי' יום ג' יבא מאדים ב' פעמים בזווי בשעה ח' ובשעה כ"ב משום הכי חיישינן כו' זהו פר"ח עכ"ל. ור"ל דכיון דההקזה אינו אלא ביום מתחיל הסכנה מתחלת היום עד כ"ד שעות מתחלת יומו וכיון שיש ב' פעמים מאדים בזיווי ביום ג' מתחלת היום עד כ"ד שעות דהיינו שעה ח' ושעה כ"ב מתחלת יומו בתוך כ"ד שעות סכנה היא למקיז וכן ביום ו' יש ב' פעמים בזיווי מתחלת יום ו' בשעה ו' ובשעה כ' מתחלת היום בתוך כ"ד שעות והוצרך לפרש כך לתרץ קושית התוספות דביום ד' לא הוי ב' פעמים בזיווי מתחלת היום תוך כ"ד שעות ומיהו ביום ב' וה' נמי תמצא ב' פעמים בזיווי בתוך כ"ד שעות מתחלת יומו אלא דניחא ליה בטעמא דקאמר משום בית דין של מעלה ומטה וכצ"ל לפירוש התוס' ודו"ק:

דף קל.

פרק רבי אליעזר דמילה

תוס' בד"ה ר"א אומר כו' וא"ת ויביאו התינוק כו' דהשתא ליכא איסור שבת כלל כו' עכ"ל. ר"ל מדאורייתא ליכא איסור שבת כלל כיון דחי נושא את עצמו לכ"ע באדם כדאמרינן בפרק המצניע ומיהו איסורא דרבנן ודאי דאיכא כדמוכח בפ' מפנין דאשה מדדה את בנה אפי' ברה"ר דא"נ מגבה ליה חי נושא את עצמו כפרש"י שם משמע דאינה נושאה להדיא בנה ונראה דלא נחתי הכא לאקשויי הכי ויביאו התינוק כו' מההיא דר"ל דכ"מ שאתה מוצא עשה ול"ת אם אתה יכול לקיים שניהם מוטב כו' דבלאו הכי קשיא להו לקמן מיניה דר"ל אהך דר"א והניחו הדבר בקושיא אלא דמסברא נחתי הכא להקשות אמאי (לא) נקט לר"א תיקון דהבאת איזמל טפי ה"ל למינקט הבאת תינוק כו' ובתירוצם שני שכתבו הכא כדי למהר המצוה לא ניחא להו לתרץ הך דר"ל לקמן דכיון דיכול לקיים שניהם משום כדי למהר המצוה לא אמרי' ליה לעבור עבירה ולא דמי להההיא דהתם באומר אבי הבן לקוץ כו' דמסיק בדליכא אחר דהתם כיון דליכא אחר ואם נמתין עד שיבא אחר תעבור זמן מילה משא"כ הכא דכך יעשה המצוה בזמנה דרך חצירות וגגות כמו דרך רה"ר ואין לחוש אם יתאחר קצת ודו"ק:

בד"ה שש אנכי במדרש למנצח על השמינית כתיב הנדרש כו' עכ"ל ר"ל דרשה שהביא רש"י שהיה דוד משמח עצמו בבית המרחץ כיון שנסתכל במילה דרשינן לה במדרש מהאי קרא למנצח על השמינית מזמור שהיה משמח ואמר שירה על המילה שנתנה בשמינית והכי איתא פ' התכלת ע"ש ומהרש"ל הגיה לאין צורך וק"ל:

דף קל:

בפרש"י בד"ה מהו לטלטל כו' ולהוציא מן החצר לתוכו פשיטא לן דאסור כו' עכ"ל. ר"ל פשיטא לן דאסור למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה לר"ש דאית ליה גגין וחצירות וקרפיפות ומבוי רשות אחד הן פשיטא לן דאסור בכלים ששבתו בבית אבל כלים ששבתו בחצר מותר להוציא מחצר למבוי כמ"ש רש"י לקמן ולרבנן דפליגי אסור בכל גוונא להוציא מחצר למבוי וק"ל:

בד"ה מותר לטלטל כו' ולדברי חכמים גגין וחצירות רשות אחד כו' עכ"ל. מפירש"י פ' כל גגות לא שיטלטל מגג לגג אם חלוקין בעליהם משום דגגין לרבנן כבתים משוי להו על ידי חילוק של מטה כו' ומגג לחצר דרבים מטלטלין ואע"ג כו' עכ"ל ע"ש. וכן מוכחא שמעתין דהתם דהכא דרבנן מחמרי טפי מר"מ דר"מ שרי דרך גגות מגג לגג ורבנן אסרי

ליה משום חילוק רשויות של מטה ור"מ מחמיר טפי מגג לחצר של רבים משום דאין תשמישן שוה וק"ל:

בד"ה ואייתוה מהאי רישא שהיה התינוק בבית כו' ואיזמל בבית שבראש כו' עכ"ל לכאורה פירושו תמוה היאך הביאו האיזמל מן הבית והיאך הביאוהו לבית התינוק דאפילו ר"ש דשרי מחצר למבוי כדלקמן לרב בלא עירוב ולרבי יוחנן אף בעירוב כמ"ש התוס' היינו משום דחצר ומבוי רשות אחד הן לר"ש אבל מן הבית למבוי ודאי דאסור לכ"ע בלא שיתוף דאל"כ שיתוף ל"ל ונראה לומר ע"פ מ"ש הרי"ף סברת רבוותא דההוא דאמרי' דהעמידו דבריהם במקום כרת בהאיזמל לא אתיא כר"ש והרי"ף דחה דבריהם דלר"ש נמי העמידו דבריהם בכלים ששבתו בתוך הבית אבל הנראה ליישב דעת הרבוותא דלא העמידו דבריהם באיזמל במקום כרת אלא לרבנן דאפילו בכלים ששבתו בתוכה אותם אסור לטלטל דרך גגות וחצרות וקרפיפות ומשום הרואה דמטלטל האיזמל דרך גגות כו' ואתי נמי להתיר לדבר הרשות אבל לר"ש דשרי בכלים ששבתו בתוכו אפילו לדבר הרשות לא ניחא דהעמידו דבריהם בכלים ששבתו בבית דלית ביה כ"כ למיחש משום הרואה דמי ידע שהכלים שבתו בבית ולא אתו להתיר לדבר הרשות והשתא לא צריכין אנו לדחוקי כמ"ש התוס' לעיל לר"ש דשרי בכלים ששבתו בתוכו וכן היה אותו איזמל עכ"ל אלא מדלא פירש התלמוד כן לר' שמעון לעיל נראה לרבוותא דבאיזמל שרי אפילו לא שבתו בתוכו וזו היא גם דעת רש"י שלא פירש כן לעיל דבאיזמל נמי אייריי ששבתו בתוכו אלא דאפילו לא שבתו בתוכו שרי באיזמל לר' שמעון דלא העמידו בכה"ג דבריהם במקום כרת דלאו כולי עלמא ידעי שהוא כלי ששבת בבית והשתא ניחא דלדברי הרי"ף והתוס' צ"ל נמי בהך עובדא דהכא לדחוקי דאתויי מהאי רישא כו' שהיה התינוק במבוי גופה בראש זה ואיזמל בראש אחר במבוי גופה ולא היה אחד מהן בבית כלל דאל"כ אף לר"ש העמידו דבריהם במקום כרת בכלים ששבתו בבית אבל לדעת הרבוותא וזו היא שיטת רש"י גם כן דפירש היו שניהם בבית זה בראש מבוי זה וזה בבית בראש מבוי אחר ולא העמידו בכה"ג דבריהם במקום כרת כיון דמותר לטלטל בכולו בכלים ששבתו בתוכו לר"ש ואפי' מתוכו לחצר דס"ל דחצר ומבוי רשות אחד הן כדלקמן ולית ביה משום הרואה דלא ידעי שהוא כלי ששבת בבית זהו הנראה לי ליישב פירש"י מסכים לדעת הרבוותא שכתב הרי"ף ודו"ק:

תוס' בד"ה ומי שרי כו' א"נ לישנא דשכחו כו' לא הל"ל שכחו כו' כיון דבשבת אפשר להביא בהיתר כו' עכ"ל ובאידך עובדא דלקמן דקאמר בה נמי שכחו ומסיק דמבוי שלא נשתתפו הוה ואייתוה מהאי רישא כו' דס"ל מותר לטלטל בכולו ובכלים ששבתו בתוכו

הוה לפי שיטת הרי"ף והתוס' כמ"ש לעיל היינו נמי דאפילו הכי לא שרי אלא לר' שמעון כדמסיק לקמן מי גרם לחצירות שיאסרו כו' דלר' שמעון קאמר הכי משום דגג וחצר ומבוי חדא רשות הוא ועוד י"ל ר' אושעיא דמסיק דלא היה מעשה כך קאמר נמי דלא היה מעשה בשכחו ודו"ק:

בד"ה ניתקו חצרות כו' ומיהו חצר לא חשיב כליתא אע"פ שאסור לטלטל כו' עכ"ל אין זה מוכרח דאפשר דהוה ידעי דרב סבר כר' שמעון ומותר לטלטל מחצר למבוי אם לא ערבו אלא הך סברא דקאמר רב אשי מי גרם לחצירות כו' לא אסיק אדעתיה דהכי משמע מדלא מייתי רב אשי הא דרב דסבר כר"ש וק"ל:

דף קלא.

בד"ה לא לכל כו' דמילה דין הוא כו' דהיא עצמה דוחה שבת כו' עכ"ל והתלמודא לקמן דלא פריך הך פירכא אלא פריך מה למילה שכן נכרתו עליה י"ג בריתות היינו משום דלא ליתו מיניה עומר וב' לחם דהן עצמן נמי דוחין שבת והתוס' הכא דלא נקטי הך פירכא די"ג בריתות משום דלא לכל אמר ר"א מכשירי כו' דקאמר משמע דאמילה דקתני במתני' קאי ובא למעט ציצית ומזוזה כדמסיק דלא נילף ממילה מדאצטריך ג"ש בשתי הלחם אבל אי לאו ג"ש לב' לחם והוי גמר לה ממילה ע"כ דלא פריך פירכא די"ג בריתות והוה גמרינן נמי ציצית ומזוזה ממילה ואהא קשיא להו שפיר דא"נ יליף ב' לחם ממילה מ"מ ליכא למילף ציצית ומזוזה דאין במצותן דחיית שבת ממילה דהיא גופה דוחה שבת ומיהו הך פירכא דקאמר לקמן תלמודא גבי ציצית ומזוזה הואיל ובידו להפקירן ה"מ התוספות נמי למינקט הכא דא"נ דהוה גמר ב' לחם ממילה ולא פריך י"ג בריתות מ"מ ליכא למילף ציצית ומזוזה ממילה כיון דבידו להפקירן דלכך לא נילף להו מסוכה כמ"ש התוספות לקמן ואפשר דנקטו התוספות דהך פירכא דקשיא להו נמי למאי דבעי למימר למעט לולב או סוכה או מצה דהא א"נ דהוה גמר ב' הלחם ממילה מ"מ הני ליכא למילף דאין במצותן דחיית שבת כמילה דהיא עצמה דוחה שבת ודו"ק:

בד"ה תאמר בשתי כו' יצא קצירת עומר שהיא מצוה וגלי רחמנא כו' דאם לא כן מ"ש דיליף טפי גבי עומר כו' עכ"ל דבריהם מגומגמים לכאורה ונראה לפרש בכוונת דבריהם משום דהך לישנא דקאמר בחריש ובקציר תשבות גו' יצא קציר עומר שהוא מצוה כו' יש לו שני משמעות לכאורה דמשמע שהוא קציר של מצוה שהבאת עומר מצוה הוא וע"כ צריך לקוצרו ואם מצאו קצור אינו קוצר ומשמעו נמי דהקצירה גופה מצוה היא ואפילו מצאו קצור קוצר לשם מצות עומר ואהא הוכיחו התוספות דע"כ דמשמעו דהקצירה

גופה מצוה היא מדנקט התם טפי עומר משתי לחם ואם כן ע"כ אית לן למימר דלא נילף ליה אלא לגבי עומר דאל"כ לא לכתוב כלל קצירה גבי עומר ואנן שמעינן ליה שפיר בין בעומר בין בשתי הלחם מהאי קרא דבחריש ובקציר תשבות גו' דמשמע יצא קציר של מצוה בין בעומר ובין בשתי הלחם דהקצירה גופה מצוה היא אלא ע"כ מדכתיב קציר בעומר גלי לן קרא דלא נימא יצא קציר שהוא מצוה דהיינו שהקצירה גופה מצוה היא אלא בעומר ודו"ק:

דף קלא:

בפירוש רש"י בד"ה ונכתוב רחמנא בהדיא במצה ונגמר הנך כולהו כו' עכ"ל ר"ל דלא נכתוב כלל בעומר ושתי הלחם ובלולב ולא איצטריך לן נמי הך ג"ש דט"ו ט"ו מסוכה וסוכה גופה מלולב אלא דנכתוב בהדיא במצה וליגמרו כולהו מיניה אבל לעיל גבי סוכה לא פירש כן דנכתוב בהדיא בסוכה ולא נכתוב בכולהו משום דאין אתה מרויח כלום דמה לי לכתוב בהדיא בלולב או בסוכה ואע"ג דלא הוה איצטריך הג"ש דשבעת ימים אפשר דאצטריכא נמי למלתא אחריתא ולהכי לא פירש לעיל אלא דלא נכתוב עומר ושתי הלחם אבל לולב ודאי דנכתוב מיהו לפי מה שפירש לעיל דאין הג"ש משבעת ימים מופנה אלא דלולב גילוי מלתא הוא מדגלי בעומר ושתי הלחם א"כ ע"כ אי לאו דכתיבי עומר ושתי הלחם לא היה ילפינן סוכה מלולב אם כן ע"כ דלא תקשי נמי לעיל אלא דלכתוב סוכה בהדיא וי"ל דמה שכת' בסוף דבריו גמגום ר"ל דצריכין לומר דהג"ש מופנה היא וכמ"ש התוספות ואתיא נמי למלתא אחריתא כמ"ש לעיל ודו"ק:

תוס' בד"ה סד"א נילף כו' וי"ל דשמא בעלמא ניתנה למדרש כו' עכ"ל אין ר"ל דהך גזירה שוה שבעת ימים דלולב וסוכה נתנה בעלמא למדרש ליגמר בג"ש מהדדי למלתא אחריתא דאם כן מאי קאמר בתר הכי ולא ידענא השתא האי שבעת ימים למאי אתיא כו' הא ע"כ פסיקא ליה לתלמודא שנתנה למדרש למלתא אחריתא אלא דר"ל דשמא בעלמא במקום אחר דכתיבי בתורה שבעת ימים ניתנה למדרש שבסיני נאמר לידרש תיבה זו וסד"א דניתנה מסיני לידרש גבי לולב וסוכה קמ"ל דלא ניתנה כלל גבי לולב וסוכה אלא במקום אחר דכתיב נמי שבעת ימים ואהא קשיא להו שפיר לפי האמת האי שבעת ימים דהכא למאי אתא לרבנן ודו"ק:

בד"ה שבעת ימים כו' לא הוה צריך למכתב כלל שבעת דה"מ כו' עכ"ל ורש"י דלא ניחא ליה בהכי משום דשבעת ודאי אינו מופנה דהך דרשה דפ"ק דפסחים שהביאו התוספות לעיל דאצטריך שבעת מה שביעי לחג אף ראשון כו' משמע דאתיא אפילו כר"א ודו"ק:

דף קלב.

בד"ה הא אהדריה כו' וקשה אמאי לא קאמר דאהדריה קרא מדכתיב כהן כו' עכ"ל ר"ל דאכתי לא איצטריך קרא למעט לילה בדלות כיון דאהדריה לכהן וק"ל:

בד"ה ת"כ דר' יוחנן כו' אף על גב דר"י אית ליה הלכה כר' אלעזר אצטריך למילה גופה כו' עכ"ל כצ"ל ר' אלעזר בלא יו"ד והיינו ר' אלעזר בן פדת אמורא שאמר אתיא אות אות ורב נחמן ב"י מפרש דבריו ומסיים להו דאתיא אות ברית דורות ונקטו ר' אלעזר במקום רב נחמן ב"י דנקטו כבר משום דר"א מרא דשמעתין דאמר אתיא אות הוא בכ"מ בר פלוגתא דר"י ומשמע לכאורה דבגוונא חדא איירי דכמו דאליבא דר"י ביום אתא למכשירין ומילה גופה הוי הלכה אליבא התנא דר' אלעזר ה"נ לר' אלעזר אות ברית דורות אתא למכשירין ומילה גופה הוי הלכה אליבא התנא דר"א ואם כן הוי ת"כ נמי דלא כר' אלעזר ומש"ה קאמרי דאינו כן דלא בגוונא חדא איירי דאע"ג דר' יוחנן אית ליה הלכה אליבא דר"א מ"מ לר' אלעזר לאו הלכה הוא אלא דאות ברית ודורות אתא למכשירין וביום למילה גופה ואתיא שפיר ברייתא והמגיה בדפוס חדש בלובלין דלר"י אית ליה הלכה אליבא דר"א והברייתא אתיא כרבנן דפליגי עליה דר"א דביום אתא למילה גופה גם אם מצא להגיה כך אינו נכון דאם נימא לר' יוחנן דהברייתא אתיא דוקא כרבנן א"כ אמאי הויא ת"כ דלא כרב אחא ב"י דהא לדידיה נמי איכא למימר דאתיא ברייתא כרבנן ולא כר"א ולכך לא בעי למדרש שמיני אלא שכן נראה דלרבי יוחנן אתיא סתמא דברייתא ככ"ע למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה לרבנן במילה גופה ולר"א במכשירין ומילה גופה הלכה וכן לרב נחמן ב"י אתיא סתמא דברייתא ככ"ע ובמילה גופה איירי הברייתא ולר"א במכשירין אתיא מאות ברית דורות אבל לרב אחא ב"י לא אתיא סתמא דברייתא ככ"ע דע"כ לא אתיא כר"א כדמוכח מיניה בהדיא דלא בעי למדרש שמיני והדברים ברורים למבין ודו"ק:

בד"ה מה צרעת כו' ולימא ק"ו איפכא כו' ומה שבת שדוחה את המילה ומילה כו' עכ"ל בפשיטות ה"מ למיעבד ק"ו ומה שבת החמורה עבודה דוחה אותה צרעת לכ"ש דה"נ עביד לקמן ק"ו גבי מילה שתהא דוחה צרעת וי"ל דהשתא אכתי לא אסיק אדעתיה הא דשבת חמורה משום דיש בה עונשין כו' עד דקאמר או אינו כו' וניחא להו בהאי קל וחומר גופיה דקאמר הכא וק"ל:

דף קלב:

בא"ד קבורת מת מצוה תוכיח דעדיפא ממילה כו' ואפ"ה לא דחיא שבת כו' עכ"ל ואין להקשות דנימא ק"ו ממת מצוה שלא תדחה מילה השבת ומה קבורת מ"מ שדוחה המילה שבת דוחה אותה אינו דין שתדחה שבת המילה די"ל דאיכא למפרך מה לקבורת מת מצוה שדוחה את העבודה תאמר בשבת שאינו דוחה העבודה ואין להקשות אק"ו דקאמר תלמודא אמאי לא תקשי להו מילה שלא בזמנה יוכיח שדוחה הצרעת ואינו דוחה השבת די"ל לפום סברא דהשתא דנימא האי ק"ו קושטא הוא דמילה שלא בזמנה נמי אית לן למילף מהאי ק"ו דדחי שבת והני קראי דלקמן דילפינן מנייהו דמילה שלא בזמנה לא דחיא י"ט לא הוה מוקמינן להו להכי אלא לשריפת קדשים דאינה דוחה י"ט כדאמרינן בפרק במה מדליקין אלא לבתר דמסיק הכא או אינו וליכא הכא ק"ו כלל ממעטינן מהנהו קראי נמי למילה שלא בזמנה דאינו דוחה י"ט וק"ל:

בד"ה הדר אמר כו' והא דפשיט להו לרבה ולרב ספרא דצרעת דוחה עבודה מצינן למימר דמקרא נפקא להו כו' עכ"ל ויש לדקדק לרבה ולרב ספרא מאי או אינו דקאמר בברייתא קמייתא כיון דלית להו הך סברא משום דגברא לא חזי ע"כ דצרעת חמורה ואין נראה לומר דמפרשי ליה או אינו משום דרציחה או מת מצוה תוכיח כמו שהקשו התוספות לעיל דלא ה"ל לתלמודא להשמיט מלומר כן לרבה ולרב ספרא דהך יוכיח אינו כ"כ פשוטה כיון דבעי למעבד ק"ו מעיקרא ונ"ל לפום כל נוסחות ישנות שבגמרות שלפנינו דקאמר ומאי או אינו כו' דלמא שבת חמירה שכן יש בה עונשין כו' א"נ ממאי משום דחמירא צרעת כו' דר"ל ב' פירכות הווין חדא דליכא למילף מהאי ק"ו משום דצרעת חמירא בהך מילתא דדוחה עבודה דה"נ איכא בשבת חומרא שכן יש בה עונשין כו' וא"נ פירכא אחרת דליכא חומרא כלל בצרעת דדוחה עבודה דאינו אלא משום דלא חזי השתא ניחא דרבה ורב ספרא מפרשי לה או אינו דקאמר בברייתא קמייתא משום הך פירכא קמייתא דמפרש תלמודא דאיכא נמי חומרא בשבת מיהו צרעת ודאי דחמירא בהא דדוחה עבודה ובהכי יתיישב לקמן בשמעתין גבי מילה שלא בזמנה דאינו דוחה יו"ט מלבדו משום דאתיא בק"ו שפירש"י דהיינו מק"ו דהכא דיש מקשים בלאו קושיא שהקשו התוספות בפרק ב"מ לפירש"י דהא רבא גופיה לית ליה האי ק"ו דס"ל דצרעת לאו משום דחמירא ליה אלא משום דלא חזי יש להקשות דהיאך מפרש או אינו דקתני בברייתא קמייתא דמוכח מיניה בהדיה דלאו ק"ו הוא ולפי נוסחא הישנה דגרסינן א"נ ממאי משום דחמירא כו' ניחא שהוא מפרש או אינו דבברייתא קמייתא כפירכא קמייתא דמפרש תלמודא דאיכא נמי חומרא בשבת משום עונשין כו' מיהו צרעת ודאי

דחמירא בהא דדוחה עבודה והשתא הא ק"ו קאי לקמן ביו"ט דליכא התם הך פירכא דיו"ט לא חמיר שהרי אין בה עונשין ואזהרות הרבה כמו בשבת מיהו מפרש"י גבי דלמא שבת חמורה כו' נראה דל"ג אי נמי (ואי) [ואולי] [ודאי] טעות (כולי האי) נפל בפירש"י שם זהו נ"ל ברור בדברי התוס' הכא ובפרש"י בק"ו דלקמן גבי יו"ט ודו"ק:

ועוד יש לדקדק בזה לרבה ולרב ספרא דצרעת חמירא ומקרא נפקא ליה דעבודה אינו דוחה צרעת אם כן תקשה בברייתא בתרייתא דעביד ק"ו דמילה דוחה צרעת ומה שבת חמורה מילה דוחה צרעת לא כ"ש נימא דעבודה תוכיח שדוחה שבת ואינה דוחה הצרעת ולרבא דקאמר לאו משום דצרעת חמירא אלא משום דלא חזי לעבודה ניחא דליכא יוכיח לגבי מילה אבל לרבה ולרב ספרא קשה דשפיר הוי מצי למימר עבודה יוכיח וי"ל דניחא ליה לסתור הק"ו שאינו ק"ו כלל ודו"ק:

בד"ה האי עשה ולא כו' וא"ת והא קי"ל דאין עשה דוחה לא תעשה ועשה נגמר כו' וי"ל מה למילה שכן נכרתו עליה י"ג כו' עכ"ל וכה"ג פריך בפ"ק דיבמות דליגמר מנזיר מצורע דעשה דוחה לא תעשה ועשה ומשני לה התם אך יש לדקדק דאין תירוצם מספיק הכא דאכתי קשה לרב אשי דלקמן דמילה שלא בזמנה אינה דוחה יו"ט משום דה"ל יו"ט עשה ולא תעשה ואין עשה דוחה עשה ול"ת נגמר מהכא ממילה שלא בזמנה דלא הוה אלא עשה ודוחה צרעת דהוה עשה ול"ת ואחר העיון בזה בסוגיא דפ"ק דיבמות ראיתי אהא דמסיק התם דעשה דוחה ל"ת ילפינן ליה מכלאים בציצית הקשו התוספות שם ואם תאמר אדילפי מכלאים בציצית דדחי נילף משריפת קדשים דלא דחי כדדרשינן כו' עד בקר ליתן בקר שני לשריפתו ויש לומר דשאני התם דלא בטלה מצותו בכך ויכול לשורפו אחר יו"ט ומכל מקום אי לאו בקר שני לא הייתי מחלק וה"א דדחי כו' עכ"ל והשתא ניחא נמי הכא דאין ללמוד מילה שלא בזמנה שתהא דוחה יו"ט דהוה עשה ול"ת ממילה שלא בזמנה שדוחה צרעת דהוה עשה ול"ת כיון דהתם לא בטלה מצותו ויכול למולו אחר י"ט דהא אפילו ל"ת לחוד בכה"ג גלי קרא דלא דחי כגון שריפת קדשים שיכול לשורפו אחר יו"ט כמ"ש התוספות שם ועיקר קושייתם דנילף ממילה שלא בזמנה דדוחה צרעת דעשה דוחה עשה ול"ת בדבר דבטל מצותו כגון מילה בצרעת דאין זמן לרפואת הצרעת דומיא דיליף התם מכלאים בציצית דעשה דוחה ל"ת דהיינו בדבר דבטל מצוותו וזה ברור ודו"ק:

דף קלג.

בד"ה ואביי כו' ולאביי נמי דאמר לעיל דבינוני אתיא מביניא מצי למימר דסבר רבי יונתן כו' עכ"ל דלא ניחא להו למימר דאביי פליג בהא ארבא ולית ליה האי קל וחומר דרבא וכדאמר רב ספרא דאם כן הול"ל נמי דאביי כתנאי אלא דאביי נמי מצי סבר האי קל וחומר אליבא דרבי יונתן אלא דבהא פליג ארבא דלית ליה לאוקמא לקרא באם אינו ענין לזמנה תנהו לשלא בזמנה אלא דשלא בזמנה אתיא מביניא בין לר' יאשיה ובין לר' יונתן ולא הוה צריך קרא לר' יונתן במילה בזמנה כיון דאתיא בק"ו אלא דטרח וכתב ליה קרא ודו"ק:

בד"ה ותנן נמי כו' מ"מ לאלומי פסקי דמילה פסיק נמי גבי פסח כו' עכ"ל והיינו אלומי פסקי דאפי' בפסח דאיכא כרת לא דחי ומכ"ש גבי מילה דליכא כרת וק"ל:

דף קלד:

בפירש"י בד"ה אי אמרת בשלמא תנא קמא מזלפין ביום ראשון קאמר ולא איירי בהרחצה כו' אלא אי אמרת ת"ק כו' ולא פליג ר' אליעזר כו' עכ"ל לכאורה מפירושו דבלהדי תרגימנא דסבי נמי מרחיצין דר"א מיהת הרחצה ממש הוא אבל לא יתכן לומר כן דאם כן לדידהו נמי ה"ל למתני אף מרחיצין כיון דלרבנן אינו אלא מזלפין אפילו ביום ראשון ולר"א מרחיצין ממש אף ביום ג' אלא דנראה לומר דלדידהו מרחיצין דר"א דומיא דמרחיצין דת"ק דהיינו מזלפין ואע"ג דאכתי ה"ל לר"א למימר אף ביום השלישי דרבנן לא סברי מזלפין אלא ביום ראשון וביום שלישי פליגי בזילוף מכל מקום כיון דלא מפורש בדברי תנא קמא לחלק בין יום ראשון ליום שלישי לא שייך למיתני בדברי ר"א אף ביום שלישי והכי מוכח נמי משמעתין ממה שהיה דואג רבא דאורי כשמעתיה דאם נימא דלר"א מרחיצין ממש קאמר אפילו לדידהו נמי שפיר עביד דאינהו נמי ודאי דס"ל הלכה כר"א כדלקמן דליכא מאן דפליג בהא לקמן אבל השתא דמרחיצין דר"א נמי מזלפין קאמר ניחא דהוה אורי דוקא כשמעתי' ומיהו לפ"ז ה"מ לפרושי דאורי כשמעתיה מרחיצין ממש וביום ג' כר"א אלא דניחא ליה לרש"י לפרש דאורי כשמעתיה ביום ראשון ואליבא דכ"ע ובהכי יתקיים כל פירש"י הישנים שפי' בד"ה דאי ס"ד כו' והכא אסרי רבנן בשלישי לגמרי עכ"ל דודאי כן הוא דרבנן אסרי בשלישי אפילו זילוף דבהא פליג ר"א עלייהו לפי תרגימנא דסבי דהוא נמי לא התיר אלא זילוף בשלישי ומהרש"ל מחק מלת לגמרי מפרש"י ולפי דרכינו אין צורך והדברים ברורים למבין:

בד"ה וקדם רב יוסף ושניה ליה כו' ולר"א אף בג' מפני שמניעת חמין סכנה כו' עכ"ל דמיירי בהוחמו בשבת פסיקא ליה לרב יוסף מהאי טעמא דמניעת חמין סכנה היא לו אבל הרחצת כל גופו לא פסיקא ליה מה"ט כדאתקיף רב יוסף גופיה ולא שני לך בין חמין כו' מיהו לר' אלעזר ולר"י לקמן דפסקו כראב"ע פסיקא ליה נמי הרחצת כל גופו מהאי טעמא דסכנה היא לו כדקאמרינן לקמן וק"ל:

דף קלה.

תוספות בד"ה ולא ספק כו' דעיקר האי קרא אתא לאנדרוגינוס כו' ונולד כשהוא מהול כו' עכ"ל ולא דמי להנהו ספיקי דלעיל דערלה גמורה הן אלא דספק הוא אם חייב למולו בשבת אם לא ולא איצטריך קרא למעט ספיקא מה שאין כן הכא בהני דאצטריך קרא למעט משום דמשונין הן ערלתן לא חשיבי ערלה ובחול נמי לא איצטריך למולן כדאמרי ב"ה בנולד כשהוא מהול דאין צריך להטיף ממנו דם ברית וב"ש נמי דמצרכי להטיף ממנו דם ברית אינו אלא מדרבנן וכן צריך לומר באנדרוגינוס וכהאי גוונא כתבו התוספות לקמן דאנדרוגינוס ודאי הוא או זכר או נקבה ומיעטו מביאת מקדש משום דמשונה הוא ודו"ק:

בד"ה מכלל דתנא קמא כו' והשתא דייק שפיר מכלל דתנא קמא סבר כו' פי' רשב"א עכ"ל לא ניחא להו כנראה מפרש"י דמכלל דת"ק סבר ד"ה מחללין כו' תנא בעלמא הוא ואנא דאמרי כוותיה דמתוך הסוגיא משמע דאדרשב"א קאי כדמקשה ואדשמואל לא עבר דפסיק כרשב"א ומסיק דס"ל דודאי ערלה כבושה היא כדאמר רב יוסף ומייתי מנא אמינא לה מיהו למאי דמסיק דילמא ה"ק לא נחלקו ב"ש וב"ה בדבר זה י"ל אי אדרשב"א קאי רבי אלעזר הקפר מאי אתי לאשמעינן דבחול צריך להטיף דם ברית לכ"ע הא רשב"א נמי קאמר הכי ומדברי בעל המאור למדתי דקאמר ר"א הקפר נמי לא נחלקו אדרשב"א דקאמר פליגי בגר מהול וקאמר איהו דלא נחלקו בהא אלא דלכ"ע צריך להטיף ממנו דם ברית אבל לפי זה העיקר חסר מדברי ר"א הקפר דלא הזכיר אלא דלא נחלקו בנולד מהול וטפי ה"ל להזכיר דלא נחלקו בגר מהול דבהא פליג אדרשב"א ולפירוש רש"י דלא קאי אהך ברייתא דרשב"א ניחא ודו"ק:

דף קלה:

בפירש"י בד"ה מקנת כו' משכחת כו' והא דשני מקנת כסף נימול לאחד לר' חמא מלת"ק כו' עכ"ל ולא ניחא להו בפשיטות כמ"ש לעיל דרבותא אשמועינן דאפילו בטבלה ואח"כ

ילדה משכחת לה דהא בת"ק נמי איכא קצת הך רבותא לאשמועינן אפילו בלקחה מעוברת אלא שלקח זה שפחה וזה עובר וכמו שהקשו התוספות ודו"ק:

תוספות בד"ה כתנאי יש כו' משום דבענין אחר אינה חשובה גיורת כו' עכ"ל דת"ק דלא תלי בטומאת לידה ה"נ לא תלינן בטבילה שתהא חשובה גיורת דהני קראי קודם מתן תורה כתיבי דלא שייך נמי טבילה שתהא גיורת אבל למאן דתלי בטבילה ולאחר מתן תורה מי יימר לן דתלי לה טפי בהך מצוה דטומאת לידה אימא דבכל המצות הדבר תלוי דלא הוי גיורת עד שתטבול וא"כ לא תיליף מיניה יוצא דופן ומהרש"ל פי' דבענין אחר אינה חשובה גיורת כו' ולא הוי דומיא דלכם כו' עכ"ל אינו נכון דלמאי דתלי לה במצות טומאת לידה נמי לאו טעמא משום דלא הוה דומיא דלכם כדמוכח מיוצא דופן ודו"ק:

בד"ה כגון שלקח כו' אלא ודאי זה לקח שפחה וזה לקח עובר הוי שפיר דומיא דלכם כו' עכ"ל דאע"ג דלא קנה השפחה כיון דקנה העובר והוא בעולם במעיה הוי דומיא דלכם משא"כ בלוקח שפחה לעוברה כיון דהעובר עדיין אינו בעולם והשפחה הרי לא קנה לא הוי דומיא דלכם למ"ד קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי ודו"ק:

בא"ד ועוד אומר ר"י משום דהנך קראי כו' כל מה שיכול לקיים לפני מתן תורה מקיים עכ"ל וכן נראה ליישב למאי דמסיק לת"ק יליד בית נימול לא' היינו כגון שלקח שפחה ע"מ שלא להטבילה דלאו דומיא דלכם הוא ודאי דבמקנת כסף נמי ה"מ למימר כה"ג בלקח שפחה מעוברת ע"מ שלא להטבילה דלאו דומיא דלכם הוא ונימול לא' אלא די"ל דגבי מקנת כסף כיון דמצי לאשכוחי בכה"ג דהוה קודם מתן תורה ניחא ליה טפי אלא ביליד בית הוא דליכא לאשכוחי אלא לאחר מתן תורה בלקחה ע"מ שלא להטבילה וק"ל:

ודע שרש"י פי' בחומש על פסוק קמא שנאמר בו לח' ימים יליד בית שילדתו השפחה בבית מקנת כסף שקנאו משנולד עכ"ל והוא לכאורה אינו לפי ההלכה דמקנת כסף שבפסוק ראשון נמי ילדתו בבית אלא שלקחה מעוברת ומקנת כסף שקנאו משנולד שפי' רש"י הכא בפסוק ראשון היינו שלקח שפחה וולדה עמה דנימול לאחד האמור בפסוק שני וי"ל דלשון לידה שבפי' רש"י בחומש אינו לידה ממש רק לשון עיבור דע"כ לכך קרי ליה יליד בית בפסוק ראשון ע"ש שהעיבור היה בביתו של ישראל דהלידה במקנת כסף שבפסוק ראשון נמי בבית הוא וזה שאמר יליד בית שילדתו השפחה בבית דהיינו שנתעברה בבית של ישראל ומקנת כסף שקנאו משנולד דהיינו שקנאו משנתעברה כבר ומצינו לשון לידה בזכר ע"ש עיבור דלידה ממש אינו נופל בו גם מה שפירש"י בחומש בפסוק שני המול ימול יליד ביתך כו' ללמדך שיש יליד בית נימול לאחר ח' ימים כו' עכ"ל שינה לשון התלמוד דקאמר הכא רבא לרבות שנימול אף ליום א' כפירש"י הכא

בכולה שמעתין ואולי כי טעות נפל בפירש"י בחומש שהיה כתוב בו נימול לא' בד' כדאמרי' בשמעתין וטעה הטועה דנימול לאחר ברי"ש ופי' בו דהיינו לאחר ח' ימים וכן נראה מדברי הרא"ם שלא היה כתוב בו בפירש"י אלא נימול לאחד בד' אבל דברי הרא"ם בעצמם בזה תמוהים שכתב דתרי קראי כתיבי כו' ומסתברא דיליד בית הנימול לח' הוא כשלקח שפחה מעוברת וילדה בתוך ביתו וכ"ש כשנתעברה וילדה בתוך ביתו שהוא בכלל ימול לכם כשלכם ויליד בית הנימול לא' כו' או כשלקחו שנים שפחה אחת זה השפחה וזה העובר כו' עכ"ל שכל זה אינו ע"פ סוגיא דשמעתין דשפחה מעוברת וילדה בתוך ביתו אינו בכלל יליד בית אלא בכלל מקנת כסף הנימול לח' גם כשלקחו שנים שפחה אחת זה השפחה וזה העובר כו' אינו בכלל יליד בית הנימול לא' אלא בכלל מקנת כסף הנימול לא' ולפום חורפיה לא עיין ודו"ק:

דף קלו.

תוס' בד"ה מימהל היכי כו' ועוד אמרי' לקמן נפל מן הגג כו' ואי בודאי בן ח' איירי היכי תיסיק אדעתיה לומר דברי הכל חי כו' עכ"ל דאע"ג דבהך דבפרק הערל קאמר דרבי סבר אפי' בודאי בן ח' דחי הוא ותלינן דבר ז' הוא ואשתהי היינו דוקא לאחר ששהה ל' יום דהא דמוקמינן התם כרשב"ג ס"ל דבעי נמי ל' יום וכן כתב שם הרא"ש בהדיא דרבי בעי נמי ל' אבל הכא בנפל מן הגג כו' ותוך ל' ליכא מאן דס"ל דחי הוא בודאי בן ח' ואבייי נמי דבעי למימר כתנאי כו' ומ"ד דשחיטתו מטהרתו בודאי בן ח' סבר דחי הוא אין רצונו דחי הוא ולא הוי בכלל נפל אלא דחי הוא להך מלתא דאינו כמחתך בבשר והויא חבורה כסברת המקשה הא לא שהה ספיקא הוה מימהל היכי מהלינן כו' דהוה ס"ל למקשה דאע"ג דנפל הוה ה"ל מחתך עושה חבורה וכן פירש"י בהדיא דאהך מלתא קאמר כתנאי אבל נפל הוה לכ"ע כיון שהוא תוך ח' ודו"ק:

בא"ד והשתא נמי א"צ לדקדק מכל דבלאו הכי יש להוכיח דבסתם ולדות כו' עכ"ל ר"ל השתא דסמכינן אדשמואל בהא דפליגי רבנן עליה דרשב"ג בכולה מלתא סמכינן עליה דרשב"ג בסתם ולדות נמי איירי מדנקט הלכה כרשב"ג ולא נקט רבי וע"כ דשמואל הוה ידע דפליגי רשב"ג ורבנן בסתם ולדות ואין אנו צריכין לדקדק ממלת כל דרשב"ג בסתם ולדות נמי איירי כמ"ש התוס' לעיל אבל למאי דמבעיא ליה מעיקרא אי פליגי רבנן עליה בסתם ולדות ע"כ הא דפסיקא ליה מיהא דרשב"ג בסתם ולדות נמי איירי היינו ממלת כל כמ"ש התוס' לעיל ודו"ק:

בפרש"י בד"ה שפיהק כו' חיות מעט כו' נ"ב אבל סתם מת בתוך ל' הוי כאכלו ארי כדמוכח לקמן עכ"ל מהרש"ל ועיין בזה בר"ן באורך בשם רבינו יונה והרז"ה:

דף קלו:

תוס' בד"ה דתניא הזכר כו' והא אדרבה צריך מיעוט גבי ערכין למעוטי אנדרוגינוס כו' עכ"ל ר"ל מדאיצטריך מיעוט בערכין דלא הוי זכר ש"מ דלגבי מילה הוי זכר אע"ג דממעט ליה נמי בערכין מנקבה ליכא למשמע מיניה מדאיצטריך דבמילה הוה נקבה אלא דהוה נקבה מצד נקבותיו במלתא דשייך בנקבה אבל דהוי נמי זכר מצד זכרותו לגבי מילה מדאיצטריך למעטיה מזכר בערכין וק"ל:

בא"ד ועוד אומר רבי כו' ולא גבי חובה הלכך לא שייך התם יושב ובטל כיון כו' עכ"ל ודאי דכן הוא כדברי מהרש"ל שהוא תירוץ אחר דבנדבה אם אינו קדוש הוי קולא וכמ"ש התוס' בהדיא פ' המפלת אבל דברי התוס' כאן מגומגמים ויש בהם עירבוב וכצ"ל תחלתו וסופו להחמיר הוא הלכך לא שייך התם יושב ובטל ועוד סבר רבי כו' ולא גבי חובה והוי קולא כיון שאינו מחוייב שום קרבן עכ"ל כצ"ל נ"ל:

בד"ה הזכר כו' טומטום קדוש מספיקא משום דכל כמה דמצינן לאוקמא קרא למעט אנדרוגינוס ממעטים כו' ולית לן לאוקמי קרא למעוטי טומטום כו' עכ"ל ר"ל דהיכא דליכא אלא חד מיעוטא אית ליה לרב חסדא דליכא לאוקמא מסברא אלא לאנדרוגינוס דהוי בריה בפני עצמה לרב חסדא ולא למעוטי טומטום דלא הוי רק ספיקא אבל היכא דאיכא יתורא דמיעוטא ודאי דמעטינן מיניה נמי טומטום אפי' לרב חסדא דומיא דעשירי ספק ובהרת ספק וכל זה לרב חסדא דס"ל אנדרוגינוס בריה הוא אבל למ"ד אנדרוגינוס ספיקא הוא אדרבה לית לן לאוקמי כלל אפי' יתורא דקרא למעט אנדרוגינוס כדפריך התם גבי אנדרוגינוס איצטריך קרא למעוטי ספיקא וכמ"ש התוס' לעיל וק"ל:

בא"ד וקשה לי לרב חסדא אמאי ממעט רב בנדה טומטום שראה לובן כו' עכ"ל לא ידענא מאי קושיא דרב חסדא נמי לא קאמר דמסברא אית לן לאוקמא קרא לאנדרוגינוס ולא לטומטום דהוי ספיקא אלא למ"ד דאנדרוגינוס בריה בפני עצמה הוי והשתא כיון דרב ס"ל בהדיא בפ' הערל כמ"ד דאנדרוגינוס נמי ספיקא הוי וכמ"ש התוס' לקמן א"כ ליכא שום סברא לאוקמא מיעוטא טפי באנדרוגינוס מלאוקמא בטומטום ואדרבה באנדרוגינוס איכא למיפרך איצטריך קרא כו' וכמ"ש התוס' לקמן וצ"ע:

בא"ד מיהו הא ל"ק דה"א כשראה לובן ואודם כא' יתחייב ממ"נ כו' עכ"ל דבריהם צריכין ביאור דהא לפי מה שכתבו לעיל בהך דבכורות דפריך גבי אנדרוגינוס איצטריך קרא

למעוטי ספיקא כו' דאם הוא אמת שהפסוק חושבו זכר למה ימעטנו שלא יהיה קדוש כו' א"כ תיקשי נמי הכא כיון שהאנדרוגינוס ספק למה ימעטנו כשראה לובן ואודם דאם הוא זכר יתחייב אלובן ואם הוא נקבה יתחייב באודם אבל דבריהם מבוארים בזה בתוס' פרק המפלת וז"ל שם דהתם בבכורות פריך שפיר דממעט אנדרוגינוס מהזכר יתירא דכתיב גבי עולה ולהכי פריך איצטריך קרא למעוטי ספיקא כיון דקמי שמיא גליא אם נקבה הוא אמאי צריך למעוטי ואם הוא זכר ובא למעוטי משום דמשונה משאר זכרים א"כ ש"מ דזכר הוא ולא ספק אבל הכא דכתיב מזכר ועד נקבה איכא למימר דממעט ליה משום דמשונה הוא והוי ספיקא משום דלא ידענא אי מזכר ממעט ליה והוי זכר או מנקבה ממעט ליה והוי נקבה כו' עכ"ל ע"ש וע"פ דברים אלו יתפרשו דבריהם דהכא שהקשו בזה תימה כיון דסבר רב אנדרוגינוס ספיקא הוא אמאי קאמר רב מזכר ועד נקבה זכר ודאי כו' ר"ל דקשיא להו אלישנא דתלמודא כיון דאנדרוגינוס ספק הוא לא הל"ל למעוטו מזכר ודאי ונקבה ודאית דמשמע ולא אנדרוגינוס שהוא ספק דלא איצטריך למעוטי ספיקא אלא שימעטו משום דמשונה הוא והכי הל"ל דאם הוא זכר ימעט אנדרוגינוס מזכר משום דזכר משונה הוא ואם נקבה הוא ימעט אותו מנקבה משום דנקבה משונה הוא והתוס' דהכא קצרו קצת בדבריהם בזה ומה שיש לדקדק בזה בדברי התוס' פ"ק דחגיגה ע"ש בחידושינו באורך:

דף קלז:

בד"ה אבי הבן כו' והדר המברך אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו למול את הגרים ונראה כו' עכ"ל דלמול נמי להבא משמע ואפ"ה אומרה אחר שמל אלא ע"כ דאית לן למימר דלשעבר נמי משמע כמ"ש התוס' לקמן וה"נ איכא למימר במילת קטן דנראה שזהו כנגד ברכת אבי הבן וק"ל:

בא"ד ברוך כורת הברית דמשמע דכל זה הוא אחר המילה כו' עכ"ל ר"ל דומיא דכורת הברית במילת קטן דהיא לכ"ע אחר המילה ודו"ק:

בד"ה ידיד כו' וג' האבות נזכרים חק בשארו שם הוא יצחק כו' עכ"ל בתוס' פרק כל המנחות דבריהם מבוארים יותר וז"ל אור"ת ידיד מבטן היינו אברהם שנקרא ידיד כדאמרי' הכא וקדשו הקב"ה מבטן שדורש במדרש דכתיב באברהם כי ידעתיו וכתיב בירמיה בטרם אצרך בבטן ידעתיך חוק בשארו שם זה יצחק שקראו הקב"ה יצחק עד שלא נולד וצאצאיו כו' עכ"ל ע"ש ונראה לפרש לפי דבריהם דשארו קאי על אברהם ואין שארו אלא אשתו ור"ל דבעוד שהיה יצחק בבטן אשתו של אברהם שם חק לו וק"ל:

דף קלח.

בתוס' בד"ה כסא גלין כו' אלא היינו מטה שפורסין כו' ואסור משום אהל כו' עכ"ל הך מטה דפ' כירה ודאי לאו משום איסור אהל קאמר אלא משום שמא יתקע כדאמר בהדיא התם אלא כסא דהכא באיסור אהל איירי ושגירת לישנא דמטה דהתם נקטו הכא מטה במקום כסא גם משום דראייתם מפוריא דאסור ממטה למעלה וק"ל:

בד"ה בעא מיניה כו' והריב"ם פי' התם שכשהיה עוסק באימרי שאלו כו' עכ"ל פי' כשהיה עוסק באימרי רברבי והיינו אבעיא מציעתא שהשיב לו עלה דאף בחתול אין דרוסה לו וק"ק אמאי שבקי קמייתא שהיה עוסק בעופות ושאל אם יש דרוסה לחתול והשיב לו דאף לחולדה יש דרוסה וק"ל:

דף קלח:

בתוס' בד"ה שאין בשיפועה כו' ואין נראה לר"י כו' עכ"ל מפי' מהרש"ל ול"נ לפרש שאין בשיפועה טפח תוך גובה י' כו' ר"ל שיהא למטה ב' טפחים כו' עכ"ל וא"א לומר כן דע"כ אם הוא טפח בפחות מג' סמוך לגג מתרחב בגובה י' יותר מג' טפחים דבכל ג' טפחים גובה עכ"פ מתרחב הגג טפח כשיעור שהיה מתרחב בפחות מג"ט הסמוך לגג וא"כ הני ב' לא אמרן סותרים אהדדי דהא ביש בשיפועה נמי טפח למטה דהיינו שמתרחב למטה ב' טפחים בגובה י' לא הוי בפחות מג' סמוך לגג טפח ואסור ללא אמרן בתרא ולפי לא אמרן קמא מותר ודו"ק:

בגמ' אלא לידע אם ראשונה היא אם שניה כו' ק"ק למאי דמסיק דמסתפקא להו בהא דתניא יכול יהו הכלים מטמאין באויר כלי חרס כו' אמאי לא קאמר כדמעיקרא דמסתפקא להו בטומאה וטהרה גופיה ובכלי שטף אם יטמא באויר כלי חרס משום דכמאן דמלי טומאה הוא אם לאו י"ל דודאי הך מלתא דברייתא ודאי נמי דהוו ידעי דמדכתיב בקרא מכל האוכל אשר יאכל אוכל מטמא כו' ואין כלים מטמאין מאויר כלי חרס אלא דאין מבין היינו דלא הוו ידעי טעמא דהך מלתא דלהכי קאמר קרא דאין כלים מטמאין באויר כלי חרס משום דלא הוה כמאן דמלי טומאה ולכך הוה מסתפקא להו שפיר באוכל שמטמא באויר כלי חרס אם הוא ראשונה או שניה ודו"ק:

דף קלט.

בתוס' בד"ה וליתן ליה לתינוק כו' ולא דמי לכוס דיוה"כ כו' כיון שנעשה מנהג לשתות בכל שנה כו' עכ"ל וכשותא דשמעתין נמי כמו מנהג הוא לזרוע בכל שנה ושנה ועיין בר"ן וק"ל:

דף קלט:

בפירש"י בד"ה מת ביו"ט ראשון כו' מת שנשתהה כגון שמת בשבת ולמחר כו' עכ"ל מפירושו נראה דרבא דוקא באשתהי איירי וקשה דא"כ מאי מייתי אהך דבני בשכר דדוחק הוא דמיירי נמי דוקא באשתהי ויש ליישב דלפירושו נמי הא דקאמר רבא מת ביו"ט שני יתעסקו בו ישראל איירי אפי' בלא אשתהי וכדמוקי לה רב אשי התם ועיין בראש בזה בפ"ק דביצה ודו"ק:

תוס' בד"ה יו"ט שני כו' ושמע רבי דטעמו משום דמסיק רבינא כו' ושלח להו ר"ת בני בשכר אינן בני כו' עכ"ל ר"ל אף ששלח להם מטעמא דבני בשכר אינן בני תורה כו' ואתי לזלזולי ביה כמ"ש התוס' לבסוף עיקר טעמו היה כמו ששמע רבי משום דמסיק כו' וגם יש לירא פן יצוו השרים כו' כן נראה מדברי התוס' פ"ק דביצה וק"ל:

בד"ה תלא דבישרא כו' במוקצה לטלטל ס"ל כר"ש כו' והשתא א"ש באיסור דתלא כעין כישא דירקא כו' עכ"ל ר"ל דכמו שהירק גופיה ודאי חזי למאכל בהמה ושרי לטלטל אלא בכישא של הירק דהיינו בדבר שאוגדין בו הירק קמיירי אם הוא חזי אם לאו כו' בתלא דבישרא ודכוורא לא איירי בבשר ודגים גופיה אלא בתלא של בשר ושל דגים דהיינו דבר שתולין בו בשר ודגים וק"ל:

בפרש"י בד"ה ונותנין ביצה כו' ובמסננת של חרדל הוא דשרי משום שינוי כו' עכ"ל הקשה לי אחד מהחכמים לפר"י הלוי מאי קפריך מהך מתני' דהכא בפ' ר"א דמילה אהא דקתני התם אין מסננין החרדל במסננת שלו דאימא דהתם אסור חרדל במסננת שלו דליכא שינוי משא"כ הכא ביצה במסננת של חרדל דהוי שינוי לפי' ר"י הלוי ונראה ליישב כיון דהתם ביו"ט קמיירי כפירש"י שם דביו"ט קמיירי הך דאין מסננין את החרדל במסננת שלו קפריך שפיר כיון דהכא בשבת שרי ע"י שינוי ה"ל למשרי ביו"ט בלא שינוי כלל כהך דלקמן דהני פלפלין מידק דייק חדא בשבת משום שינוי וביו"ט שרי אפי' בלא שינוי כמ"ש התוס' שם ודו"ק:

דף קמ:

בד"ה אריש פליג כו' וקא מכוין לאשוויי גומות שלא יפלו כו' עכ"ל וכ"כ התוס' משום דלר"ש דבר שאין מתכוין מותר אבל מלשון התלמוד דאמר ואיבוס של קרקע מי איכא למ"ד דשרי הא קא משוי גומות נראה דודאי משוי גומות והוי פסיק רישיה דמודה ר"ש וכ"כ הר"ן ע"ש:

דף קמא.

תוס' בד"ה הני פלפלי כו' דקשה למ"ד דשרי מוריקא לו משום דאין כל הקדירות כו' אם כן יהא מותר לקוצרו כו' עכ"ל בפשיטות ה"מ לאוכוחי מתבלין גופייהו דקאמר בהו טעמא דאין כל הקדירות צריכות תבלין א"כ יהא מותר לקוצרו כו' אלא משום דאיכא למימר דמ"ד נמי טעמא משום דאין כל הקדירות כו' אית ליה נמי טעמא משום דמפיגין טעמן ותרתי בעי דלא ידע מאי בעי בישוליה ובדבר דמפיג טעמו אבל מהא דקאמר א"נ מוריקא על כרחך דליכא למימר הכי אלא דאיכא למימר כמ"ש התוס' דבעי נמי קצת הפגת טעם ומיהו לפ"ז משום מלח דבעי למתני שינוי לא הוה איצטריך ליה להאי טעמא דכל הקדירות צריכין מלח דאי נמי אין כל הקדירות צריכין מלח כמו תבלין ממש בעי שינוי כיון דלית ביה הפגת טעם כלל אלא דהאמת קאמר דתבלין נמי היכא דידע מאי בעי בישוליה צריך שינוי דתרתי בעי דלא ידע מאי בעי בישוליה וגם קצת הפגת טעם כמו מוריקא ודו"ק:

דף קמא:

גמרא הב"ע ברפוי דתניא ר"י אומר אם רפוי כו' והשתא ה"מ לאוקמא הני תרתי ברייתות כרבנן והא ברפוי והא באינו רפוי וכן לרבא הוי מצי לאוקמא כר"א אלא כיון דתרוייהו סתמא קתני להו משמע בחדא גוונא אירי ודו"ק:

תוס' בד"ה במנעל כו' אמאי גזרי' בפ' מצות חליצה מנעל אטו כו' עכ"ל כצ"ל:

סליק פרק תולין

תוספות בד"ה תינוק כו' והוי מלאכה שאינה צריכה לגופה ופטור שלא הוציא כו' עכ"ל ביש ספרים מוגה א"נ שלא הוציא כו' ואין צורך דחדא תירוצא הוא. וה"פ דלגבי תינוק מת שא"צ לו לטייל ה"ל מלאכה שאינה צריכה לגופה ולגבי עצמו נמי אע"ג דצריך לו הא לא הוציא כדרך המוציאין וק"ל:

דף קמב.

בד"ה ונשדינהו כו' וא"ת מ"ש דלא שרינן לטלטל תינוק כו' וא"ת אפילו אין הכלכלה מליאה כו' עכ"ל הני קושיות אין כאן מקומם ויש ליישב ודו"ק:

בד"ה ה"נ כו' אבל אם מונחת כו' כי הכא שהפירות כו' לא אמר שביק לה לטמאה כו' עכ"ל לא הוצרכו לזה בטמאה וטהורה אלא דבפירות ואבן מיירי שהם מונחים ביחד בלא שום כלי ובזה נוחין דברי התוספות שכתב מהרש"ל דלא נקט הכא אלא בפירות ואבן אבל טמאה וטהורה אין דרך להניח יחד אלא בכלים זה בפני עצמו וזה בפני עצמו גם קצת קשה לדברי התוספות שלפנינו דאי איכא לאשכוחי נמי בטמאה וטהורה בכה"ג שהם מונחים ביחד בלא שום כלי אם כן לוקמא הך ברייתא דקתני בין שטהורה כו' ובין שטמאה למעלה כו' בכה"ג שהם מונחים בלא כלי דבהא לא אמר שביק לטמאה ושקיל לה לטהורה ויש ליישב דבברייתא ודאי [א"א] כיון דקתני בה נמי עם החולין ואין דרך תרומה וחולין להניחן ביחד בלא כלים ודו"ק:

בד"ה שנפלה כו' ורש"י לא פירש כן בפרק גיד הנשה כו' עכ"ל ר"ל שפירש שם דבעי ק"א של היתר וז"ש דמסקנא לא קאי התם הכי דמעיקרא ודאי בעי למימר מאה ואחד של היתר אבל במסקנא לא קאי כמ"ש התוס' שם ודברי רש"י הכא קצת מגומגמין גם בזה שפירש ומדמע עד צ"ט שכנגדו דמשמע דבק' של היתר ודאי דעולה וממ"ש בתר הכי ואם יש חולין יותר מק' כנגדו עולה משמע דבעי היתר יותר מק' ודו"ק:

דף קמב:

בד"ה שאוכל מרובה כו' והא דמוקי לה בסוף פ"ק דביצה כגון דנפיש בטירחא כו' עכ"ל ר"ל כיון דלפי' ר"ת הא דאוכל מרובה כו' ופסולת מרובה כו' לענין ביטול קאמר ומרובה בשיעורא קאמר אם כן ע"כ הא דמוקי התם הא דפסולת מרובה על האוכל כגון דנפיש בטירחא וזוטר בשיעורא לא קאי על הפסולת דההוא ודאי מרובה בשיעורא הוא אלא האוכל ממנו קאמר דזוטר בשיעורא ונפיש בטירחא הוא ולא הוי הקושיא התם פסולת מרובה על האוכל מי איכא מאן דשרי ואפילו לטלטל כו' דהוה ליה ככוליה פסולת ולא חזי כפרש"י התם דא"כ לא הוי משני מידי בהא דזוטר האוכל בשיעורא לפירוש ר"ת דמה"ט תיבטל לגבי פסולת כסברת המקשה אלא לפי' ר"ת גרסי' התם כדגרסי ספרים אחרים פסולת מרובה על האוכל פשיטא מי איכא מאן דשרי ר"ל פשיטא דנוטל האוכל ולא הפסולת דמי איכא דשרי כיון שהוא מרובה ומשני כגון דהאוכל מרובה וזוטר בשיעורא מ"ד כיון דנפיש האוכל בטירחא מיעוטא בטירחא עדיף ונוטל הפסולת

קמ"ל דנוטל האוכל וכן פי' הר"ן שם לדעת ר"ת וכבר כתבנו כל זה בחידושינו פ"ק דביצה ע"ש:

בד"ה לא שנו כו' דה"א אבן ודאי שרי בשכח שנראה טפי ככסוי אבל כו' עכ"ל ולא זו אף זו קתני במתני' אבל בתרתי דרב ליכא למימר הכי דהא כיון דאשמעינן בקמייתא דאע"ג דנראה ככסוי חבית אסור במניח אין צריך לומר בתרייתא דאסור במניח וק"ל:

דף קמג.

בד"ה התם כיון כו' אע"ג דבשער של אפונין כו' מ"מ הכא שרי כדפי' כו' עכ"ל אע"ג דגרעינין הוי כנולד מדמו להו הנך מיעיה נמי דהוי כנולד כיון דמבעו"י עדיין אין מסריחין אלא דמהנו בהו טפי הא דדעתייהו עלייהו מבעו"י כמ"ש התוס' התם ובהכי ניחא נמי דמייתי הכא אבני מיעיה מהא דאוד דנשבר כו' דה"ל נולד כפירש"י דה"נ הכא בבני מיעיה ה"ל כנולד ואסור אי לאו דדעתו עלייהו מאתמול וניחא נמי מה שהביאו התוס' לקמן אהך דגרעינין מהך דנבילה שנתנבלה בשבת דדמי נמי לנולד כיון שמתה בשבת ולא היה דעתיה עלה מאתמול ואין מקום שם לתמיהת מהרש"ל ודו"ק:

בד"ה רבא מטלטל כו' ואנוחי לקנא דמיא היכי שרי לכתחלה כו' עכ"ל ר"ל דהא לא איירי הכא בשכח דאנוחי לקנא דמיא בשבת הוי כלכתחלה ולא אמרו ביה לטלטל אגב באיסור מוקצה לרבא כי הכא בגרעינין דלא שרו אביי ורבא לעיל אלא בכיפין דחזי למזגא ובר יונה דחזי לאומצא וק"ל:

בא"ד ואפי' לר' יהודה שרי אף לאדם חשוב כו' כצ"ל:

סליק פרק נוטל

דף קמג:

בד"ה ור' יוחנן כו' ואוכלה בשני וכן ביצה כו' בשני אין כו' א"כ אמאי נקט הכא כו' כצ"ל:

בד"ה הלכה כרבי יהודה כו' וי"ל דשייך טפי לגזור בביצה לפי שהיא עומדת ליסחט מן התרנגולת ועוד דדרך לגומעה כו' עכ"ל כצ"ל ורבי יוחנן גופיה דרמי בריש ביצה מהך דאין סוחטין אההיא דביצה בשני אין בראשון לא היינו לפי שיטתו בשמעתין דפליגי נמי בזיתים וענבים דהנהו ודאי עומדין ליסחט כמו ביצה ודו"ק:

בד"ה חלב האשה כו' דומיא דכי יתן כו' אבל הכא מיירי בשעת פרישה מן האשה או מן הבהמה עכ"ל הס"ד אבל מפי' רש"י בפ' אמרו לו נראה דהכא בחלב אשה דמטמא לרצון ושלא לרצון נמי תלי בהך דרשה דומיא דכי יתן דניחא ליה כו' ע"ש ודו"ק:

דף קמד.

בד"ה תותים כו' מאי קשה כו' הנ"מ במשך דוקא והכא בלא משך כו' עכ"ל יש להקשות דאימא דלשמואל פריך שפיר דלא מפליג בין משך ובין לא משך כמ"ש התוס' לעיל וי"ל דמה שכתבו התוס' לעיל דלשמואל איירי אפי' בלא משך היינו דלא צריכין אנו לחלק לדשמואל לעיל בין משך ובין לא משך כמו לר"י ולרב וסמכו אדברי המקשה דהכא דמוכח דאיירי שמואל אפי' בלא משך דאל"כ מאי קא מקשה הכא אבל הכא הכי קשיא להו לתוס' דקושטא הוא מנליה למקשה דאיירי שמואל אפי' בלא משך אימא דשמואל נמי מפליג בין משך ובין לא משך כדמפליג ר"י ורב ולא תקשי ליה מידי וצ"ע ודו"ק:

בד"ה לא לרצון כו' ואת"ל דאינו מזכיר מעיין אלא כלומר כמשקה חשיב כו' עכ"ל ולפום סברא דהשתא לא יסבור רבא כסברת המקשה דמפליג וסבר אע"ג דחלב אשה משקה הוא בפי תינוק שזהו מאכלו חשיב כאוכל אלא דסבר הכא דאין חילוק דבפי תינוק נמי משקה הוא ואהא קשיא להו דמדקתני לרצון מטמא נמי ה"מ לאוכוחי דמשקה הוא אבל אי מעיין ממש קאמר ניחא דמדקתני לרצון מטמא ליכא לאוכוחי דמעיין הוא אלא משקה הוא אבל מדתני שלא לרצון מטמא דהיינו דלא ניחא ליה דלא הוה משקה וע"כ דאינו מטמא אלא משום מעיין ממש אך קשה דבפשיטות ה"מ לדחויי דע"כ מעיין ממש קאמר דאל"כ מאי קא מקשה ליה מההיא דט' משקין בזב כו' דאי רבא לא קאמר דהוה מעיין ממש אלא כמשקה הוא שפיר קתני התם דלית ביה טומאה חמורה וי"ל דהכי קאמרי דאת"ל דלאו מעיין ממש קאמר אלא כמשקה מנליה למקשה להקשות מההיא דט' משקין כו' ואהא תירצו דשפיר פריך ליה דע"כ מעיין ממש קאמר דאי כמשקה קאמר מדקתני לרצון ה"מ למפרך כו' ודו"ק:

בא"ד וההיא דנטף חלב מדדיה ונפל לתוך התנור כאומר לא ניחא כו' כיון שהלך לאיבוד כו' עכ"ל ולא הוה תורת משקה מעולם על הך טיפה דנפל מדדיה כיון דלאיבוד הלכה והתנור טמא מטיפה המלוכלכת ע"פ הדד כמ"ש התוס' לעיל אע"ג דבנופלת לתוך התנור נמי הולכת לאיבוד מ"מ כיון דכבר משקה היה ע"פ הדד לא בטיל מינה תורת משקה בנפילתה וק"ל:

דף קמד:

בד"ה חולב אדם כו' לא חזיא לשחיטה כמו דש חשיבה שהבהמה היא כפסולת כו' עכ"ל הוא מגומגם דבתחלת דבריהם נראה דתולדה דדש הוי חולב בשבת כיון דלא חזיא לשחיטה וכ"כ התוס' בפ' כלל גדול דחולב הוי משום מפרק והוי תולדה דדש אבל ממה

שכתבו בסוף דבריהם וכשחולב הוי כנוטל אוכל מתוך פסולת והיינו תולדה דבורר ובמרדכי נמי לא זכר דהוי כדש אלא דנוטל אוכל כו' ע"ש וכ"ה לשון הר"ן למאן דאוסר הכא בשבת חולב לתוך הקדירה כיון דמ"מ ה"ל כבורר האוכל מתוך פסולת עכ"ל ודו"ק:
בא"ד ומיהו סחיטת זיתים וענבים דשרי לעיל לתוך הקדירה היינו אפילו בשבת כו' עכ"ל מתני' דקתני אין סוחטין פירות להוציא מהן משקין כו' היינו נמי דוקא לתוך הקערה וכ"כ הרי"ף ואין להקשות כיון דע"כ מתני' דהכא אוקמא דוקא לתוך הקערה מאי קשיא להו מזב החולב ומטמא מת שסחט כו' דהא איכא לאוקמא נמי בחולב וסחט לתוך הקערה די"ל כיון דסתמא קתני בה לא משמע להו לאוקמא תוך הקערה מה שאין כן הכא במתניתין דקתני להוציא מהן משקין דמשמע היינו תוך הקערה וק"ל:

דף קמה.

בפירש"י בד"ה אלא במשקה כו' ה"מ היכא דקא שריף ליה א"נ שטר ביה ריפתא כו' עכ"ל שריף הוא לשון גמיעה ושטר הוא לשון טיבול מלשון הגמרא בפרק אלו עוברין ופרק ג' מינים גבי כותח אי דקא שריף לה משריף בטלה כו' ואי משטר קא שטר לא משכחת כו' ע"ש וק"ל:
תוס' בד"ה כביצה מכוונת כו' שאע"פ שהאוכל טמא אינו כו' והאי טעמא לא ניחא כו' עכ"ל נראה פירוש דבריהם דמשמע להו מה שפירש"י שאף על פי שהאוכל טמא כו' היינו שכבר הוכשרו הענבים ממקום אחר והרי הוא טמא מיד שנגע הזב בו מ"מ אינו מטמא הטיפה היוצאת ממנו שאין אוכל מטמא אחרים בפחות מכביצה ואהא כתבו דלא ניחא האי טעמא אלא למ"ד כו' דהכי פריך תלמודא התם למאי דס"ד דאיירי בענבים שכבר הוכשרו אי אמרת בשלמא מפקד פקידי מש"ה טהורין אלא למ"ד מבלע בליעי אמאי טהורין דמיד שיוצאת הטיפה ונעשית שם משקה ונוגעת באוכל מיטמאה מן האוכל שקבל טומאה כבר בפחות מכביצה אלא צ"ל למ"ד מבלע בליעי כדמשני התם בענבים שלא הוכשרו לאימת מתכשרי לכי סחיט להו כי סחיט להו בציר להו שיעורא וכתבו מה שהקשה ר"ת לפי' רש"י דהיינו למאי דמשני נמי דאיירי בענבים שלא הוכשרו כיון שאוכל מקבל טומאה בכ"ש מכי נפיק פורתא מתכשרי ומיד מקבל טומאה כל אוכל הנשאר דמשקין מבלעי בליעי כדפירשו לעיל לתרץ בשם הרב פורת בפ' המצניע ע"ש אבל מהרש"ל הבין דבריהם בענין אחר ולפי דרכו הגיה ועוד הקשה ר"ת כו' ע"ש ואין צורך כי הדברים ברורים כמו שכתבנו בלי הגה"ה ודו"ק:

בד"ה ור' יוחנן כו' ויש שמעמידין דברי רב ושמואל ביו"ט כו' עכ"ל יש לדקדק דאם נימא לחלק בין יו"ט לשבת והך דסוחט אדם אשכול כו' דוקא ביו"ט איירי א"כ מאי מקשה מדג לצירו אי שמואל קאמר לה אהך דשלקות אסר שמואל למימיהן נימא דדג לצירו לא שרי אלא ביו"ט דבהכי איירי רישא דהך מילתא דסוחט אדם כו' והכא בשלקות דאסר למימיהן בשבת דוקא איירי דומיא דאיירי ביה ר' יוחנן בהך מימרא ויש ליישב דבריהם דודאי רב ושמואל מילתייהו דסוחט אדם אשכול כו' אף לענין שבת מתאמרו אלא דר"ל אנן דקי"ל כר' יוחנן לגבי שבת דלא מפליג בין קדירה לקערה מעמידין דברי רב ושמואל אליבא דהלכתא לענין יום טוב והיינו מדדייק רב חסדא מינייהו בחולב עז לענין יום טוב ותו לא מידי ודו"ק:

דף קמו.

גמרא אבל לא מפקיע כו' הא ר' נחמיה דתניא כו' ואיירי בגרוגרות המפוזרות דבדרוסות הא קתני במתני' דשרי אפילו לרבי נחמיה ואע"ג דקתני הכא בברייתא נמי גרוגרות איירי במפורדות דהא קתני נמי הכא ושל תמרים דהיינו שאר פירות וק"ל:

תוס' בד"ה שובר כו' והלא יכול לשבר ולפתוח המגדל כו' כי היכי דשרי הכא לשבר החבית כו' עכ"ל קצרו הכא וסמכו עצמם אמה שכתבו לקמן גבי מפקיע וחותך דסתם מגדל שבתלמוד הוא כלי כמו כו' והוי שרי לשבר כמו חבית כו' ודו"ק:

בא"ד ואם באת לחלק בין נטילת עירוב לנטילת הגרוגרות כו' עכ"ל ר"ל דנטילת גרוגרות הוא צורך אכילה ממש משא"כ נטילת עירוב דלאו צורך אכילה הוא ומהרש"ל דחק בזה בסברא דחוקה ואין להאריך וק"ל:

בא"ד דרבנן ל"פ אדרבי אליעזר דאמר לא יקטמנו כו' אלא משום דאיהו ס"ל דבקטימת קיסם חייב כו' עכ"ל דבריהם מבוארים יותר בתוספות בפרק בכל מערבין גם ברא"ש כאן עיין שם:

בא"ד בגמרא ירושלמית כו' הדא דתימא במגדל של אבן אבל כו' עכ"ל כתב מהרש"ל דקאי אפלוגתא דר"מ ורבנן דר"מ סבר פותח כו' עכ"ל ואינו כן דבפרק בכל מערבין כתבו התוס' בהדיא דקאי אמתני' גבי עירוב נתנו במגדל ונעל בפניו ואבד המפתח ה"ז עירוב עיין שם והוצרך לאוקמא במגדל של אבן דאי במגדל של עץ לא הוה קאמר רבי אליעזר התם דאינו עירוב כיון דיכול לשבור המגדל כשובר החבית ולא מוקי לה בירושלמי שובר חבית במוסתקי וכמ"ש התוס' ודו"ק:

בד"ה מתיר מפקיע כו' היינו דקטיר במיתנא אבל פותח של עץ כו' עכ"ל והך דלא מפקיע וחותך לא בעי לאוקמא הכא ובפרק המביא דאיירי בפותחת ממש של עץ ושל מתכת דהנך חותמות דהתם וכן חותלות דקתני הכא משמע דאיירי בגוונא חדא דהיינו בקטיר במיתנא ולא בפותחת ממש וק"ל:

דף קמו:

בד"ה פרץ פצימיו כו' די"ל שלא חלקו חכמים במת ועוד כו' דבית כו' מטמא הנוגע בכתלים כו' עכ"ל אבל בחצר הקבר שהמת במערה גופה נמי אינו מונח אלא בכוכין שם מקרי שפיר מסיימי מחיצתא ולתירוצם שני נמי לכך אינו מטמא שם בנוגע בכותל המערה ודו"ק:

בד"ה מי שנשרו כליו בדרך גרסינן לשון נפילה כו' עכ"ל ר"ל דגרסי' שנשרו הנו"ן בקמץ מלשון נפילה מעליו במים ול"ג שנשרו הנו"ן בחירק מלשון שריה וכיבוס ע"י מי גשמים וק"ל:

דף קמז.

בפירש"י בד"ה מתנאה כו' ובחול קאמר כלומר אלמא דאורחא כו' עכ"ל כצ"ל דאי בשבת איירי לא ה"ל לתלמודא למימר אלא דלהתנאות שרי כדרב שישא בריה דרב אידי אלא דהך דרב שישא מתנאה בסדינו הוה בחול קאמר ומייתי מיניה דאורחא למיזל הכי וממילא דשרי נמי בשבת וכה"ג מייתי לעיל גבי סחיטת רמונים משל בית מנשיא כו' וק"ל:

תוספות בד"ה אף מי מערה כו' ובפרק שמונה שרצים פירשנו דיעבד כו' כצ"ל:

דף קמז:

בד"ה דתניא כו' גרסינן לקמן בפ' שואל תלמידו כו' עכ"ל וכל הענין בלשון יחיד שנכנס אחריו בקש כו' אמר לו ול"ג שנכנסו ובקשו ואמר להם וק"ל:

בד"ה אין מעצבין את הקטן פי' בשלהי במה אשה עכ"ל ובתוס' שלפנינו אינו שם אבל הוא בתוס' בריש פ' כל הכלים ע"ש:

דף קמח.

בתוס' ד"ה אתקין רבא כו' לידרו באכפא אע"פ שבודאי מרבה במשאוי הוא בנושא בידים כו' עכ"ל אם נפרש דר"ל מרבה במשאוי כמפיש במשאוי דבשמעתין דפ' מפנין

דהיינו שהוא נושא משאוי יותר גדול בפעם א' וממעט בהילוך א"כ לא הוו צריכי לטעמא דהיתרא משום עובדא דחול דבלאו הכי שרי דממעט בהילוכא עדיף אע"ג דמרבה במשאוי דהכי מסיק בר"פ מפנין וע"כ נראה לפרש מרבה במשאוי דקאמרי לאו היינו דממעטי בהילוכא אלא דאותו משאוי שנושא באגרא בקל על כתיפו אינו נוח לו לישא אותו בידים ומרבה לו במשאוי שהוא כבד לו יותר והראיה שהביאו מבהמה מסוכנת ומהמביא כדי יין דמפיש בהלוכא ושרי עיקרא להך דדרו בריגלא לידרו באגרא דהוי נמי ממעט בהילוכא ושרי מהאי טעמא כיון שאינו נראה עובדא דחול כל כך ומיהו להא דדרו באגרא לידרו באכפא נמי הוה ראיה דאע"ג דמרבה במשאוי שרי נמי מה"ט דאינו נראה נמי עובדא דחול כ"כ ודו"ק:

דף קמח:

בד"ה נפרוס סודרא עליה אתי לידי סחיטה מכאן מייתי ר"ת ראיה כו' עכ"ל עיקר ראייתם סמך דבהך סוגיא דברישׁ פ' המביא כדי יין דקאמר שם לגבי כדי יין ושמן דדרו באכפא נפרוס סודרא עלייהו ולא חיישׁ לסחיטה וכ"כ בתוס' המביא כו' גם במרדכי ישן הביא דברי ר"ת אהך דדרו באכפא דנפרוס סודר וק"ל:

דף קמט.

בד"ה לעולם דכתיב אכותל כו' לפירוש הקונטרס צ"ל דהשתא דמוקי לה כו' ולמ"ד שמא יקרא לית ליה דרבה כו' עכ"ל אין זה מפורש בפירש"י שלפנינו אבל הפי' זה נמצא בבעל המאור ואפשר שדקדקו כן מפירש"י שלפנינו ממה שפירש לעולם דכתב אכותל ומידלי שאינו יכול למחוק ולשמא יקרא לא חיישינן דגודא כו' עכ"ל שסתם דבריו דמשמע דלכ"ע בין לרב ביבי ובין לאביי גודא בשטרא לא מיחלף ואם כן ע"כ ל"פ אמוראי אלא במאי דקאמר דפליגי נמי תנאי דהיינו בדרבה וכצ"ל בדברי התוס' והשתא מבעי לן למימר דברבה פליגי אמוראי כי היכי דפליגי תנאי דהכא כו' דהשתא ניחא דתלו לא תניא בדתניא ודו"ק:

בא"ד ובריית קמייתא מתוקמא שפיר דכתיב מכתב אכותל ומידלי כו' עכ"ל צ"ע למאן דאית ליה דרבה ע"כ לא מתוקמא הכי אלא בדחייק מיחק דליכא למימר דרב ביבי נמי דאית ליה דרבה מוקמי לה בהכי ואתיא כרב אחא א"כ לקמן נמי לפירוש הרב פורת מי הצריכם לאוקמא לאביי דסבר גודא בשטרא מיחלף דלא מתוקמא ברייתא אלא בדחייק

מיחק הא מצי נמי לאוקמא דמכתב אכותל ומידלי אלא דאתיא כרב אחא ויש ליישב בדוחק ודו"ק:

בא"ד וק"ק לפי' זה דהל"ל דכ"ע לית להו דרבה ואביי ורב ביבי בגודא כו' עכ"ל כבר כתבו דכדי שלא יקשה לרבה קאמר דפליגי תנאי בדרבה אלא דר"ל דהך פלוגתא דאמוראי בגודא מיחלף (בשטרא) לפי' הרב פורת חסר מן הספר ולא ה"ל לתלמודא לסתום ולאשתמוטי מלומר דבהכי פליגי אמוראי בגודא מיחלף בשטרא ודכולי עלמא לית להו דרבה וק"ל:

בד"ה בני חבורה כו' וכן משקל שמכוונים זה כנגד זה ביד ואמרינן כו' עכ"ל כצ"ל ר"ל לפי' זה דדבר המותר לשאר בני אדם שאינו טבח אומן כדאמרינן התם דהיינו לשקול ביד אסור לאלו המקפידים כמו בכף מאזנים לכל אדם וכן נראה מדברי התוס' בסוף פרק א"נ ובמרדכי ישן וק"ל:

בא"ד ומשום מנין כו' ובלבד שלא יזכיר לו סכום מקח כו' תן לי כ' אגוזים שאתחייב לך י' אגוזים שנראה שעושה להשלים הדינר אבל כו' עכ"ל כצ"ל יש לדקדק שהזכירו כאן לפי' זה איסור סכום מקח במקום איסור סכום מנין דקיימינן ביה הכא ולאידך פירושא שכתבו לקמן שינו פירושם למינקט איסור מנין גופיה ויש ליישב דלפי פי' זה דכל הני איסורי דנקט היינו דבשאר בני אדם שרי אלא בבני חבורה המקפידים אסור ניחא להם ליישב מה שנתקשו התוס' בפרק איזהו נשך לפי גירסת הספרים דגרסינן בס"פ אין צדין סכום מדה במלתיה דת"ק וסכום מקח במלתיה דרשב"א א"כ לא מצינו איסור מנין במשנה ובברייתא וא"כ מנליה לשמואל איסור מנין דמשמע שידוע לנו כמו מדה ומשקל עכ"ל שם דלפי פי' זה ניחא דאיסור מנין בעלמא ודאי בשאר בני אדם שרי אלא דקאמר דבמקפידין יש לאסור מנין בעלמא כמו איסור מקח לשאר אדם ודומיא דהכא בכל הני איסורי דנקט במקפידין ולשאר אינשי שרי אבל לאידך פירושא שכתבו התוס' לקמן דכל הני איסורי דנקט הוי איסורא נמי לשאר אדם הוצרכו לומר כמ"ש התוס' בסוף פ' איזהו נשך דגרסינן בפ' אין צדין סכום מנין במילתיה דת"ק או דרשב"א ודו"ק:

דף קמט:

בא"ד דהא רישא באין מקפידין איירי דקתני שואל דאילו למקפידין אסרינן שאלה לפי מה שפי' כו' עכ"ל אין זה מפורש בדבריהם אבל ר"ל לפי מה שפירש דאיסור מדה ומשקל ומנין דנקט דלא הוה אלא למקפידין ולא לשאר בני אדם ע"כ אית לן לפרושי נמי משום לוין ופורעין דלא הוה איסור אלא למקפידין והיינו שאלה דשרי לשאר בני אדם

אסור למקפידין משום לוין ופורעין לשאר אדם וכן וכדברי הלל אף משום רבית דלא הוה אסור לשאר אדם וזה שדקדקו לפרש באידך פירושא דמשום לוין ופורעין גופיה קאמר ובשאר אדם נמי אסור אבל שאלה למקפידין נמי שרי ורישא דמתניתין נמי סתמא במקפידין כמ"ש לקמן להההוא פירושא ודו"ק:

בא"ד דכשלוין זה מזה כבר באין לידי רבית כו' וכיון שאינו מוחל הוי רבית כו' עכ"ל דלפירוש ראשון לא הוי זה רבית אלא דגזרו לאסור במקפידין כדי שלא יבא לידי רבית גמור דומיא דכל אינך איסורי דנקט אבל לפי' שני דהכא בכל הנך איסורי גופה דאיסורא נינהו ובכל אדם נמי אסור צ"ל דדומיא דהכא שזה גופיה בא לידי רבית כגון שמקפיד ואינו מוחל וכל סתם בני אדם דלאו חברים כגון שכנים נמי לא מחלי בכה"ג אבל שאר בני אדם מחלי היינו חברים אין מקפידים מסתמא ולא אשמועינן עצה טובה אלא בחברים שידוע לנו שמקפידין ודו"ק:

בא"ד ומה שדברו כאן על מקפידין לא אמרינן אלא גבי חבורה שרגילים כו' עכ"ל נ"ל דברים אלו מקומן כאן והוא קושיא לפ"ז כמ"ש התוס' ס"פ איזהו נשך כיון דסתם בני אדם מקפידין אמאי נקט שמואל בני חבורה המקפידין ולא נקט סתם ב"א דנקט בני חבורה שרגילות כו' עכ"ל ע"ש באורך וע"פ דבריהם שם תפרש דבריהם דהכא גבי חבורה אשמועינן עצה טובה שלא ישתתף עמו דמתוך שרגילין לישאל זה מזה אף בחול יבא לידי איסור משא"כ בשכנים לא שייך למימר בהו עצה טובה כיון שאין רגילין לישאל מהן מיהו לשון התוס' דהכא קצת מגומגם שכתבו אבל שכנים שאינם תדירים כל כך לישאל זה מזה מותרים כו' דהא ודאי בשכנים סתם המקפידין נמי איסורא איכא לישאל מהן לפי פירוש שני וי"ל ודו"ק:

דף קנ.

בפרש"י בד"ה של מלך של עצה שאינה שלו כו' כצ"ל גם בגמ' ומלך מלשון עצה כמו צא והמלך בגבורה וק"ל:

תוס' בד"ה מה לי כו' וי"ל דא"כ מאי אריא חבירו אפי' הוא כו' דשאם יש בורגנין הולך כו' עכ"ל כצ"ל ור"ל דהך מלתא ממשנה יתירא לא הוי ליה לאשמועינן בחבירו אלא אפילו באיהו גופיה אבל למאי דמסיק דהא קמ"ל כו' אבל יאמר אדם לחבירו הנראה כו' הך מלתא ודאי לא שייכא באיהו גופיה וק"ל:

בד"ה אומר אדם כו' עמי לערב י"א דדוקא כו' שהוא עושה לדעת אותה אמירה ואין נראה דהא כו' והרהור מותר וא"כ לא שנא נכרי כו' כצ"ל מצאתי מוגה וק"ל:

דף קנ:

בד"ה אבל מחשיך כו' וא"כ מדשרינן להחשיך כו' אלמא שרי למימר חוץ לתחום אני הולך מחר כו' עכ"ל יש לדקדק לדבריהם דתקשי להו היא גופה בהחשכה דקתני שרי להחשיך לשמור מחוץ לתחום מטעמא דאם יש בורגנין הולך שם א"כ אמאי אינו מחשיך להביא פירות שאם יש מחיצות מביא ואם איכא שום טעמא אחרינא בלשמור מחוץ לתחום א"כ ליכא למשמע מיניה כלל למשרי לומר חוץ לתחום אני הולך למחר ושפיר הוצרך לאקשויי לשמואל ולא אמתני' ויש ליישב דודאי אמתני' אהחשכה גופה מצו להקשות כן דליכא טעמא בלשמור מחוץ לתחום אלא משום שאם יש בורגנין הולך ולא נקטו בדבריהם אלמא שרי למימר חוץ לתחום אני הולך למחר אלא משום דאהכי מקשה התלמוד אדשמואל ולולי דבריהם הייתי אומר דלק"מ דודאי אמתני' ליכא לאקשויי מידי דבמתני' לא שרו החשכה אלא דלשמור אפי' מחוץ לתחום כיון דהשמירה אפילו מחוץ לתחומו אפשר ע"י אחר דאהכי קאמר כל שאני זכאי באמירתו דהיינו שמור לי פירות שבתחומך כו' כדלקמן משא"כ הבאת פירות דאי אפשר על ידי אחר ומהאי טעמא איכא למימר דשרי לומר לחבירו חוץ לתחום אני הולך למחר כיון דאפשר ע"י אחר של אותו תחום משא"כ הבאת פירות אבל לשמואל דלא שרי ליה לומר מחוץ לתחום אני הולך למחר אלא משום שאם יש בורגנין הולך קפריך שפיר דמהאי טעמא נמי איכא למשרי להביא פירות שאם יש מחיצות מביא אבל התוס' אין נראה להם לחלק בזה כנראה מדבריהם גם לקמן בד"ה לכרך פלוני כו' ודו"ק:

בד"ה לכרך פלוני כו' מה"ט דקאמר ועוד מדשרי שמואל לקמן כו' כצ"ל:

דף קנא.

בד"ה לעולם כו' וכ"ש מה שאני זכאי כו' אע"פ שאינו רשאי לילך שם כו' עכ"ל כצ"ל ולא ניחא להו כפרש"י דזכאי אני באמירתו קאי אדרב יהודה אמר שמואל דפשיטא להו לת"ק ואבא שאול כיון דהך אמירה לא תנן ה"ל תלי תניא בדלא תניא כסברת המקשה ולכך פירשו הא דקאמר אבא שאול כל שאני זכאי באמירתו כו' עיקר מלתא במחשיכין על התחום לפקח על עסקי כלה כו' כדקתני בסיפא דמתני' אלא דאיכא למשמע מיניה במכ"ש מה שאני זכאי לומר לעשות היום כו' כמ"ש התוס' אך קשה לדבריהם ומאי כ"ש איכא הכא דהא בלפקח על עסקי כלה כו' משום מצוה נגעו בה דשרי אפילו למיגז אסא במחובר ובאחר דומיא דכלה לא כדאמרינן לעיל ויש ליישב בדוחק דמשמע ליה כיון דבעסקי כלה שרי לומר לעשות למחר דבר איסור בשבת ורשאי להחשיך עליו כ"ש

דדבר היתר בשבת כגון שמור לי פירות שבתחומך כו' דשרי ורשאי נמי להחשיך עליו אפילו במקום דלאו מצוה הוא ודו"ק:

בד"ה נכרי שהביא כו' ע"כ נראה דלא יספוד כו' כדי שיבואו דסתם חלילין אין כו' עכ"ל דמה"ט דחלילין אין מביאין לשם אדם אחד כו' לא בעי אלא כדי שיבואו ולא החמירו בהן לאסור עולמית כמו קבר שנעשה לשם אדם ישראל אחד ועיין בזה בר"ן לפי שיטת הרי"ף טעמא אחרינא דהך דבשביל ישראל לא יקבר בו עולמית איירי באסרטיא ואסיפא פריך לקמן אמאי ה"נ ימתין בכדי שיעשו כו' וצ"ל לדברי התוס' דע"כ שמואל דאמר מספיקא שרי ולא בעי אפילו כדי שיבואו א"כ הא דפריך לקמן ארישא דעשו לו קבר כו' כפרש"י ה"נ ימתין בכדי שיעשו אע"פ דלא הוי רק ספיקא לא פריך לשמואל אלא לרב דאסר ספיקא וק"ל:

בד"ה אלא אם כן באו כו' הלא הביאם דרך רה"ר כו' וי"ל דהביא כו' עכ"ל מפירוש הרמב"ם בפי' המשנה נראה שהוא מפרש דברי שמואל כקושייתם דלהחמיר קאמר חיישינן שמא חוץ לחומה לנו והביאם דרך רה"ר גם ברי"ף מפורש דברי שמואל להחמיר ע"ש:

דף קנב:

בד"ה עד שיסתום כו' שנקרא דופק לפי שהנשימה דופקת כו' עכ"ל ר"ל כפי' שני שפרש"י התם דדפקא הוא חתיכה שקורין פלאנקין כשהבהמה יגעה היא דופקת ע"י נשימה וק"ל:

בא"ד הלא מחמת המת היו מטמאין והגולל ודופק לא היו חוצצין כו' עכ"ל משום דאפילו כי מוקמי לה ביש בהן חלל טפח כדאמר התם מ"מ ע"י המת הן מטמאין שמאהילין על המת כיון שהגולל הוא טמא וכל דבר טמא אינו חוצץ בפני הטומאה משא"כ לפר"ת דכיסוי הארון לא מיטמא כלל ושפיר חוצץ בפני המת שמאהילין עליו וק"ל:

בא"ד ובערוך פי' בע"א בערך גלל כו' עכ"ל ובתוספות פרק קמא דכתובות כתבו שהוא כעין פרש"י ע"ש ובערוך:

דף קנג:

גמרא א"א דלא קאי פורתא וקמעייל מרה"ר לרה"י כו' נראה לפרש דר"ל דה"ל עקירה ברה"ר דקאי שם פורתא קודם שיבא לביתו שא"א להלך מהר שם להדיא והנחה ברה"י שמכניס החבילה ומניחה שם ומשני דזריק לה כלאחר יד דלא הוה עקירה ברה"ר והנחה

ברה"י ומיהו הנחה ודאי איכא כשעומד פורתא לפני הבית ואע"ג דהנחה בלא עקירה אסורה כדאמרי' פ"ק הכא משום הפסד חבילתו התירו לו ועי"ל דכשזורק לה כלאחר יד אפשר דמצי למעבד בלי שיעמוד שם פורתא מיהו לעיל גבי מחמר דמסיק כשהיתה עומדת נוטלה הימנה ודאי דלא קשה דמ"מ הא איכא הנחה מיד כשעומדת דבחמור שרי כה"ג כיון דליכא עקירה דכל שבחבירו פטור אבל אסור בחמורו מותר לכתחלה אך ק"ק דהך קושיא דפריך אמימרא דרב אדא הכא א"א דלא קאי פורתא וקמעייל וה"ל עקירה ברה"ר והנחה ברה"י ה"ל למפרך הכי לעיל אאוקימתא דרב אדא במתני' דהיאך מניחו על החמור שהרי כי מטי לביתיה א"א דלא קאי פורתא וקמעייל כו' ויש ליישב דלעיל הוה ניחא ליה דאפשר כי מטי לביתיה נוטל הימנה וכשעקרה ליכנס לבית מניח עליה ולא הוי עקירה ברה"ר אלא הנחה בבית ובחמור כה"ג שרי לכתחלה כיון דבחבירו פטור אבל אסור ודו"ק:

תוס' בד"ה דחרש אתי כו' תימה א"כ לעיל נמי אמאי קאמר שוטה וקטן לשוטה הא כו' עכ"ל ולולי דבריהם היה נראה דלק"מ דמה"ט דקאמרי' לעיל דחרש ושוטה לשוטה יהיב ליה משום דשוטה לית ביה דעת כלל וחרש אית ליה דעת קלישתא הך סברא בקטן נמי עדיפא ליה דאית ליה דעת קלישתא ועוד דאתי נמי לכלל דעת גמורה ומ"ה לשוטה יהיב ליה ולא חיישינן לאתי לאחלופי בשוטה דהנך סברות דבקטן עדיפא ודו"ק:

דף קנד.

בד"ה בלאו נמי כו' וחכ"א כל המשלם אינו לוקה כו' כצ"ל:

בא"ד ועוד היה רגיל לתרץ כו' כאילו נכתב אבן גרושה ואגלות וכאילו כו' בממון ולבן גרושה כו' ונכתב על מיתה וממון ביחד כו' עכ"ל דבריהם צריכים ביאור דהיה רגיל לתרץ הנך קושייתם אדהתם כמו שהקשו לעיל דכיון דלא תענה התם סתם כתיב וקאי נמי אבן גרושה וגלות וכאילו נכתב בהדיא אבן גרושה וגלות והתם ודאי לא בעי לא תענה לאזהרת זוממין לעונשו מכאשר זמם דהא ממעטינן להו התם דלא הוו הזוממין בני גרושה וחיובי גלות אלא ע"כ דאתי לא תענה למלקות אבל בממון היה אפשר לומר שבא לא תענה לאזהרת זוממין לעונשו מכאשר זמם ואהא קאמרי כיון דנכתב לא תענה שקר בממון ובן גרושה כו' ר"ל ביחד בחד לאו אית לן למימר דבממון דומיא דבן גרושה דלא בעי לאזהרת זוממין אלא למלקות ומשום דממון נמי לא בעי אזהרה אבל במיתה אכתי איכא למימר דלא בעי אלא לאזהרת זוממין ואהא קאמרי כיון דנכתב על ממון ומיתה ביחד כו' אית לן למימר נמי מיתה דומיא דממון דבהזמת מיתה נמי ניתן ללקות עליו

כ"ז שלא יוכל לבא לידי מיתה דהשתא יתורצו כל הקושיות אדהתם שכתבו לעיל אבל קשה דבכל כו' דהך דהכא לא יתיישב לפי תירוץ זה כן נראה בכוונת דבריהם ודו"ק:
בא"ד אפילו לא התרו ביה למיתה דכל סתם הוצאת שבת איתא בקרא דויכלא כו' עכ"ל ר"ל דהוצאה נמי נפקא לן מקרא דויכלא העם מהביא וגו' כמ"ש התוס' בריש פרק קמא ובההיא קרא מלאכה כתיב וסתם מלאכה דשבת היינו מיתה כמ"ש לעיל בתוס' ספ"ק דעירובין וק"ל:

דף קנד:

גמרא דיקא נמי דקתני דומיא דטבל מה טבל לא חזי כו' לכאורה קשה מאי קאמר דיקא נמי דהא המקשה נמי יודע דאיירי בלא חזי ומקשה לרב הונא כפירש"י דאי הוי ס"ד דאיירי בדחזי תקשי ליה מברייתא אמתני' דקתני נוטל את הכלים הנטלים בשבת כדמקשה לעיל לרב הונא למאי דס"ד דאיירי בדחזי ויש ליישב דה"ק דאיירי הכא בכולסא דליכא פסידא דומיא דטבל דיקא נמי דאית לן למימר דומיא דאל"כ תקשי לך אמתני' אלא ע"כ דאמרי דומיא קתני דטבל דלא חזי וא"כ לרב הונא נמי לא תקשי דמיירי דומיא דטבל דליכא פסידא וה"ה דה"מ לאוקמא הך ברייתא בשליפי רברבי ולא תקשי לרב הונא וכ"כ התוס' בפרק כירה ע"ש ודו"ק:
שם אלא התם בגואזא ופרסכנא כו' ופירש"י ולא סמך הסכך עליהן כו' עכ"ל ק"ק דא"כ דומיא דהכא באינו סומך ברישא בב' בידי אדם ואחת באילן דעולין לה ביו"ט ואפשר לומר דנקט בכה"ג ברישא שתים בידי אדם ואחת באילן דמסתמא על אותה מחיצה דאילן הגג סמך דקשה לסמוך הגג על ב' מחיצות אבל בסיפא בדופן ד' ודאי דא"צ לסמוך הגג וק"ל:

דף קנה.

בפירש"י בד"ה ר"י מתיר כו' הא כ"ש דלגסה למיטרח באוכלא כו' עכ"ל כל דבריו צריכין ביאור וה"פ כיון דלרב הונא משוי אוכלא אסור ומטרח באוכלא שרי ע"כ הא דמתיר ר"י בדקה היינו משום דס"ל דלא משוי אוכל הוא דמעיקרא אוכל הוא אלא דמטרח באוכל הוא ושרי ואם כן לא הל"ל מתיר בדקה דמשמע דוקא בדקה כיון דלא קאמר אפילו בדקה וזה אינו דכ"ש דשרי בגסה דלא הוה לגבה משוי אוכל אלא מטרח באוכל אלא דהכי ה"ל למתני לפום הך סברא דר"י הוא תני להיפך דמתיר בחרובין לגסה דלגבה שרי דמעיקרא אוכל הוא לגבה אבל לגבי דקה ששיניה דקות משוה אוכל הוא ואסור

והא ליכא למימר דר"י מפיך מסברת ת"ק דשויא אוכל שרי ולכך מתיר בדקה מטרח באוכל אסור וגבי גסה מטרח באוכל הוא ואסור ולכך נקט דוקא מתיר בדקה דהא ת"ק בדאקושי קאמר וגבי גסה נמי שוי אוכלא כו' ואע"ג דהוה ניחא ליה מעיקרא דלר"י מעיקרא אוכל הוה ומטרח באוכל מקרי כדקאמר כ"ש לגסה דמטרח באוכל הוא אע"ג דת"ק בדאקושי איירי וכן למאי דמסיק ובעי למימר מאי דקה גסה כו' דדייקא באוכלא ודוקא גסה שרי דלגבה מטרח באוכל הוא אע"ג דת"ק בדאקושי איירי י"ל דלפום אותה הסברא ניחא דר' יהודה נמי שוי אוכל אסור ומטרח באוכל שרי אלא דבהא פליג וסבר דלאו משוי אוכל הוה דמעיקרא אוכל הוא ומטרח באוכל הוא ושרי אבל השתא דפליג ר"י את"ק בדינא וסבר בהיפך דמשוי אוכל שרי ומטרח באוכל אסור אין סברא דפליג נמי בהא וסבר דלא מקרי משוי אוכל אלא מטרח באוכל ודו"ק:

בא"ד ועוד ה"ל למשרי נמי זירין להתיר ולפספס דשוי אוכלא הוא עכ"ל אבל הא לא קשיא ליה דה"ל למיסר התרת פקיעין וכיפין דלמטרח באוכל הוא לרב הונא כפרש"י לעיל ור"י אוסר מטרח באוכל למאי דקיימינן השתא די"ל דאיכא למימר השתא לרב הונא אליבא דר"י כדסבר רב יהודה אליבא דתנא קמא דהתרת פקיעין וכיפין שויא אוכל הוא כשיטת רש"י גבי התרת פקיעין כמו שכתב התוספות ולדברי התוס' ניחא טפי דהתרת פקיעין לא הוי שויא אוכל ולא מטרח באוכל וכן יש לומר בכיפין לר"י וק"ל:

תוס' בד"ה רב יהודה כו' פי' בקונטרס דהיתר פקיעין הוי שויא אוכלא כו' ורב הונא כו' ואין נראה לר"ת כו' עכ"ל וכן ה"מ לדקדק לעיל שפירש"י דהיתר פקיעין לרב הונא מעיקרא אוכל הוא ושרי למטרח באוכל א"כ ע"כ לרב יהודה לאו מטרח באוכל הוא מדשרי ליה ואין סברא לאפלוגינהו בהכי כו' וק"ל:

דף קנו:

בד"ה ר' יהודה כו' לעולם מוכן לאדם הוי מוכן לכלבים כו' מוקצה מחמת איסור כו' עכ"ל וה"ה דה"מ לאקשויי כך הכא בשמעתין דמוכח דזעירי סבר הלכה כר"ש מדתרגמא בבהמת קדשים אימא דהתם ביו"ט קאי דאפי' ר"י מודה ביה דשרי משום דאינו מוקצה מחמת איסור ומוכן לאדם הוי מוכן לכלבים אלא דהכא בשבת אוסר משום דהוי מוקצה מחמת איסור כו' כמ"ש התוס' אלא דניחא להו להקשות כן אההיא דפרק מקום שנהגו דהתם מפורש טפי טעמא דר"י דאוסר משום דמוכן לאדם לא הוי מוכן לכלבים וק"ל:

בד"ה תרגמא כו' היכי מוכח מהכא דס"ל כר"ש כו' ומשום כו' ומשום דמתני' נמי דיקא כו' ודחיק ר"י לתרץ כו' עכ"ל ויש לדקדק אכתי תקשי להו מאי פריך והאמר רבי יוחנן

הלכה כסתם משנה ותנן אין מבקעין כו' אימא דסתמא אחרינא אשכח הך בהמה שמתה לא יזיזנה ממקומה דאיצטריך לאוקמא בקדשים מכח דיקא דהתם הא חולין שפיר דמי והיינו סתמא כר"ש וי"ל דאין זה מקרי סתמא כיון דלא תני בהדיא דבחולין ש"ד דאימא דקתני קדשים דלכ"ע הוי מוקצה אבל בחולין איכא פלוגתא דר"י אוסר ור' שמעון מתיר ודו"ק:

דף קנז.

בד"ה הלקטי כו' וקושיא ראשונה מ"מ במקומה עומדת כו' עכ"ל אע"ג דהשתא איירי שהמת מוטל תחת הגיגית ולא כנגד הסדק דכיון דבאין בו פותח טפח חשיב כאהל אחד כאילו הוא סתום ואין כאן סדק כלל מה"ט נמי ברישא באין פותח טפח והמת בבית אמאי יהא טהור מה שכנגד הארובה שהרי הוא כסתום ומאהיל גם על הכלים וכן נמי בסיפא שהמת נגד הארובה אמאי יהא טהור כל מה שבבית כיון שהוא כסתום הרי הוא מאהיל גם על המת דהא ודאי לא עדיף אין בו פותח דהתם שהוא אינו אלא סדוקה באמצע מהך דהכא שהיא סדוקה מראשה לסופה וחשבינן לה כסתום ודו"ק:

בא"ד תל המתלקט כו' ואותה הגיגית היתה למעלה מן התל כו' עכ"ל ר"ל שאלו ב' בתים היה להם תקרה א' ולא היה מחיצה מפסקת ביניהם אלא התל הזה כפירוש הערוך ע"ש היה מפסיק ביניהם ולא היה מגיע עד התקרה וע"כ הניחו שם הגיגית על התל להשלים המחיצה ביניהם עד התקרה ובטלוה שם משום דדבר הטמא אינו חוצץ וכתבו דיש לנו לומר שאותו חור היה עשוי לתשמיש כו' דלפירש"י ניחא שהחור לאו היינו הסדק שבגיגית למעלה אלא שהיה חור בכותל שבין ב' הבתים ובודאי היה עשוי להשתמש אבל לפר"ח דהיינו חור היינו הסדק שהיה בין ב' הבתים שהרי לא היה מחיצה אחרת ביניהם ע"כ הוצרכנו לומר נמי לפר"ח דאותו הסדק וחור היה עשוי לתשמיש כו' ולפרש"י ניחא נמי לשון על גביו בלשון רבים דהיינו על ב' מחיצות משא"כ לפר"ח הל"ל על גבה דהיינו על התל וק"ל:

דף קנז:

בפרש"י בד"ה וקשרו כו' ובמסכת אהלות שנינו דאין חילוק בארובה שבתוך הבית וטומאה מקצתה כו' ואני לא יכולתי להבין כו' עכ"ל מזה נמי נראה שר"ל שהיה מת שלם ודו"ק:

בד"ה מתעסק שלא לצורך כו' עכ"ל דאין פירושו מתעסק לצורך היתר ועלה לו איסור כמו שנתכוין לחתוך תלוש וחתך את המחובר דקרי ליה מתעסק דהכא לא נתכוין כלל אלא מתעסק שלא לצורך וזה שדקדק לומר מתעסק בעלמא אנא וק"ל:

סליק פרק מי שהחשיך וסליקא לה מסכת שבת